

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

**Gallia Vindicata, In Qua Testimoniis Exemplisque
Gallicanæ Præsertim Ecclesiæ, Quæ Pro Regalia, Ac
Quatuor Parisiensibus Propositionibus A Ludovico
Maimburgo, Aliisque producta sunt, Refutantur**

Sfondrati, Celestino

[Ort nicht ermittelt], MDCLXXXVIII.

§. VII. [i.e. VIII.] Documenta ad argumentum Regaliæ spectantia.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38277

§ VIII.

DOCUMENTA
QUÆDAM
EX GALLICO IN IDIOMA
LATINUM TRANSLATA,
AD
ARGUMENTUM REGALIÆ SPECTANTIA.

Documentum I.

Epistola Illustrissimi & Reverendissimi Domini
Nicolai Pavillon Episcopi Alectensis ad Regem
Christianissimum.

Anno 1678. 28 Junij.

Ingens reverentia, quam Majestati Vestrae profiteor,
ac etiam metus Eam, quo tempore gravissimis Regni
curis distinetur, intempestivè adeundi, me in hanc diem
remorata est, ne, quod jam dudum animo destinaveram,
exequerer, Eamque in causa Regaliam spectante litteris
convenirem. Nunc verò posteaquam eò res devenit, ut
cogerer pro officij mei instituto super hoc ipso Regaliæ ne-
gotio decretum quoddam emittere, & illud vulgatum jam
fir,

fit, perveneritque ad aures Majestatis Vestrae; credidi non amplius calamum cohibendum esse; praesertim cum mihi sapientiam justitiam clementiamque Majestatis Vestrae accuratè aestimanti dubitare non liceat; benignè pronisque auribus auditum me iri, eamque aequi bonique consulturam, si quã par est libertate ea in medium protulero, quæ huic materiæ elucidandæ servire possunt.

Enimverò in hac Regaliæ causâ Ecclesiæ meæ, totiusque Narbonensis Provinciæ (quæ nunquam huic servituti subiecta fuit) præcipuum jus vertitur, idque non Regum privilegio concessum, sed naturali libertate, sacrisque Canonibus nixum, & ipsi Ecclesiarum foundationi congenitum, quòdque sub primo, secundoque Regum Francorum stemmate Ecclesijs adhæsit, & tunc etiam, cum ea Provincia suis, propriisque Principibus subderetur; eandemque libertatem retinuit Ludovico IX. rerum porito, confectoque celebri illo de investituris certamine, quod quinquaginta & amplius annos Ecclesiam juxtà, Imperiumque collisit; & dum illud praesertim flagraret, insinuari paulatim Regalia coepit, vicinasque Parisijs Ecclesias corripere, eas præcipuè, in quibus non tam legibus, quàm consuetudine, usûque præscripto vivebatur; nec tamen Ludovicus Sanctus Ecclesiarum Septimaniæ libertatem hac in remitti passus est, Rex videlicet, ut vitæ illius scriptores memorant, Ecclesiæ immunitatum observantissimus. Eadem Philippo Audaci Ludovici filio cura & studium fuit, sub cujus imperio, ejusque legati coram, in Lugdunensi Concilio, solemnî decreto sancitum, vetitumque est, ne quis Regaliam ijs Ecclesijs inferre auderet, quæ hactenus liberæ, exemptæque fuissent; præceptumque Ecclesiarum Sacerdotibus, ut Regaliam proferre conantibus omni studio,

Gallia
indicata
G III
230

dio, viribusque obniterentur. Hoc Lugdunensis Concilij
 decretum receptum in hoc Regno esse, obseruatumque
 Majestas Vestra haud ignorat, illique regia auctoritate ful-
 ciendo Philippi Regis, aliorumque ejus successorum di-
 plomata, & edicta accessere; quippe Galliae Reges con-
 tenti tunc temporis erant ijs locis privilegio Regaliae frui,
 ubi haec usque recepta fuerat; alij vero abstinebant hu-
 jus seruitutis expertibus. Et ipse quoque Philippus Pul-
 cher quamvis acerrime obstinisset Bonifacio VIII. Rega-
 liam evertere festinanti, intra tamen terminos stetit à
 majoribus suis observatos. Imò libertatem hujus Ecclesiae
 Narbonensis ipse datis patentibus litteris, quarum auto-
 grapha in ejusdem Ecclesiae Archivis detinentur, agnovit,
 approbavitque. Ab eo vero tempore usque ad Majestatis
 Vestrae imperium id semper observatum est, videlicet ut
 cum dubitaretur, an aliquae Ecclesiae subjacerent Regaliae,
 an vero liberae essent, ad consuetudinem velut ad Lydium
 lapidem respiceretur. Et denique ut difficultatibus indies
 emergentibus occurri posset, designatio quaedam in mo-
 dum Edicti, aut Regiae constitutionis prodita est, quae
 omnes Ecclesias subjectas, liberatasque complectebatur; inter
 liberatas vero ultimo illius constitutionis articulo Septima-
 niae Ecclesias videre est. Eandem Regulam Carolus VI.
 Carolus VII. Ludovicus XI. & Ludovicus XII. Francorum
 Reges, & Majestatis Vestrae antecessores secuti sunt, qui
 omnes non ex alijs provincijs, aut Dioecibus Regaliae jus
 vendicare sibi audebant, quam ubi antiqua Consuetudine jus
 illud inoleverat. Imò Ludovicus XII. (cui ob insignem in
 suos clementiam, justitiamque Patris Patriae cognomen
 accessit) ministris suis sub poena sacrilegij prohibuit, ne
 fructus Archiepiscopatum, Episcopatum, aliarumque
 Eccle-

Ecclesiarum occuparent, in quibus Regalia locus non esset.

Parisiense quoque Parlamentum in suis Senatus-Consultis seu Arrestis jam supra trecentos annos hanc ipsam moderatione usum est, omnésque Auctores, quotquot de hac materia scripsère, quamvis Coronæ ministri, ac præcipuis in Senatu officijs fungerentur, id semper pro Maxima, certoque axiomate tradidère, videlicet: Regaliam non esse jus aliquod universale, totoque Regno extensum, sed intra certos limites, numerumque Ecclesiarum coerceri, quarum aliqua exemptæ sint, præsertim verò Provinciæ Narbonensis, quæ jam à Concilij Lugdunensis temporibus intactæ perdurârunt, illibatæque, & antiquæ libertati relictæ.

Hæc sunt strictim momenta rationésque, quibus Ecclesiæ meæ aliarumque istarum Provinciarum libertas innicitur, quæque mihi animus fuit Majest. Vestræ suggerere; explicavitque jam dudum in celebri libro de Concordia Regni & Sacerdotij (ubi libertates & jura Gallicanæ Ecclesiæ eruditissimè vindicantur) D. de Marca, cujus virtutem Majest. Vestra amavit unà suspexitque; & ausim Majest. Vestræ affirmare, quæ ab hoc præstantissimo Antistite eo in libro de Regalia disputantur, talia esse, tamque compertæ veritatis, ut cui vacaverit ea cum aliqua cura evolvere, de Ecclesiarum nostrarum libertate dubitare amplius non possit.

Hæc cum mecum perpendo, cogor omnino credere, nunquam Majest. Vestræ explicatum, ostensumque; fuisse, quibus momentis hæc causa niteretur. Imò potiùs Majest. Vestræ, quod ex nupera ejus Declaratione apparuit, Regaliam jus esse Coronæ innexum, atque coævum, ideóque; naturam suam æqualis toto Regno similisq; conditionis. Quæ tamen aliena omnino sunt ab omni Historia, Concilijque Lugdunensis decretis:

Gallia
vindicata
Gall
230

decretis: ab antiquis, novisque Regum constitutionibus, & Parlamentorum Arrestis, omniumque Auctorum placitis, qui de hac materia scripsere; ut mirum omnino sit, Majestatis Vestrae ministros ex principiis adeo falsis Ecclesiarum nostrarum libertatem convellere aggressos esse.

Jisdem nec melioribus fundamentis permoti sunt, ut in ultima instantia, quae in Regio Majestatis Vestrae Senatu agitata est, Episcopis, & capitulis hujus Provinciae necessitatem imponerent expromendi, proferendique titulos suae à Regalia exemptionis, perinde ac si ista privilegijs, indulgentijsque Principum, aut contractibus quaesita esset, & non potius naturali ac Canonicâ, & in hunc usque diem productâ libertate niteretur. Quo artificio palam est voluisse eos Ecclesias suâ naturâ liberas cum ijs confundere, quae hanc libertatem titulo, & ratione aliquâ particulari adeptae sunt, ut deinde inferrent, nullâ possessione, nullâque praescriptione, quantumvis longissimâ, & memoriam excedente excuti jugum Regaliae potuisse, quippe juris nec alienabilis nec praescriptibilis; qua in re nemo non videt eos id supponere, quod maximè in quaestione versatur, probandumque non supponendum erat; prius enim ostendi oportuit substituisse, agnitumque Jus Regaliae, quam nec alienari, nec praescribi posse. Imò ne quidem contra eas Ecclesias hæc ratio procedit, quae à Regalia Principis privilegio liberatae sunt, ut videlicet spoliari eâ libertate possint, quâ tot annorum decursu potiuntur; si enim nulla ratio, nulla æquitas permittit privilegia civitatibus, subditisque concessa, & pacto firmata infringi, quanto minùs infringi poterunt Ecclesijs concessa, praesertim cum ijs privilegijs id tantum agatur, ut antiquae & naturali libertati

tati Ecclesiæ reddantur. Id planè Majestas Vestra agnovit, quando paucis retrò annis prohibuit, ne Ecclesiæ Atrebatensis exemptioni, quæ in his ipsis terminis versabatur, quidquam detraheretur; palàm ergo est, Majestatem Vestram si veritatem docta fuisset, multo minùs id circa Ecclesias permissuram, quæ totà retrò antiquitate, & tam multis Regum edictis ac diplomatibus libertate fruebantur. Jam verò Majest. Vestræ aures Ejúsque religionem planè decepterunt, idque non tantùm ea ex parte, quæ substantiam, sed etiam quæ modum spectat, hanc causam in judicio disceptandi; eam quippe Majestatis Vestræ Senatui obtulere, Sententiam illic, legesque accepturam, idque obtentu quarundam contentionum, quæ inter Regalistas vertebantur, legitimòsque beneficiorum possessores. At verò non est hæc causa, quam ex communibus Regij Consilij regulis metiri oporteat; nec Clerus in eo Senatu aut Actoris, aut Rei partes, sed supplicantis tantùm induerat, ut videlicet placeret Majestati Vestræ, Suis ministris prohibere, ne porrò Ecclesias divexarent Regaliæ immunes. Hanc quòque viam sub Henrico Magno item Clerus institerat, quando porrecto Principi libello, Parlamenti Parisiensis Arresto, quòd anno 1606. vulgatum fuit, adversati sunt: querebantur enim illo non libertatem tantùm Ecclesiarum, sed etiam Regium edictum duobus antè annis emissum, & cui subscribere Parlamentum recusaverat, oppugnari, perrexitque Clerus Patrem Majestatis Vestræ iisdem querelis pulsare, à quo anno 1629. declaratio prodijt, quâ profitebatur, nolle se Regaliâ frui, nisi intra limites, usumque clapsorum retrò annorum, hoc est juxta Henrici IV. edictum; nec illud jus ad loca proferre hujus servitutis hæctenus expertia; id quod Principis jussu Cleri deputatis à Gallia

A a

Can-

Gallia
 Indicata
 C. III
 230

Cancellario D. de Marillac expositum est. Sperabátque jam Clerus à tam pio, justóque Principe decretoriam tandem, ultimámque sententiam, quæque pacem juxtà & libertatem Ecclesijs sanciret Regaliæ immunibus; sed que tam gloriósè Rex Christianissimus animo conceperat, mors intercepit.

Hæc & alia plura si Majestati Vestræ quâ oportuit integritate exposita essent, quid aliud ab Ejus æquitate & clementia exspectari potuit, quàm ut tam antiquam & Ecclesijs coævam libertatem, atque à Regibus prædecessoribus toties defensam, Ipsa quóque conservatam vellet, illibatámque? & quis dubitet non Eam id acturam, ut quod jam fecerat Ludovicus Justus, edicto Magni Henrici inhereret potius, quàm Parlamenti Parisiensis Arresto, omnibus retrò Principum edictis, quadrigentorúmque annorum Jurisprudentiæ planè adversanti.

Enimverò omnibus hisce rationibus adductus sum, ut crederem nihil contra Ejus voluntatem, rectásque intentiones facturum me esse, si eà solemnitate abstinerem, quæ Juramentum fidelitatis in Acta publica referre jubemur; & cum postea hanc ipsam omissionem causarentur ministri Regij, juberéntque in Ecclesia mea velut vacante (cum tamen 40. ferè annis illi præsedissem) Regaliam aperiri; fateor Majest. Vestræ, in eam me conjectum esse necessitatem, ut cogerer, quantum vires meæ ferrent, Ecclesiam tueri, ejúsque juribus propugnandis ijs medijs experiri, quæ sacri Canones suppeditabant; quid enim aliud poteram, nisi partibus meis deesse vellem? præsertim cum averti aliàs non possent ingentes illæ turbæ, rerumque confusio, quam beneficiorum provisiones obtentu Regaliæ, dolisque expressæ Ecclesiæ meæ inferebant, legitimis
que-

quietisque, & tot annorum possessoribus expulsis. Id verò cum egi, palàm profiteor nihil aliud à me factum spectatumque esse, quàm ut Ecclesiæ legibus, decretisque Oecumenici Concilij totâ Galliâ recepti cultique, & quatuor sæculorum observantiæ parerem. Quod si alij Episcopi nihil simile moliti sunt, non id fuit, quòd in hac causa Regaliæ aliter, quàm ego sentirent; imò ubi se occasio obtulit, satis suam mentem prodidèrunt, ac etiam scriptis libellis contra Regaliæ extensionem protestati sunt, eosque inter Ecclesiarum suarum documenta recondi voluerunt, testes aliquando futuros impugnata ac frustra defensæ libertatis. Mihi equidem conscientia meæ stimulos sentienti parùm id esse videbatur, nec aliud superesse medium credebam, quo Canonica cadentique Ecclesiæ meæ libertati subvenirem, quàm ut nuperum decretum conciperem, vulgarè que, sicque Jura, proventusque temporales Ecclesiæ meæ, quæ licuit ratione tuerer, multò que magis ut collationibus beneficiorum onsularem, quæ planè effectus sunt spiritualis & Hierarchicæ potestatis.

Cùm Apostolus Paulus Judæorum Regi assisteret, & pro fidei ac Evangelij veritate inter catenas causam suam peroraret, non potuit imperare sibi, quin in illas voces prorumperet Apostolici spiritus, sanctæque libertatis plenas: *O Rex non credis Prophetis? scio quia credis.* Placeat Majest. Vestræ mihi quòque Episcoporum hujus Gallici Regni minimo, sed Christianissimum Regem alloquenti, easdem voces permittere, clementique animo ferre, si dicam: Non ergo credit Majest. Vestra auctoritati Ecclesiæ in Oecumenico Concilio collectæ? scio, quia credit; quippe inter tot alia insignia, titulosque Gallicæ Majestatis eum inter primos ac pretiosissimos ponit, quo primogenitum

A a 2 Eccle-

Gallia
indicata
G III
230

Ecclesiæ, sacrorumque Canonum protectorem compellari se audit. Scio quàm altè Regio illius animo memoria se deat solemnis ejus Sacramenti, quo cum Regio diademate cingeretur, ad aram se devinxit, promisitque Ecclesiam, ejusque ministros, ac Episcopos, privilegia, immunitatesque omnes, eorum sacræ dignitati annexas, & vel sacrorum Canonum, vel Regum auctoritate attributas, conservaturam. Scio etiam quantum amor, studiumque justitiæ Majest. Vestræ cordi sit, quam sine uni quidem ex minimis subditorum unquam negavit, egone credam negaturam esse Ecclesijs? idque in re tanti momenti, eorumque libertatem adeò vulnerante? Scio denique Majest. Vestram exemplo D. Ludovici, ex cujus Regio sanguine progata est, animo Secum æstimare, nihil æquè necessarium esse, sed nec magis arduum, quàm idoneos Ecclesiæ ministros deligere, sicque tantum abesse augendi, proferendique ultra limites concessos hoc munus, curamque periculi adeò plenam contendat, quin potius pavidè anxieque cogitatura sit, quomodo de illis beneficijs DEO sit responsura, quorum nominationibus jam dudum onerata est.

Ignoscat Majest. Vestra hanc libertatem Episcopo animis gravi, & tanto jam tempore Pastorales curas sustinenti, qui que religioni sibi & conscientiæ omnino duceret, silentium tenere in tanti momenti negotio.

Equidem nihil adeò in votis mihi est, quàm ut Majest. Vestra intelligat, me omnem Ei reverentiam, obsequiumque ex animo profiteri, & si dignata fuerit ad ea animo advertere, quæ hucusque in Ejus sinum effudi, fatebitur Ipsa nihil à me dictum, scriptumque esse, quod venerationem minuere possit Ejus Majestati debitam, sed tantum Ecclesiæ meæ libertati providisse: hanc in manus meas Christus deposuit,

suit, hanc à me reposcet; & cum tempus accedet reddendarum rationum, meaque villicationis finiendae; inter tam multa alia, quae animum meum angunt, illudque tribunal formidandum reddunt, praecipuum planè id est, quodque nullà excusatione purgari possit, si contra conscientiae meae voces, apertamque veritatem, causam Ecclesiae Christi Sponsae hoc temporis defererem. Recordor à sapiente dictum esse, corda Regum in manibus DEI versari, & ab hoc quocumque voluerit, inflecti. Hunc igitur enixissimis precibus imploro, precorque, ut Spiritum sapientiae, pietatis, iustitiaeque in animum Majest. Vestrae effundat, eamque suis benedictionibus, ac gratiâ illustret. doceatque quid in praesenti causa fieri oporteat, ac etiam in alijs omnibus juxta divini sui cordis voluntatem Regem efficiat. Haec sunt animi mei sensa, haec vota, quibus in meis ad aram sacrificijs, precibusque pro Majest. Vestra incessanter defungor, nec enim majus aliud pignus invenio, quo meam erga Majest. Vestram fidelitatem, obsequium, verumque Ejus gloriae promovendae desiderium, ac profundam venerationem contester, cum qua vivo, perennoque. Alecxi 28. Junij 1678.

Majestatis Vestrae

*Humillimus, Obsequentiissimus & fidelissimus
Servus & Subditus*

Nicolaus Episcopus Alecxiensis.

A a 3

II. Man-

Gallia
Indicata
G II
230

Documentum II.

Mandatum Illustrissimi & Reverendissimi Domini Nicolai Pavillon Episcopi Alectensis contra eos, qui obtentu Regaliæ Alectensis Ecclesiæ Beneficia occupabant.

Nicolaus DEI miseratione Episcopus Alectensis, Charissimis & Dilectissimis Fratribus Ecclesiæ nostræ Cathedralis, & Collegij S. Pauli Canonicis, Archipresbyteris, Rectoribus, Vicarijs, aliisque Personis Ecclesiasticis Salutem & Benedictionem. Quoniam ex querelis, à Promotore hujus Diocesis ad aures nostras delatis intelleximus, quamplures subreptitiè, titulóque Regaliæ, non pauca Beneficia, sive Dignitates illæ sint, sive Canonicatus, tam in Cathedrali, quàm in Collegiata S. Pauli Ecclesia obtinuisse, imò conatos insuper esse, ut obtentu dictæ Regaliæ eorundem Beneficiorum Possessionem caperent; idque non attento, quòd major præfatorum Beneficiorum pars per Canonicam legitimamque Institutionem, jam in alios sit collata, ijque longo annorum cursu pacificâ eorundem Possessione fruantur; id verò ad manifestam invasionem, & usurpationem jurium Ecclesiasticorum pertineat, ac antiquis juribus, Canonicaque libertati adversetur Provinciæ Narbonensis, quæ non solum cum proprijs privatisque Dominis ferviret, verùm etiam posteaquam imperante Ludovico sancto Coronæ Gallicæ juncta est, nunquam Regaliæ subjacuit; imò ejudem Ludovici, ejusque Successorum Regum patrocínio, antiquas suas immunitates ac jura retinuit, præsertim quoad illa, quæ Regaliam spectant, ac etiam per litteras patentes Philippi Pulchri de Anno 1303, earundem immunitatum ac Privilegiorum confirmationem accepit, & diuturnâ, ac immemoriali possessione libertatem suam.

suam præscripsit ; imò quantumvis hujus Provinciæ jura minus firma essent minusque fundata, quàm reipsâ sint, cui tamen minus novumque, & hæcenus inauditum non accidat, post sex & triginta annos, quibus huic Episcopatu præesse cœpimus, eoque pacificè totidem annorum cursu potiti sumus, ac omnia Beneficia contulimus, nullo Regaliæ impedimento, eandem Regaliam perinde ac vacante Ecclesiâ in nostra Diœcesi aperiri? Quanto ergo hujusmodi attentata plus habent novitatis, magisque in Ecclesiæ præjudicium vergunt, tanto magis nostrarum partium est, ut illa in ipsis initijs suffocemus, præsertim cum titulo Regaliæ jam sibi videantur possessionem vendicasse in aliquibus Ecclesiæ nostræ Beneficijs, videlicet, Cimmeliarchatûs nostræ Cathedralis, quem Clericus aliquis Tholosanus resignandum sibi curavit Regaliæ obtentu, ac insuper fructus usurpare conatur, non obstante Mandato & Interdicto nostro, quo, ne deinceps virtute Regaliæ, securæque Possessionis functionibus illius Beneficij se ingerere præsumeret, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ districtè prohibuimus. Alterum Beneficium est, cui cum à sua fundatione cura animarum annexa sit, habeatque aliquos Parochianos, quantum vis parvo numero subiectos, jam tamen per aliquot annos à Persona laicæ conditionis possessum est, & ab hac ad aliam transijt, ne nomine quidem notam. Quæ omnia, nisi remedio aliquo opportuno corrigantur, necessè tandem est, ut in maximum Ecclesiæ, dictorumque Capitulorum, ac Diœceseon damnum & confusionem redundent. Quæ cum ita se habeant, præfatus Diœcesis nostræ Promotor instanter rogavit, ut ad hunc effectum auctoritatem nostram interponere dignaremur.

Nos ergo precibus ejusdem Promotoris permoti, & præ-

Gallia
indicata
C III
230

præsertim hujusmodi Regalistarum injustis conatibus obviare, ijs verò, qui de præfatis Beneficijs canonicè investiti sunt, ne quidquam molestiæ patiantur, providere cupientes, ac insuper, quantum in nobis est, ac juxta obligationem nobis ex Divinæ Legis, sacrorumque Canonum præscripto impostam, jura & libertates Ecclesiæ nostræ illibata conservare; Capitulis Ecclesiæ nostræ Cathedralis, ac Collegiatae S. Pauli iterum inhibemus, prout jam aliàs inhibuimus, ne quemquam eorum, qui subreptitiè, ac prætextu Regaliæ Collationes, aut nominationes impetrarunt, in præfata Beneficia recipiant, in chorum, aut capitulum, aliàsve functiones eorundem Beneficiorum admittant, sub pœna suspensionis, quam ipso facto incurrant, quicumque ad hujusmodi receptionem aut installationem auxilio, aut consilio, aut alio quocumque modo cooperati fuerint. Ipsis verò, ita ut præactum est, Provisis, ne se dictis Beneficijs ingerant, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ. Omnibus etiam Personis Ecclesiasticis æquè prohibentes, ne quocumque modo hujusmodi, ut præfatum est, Provisis, consilium, aut auxilium præstent in capiendi Possessione, idque sub pœna suspensionis æquè ipso facto incurrendæ. Mandamus etiam Sacerdoti, ad quem notitia istarum primò pervenerit, aut aliàs cuicumque Clerico confurâ insignito, ut omnes actus, aut aliàs quidquid ad hujus Mandati nostri promulgationem necessarium fuerit, diligenter expediat, aut expediri faciat. Datum Alethi nostris Ædibus Episcopalibus die 5. Martij Anno 1675.

(L. S.)

Nicolaus Episcopus Alethensis
& infra
Ad Mandatum Illustrissimi
Mercier.

Documentum III.

Mandatum Episcopi Alecensis contra D. de Foix, quo monitiones canonicæ decernuntur ad effectum, ad Declarationem Excommunicationis procedendi.

Nicolaus DEI miseratione Episcopus Alecensis, omnibus Diœcesis nostræ fidelibus Salutem & Benedictionem à Domino nostro Jesu Christo. Quoniam intelleximus Joannem Petrum Gaston de Foix Diœcesis Couteracensis Presbyterum, Decaniam & Canonicatum Ecclesiæ nostræ Cathedralis titulo Regaliæ obtinuisse, spatio decem & supra annorum à Petro Pommier Capituli dictæ Ecclesiæ Decano pacificè possessum, sèque in Possessionem ejusdem Beneficij ingressisse, ac etiam Nonæ, & Vesperarum Divinis officijs sub ea qualitate & caractere interfuisse, prætendatque omnes deinceps sæpefati Beneficij functiones peragere; id verò manifesta sit Mandati nostri infractio die 5. Majj Anno 1676. emissi. eique hesternâ die debito modo legitimeque insinuati; quo eidem aliisque omnibus districtè prohibuimus, ne se Beneficij nostræ Diœcesis, obtentu Regaliæ ingerere auderent, idque sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ. Ipse verò Joannes Petrus saluberrimas exhortationes nostras neglexit, quibus dum heri nos conveniret, in spiritu lenitatis, & charitatis delinire eum conati sumus. Id autem, cum non solum in Ecclesiæ contemptum cedat, verùm etiam sacrorum Canonum Decretis, receptisque in hoc Regno legibus adversetur, quibus sancitum est, neminem solius Regaliæ titulo, suis Beneficij, quibus pacificè fruebatur, spoliari posse, nisi priùs coram legitimo Judice conventum damnatumque, adeò

B b

ut

Gallia
Indicata
LIII
230

ut hujusmodi violentis conatibus non solum jura libertatēque Ecclesiæ nostræ pessumdentur, ac Censuræ in Lugdunensi Concilio super hac re fulminatæ ludibrio habeantur, (cujus quidem Concilij Decreta declarata solum nupero Mandato à nobis sunt, ac præfati casui applicata) verum etiam, ut diximus, legibus in nostro Regno receptis observatisq; injuria fiat. Has inquam ob causas, utque Mandato nostro, Decretoque Concilij Lugdunensis, cujus initium est: *Generali Constitutione*: satisfiat, monitiones Canonicas contra sæpeditum D. de Foix expediri jubemus; eique virtute carundem monitionum, ne se præfati ingerat Beneficio, sed Decretis Concilij Lugdunensis, nostroque nupero Mandato primùm obtemperet, seriò injungimus. Si verò obtemperare neglexerit, declaramus eum publicè fore denuntiandum, atque Excommunicandum; imò Excommunicationem à Lugdunensi Concilio, nostroque Mandato impositam, ipso facto incurrisse. Quæ quidem monitiones de tertia in tertiam diem eidem insinuabuntur, ita videlicet, ut præfates nostræ, postquam ei significatæ fuerint, locum primarum monitionum obtineant. Injungimus etiam primo Presbytero, aut Clerico tonsurâ insignito, ut quidquid ad insinuationem, aut executionem præfatis hujus nostri Mandati necessarium fuerit, diligenter, atque incunctanter expediat. Datæ Aleçti in Ædibus nostris Episcopalibus 17. Octob. 1676.

(L. S.)

Nicolaus Episcopus Aleçtensis
& infra.

Ex Mandato Illustrissimi

Mercier.

Docu-

Documentum IV.

Episcopi Alectensis Epistola ad Regem.

Domine, &c.

Vereor equidem, ne Majestatem Vestram importunè molesteque conveniam; tamen cohiberi non possum, ut non omnium reddam certiozem, quæ contra quemdam Ecclesiasticum Decanatum, ejusque officia in Ecclesia nostra Cathedrali captantem, me necessitas coëgit experiri. Et verò tantum mihi audeo de clementia & æquitate Majest. Vestræ polliceri, ut persuasum habeam, Eam potius ijs fidem præstituram, quæ in Majestatis Vestræ sinum pari libertate ac reverentiâ effundam, quàm illorum vocibus, qui non omittent me reddere suspectum Majestati Vestræ, meâsq; actiones in pejus interpretari. Narrabunt illi, Mandatum à me prodijisse, quo non obstante Regij Senatûs Decreto, Ecclesiasticum illum submovebam, commonebâmq; ne Regijs præceptis acquiesceret; cùmque perfraderi à me non possêt, ut coëptis absisteret, aliud Mandatum secutum esse, quo ex Disciplina Ecclesiasticæ legibus premi illum, arcerique jubebam. At verò, si, quod supplex demissusque, ac quâ possum reverentiâ, exposco, Majestati Vestræ placuerit hanc causam examinare, fatebitur Ipsa, id à me tantum factum esse, quod fieri omnino oportuit. Nondum exciderit Majestati Vestræ, me jam semel datis ad Eandem litteris, quibus rationibus jura & libertates Ecclesiæ meæ contra Regaliam munirentur, suggestisse: nec Ipsa, si modò dignata fuerit animum ad ea advertere, inficias iverit, aut Ecclesiam meam à me prodi debuisse; aut ejus libertati tuendæ, nihil, quod modò in

B b 8 viribus

Gallia
Indicata
C III
230

viribus meis esset, intentatum relinqui. Quid enim aliud poteram, quàm ut Ecclesiæ parerem, ejusque me legibus dederem? At illa in Concilio Generali, quid in hisce angustijs agerem, quémque portum subirem, jam facem praeluxerat. Testor veritatem, me nihil aliud egisse, quàm ut Ecclesiæ Mandata exequerer, néque sive me filium, sive ministrum Ecclesiæ cogitarem, parendi necessitate solvi potuisse. Et hoc ipsum est illud, quo me angi vehementer contestor, in eam videlicet me adductum necessitatem, ut videri possem Majestatis Vestræ mandatis obluçtari, & tamen nemo illam demissius veneratur; &, cui libuerit, actiones meas in hac causa metiri, fateri cogetur, nihil à me magis minúsque peractum esse, quàm necessitas urgeret, ac remedia morbo aptasse, nec prius ad acerba poenásque Ecclesiæ deventum, quàm spe omni consumptâ, & cum mitiora non proficerent. Nihil aliorum consilijs, nihil exterorum suggestionibus debeo; & si quidem Majestati Vestræ placeat hoc culpæ adscribere, totum id crimen meum est, sine complice, sine magistro deliqui, nec ullum admisi erroris socium. Ego hanc causam intimè, lentèque discussi, cum videlicet eam cognoscendi me necessitas & officium premeret. Ego illam omni studio expendi: ego non cursim, nec obiter libavi, sed multa cum cura moræque, non mecum tantùm, sed etiam cum ipso DEO contuli, ejusque gratiam ac lumen, ne fortè errore aliquo abriperer, demissè imploravi. Nec verò in hoc stadium tanti sudoris ac pulveris plenum, aliam ob causam decurri, quàm quòd persuasum haberem, nisi id agerem, præcipuis mei muneris partibus defuturum; atque hæc opinio nunquam deleri ex animo meo potuit, imò semper invaluit. Cum enim gravissimo morbo ultimis annis confictarer, meque

méque jam morti accingerem, vehementer animum meum ea cogitatio pulsare cœpit, quâ tangi me, permoverique sentiebam, ut ultimos hujus vitæ meæ annos, ac pauca, quæ supererant, momenta, Deo unicè addicerem, impigréque officio meo perfungerer, ac præcipuè in causa Regaliæ: quâ implicatum me cernebam, novum fidelitatis exemplum post me relinquerem. Et quia causæ rationesque, quæ animum meum primò imbuerunt, semper eadem, ac immutatæ persistunt, fieri quoque non potest, ut propositum mutem, aliâque viam insistam. Recordetur Majestas Vestra, me in ea ætate versari, quâ nihil aliud, quàm vicinam mortem, reddendâsque Deo rationes cogitare jam lubet. Infelicissimus ergo, & miserrimus fuerim, si, ut quiete ac malaciâ fruar brevissimi temporis, conscientiæ meæ vim faciam, ac stimulis, quibus agi me sentio, lubens prudensque obnitar, periturus videlicet momenti amore. Id verò si agam, fateor me hac unâ culpâ indignum eo gradu ac Dignitate reddi, in quam me Deus provexit, nullâque mihi ampliùs fiduciam fore pro Majestatis Vestræ, Ejusque Regiæ Familiæ sospirate coelestem gratiam implorandi. Equidem persuasum semper habui, neminem Principi suo fidelem fore, qui Deo infidelis esset, eamque semper regulam observandam duxi, quam ab Apostolo hisce verbis consignatam didiceram, videlicet: *Deum time, & Regem honora.* Hæc sunt adversus Majest. Vestram animi mei sensa, hæc mecum, uti spero, in extrema durabunt, qui tamen gloriari audeo, me nec fide in Majestatem Vestram, nec reverentiâ ulli alteri palmam concedere. Aleçti 20. Octob. Anno 1676.

Majestatis Vestræ

*Humillimus, Obsequentissimus & Fidelissimus
Servus & subditus*
Nicolaus Episcopus Aleçtensis,

Documentum V.

Mandatum Illustrissimi & Reverendissimi
Episcopi Apamiensis

FRANCISCUS miseratione Divinâ Episcopus Apamiensis,
Charissimis & Dilectissimis Fratribus & Canonicis Ec-
clesiarum nostrarum Cathedralis, & Collegiæ Beatissima
Virginis Campensis, Archipresbyteris, Rectoribus, Vicarijs,
aliisque Ecclesiasticis Personis Salutem & Benedictionem.
Intelleximus Dominum Paucet Diœcesis Leonensis Pres-
byterum obtentu Regaliæ, cui Diœcesis nostra Apamien-
sis nunquam subjacuit, Canonicatûs & Archidiaconatûs
Regularium Capituli nostri Cathedralis possessionem ca-
ptare. Et quia tam Episcopale ipsum officium, quo, licet
indigni, perfungimur, quàm etiam Oecumenici Lugdu-
nensis Concilij Decretum, cujus initium est: *Generali Con-
stitutione*: gravem nobis imponunt necessitatem, Ecclesia
nostræ jura tuendi, impediendique, ne Regalia in eas Ecce-
lesias ac Provincias irrepant, quæ huic servituti nunquam
obnoxia fuere; ideò nisi Censuras à præfato Concilio inten-
tatas incurrere, ac insuper gravi conscientiam nostram de-
licto obstringere vellemus, non potuimus ullo pacto per-
mittere, ut silentibus nobis, ac turpi conniventia defixis,
idem Jus Regaliæ in hanc nostram Diœcesim induceretur;
tantòque magis, quia licet in hac nostra Diœcesi Regaliæ
locus aliquis esse posset, quod tamen minimè concedimus,
tamen ad Cathedralis Ecclesiam extendi haud posset;
quippe quæ ex sua Institutione Regularis est, ac Reforma-
ta; adeoque nisi à Deo ad Religiosum statum evocati, pro-
batique diuturno ac consueto tyrocinio, ad nullum Cano-
nicatum,

nicatum, aut Dignitatem aliam ejusdem Ecclesiae nostrae Cathedralis promoveri possunt; quod etiam Pontificio Alexandri VII. Regioque Diplomate cautum est. Actandem toto triginta trium annorum cursu, quibus huic nostrae Ecclesiae praesumus, quamvis indigni, omnia Eiusdem Ecclesiae vacantia Beneficia, sine contradictione, liberèque contulimus. Ex his igitur aliisque causis, utque partibus à Deo nobis impositis deesse ne videamur, hisce nostris praesentibus litteris Capitulis Cathedralis, & Collegiatae Dominae nostrae Ecclesiarum districtè inhibemus, ne ad Beneficia, locumque in Choro, aut Capitulo recipiendum, aliisque practactis Beneficijs annexas functiones exercendas hujusmodi ex titulo Regaliae provisos admittere praesumant, idque sub poena suspensionis ipso facto incurrendae; quae omnes illi obstricti teneantur, qui quovis modo, aut quaesito colore hujusmodi Beneficiorum usurpatores consilio, aut auxilio adjuverint, aut aliàs eorum conatus promoveant. Ipsos verò, ita ut praefertur, titulo ac colore Regaliae provisos ac Beneficiatos, ne se hujusmodi Beneficijs ingerant, sub poena Excommunicationis ipso facto incurrendae, aequè prohibemus. Praecipimus etiam omnibus Personis Ecclesiasticis, ne ullum auxilium, consilium aut assistentiam ad capiendam, aut ineundam possessionem hujusmodi Usurpatoribus praestent, idque sub poena excommunicationis ipso facto incurrendae, &c. Datae Alekti in Aedibus Episcopalibus 27. April. Anno 1677.

Franciscus Episcopus
Apamiensis.

Docu-

Gallia
Indicata
C III
230

Documentum VI.

Epistola ad Regem Reverendissimi & Illu-
strissimi Episcopi Apamienſis.

Domine, &c.

INter tot Regias virtutes, quas in sacram Majestatis Ve-
stræ Personam Divina manus effudit, persuasum semper
habui, nullam æquè Christianissimo Principe dignam esse,
ut facilitatem clementiamque, quâ subditorum, ac præ-
sertim Episcoporum preces plenâque reverentiæ voces
benignè admittit. Id mihi animos fiduciamque addidit,
ut crederem haud fore ingratum Majestati Vestræ, si quam
mihi conati sunt calumniam aspergere, quæque tanto altius
in animum meum descendit, quòd fidelitatem, obedi-
entiamque Principi meo debitas, sædare conentur, ad pedes
Majest. Vestræ supplex purgarem. Persuadere conati sunt
Majestati Vestræ, me non morari tantùm, sed nec ferre
eos posse, qui militiam profitentur: ac Sacerdotibus Sa-
cramenti Pœnitentiæ ministris in mandatis dedisse, ne
quemquam, qui eam vitam amplexi essent, nec illi ab-
nuntiassent, peccatis expiarent. Facile equidem mihi ef-
set, tam foedæ calumniæ diluendæ, eorum numerum re-
censere, qui ex mea Diocesi sub auspicijs Majestatis Vestræ,
aut Ducum, aut gregariorum militum conditione nomen
militiæ dederunt; sed vereor, ut Majestatis Vestræ pa-
tientiâ abutar. Possèm etiam attestaciones ac chirographa
exhibere quàm plurium Confessariorum ex locis, ubi mi-
les hyberna egit, asseverantium Sacramenta quamplurimis
administrata esse, imò omnibus, modò illis ritè accipien-
dis

dis animum aptaverant ; & ego nonnullos Sacramento Confirmationis initiavi. Non potui igitur non vehementer mirari, fuisse ex inimicis meis, qui ut animum Majestatis Vestræ à me averterent, auderent illum tam falsis juxtâ, & inverecundis criminationibus imbuere. Num ergo ignorare Episcopus potui, artem vitæque militarem non solum innoxiam esse, nisi aliunde inquinetur, sed etiam tuendæ augendæque Reipublicæ necessariam? Quòd si aliquando cum militum nonnullis hac in causa locutus sum, id solum fuit, ut eos exemplo Joannis Baptistæ cohortarer ad innocenter militiam exercendam, ac jussâ Majestatis Vestræ observanda, quæ à nonnullis calcata videbam, dolebámque, populo varijs exactionibus injuriisque vexato ; ad eò ut opus fuerit in eorum nonnullos animadvertere.

Patiatur quoque Majestas Vestra, ut hæc ipsâ occasione rationem ei omnium reddam, quæ inter me, & Ecclesiasticum quendam peracta sunt, cum prætextu Regaliæ Archidiaconatu Apamiensis Ecclesiæ potiri vellet ; ego illum Mandato, ac Censuris Ecclesiasticis procul arcendum duxi ; idque ut agerem, non alias planè ob causas per motus sum, quàm ut conscientiæ meæ, ac juramento satisfacerem, quo cum Episcopalem Cathedram conscendi, ad Ecclesiæ meæ jura ac libertates conservandas sanctè me obstrinxi. Ecclesia Apamiensis, cujus ego curam quamvis indignus sustineo, nunquam Regaliæ subjacuit, idque non tam privilegio, Principum liberalitate accepto, quàm naturali, & à prima fundatione coævâ libertate. Qui ergo connivere ego possem, ut illa Diœcesin meam inveheretur, nisi & Dignitate, quâ fungor, indignum me redderem, & Decretis Lugdunensis Concilij quatuor sæ-

Gallia
Indicata
C III
230

culorum observantiâ subnixis, & Regum Galliarum Edictis, ac præsertim Henrici Magni, gloriosæque memoriæ Ludovici Majestatis Vestræ Patris adversarum? Accedit, quòd novi hujus juris investio, ne totam eam Reformationem Ecclesiæ meæ penitus everti contingeret, quam pari felicitate & favore cum Pontificis Alexandri VII. tum Majestatis Vestræ eam Regio Diplomate protegentis ad metas perduxit; nec enim sperare licet, eum, qui Archidiaconatum nuper obtinuit (primam videlicet Ecclesiæ meæ Dignitatem) quique illum deinceps sequentur, eo animo huc festinasse, ut sacræ militiæ tyrocinium facerent, communi que bonorum societate contenti, mundum, ejusque cupiditates deponerent. Si ergo, qui jam DEO vocante Religionem amplexi sunt, professione suâ, votisque absterge cogantur, ac certum animarum suarum adire naufragium, alijs videlicet, alienisque Beneficia sua, quibus sustentabantur, relicturi, illud quòque & necessario consequentur, ut Divinis officijs Ecclesia mea destituatur; nec enim, ut Majestati Vestræ suggestum fuit, ea Congregationi sanctæ Genovevæ unita est, sed suis, ac particularibus statutis & legibus gubernatur. Cæterum dignetur Majestas Vestra mihi credere, nihil usquam terrarum esse, quod fidelitatem ac obedientiam meam, quas Eidem profiteor, ulla ex parte minuere, aut inquinare possit, imò nihil æquè mihi cordi ac curæ est, easque inter præcipua capita mearum obligationum colloco. Nec credo, me aliâ re magis eas Majestati Vestræ probare, testarique potuisse, quam si eodem tempore me DEO, ejusque Divinis præceptis æquè fidem promptumque ostenderem; quam enim fidem ab illis Principes expectent, qui eam DEO negarunt? Enimverò pro Majestate Vestra nullum finem sacrificandi præ-

candique

eandique faciam, quo coelestem Ei, totiue Regiæ stirpi
Benedictionem, ac Gratiã à DEO efflagitem, acinterim,
quã majori possum veneratione, & obsequio sum eroque
semper. Apamiæ 29. Jun. 1677.

Majestatis Vestræ

*Humillimus, Obsequentissimus & fidelissimus
Servus & Subditus*

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum VII.

Epistola encyclica Reverendissimi Episcopi
Alectensis.

NULLUS dubito, sententiam Vicarij & Officialis Narbo-
nensis tantã curã studioque ubique locorum vulgatã,
& quã bina à me edita Mandata evertere conatur, in manus
vestras devenisse. Enimverò persuasum ego habeo, eodem
temporis momento, quo illam recepistis, unã etiam recor-
datos vos esse, quanta mihi incumberet necessitas, jura liber-
tatisque Ecclesiæ meæ, ac Dignitatem Episcopalem, quæ
in hac causã æquẽ periclitantur, impigrẽ tuendi. Id ego
conatus sum efficere Constitutione, quam hisce meis an-
nexam legetis, & ex qua facilẽ colligere licebit, non unius
tantum, sed communem, omniumque hujus Provinciæ
Ecclesiarum causã, ac periculum verti. Vos ergo, uti
spero, nec partibus vestris defuturi estis, nec omittetis in
vestris quisque Diocesisibus ea omnia curare, quæ huic sen-
tentiæ remorandæ, ejusque effectui suspendendo necessa-
ria fuerint. Tantum id agite, ut sociatis junctisque viribus

C c 2

com-

communem causam amplexemini, vósque Dignitatem Auctoritatémque nostram oppugnantibus, Sacerdotali libertate occuratis, & quod haecenus nimiam fortè indulgentiam peccatum est, pari Zelo, oblatamque occasione oblitteretis. Ego interim Venerabundus perenno.

Alexti 23. Octob. 1677.

*Humillimus & Obsequentissimus
Servus*

Nicolaus Episcopus Alecctensis.

Documentum VIII.

Actus Capitularis Ecclesiae Apamiensis contra Procuratorem Domini Paucet Regaliftae.

ANno Domini 1677. die vigesima Junij comparuerunt in Civitate Apamiensi coram me Notario Regio P. Franciscus Carlat Archipresbyter Ecclesiae Cathedralis Apamiensis, & Prior Claustralis ex una; & Dominus Joannes Ludovicus la Caze Dioecesis Convenensis, ac D. Petri Paucet Presbyteri legitimus Procurator ex altera partibus: qui ultimus exposuit, se circa horam nonam ante meridiem compariturum, atque Chirographum Regium exhibiturum, vigore cujus Archidiaconatus, & Canonicatus Regularis, olim à Domino Mascarone possessus, praefato Domino Petro Paucet Presbytero confertur; rogare proinde, ut nomine ac vice saepedicti Domini Petri ac Regij Chirographi intuitu, ut in Archidiaconatum ac Canonicatum Apamiensem recipere eum vellent. Cui petitioni per eundem Dominum Franciscum Carlat Archipresbyterum

terum responsum est, se post solemne Sacrae Missae officium Capitulares convocaturum. Convocatis ergo, atque in unum collectis Cathedralis Ecclesiae Canonicis, post communem maturamque deliberationem, ex omnium unanimi, atque concordi sententia responsum est: se videlicet, salvo interim omni respectu Majestati Suae debito, non posse, nomine quo supra, dictum Dominum la Caze recipere, idque ex sequentibus rationibus. Primò. Quia per expressam Alexandri VII. Bullam, Diplomate quoque Regio confirmatam, enixè sancitum est, ne quis, nisi post inchoatum, expletumque jussu Episcopi Tyrocinium, sequutamque deinceps Professionem ad Beneficia Ecclesiae Apamiensis recipiatur. Secundò. Quia ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo suo Cathedrali Capitulo prohibitum est, ne quemquam titulo Regaliae ad Beneficia praenominatae Ecclesiae admitterent, locum in Choro, aut Capitulo darent, aut aliàs fungi permetterent dictorum Beneficiorum officijs, idque sub poena suspensionis ipso facto incurrendae. Tertio. Quia Decreto tum Generalis Concilij Lugdunensis, ejus initium: *Generali Constitutione*, tum etiam Oecumenici Tridentini *Seff. 22. cap. 11.* inhibetur, ne ullà ratione, consilio, seu auxilio Regaliam promoveant (quae in Ecclesia Apamiensi locum nunquam habuit) neque sub poena anathematis jura Ecclesiarum violari, ac labefactari permittant. Utque praedicta Capitularis Declaratio ignorari à nemine possit, &c.

Gallia
Indicata
L. III
230

Documentum IX.

Actus Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad
Reverendissimum Archiepiscopum Tholosanum
directus.

ANno 1677. die 18. Octob. In Civitate & Palatio Episcopali Apamiensi, Regnante Christianissimo Principe Ludovico, Gallia & Navarra Rege, coram me Notario publico & Regio, ac testibus infra notandis, Illustrissimus & Reverendissimus Franciscus Stephanus Episcopus Apamiensis personaliter constitutus. atq; per hunc actum à me legitime conscriptum, verba sua dirigens ad Illustrissimum & Reverendissimum Dominum Josephum de Monpezat Archiepiscopum Tholosanum; nec non ad Dominos Gulielmum Cazamagion Presbyterum & Promotorem Ecclesiae ac Provinciae Tholosanae, & Petrum Paucet Presbyterum Dioecesis Leonensis, protestatur declaratque: se ejusdem D. Archiepiscopi Kalendis Septembris proximè elapsi pronuntiatæ sententiæ nullo modo acquiescere ac deferre posse, quâ nuperum, hoc est, vigesimâ septimâ Aprilis emissum ab eodem D. Episcopo Apamiensi Mandatum Legibus Regni Gallicani, communique tranquillitati, ac hujus Provinciae Ecclesiasticae Disciplinae adversum, ac proinde unâ cum Censuris ibidem intentatis, nullum viribusque cassum declarat, prohibetque insuper, ne quis hujusmodi Censuris, aut Mandatis deferat, eisque obediat, aut illa executioni mandet; multoque magis ipsi Domino Episcopo Apamiensi, ne hujusmodi Mandata deinceps publicari, ac executioni dari permittat, serio injungit. Praecipit insuper Capitulo Apamiensi sub poenis à Jure praescriptis,

scriptis, ut præfatum Dominum Paucet in Canonicum ejusdem Ecclesiæ recipiant, installent, inque possessionem immittant, ita tamen, & non aliter, quàm si juxta formam à Sacris Canonibus, ac litteris Provisionis traditam; vota Religionis, sacràmque Professionem emisserit. Denique Promotori suæ Archidiœcesis imponit, ut præfatum sententiam in ipsa Civitate Metropolitana, nec non Urbe Apamiensi, aliisque Archiepiscopatus sui Diœcesibus legi, affigi, promulgarique faciat.

Huic ergo à Domino Archiepiscopo Tholosano latæ sententiæ, declarat præfatus D. Episcopus Apamiensis se acquiescere ac deferre non posse, eamque tam secundum formam, quàm rem ac substantiam ipsam, nullam irritamque esse pronuntiat. *Primo* enim secundum formam nulla est; quia omni jure etiam naturali cautum est, ne sententia à Judice aliquo feratur, nisi auditis priùs, aut saltem citatis partibus, quarum interest; id quod innumeris ferè auctoritatibus probare liceret, nisi res esset adeò nota, ac in jure tam clarè decisa, ut ne quidem ullâ probatione indigeat. Sufficiat canon 22. Concilij Nicæn i: *Caveant Judices Ecclesiæ, ne absente eo, cujus causa ventilatur, sententiam proferant, quia irrita erit.* Et Decretis Innocentij IV. in Capitulo: *Venerabilibus*. de sententia Excommunicationis. In qua casus, de quo agimus, ferè in terminis definitus est; ita enim habet: *Attamen si suffraganeus, vel extra judicium pro suorum jurium defensione: vel etiam in judicio, ex suo procedens officio, inquirendo videlicet, vel simile quid agendo aliquem excommunicet; in hoc casu conveniendus est ipse suffraganeus coram Archiepiscopo, vel ejus officiali; quia ipsius interest, defendere causam suam.* Planè inauditum est, fuisse à Metropolitano contra suffraganeum in causa appellationis, ad so-
lam

Gallia
inducata
C. III
230

lam instnatiã partis, nec vocatis, quarum intererat, partibus, pronuntiatum. Nec ipse D. Paucet hunc adeò essentialẽ errorem inficiari potuit, imò illi quãvis ratione obtegendõ colores ac prætextus collegit. Ait enim, posse à Metropolitano contra Suffraganeos Episcopos, titulo denegatã justitiã, & si Archiepiscopo de causis constat, cur suffraganei administrare justitiã noluerint, sententiam dici. Cæterum præterquam contra hujusmodi abusum sæpe multumque ab Episcopis declamatum est, oporteretque eum corrigi aliquando; confundit insuper idem D. Paucet voluntariam ac contentiosam Jurisdictionem, & ea, quæ ad gratiam, quæque ad justitiã pertinent. Si quis enim Apostolicã authoritate Romæ provisus compareat, ac virtute hujusmodi Provisionis Beneficium ab Ordinario petat, is meram gratiam, ejusque executionem, & nihil aliud petit, sicque nullã partium citatione opus esse videtur. Si verò ab Episcopo aut Metropolitano sententia aliqua in Petitorio feratur, quis unquam dubitavit, vocandas esse partes, de quarum jure ac præjudicio agitur; & nisi vocentur, sententiam esse nullam irritamque? Idemque dicendum est de sententia Judicis sæcularis, quando de mera Possessione Beneficij controversia agitur; si enim hæc formalitate careat, & partes, quarum intererat, vocatæ non sint, nemo negaverit hujusmodi sententiam nullam fuisse. Denique in omni judicio tres distinctæ Personæ reperiri debent, videlicet: Actoris, Rei, Judicisque; ideò quamvis fortè Metropolitani gratias impertiri soleant à suffraganeis recusatas, nunquam tamen exemplum aliquod produci poterit, fuisse eorundem suffraganeorum sententias & Decreta à Metropolitanis sublata, & pro irritis casisque declarata, partibus non vocatis.

M ulto

Multo minùs sustineri potest, quod in hujus tam manifesti erroris defensionem idem D. Paucet allegat, videlicet: Mandatum Reverendissimi D. Episcopi Apamiensis in eadem Apamiensi Dioecesi ubique locorum publicatum dispersumque fuisse, sicque omnes juxtà rationes & argumenta, quæ eundem D. Episcopum ad hoc Mandatum expediendum permoverant, in omnium notitiam perlatas esse; non ergo citandas fuisse necessariò partes ad respondendum, cum jam constaret, ac palàm omnibus foret, quid essent responsura. Verùm qui sciri potuit, omnes Episcopi Apamiensis rationes eo mandato contineri, & non plures alias in scrinio pectoris occultari suo tempore exponendas? Et planè ex industria nonnullæ suppressæ sunt, ac in commodiorem occasionem servatæ. Sed quidquid de hoc sit, novum omnino, & inauditum, ac sine exemplo est, fuisse Reum à Tribunali, ac judiciali defensione exclusum, quia extrajudicialiter, privatimque causam dixerat; quasi verò quis nesciat, in ipso Contradictorio Judicio, Litisque Contestatione, partibus ultro citroque proponentibus, ac respondentibus multo clariùs veritatem micare, ac partium jura palàm fieri. Sed nec ipse D. Paucet unquam mundo persuadebit, aliam ei causam fuisse tam necessariæ Citationis declinandæ, quàm quòd jura rationesque Episcopi Apamiensis adeò ei clara, omni que exceptione majora videbantur, ut puderet oblietari. Denique si nihil aliud, illud saltem oportebat ab Episcopo intelligere, an opinioni suæ, mandatòque jam semel vulgato insistere, ac inhærere vellet.

Secundo. Ex eo etiam capite Sententia Tholosana quoad formam nulla & irrita est, quòd in illa dicatur: *Mandatum D. Episcopi Apamiensis Legibus Regni Gallicani adversari.*

Quasi verò Archiepiscopi partes sint, de Legibus Regni,

D d

gni,

Gallia
Indicata
LIII
230

gni, earumque contraventionibus judicare, aut Ecclesiastica Jurisdictio alium finem habeat, quam Canonum Ecclesiasticorum observantiam; aut aliquis etiam Judicum secularium sit, qui non omnino sibi persuadeat, hujusmodi sententias defectu Jurisdictionis suos limites excedentis, nullas esse irritasque. Præter hos, & essentielles defectus circa formam judicij commissos, alij nec pauci numero accessere, ab honestate ac decore inter homines observari solito alieni. Demus enim Mandato Episcopi Apamiensis aliquid defuisse, quo rejici mereretur; at honestas saltem exposcebat, & veneratio Dignitati ac Characteri Episcopali debita, ut prius moneretur Apamiensis Episcopus (primus videlicet, & antiquissimus in Archidiocesi Tholosana Antistes) & aliqua componendæ liti ratio tentaretur, quam ut liceret in extrema, ac sententiam procedere multis injurijs sparsam, qualis ea est, quam D. Archiepiscopus nuper pronuntiavit, quæque Domini Paucet supplicationem contemptis falsisque plenam non admisit tantum, sed etiam recitavit, ac publico exposuit. In ea siquidem dicitur.

Primo. Promisisse Regi Episcopum Apamiensem, se juramentum fidelitatis in publica acta referendum præstaturum. Id verò falsum omnino est, nec aliâ intentione à Domino Paucet confictum vulgatumque, quam ut invidiam odiumque Episcopo conflaret, perinde ac si ipse fidem violasset Regi obligatam; cum tamen super hac causa neque Rex sit aliquando cum Episcopo collocutus, neque ipsi Episcopo unquam in mentem venerit, Regi aliquid simile aut immediatè per se, aut per alios polliceri.

Secundo. Idem D. Paucet Episcopo Apamiensi objectat, malè sententiam ac Decreta Lugdunensis Concilij ab eo esse intellecta, idque ex verbis Concilij, ac Glossâ constare.

Cate-

Cæterum hæc cum dicit, palàm omnibus facit, se illum ipsum esse, qui mentem Concilij Lugdunensis malè affectus est. quique priùs de veritate edoceri, instruique certius debuisset, quàm ut Episcopo hæc exprobraret non sine dedecore, injuriæque sacræ Dignitatis: & prætereà quàm hæc obiectio à vero abludat, idem Episcopus Apamiensis, cum ad hujus quæstionis cardinem ac substantiam sermo perveniet, clariùs ostendet, quàm ut negari ab aliquo possit.

Tertio. Conatur idem D. Paucet notam læsæ Majestatis Domino Episcopo adspargere, quando adjungit, Censuras ab eo intentatas nullum alium finem spectare, quàm ut Populum concitent, ac legibus Edictisque Regijs rebellem faciant. Id verò quàm est à veritate ac mente ejusdem Domini Episcopi alienum, quàmque ejus moribus huc usque inculpatis adversum, tam graves poenæ debentur temeritati ista scribentis; enimverò Episcopus Apamiensis nulli Galliæ Antistitum, aut fidelitatis, obsequij, aut curæ & observantiæ in Regem, ac publicum Galliæ bonum palmam concedet. Quòd si in præsentì Regaliæ controversia minùs ad Regiam voluntatem accessit, quàm Aula speravit; erit aliquando tempus, cum Majestati Suæ constabit, id ex solo metu provenisse DEI offendendi, quem unum Petrus Apostolus honori ac reverentiæ Regibus debitæ præmisit: *Deum, inquit, timete, Regem honorate.* Imò tanto firmius est vinculum, quod eundem Episcopum Regio servitio adstringit, quanto magis nulli adulationi mixtum, solòque DEI præcepto, Reges honorari jubentis, obligatione subditorum in Principem, Regiisque virtutibus nixum, quibus Majestas Sua abundat, & dignam Se omni obedientiâ ac fidelitate reddit. Sed nec magis curæ ac Religioni fuit, Provinciæ & Diœcesis Tholosanæ Pro-

Gallia
Indicata
LIII
230

motori in regulas decori ac æquitatis offendere, Episcopo Apamiensi debitæ. Dicit enim, hujus Decreto & Mandato multorum conscientias ac Ordinem Ecclesiasticum turbatum esse; perinde, ac si turbas & motus vereri nos oporteat, quæ in dyscolorum animis veritatis & justitiæ leges excitare solent. Nec enim Episcopi Apamiensis Mandatum aliò spectavit, quàm ne Canones Ecclesiæ violarentur, neque per alias vias ad Beneficia accessus pateret, quàm per illas, quæ ab iisdem sacris Canonibus præscribuntur. Nec ab illo novæ poenæ dictatæ sunt, sed antiquæ, quæ sacrorum Canonum violatoribus debentur, tantùm declaratae. Atque utinam secum perpenderet Tholosanus Promotor, pacem, pro qua in hac materia adeò laborat, multo animabus fore perniciosiorem, quàm quicquid turbatum & inquietis ex Episcopi Apamiensis Decreto profectum esse dicitur; nihil quippe aliud ab Apamiensi Episcopo factum est, quàm ut Decreta exequeretur Lugdunensis Concilij. Cùm ergo anathemata ab hoc Concilio illata Tholosanus Episcopus frustra conetur elidere; sequitur, ut qui illis obstricti sunt, tanto infeliciùs periclitentur, quanto minus periculum suum sentiunt, eoque liberari haud curant, dicentes: *Pax pax, & non erat pax.*

Id quod postea idem Promotor adjungit, nihil contra Ediçta, Declarationes, ac Mandata Regia posse à quoquam sine culpa tentatæ Majestatis decerni; una ex ijs Regulis ac Maximis est, quæ si absque debita limitatione intelligatur, totam evertere Religionem possit.

Sed & illud admiratione dignum: ausum videlicet esse ministrum Archiepiscopalem, cui præcipuè sacros Canones observandi cura incumbit, Archiepiscopo suo supplicare, ut aboleri Decretum faceret, quo executio Lugdunensis

sis Concilijunicè urgetur, utque Apamiensì Episcopo prohiberet, ut deinceps similibus Mandatis faciendis vulgandisque abstineret. Id verò Jurisdictionem Apamiensì Episcopi apertè lædit; cùm Metropolitanì partes ac officium non sit, leges pro aliena Diœcesi statuere; multòque minùs, ne mandatis suffraganei obtemperetur, prohibere.

Prohibet idem Promotor, ne à quopiam mortalium hujusmodi Mandatis ac Censuris deferatur, perinde, ac si obedientia illis præstita, vitio culpæque adscribi debeat: & ne fortè Promotoris hæc sensa in occulto lateant, aut potiùs, ut tanto plus habeant doloris, vulgatum ludibrium; curat urgétque, ut sententia Tholosana, quâ Episcopi Apamiensìs Mandatum irritum cassumque decernitur, totâ Provinciâ publicètur, omnibusque valvis Urbis Metropolitanæ affigatur, ut videlicet tanto hoc apparatu pompæque severitatis omnes Suffraganei Episcopi, quamvis nunquam auditi, Tholosanæ sententiæ se quamprimùm submittant; perinde videlicet, ac si ea non unius Archiepiscopi, sed totius Provincialis Concilij sententia foret, in quo tamen æquum esset, eos non consuli tantùm, sed etiam Personam Judicum sustinere. Sed neque hoc satis fuit, ut ad fores Ecclesiæ tam insignis sententia penderet, illud quoque adjunctum est, ut inter publicas solemnèsq; preces ac Conciones, quæ Missæ Sacrificium comitantur, etiam extra Tholosanam Provinciam promulgaretur.

Ipse verò D. Archiepiscopus, à cujus tamen æquitate sperari debuit fore, ut istorum Clericorum audaciam suâ auctoritate coerceret, tantum abfuit, ut id ageret, ut potiùs ipse in Mandatum Apamiensè manus immittat: fædèrque, impositis criminationibus, perinde ac Conscientiarum tranquillitati, Ecclesiasticæ Disciplinæ, ac Gallicis Legibus

D d. 3

adver-

Gallia
Indicata
L. II
230

adversum; si & Promotoris Tholosani querelis per omnia ac verbatim ferè consentit, unde complures nullitates defectusque non contra formam solum, quod modò ostensum, sed etiam contra substantiam ipsius causæ, quod deinceps manifestum faciam.

Tertio. Tholosana Sententia etiam quod substantiam ac merita causæ ipsius spectat, nulla & irrita est; Episcopi enim Apamiensis Mandatum nihil aliud complectitur, quàm executionem Lugdunensis & Oecumenici Concilij totâ Galliâ recepti, & quatuor ferè sæculorum observantiâ firmati; ex quo sequitur, Dominum Archiepiscopum Tholosanum in præsentia materia incompetentem Judicem esse; cum enim de causâ agatur maximi ac præcipui momenti, totâque Ecclesiâ spectante, deque Generalis Concilij executione, qui potest prohiberi Episcopus, ne id agat observetque, quod à tota Ecclesia observari oportet? aut quâ ratione ei adimi, aut restringi potestas, quam ab Ecclesia recepit? Quidquid ergo hac in re ab Archiepiscopo Tholosano fieri poterat, illud fuit, ut Synodum Provinciale convocaret, in eâque examinaretur, an Episcopus Apamiensis terminos transgressus esset à Concilio Lugdunensi præscriptos; eâ ferè ratione, quâ in materia civili non potest Judex subalternus de iis cognoscere, quæ inferior Judex ex Mandato Superioris, utque *merus executor* decrevit peregitque, nisi forsitan excessisset fines Mandati. Ipsimet Archiepiscopi & Metropolitanani, si ex Conciliorum sententia loqui velimus, nihil aliud sunt, quàm sacrorum Canonum executores, nec in Episcoporum & Suffraganeorum Diœceses jus ullum habent, exceptis casibus certis in jure expressis. Nec dici potest, spectasse saltem ad dictum D. Archiepiscopum jus cognoscendi

sciendi judicandique, an Apamiense Mandatum conforme
 esset Lugdunensi Concilio; præterquam enim quòd nil
 clarius est, quàm ut examine aliquo, aut sententiâ indigeat,
 accedit insuper, materiam & causam hanc tanti esse mo-
 menti, ut à solo Archiepiscopo sine Concilio Provinciali
 decidi non possit; & tamen non solùm sine Provinciali
 Concilio, sed etiam, uti apparet, sine omni alio, etiam pri-
 vato Concilio decisa est. In Chalcedonensi Generali Syno-
 do ita decretum est. *Can. 9. Si Clerus adversus suum, vel alium
 Episcopum habeat causam, apud audientiam Synodi Provinciae
 ejus conqueratur.* Quod tunc maximè necessarium est, ha-
 bétque locum, cum non unius tantùm Episcopi, sed totius
 Provinciae causa ac negotium vertitur.

Sed utcumque hæc se habeant, illud saltem certum est,
 non posse Mandatum Apamiense, ac Censuras in eo con-
 tentas pro nullis irritisque haberi, nisi dicamus, aut Lug-
 dunense Concilium de Regaliâ non loqui, aut non esse il-
 lud Concilium in Gallijs receptum, aut denique Diocæ-
 sin Apamiensem ex illis esse, ubi Regalia jam usu ac consue-
 tudine invaluerat. Sed quidquid ex his dicas, manifesta
 falsitatis convinci potest. Primum enim quod attinet, ex
 verbis ipsius Lugdunensis Decreti, ac Glossæ illud expli-
 cantis res tota palàm fiet. Verba ergo Decreti Lugdunensis
 ita habent: *Generali Constitutione sancimus, universos & sin-
 gulos, qui Regalia, Custodiam, sive Guardiam, Advocationis, sive
 defensionis titulum in Ecclesijs, Monasterijs, seu quibuslibet alijs
 locis pijs, de novo usurpare conantes, bona Ecclesiarum, Monaste-
 riorum, aut locorum ipsorum vacantium occupare presumunt,
 quantatùnque Dignitatis honore præfulgeant: Clericos etiam
 Ecclesiarum, Monachos Monasteriorum, & Personas ceteras loco-
 rum eorundem, qui hoc fieri procurant, eo ipso Excommunicationis
 sententia*

Gallia
 indicata
 C. III
 215

sententia decernimus subjacere. Illos vero, qui se, ut deberent, talia facientibus non opponunt, de proventibus Ecclesiarum, seu locorum ipsorum, pro tempore, quo premissa sine debita contradictione permiserint, aliquid percipere districtius prohibemus. Qui autem ab ipsarum Ecclesiarum, caeterorumque locorum fundatione, vel ex antiqua consuetudine jura sibi hujusmodi vindicant, ab illorum abusu sic prudenter absterneant, & suos ministros in eis faciam sollicitè abstinere, quòd ea, quae non pertinent ad fructus, sive redditus provenientes vacationis tempore, non usurpent, nec bona caetera, quorum se asserunt habere custodiam, dilabi permittant, sed in bono statu conservent. De elect. & electi potest. in 6. Haec tenus Concilij verba, nunc Glossam audiamus. Pro intellectu hujus Capituli supponendum est, secundum veriorum intellectum ipsius, quid proprie textus appelleret Regalia. Quidam volebant dicere. (His verbis ostendit Auctor Glossae, se non probare primam hanc Regaliae acceptionem) quòd Regalia accipiantur pro juribus Imperialibus, de quibus in libris Feudorum. capit. quae sint Regalia. Ut si Rex donaverit Regalia Ecclesiae, & aliquis ea usurpat, de facto sit excommunicatus. Alij dicunt, quòd Regalia accipiantur pro juribus, quae habet Princeps in aliquibus Ecclesijs, videlicet: quòd vacante aliqua Ecclesia aliquis Comes, vel Dux, qui dicebat se habere jura Regaliae, in ipsa Ecclesia occupavit Custodiam Ecclesiae vacantis, & dicebat, quòd fructus ipsius Ecclesiae ad ipsum spectabant, licet non fuisset usus ipso jure. Glossa, quam D. Paucet in sui patrocinium adducit, vocat quidem nomine Regaliae, nova tributa, novas collectas, nova vectigalia intelligi. Sed Archidiaconus hujus Glossae Auctor adjungit: Regalia, id est, quae capiunt Reges vacante Ecclesia, ut patet in Francia Regno, & Anglia; nam illuc vocantur Regalia jura Regis, quibusdam Ecclesijs vacantibus competentia.

Id, quod

supra Id, quod postea eadem Glossa adjungit ad verbum, *Custodiat*, satis ostendit, fuisse Concilij Lugdunensis mentem universim de juribus vacantium Ecclesiarum disponere, & non solum prohibere, ne novis tributis, aut collectis gravarentur, sed etiam ne illarum seu temporalia, seu spiritualia jura, quale est Jus Patronatus, usurparentur; sic enim loquitur Glossa: *Quocumque ergo nomine censeantur usurpantes de novo tales in Ecclesijs, & alijs locis pijs, & bona ipsorum locorum vacantium occupantes, excommunicati sint.*

Constat ergo etiam ex sententia ipsius Glossæ, Concilium Lugdunense de jure Regaliæ locutum esse, sive quia illius Constitutionis finis ac intentio fuit, Regaliæ extensionem impedire: sive quia illis verbis: *Regalia, Custodia, seu Guardia*, hoc ipsum jus expressum voluit; & ideo D. Paucet graviter hallucinatus est, cum dixit, constare ex Concilij Lugdunensis, ac Glossæ lectione, malè illius Decreta ab Episcopo Apamiensi fuisse intellecta.

Apparet etiam non solum ex illis Concilij verbis: *De novo usurpare conantes*, sed etiam ex illis Glossæ: *Usurpantes de novo jus*. Et illis: *Licet non fuisset usus ipso jure*. Et præcipue illis: *De novo à quadraginta annis citra*, Concilij mentem ac intentionem fuisse, ne Regalia ad alias Ecclesias, quàm quæ illi jam assueverant, extenderetur. Id quod tam verum, certumque est, ut quamplures Galli scriptores, qui de hoc argumento libros edidèrunt, videlicet, Ruzæus, Rebuffus, Le maistre, Baunius Jesuita, alijque, pro primo ac præcipuo fundamento Regaliæ sustinendæ tacitam Concilij approbationem ponerent, quam à Concilio factam volunt circa eas Ecclesias, quæ ab immemoriali jam tempore Regaliæ subjauerant. Ipse Dominus de Marca Archiepiscopus Tholosanus in una suarum Dissertationum, quæ monumentis.

E e

Gallia
indivisa
Gallia
230

numéntis Ecclesiæ Gallicanæ inserta est, doctè solidèque demonstrat, Patres Lugdunensis Concilij de Regalia, & juxta sensum Apamiensis Episcopi locutos, illudque Decretum totâ Galliâ receptum fuisse: nec Reges aliter Regaliâ gavisos, quàm limitatè, & in ijs tantùm Ecclesijs, quæ ab immemoriali tempore huic juri, an servituti? submitte fuerant. Id quod apprimè concordat cum illis Glossæ verbis: *In quibusdam Ecclesijs: in aliquibus Ecclesijs.* Et cum illis Rebuffi: *In aliquibus Episcopatibus;* adeò, ut optimo jure Pasquierius *Aula assentatores* vocaverit, qui ad omnes Regni Gallici Ecclesias Regaliam extendere conati sint. Sed audiendus est Dominus de Marca, qui cùm Decretum Lugdunensis Concilij produxisset, hæc verba subjungit: *Philippus ergo Pulcher, hujus nominis quartus auctoritate Lugdunensis Concilij subnixus, Jus Regaliæ, quod prius solis moribus usque receptum erat, Edicto quoque suo de Anno 1302. firmavit, ita tamen verba mentemque suam, verbis ac mente Concilij metitur, ut Regaliam intra terminos solius Consuetudinis restringat, nec ad Ecclesias extendi velit, hujus Consuetudinis expertes; sic enim loquitur. Item quantum ad Regalias, quas nos, & nostri Prædecessores percipere assuevimus, & habere in aliquibus Ecclesijs Regni nostri quando eas vacare contingit. Additque eandem Clausulam Restrictivam inveniri in Edicto Philippi Valisij de anno 1334. Ex quo hæc verba producit: Pro Ecclesijs Regni nostri in quibus Regaliam possidemus. Et adhuc clariùs in Edicto Ludovici XII. Anno 1499. cujus hæc verba sunt: Inhibemus omnibus ministris, & officialibus nostris, ne in Archiepiscopatus, Episcopatus, Abbacias, & alia hujus nostri Regni Beneficia, Regaliam usurpent; ubi hæcenus eam non habuimus, sub pæna suspensionis, &c. Et in Edicto Henrici IV. de anno 1606. Non intendimus Regaliæ juribus gaudere.*

gaudere, nisi eo modo & formâ, quâ nos nostrique Antecessores illis hæcenus gavisi sumus, nec eam extendi volumus in præjudicium earum Ecclesiarum, quæ hæcenus exempta fuerunt. Id Henrici Edictum alio Ludovici XIII. confirmatum est de anno 1629. articulo 16. Non est, inquit, voluntatis nostræ, Regaliam titulo Corona possessam alio modo, quàm lapsis retrò annis, ac juxta Edictum gloriose memoria Genitoris nostri, nobis vindicare. Et magis adhuc specialiter in litteris patentibus Philippi Pulchri de anno 1303. in favorem Narbonensis Provinciæ, hoc est, teste Petro de Marca, totius Septimaniæ: *Nolumus, quod gentes nostra occupent Regalia Ecclesiarum vacantium Provincia Narbonensis.* In qua Narbonensi Provincia semper hæcenus Dioecesis Apamiensis numerata est; quippe ab origine & fundatione sua Episcopus Apamiensis, Suffraganeus Narbonensis Archiepiscopi fuit, ut nunc Tholosani.

Tertium punctum non minùs certum est, videlicet, nunquam in Ecclesia Apamiensi Regaliæ locum fuisse, nec ullum allegari exemplum in contrarium poterit. Et quanquam juxta notam receptamque Juris Utriusque Regulam, *Aëtoris, & affirmantis, non Rei, sui probare;* percurram tamen notam, indicemque Camerae Computorum, relatam in acta Cleri Gallicani, & cujus Galli scriptores meminere, qui de hoc argumento scripserunt, quales sunt Russee, Le Maistre, & Pasquier; ex quo indice simul patebit, Regem in nulla istarum Ecclesiarum Regaliæ juribus potitum esse; nam nihil potuit improbabilius dici, minùsque consentaneum veritati, quàm illud à Domino Paucet tam confidenter ac impavidè assertum, videlicet hoc Jus Regaliæ etiam in Ecclesijs Septimaniæ illis à prima fundatione coævum esse, totaque retrò antiquitate Coronæ innoxium. Si enim ita est, ut Jus Regaliæ sit Regiæ Coronæ adjun-

Gallia
inducata
L. II
230

stum, nec ab ea separari possit, sequetur omnes Reges hoc jure gaudere, eoque semper gavisos esse, quod tamen falsum omnino est, constatque multis hactenus sæculis inauditum ignotumque fuisse; nec fundatio, aut dotatio Ecclesiarum aliud jus, quam Patronatus tribuit; id verò multo minus onerosum est, multoque minus quam Regalia, jura Ecclesiarum offendit. Sed & ipsi Galliarum Reges longè aliter de Regalia sensere, quam Dominus Pauzet in eorum gratiam scribat; id quod ex eorum Edictis jam aliàs productis patet, præsertim ex sententia à Philippo III. sancti Ludovici Regis filio data anno 1272. quam Dominus de Marca in antiquo Parlamenti Protocollo reperiri ait in hæc verba: *Sabbato post Ascensionem Domini restituta fuerunt apud Apamias, & redita per Dominum Regem Procuratoribus Capituli Albiensis Regalia Ecclesie Albiensis, quæ mortuo Episcopo Albiensi Seneschallo Carcassonnensis ad manum Domini Regis ceperat, & saisinaverat sine causa; cum Dominus Rex super hoc aliàs nunquam visus fuisset, prout ex aliorum, & ipsius relatione fuit inventum.*

Idem Dominus Pauzet in sua supplicatione Regiam Declarationem producit, quæ Cleri postulationem conlucuta est, à Rege petentis: *Ut ad se, suumque Consilium hæc causam evocaret, auditis prius, examinatisque Cleri, Archiepiscoporum, Episcoporum, & Capitulorum actis & Documentis, qui se à Regalia immunes esse crederent.* Huic objectioni præter alia multa, quæ dici super hoc argumento possent, quæque sibi impofterum dicenda reservat, responder præfatus D. Episcopus Apamiensis, sibi eam Declarationem, Clerique in Regium Tribunal submissionem nullo modo opponi posse; cum ipse nunquam titulos & Documenta suæ Exemptionis Regio Senatui examinanda subjecerit; nec Generales Cleri Procuratores, imò notorius quidem Galli-

cani Cleri Conventus Jus compromittere potuerit, quod ad spiritualem Episcoporum Auctoritatem, omniumque Ecclesiarum Exemptionem pertinet; nec Deputati ullum super hoc Mandatum à Clero habuere.

Adde, quòd, cum Diplomate Alexandri VII. ac literis patentibus Regis feliciter regnantis cautum sit, ne ad Beneficia, Dignitates Cathedralis Ecclesiæ Apamiensis quispiam recipiatur, qui post accuratum ex Mandato Episcopi tyrocinium, emissamque Professionem Regularem statum non sit amplexus; sequitur Regem neque particulari statuto, neque juri Communi (quod habet, Dignitates nulli, nisi qui de gremio sit, conferendas esse, nec ex gremio censi, qui Professionem non emisit) suam Declaratione derogatum voluisse.

Æquum igitur fuit, ut super his aliisque, quæ allegari poterant, prius audiretur Episcopus Apamiensis, quam ejus Mandatum irritum, nullumque declararetur; quæque si audita & perpenſa fuissent, sperari omnino poterat, multo aliter à Domino Archiepiscopo Tholosano pronuntiatum fore.

Ex his ergo, aliisque suo tempore, & loco productis; & producendis rationibus, protestatur Episcopus Apamiensis, declaratque præfatis Dominis Archiepiscopo, Promotori, & Paucet, se nullo modo potuisse, aut debuisse illi sententiæ deferre, sed, &c.

Italia
Indicata
Ca III
230

Documentum X.

Mandatum D. Episcopi Apamiensis, quo declarat nuper à se editas Constitutiones contra Regalistas, non obstante sententiâ D. Archiepiscopi Tholosani, executioni dandas esse.

Die 27. Octob. Anno 1677.

FRanciscus miseratione Divinâ Episcopus Apamiensis, Charissimis & Dilectissimis Fratribus Ecclesiarum Cathedralis & Collegiatæ Dominæ nostræ de Campo, Canonicis, Archipresbyteris, Rectoribus, Vicarijs, aliisque Personis Ecclesiasticis Salutem & Benedictionem. Intelleximus, quòd non obstante inhibitione sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ, contra Fratrem Joannem Franciscum le Juge (qui se Sacerdotem ac Religiosum Ordinis S. Augustini Professum nominari facit, præterdique Canonicatum, ac Eleemosynarij officium in Ecclesia nostra Cathedrali, titulo Regaliæ) à nobis edita, ne se in prædicti Canonicatûs, ac Eleemosynarij officia, eorûmq; possessionem virtute Regij Chirographi ingerere præsumeret, eique insuper intimari fecerimus, nos interim omnia Juris media parare, ac experiri velle, quibus præfensa sententiâ D. Archiepiscopi Tholosani Constitutionem nostram die 28. Aprilis nullam pronuntiantis, pro irrita cassaque declaretur: imò quamvis de nullitate hujusmodi assertæ Tholosanæ sententiæ, tam quoad formam, quàm quoad ipsam substantiam, aliàs evidenter constet. Quoad formam quidem, quia nobis nec auditis, imò ne citatis quidem pronuntiata est, in eaque declaratur, Constitutionem nostram præfata legibus Regni contrariam esse; quod de-

clarari

clarari ab eodem D. Archiepiscopo non potuit, cum limites
 ejus potestatis excedat. Quoad substantiam verò, quia
 non licuit eidem D. Archiepiscopo Constitutionem revo-
 care, aut irritam pronuntiare, quæ nihil aliud, quàm me-
 ra executio fuit Generalis Concilij toto Gallia Regno re-
 cepti, nec non Diplomatis ab Alexandro VII. dati, Regiús-
 que literis confirmati, ac maximè conformis naturæ ac
 qualitati Beneficiorum Ecclesiæ nostræ, quæ à primæva In-
 stitutione, ac fundatione sua Regularis fuit. Et tamen his
 omnibus non attentis præfatus Le Juge non omisit præfa-
 torum Beneficiorum possessionem usurpare, cujus exem-
 plum plures alij imitari forsân possent, eo prætextu, quòd
 præfata Tholosana sententia, donec per Appellationem
 ejus effectus suspendatur, vires obtineat, obligetque. Nos
 igitur ob has similésque causas ordinamus, ut tam dicto Le
 Juge, quàm alijs omnibus, quorum intererit, intimetur,
 nos à præfata illa sententia Tholosana legitimè appellasse,
 eamque Appellationem tam præfato Domino Archiepi-
 scopo, quàm etiam Tholosano Promotori, vigesimâ sextâ
 currentis mensis insinuasse, atque ex Tholosana Cancellaria
 litteras obtinuisse, quibus certi reddebamur, actum
 Appellationis nostræ tam dicto Le Juge, quàm alijs omni-
 bus, quibus necesse fuerit, insinuatam iri, ne videlicet
 ignorantiam prætereendere possint, eoque prætextu immunes
 se credere, liberósque à Censuris, in Constitutione nostra
 prolatis, quas sub pœnis ibidem contentis (ob notorios vi-
 delicet defectus, & nullitates in ea commissas, & alibi
 fuis à nobis deductas) iterum, quatenus opus fuerit, in-
 novamus. Inhibemus etiam, iterumque interdiciamus,
 prout in nostris Constitutionibus die 26. Aprilis, & 23.
 Octobris, jam inhibuimus, atque interdiximus Capitulis
 Cache-

Gallia
 Indicata
 Ca III
 223

Cathedralis & Collegiata B. Virginis de Campo Ecclesiarum, ne quemquam obtentu Regaliæ in dicta Beneficia recipiant, installent, &c. sub poena suspensionis ipso facto, &c. Ipsos verò taliter provisos sub poena Excommunicationis ipso facto incurrendæ, &c. Data in Aedibus nostris Episcopalibus die 27. Octob. Anno 1677.

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Notandum est, Anno 1677, die 22. Octob. similem ferè Constitutionem à Reverendissimo & Illustrissimo Episcopo Alecēnsi edictam fuisse, contra sententiam Officialis Metropolitanæ Narbonensis, qui ejusdem Episcopi Mandata, Constitutiones, ac Censuras contra Magistrum Petrum Gaston irritas declaraverat.

Documentum XI.

Epistola Episcopi Alecēnsis ad Regem
Christianissimum.

25. Octob. 1677.

Mihi ultima vitæ meæ momenta numeranti, & quid faciendum superfit, ut Divino Tribunali securus fistas, animo repetenti, occurrit illa Christi Domini nostri sententia, quâ jubemur: *Prusquam Sacrificium ad Altare offeramus, fratri nostro, qui aliquid adversum nos habet, reconciliari.* Cùm ergo jam tempus accedat, ultimum Sacrificium, hoc est, vitam meam Deo immolandi, credidi necessitatem mihi præcipuè incumbere, placandi animum Majest. Vestræ. Quam ab aliquo jam tempore, ob ea, quæ circa Regaliam contingere, offensam mihi, aversamque experior; tamen possum Majestati Vestræ asseverare, me semper eo sensu animoque

animoque fuisse, quæ fidelissimum subditum deceant; quantumvis Regaliam quod attinet, officij, ac Dignitatis meæ ratio eò impulerint; ut cogerer aliqua facere, voluntati, ac Mandatis Majestatis Vestræ minùs, quàm cuperem, accepta; & tamen id ipsum per litteras meas ausus sum Eidem significare, idque eâ libertate, quæ Episcopos decet, Sacrorum Jurium Depositariorum: & nunc quoque in hoc vitæ mortisque meæ confinio Majestati Vestræ profiteor, me nihil aliud egisse, quàm quòd crederem Conscientiæ, ac officio meo deberi; idque unicum esse dolori meo solatium, & quo spero Deum non esse mihi eam indignationem adscripturum, quam in pectore Majestatis Vestræ dolens mærensque experior; nec ideò tamen has ultimas obligationis meæ partes explere omittam, simulque hanc ultimam à Majestate Vestra gratiam expetere, dignetur tribus illis ex familia mea Ecclesiasticis Personis, ejusque Mandato proscriptis veniam clementer impertiri, quippe nullius culpæ reis, quàm quòd Episcopi, legitimi superioris sui, quémque Divinæ voluntatis interpretem agnoscebant, præceptis obediverint. Non diffido, si modò Majestati Vestræ placuerit id secum reputare, veniam merituros, ac præsentibus angustijs, quibus conflantur, ereptum iri. Impleat Deus Majestatem Vestram cœlestibus Suis Beneficijs, fámque ad amussim Divini sui cordis, ac voluntatis Regem efficiat. Id unicum est ejus votum, qui plenus venerationis, ac reverentiæ est, eritque semper.

Alecti 25. Octob. 1677.

Majestatis Vestræ

*Humillimus, Obsequentissimus & Fidelissimus
Servus ac subditus*

Nicolaus Episcopus Alectensis.

F f

Docu-

Italia
Indicata
Ca III
230

Documentum XII.

Primum Breve S. D. N. INNOCENTIJ PP. XI. ad
Regem Christianissimum.

12. Mart. Anno 1678.

INNOCENTIUS PP. XI.

CHARissime in Christo Fili Noster Salutem & Apostolicam Benedictionem. Jam pridem inaudivimus, non deesse Majestati Tuæ Consiliarios & ministros, qui Tibi persuadere niterentur, ut usum illum antiquum Custodiæ fructuum vacantium Ecclesiarum, quod Regaliam vocant, ad eas quoque Regni Tui Ecclesias extenderes, quas illi iuri obnoxias nunquam fuisse, ex ipsis Fisci Regij Tabulariis liquidò constat. Sed nos memoriâ repetentes, omnem ea de re controversiam communi olim Ecclesiæ Catholice consensu, & benignâ Sedis Apostolicæ indulgentiâ, providè sapienterque compositam fuisse in Concilio Lugdunensi Generali; minimè ad credendum adduci poteramus Majestatem Tuam consilijs hujusmodi aures præbituram aliquando esse: multo minùs admoturam operi manum, invitâ Synodo, tantæ apud omnem Ecclesiam auctoritatis, & reclamantibus Constitutionibus, & exemplis Regum majorum, qui Constitutionem in eadem Synodo ad regis preces, regijs Legatis præsentibus, in ipsa Gallia, & ceterâ Gallicâ gente efflagitante sancitam, per integrum quatuor ferme sæculorum spatium, certatim probârunt observâruntque, & præcipuo in honore habuerunt. Nec verisimile videbatur, Majestatem Tuam, postquam tantum Sibi apud Deum meriti, & apud homines gloriæ, eximij pro Religione

gione Catholica rebus gestis comparavit, ut nullius Majorum Suorum Regum clarissimorum memoria invidere possit, velle rem aggredi, quæ nullâ urgente necessitate, vel aequitate suadente, magnum esset quamplurimis Gallia Episcopis, eorumque Clero incommodum, & justum dolorem allatura, non sine gravi Catholicorum omnium sensu, qui in Francorum Annalibus, & in Sacrorum Canonum statutis animadvertunt, quantum id veteri consuetudini, & Ecclesiastica libertatis ac disciplina rationibus adversetur. Unde plerique, tum veteres, tum recentes Gallia scriptores, quantumvis Majestati Tuæ, & imperio subessent, & auctoritati magnitudiniquè impensius studerent, in eos, qui præfatam Regalia extensionem suadere ausi fuerant, tanquam in malæ perditæque causæ patronos, & favorem aulae caprantes, liberâ indignatione inveci, stylum subinde strinxerunt. Nullus verò Gallia Regum, vel tentare id voluit, vel tentatum id exequi sustinuit, memorâ sapientè præclarè præcipi: *Ne transliamus terminos, quos posuerunt Patres nostri.*

Illud prætereà nos ejus periculi metu curaque liberabat, quòd, cum Majestas Tua, non multis abhinc annis, sanctæ Sedis Apostolicæ liberalitate aucta, ornatâque sit penè supra vorum, indultis amplissimis, præter ea, quibus jam Reges Majores Tui ejusdem Sedis benignitate gaudebant, nominandi ad Beneficia Ecclesiastica, non putavissimus Te sanctissimi sapientissimique olim Gallia Regis exemplo, cogitare de novis ineundis rationibus regiae in sacros redditus auctoritatis amplificandæ. Sed ubi allatæ fuere ad Nos bonæ memoriæ Nicolai Episcopi Alectensis litteræ, quibus post debitas religiosi in hanc Sanctam Sedem obsequij, & filialis observantiæ significationes, ad Nos querelas, quas

Gallia
indicata
G III
227

propè moriens postea renovavit, ob Regaliæ usum in suam
 Diocesim, quæ ab eo libera semper fuit, nuper invecum
 deferebat, unaque appellationem à sententia Metropoli-
 tani Narbonensis; deinde verò edocti sumus, idem Apa-
 mienſi Ecclesiæ contigisse pariter liberæ; tandem vidimus
 Ipsi regium Majestatis Tuæ Decretum, quo omnes Ecclesiæ
 Gallici Regni, hujusmodi oneri jubebantur assueſcere, mi-
 rati vehementer sumus Constitutionum Apostolicarum,
 & Generalium Conciliorum decretis, ac tam rectâ comper-
 tâque apud omnes veritate & justitiâ, potiores fuisse illo-
 rum conatus, qui terrena potiùs, & caduca, quàm celestia
 & aterna respicientes, dum Majestatis Tuæ gratiam, po-
 tentiam amplificando, aucupantur, molestissimos Tibi, &
 valde periculosos conscientiaæ terrores, quod DEUS avertat,
 in id tempus præparant, cum in districto DEI judicio mor-
 tales omnes, quocumque tandem potentiaæ & dignitatis
 loco sint, diligentem reddere debeant omnis anteaactæ viz
 rationem.

Nos itaque pro nostra non minùs erga æternam, quæ
 magnæ nobis curæ est & esse debet, Majestatis Tuæ salutem,
 quam erga inclitum Clerum, & religiosissimos Galliaæ Pre-
 sules, imò erga universalem Ecclesiarum, cujus in hoc ne-
 gotio procul dubio causa agitùr, Paternâ charitate seriò ad-
 monendum Te, & vehementer hortandum obsecrandum-
 que judicavimus, ut à tam injustis, & perniciosis ejusmodi
 consilijs animum abducas; præfatis Alecſenſi & Apami-
 rum, cæterisque regni Tui Ecclesijs, quæ usui Regaliæ huc
 usque obnoxia non fuere, suas libertates atque immunitates
 factas rectas relinquant, nec eas de cætero ullo modo labo-
 factari sinas: sed quidquid in contrarium hætenus actum
 tentatumque est, repares, & in pristinum statum restitu-
 curas;

cures; néve cœlestis beneficentiæ fontem, quem subditæ Ti-
bi gentes, pietatis imprimis justitiæque merito, sicuti crede-
re nos juvat, expertæ huc usque sunt. secus nunc agendo, &
DEI per quem regnas, Ecclesiam tam graviter lædendo, ob-
struas; qui scias hujus quoque vitæ bona, & regnorum fœ-
licitatem & incrementa, à Divina bonitate unicè dari, ex-
pectandæque esse; sicuti innumera omnium gentium, &
temporum exempla testantur.

Nos sanè hos animi nostri sensus in sinu tacitos conti-
nere non patitur, vel nostri pastoralis officij ratio, cui soli-
citus omnium Ecclesiarum incumbit; vel justitiæ debi-
tum, quo omnibus ad hanc Sanctam Sedem ex veteri justò-
que more, quem à nulla humana potestate impediri fas est,
recurrentibus, jus reddere, consilium, opem, ac paternum
patrocinium præstare jubemur; vel denique necessitas
occurrendi scandalo, quo christiani latè populi ad tantæ
exitum rei conversi, afficerentur, si à laicali potestate, Ec-
clesiæ, eorumque Antistites, & Ministri, suis libertatibus
atque immunitatibus, earumque usu & antiquâ possessione,
contra generalium Conciliorum decreta, & veterem in-
conculsamque observantiam spoliarentur; non alio præ-
textu, quàm novæ atque inauditæ opinionis nullo jure nixæ,
cui nonnulli postea accesserunt, non quòd aliquid novi in-
venerint, quod rei veritatem tam apertam posset in du-
bium revocare; sed ut rem suam agerent, nihil solliciti, si
publicam perderent.

Speramus Majestatem Tuam, causæ justitiæ, & æquitate
cognitâ, quæ patet ipsa per se, Paternæ cohortationi ac pre-
cibus nostris, pro spectata animi Tui pietate & sapientia,
perpetuâque in hanc Sedem observantiâ auscultaturam;
nosque curâ non minùs molestâ quàm necessariâ, inter

Italia
Indicata
Ca III
230

tot alias, quibus circumdamur, liberaturum. Sanè si aliter
 suadentium consilia Majestas Tua paulò attentius excussèrit,
 facilè intelliget, homines gratiæ & fortunæ inhiantes, ob-
 tentu Regiæ potestatis, suam firmare velle; neque tam esse
 amplitudinis Tuæ cupidos, quàm laudis inimicos, cum au-
 thores Tibi sint, ut qui longinquis non ita pridem expedi-
 tionibus, & ad omnem posteritatis memoriam illustribus,
 Christianæ Reipublicæ salutem tueri, & Religionem am-
 plificare tantopere studuisti in alienis terris, nunc à Te ipso
 quodammodo abiens, Ecclesiæ libertatem, autoritatè-
 que in Tuis imminutam velis. Quasi verò facilè Tibi per-
 suaderi possè confidant, æquum esse, vel fieri possè, ut
 nobilitetur & crescat ex Ecclesiæ ruinis Imperium, quod
 religiosissimi fortissimique Reges majores Tui, mirifico in
 eandem Ecclesiam studio, & pari in Apostolicam Sedem
 pietate imprimis partum, Tibi eorum vestigijs strenuè in-
 sistenti, amplissimum reliquerunt. Tu Reges eos, Fili cha-
 rissime, vel potius Te ipsum imitare, & eorum Tuæque
 præclara facta sæpe in mentem revoca.

Nos quidem oblivisci non possumus Prædecessores no-
 stros Romanos Pontifices, qui similibus de causis graves ac
 diuturnas pati ærumnas, & immanes contentionum & pe-
 riculorum procellas, in eo confisi, qui mari ventisque im-
 perat, invicto animo subire non dubitârunt. Hæc ad Ma-
 jestatem Tuam inviti scribimus, qui in lætiori argumento
 versari magnoperè cuperemus. Sed postquam Apostolicæ
 servitutis onus subeundo Divinæ voluntati parvimus, libe-
 rum jam Nobis non est exequi Nostram, quæ Tuæ obsecran-
 dare quacumque in re vellet, sicut in pluribus, quas nobis
 ratio temporum & publicæ pacis studium hæctenus indul-
 gere permisit, cognoscere potuisti. Significavimus hæc
 ipsa

ipsa Oratori Majestatis Tuæ Nobili Viro Duci d' Estrées, ut ad Te pluribus referret, itidémque Venerabili Fratri, & Archiepiscopo Adrianopolis Nuntio apud Te nostro; quem ut de tota re differentem, diligenter & benignè, pro more Tuo velis audire vehementer à Te petimus, ac Majestati Tuæ Apostolicam benedictionem impertimur.

Datum Romæ apud sanctum Petrum sub annulo Piscatoris, die 12. Martij 1678. Pontificatûs Nostri anno secundo.

Marius Spinula.

Documentum XIII.

Secundum Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTIJ PP. XI. ad Regem Christianissimum.

21. Sept. Anno 1678.

Charissimo in Christo Filio Nostro, Ludovico Francorum Regi Christianissimo.

INNOCENTIUS PP. XI.

Charissime in Christo Fili noster, salutem & Apostolicam Benedictionem. Ex litteris quibus Majestas Tua ad nostras quintâ Aprilis datas respondit, & ex ijs quæ ad Nos retulit venerabilis frater Archiepiscopus Adrianopolitanus, eò rem adductam videmus, ut Nos vel officio nostro deesse, retinendo verbum in tempore salutis, vel Tibi fortasse molestiæ esse cogamur. Sed dabis, Charissime Fili, pastoralis officij debito, dabis paternæ sollicitudini atque amoris in Te nostro, si Te malè consulentium culpâ, in summo æternæ salutis periculo constitutum videntes, opportunè importunè instamus & obsecramus, clarâ voce clamantes, ut è tam præcipiti loco pedem referas. Duo in primis

primis Tibi pro veris atq; indubitatis affirmari cognovimus
 ex Tuis litteris. Primum quidem Regaliæ jus (uti nuncu-
 pant) in Ecclesiis Galliæ universas Majestati Tuæ compe-
 tere, tanquam Regiæ coronæ insitum, & innatum : deinde
 clarissimos Reges Majores Tuos jus illud, & exercuisse dum
 viverent, & ad Te morientes hæreditario ordine transmi-
 sisse : quibus à Te creditis, minimè miramur, si ad ea pro-
 gressus fuisti, quæ talium principiorum consentanea erant.
 Veruntamen illa tam aliena à vero sunt, ut nihil magis.
 Nemo enim sanæ mentis & doctrinæ ausit in dubium revo-
 care, nullum sæculari potestati in res sacras jus esse, nisi
 quatenus Ecclesiæ indulsit autoritas. Hæc autem non so-
 lum Galliæ Regibus non indulsit, ut Regaliam prædictam
 extenderent ad Ecclesias illi oneri non assuetas, sed etiam
 id fieri apertè vetuit in Generali Concilio Lugdunensi,
 quod Gallia imprimis veneratur, ac sanctum habet. Reges
 verò prædecessores Tuos quotquot fuere, ejusdem Concilij
 dispositionem religiosè semper & per quadringentorum
 ferme annorum spatium custodivisse, & si quis eorum de
 illa infringenda cogitavit, re melius pensatâ, ab incepto
 destituisse, audimus in confesso esse apud omnes Scriptores
 præsertim Gallos, & Regia ipsa tabularia ad oculum de-
 monstrare. Quamobrem pati non possumus nec debemus.
 Majestati Tuæ obrudi errorem tam manifestum, tam con-
 scientiæ Tuæ, tam Galliæ Regno, tam Ecclesiæ universæ
 perniciosum. Semel enim admisso, licere Majestati Tuæ
 adversus Generalis Concilij Lugdunensis decreta, adversus
 Regum majorum Tuorum exempla, adversus ipsam rerum
 sacrarum naturam & primigeniam Ecclesiarum liberta-
 tem, invehere jus Regaliæ in eas quoque Ecclesias, quæ hu-
 jusmodi oneri obnoxia numquam fuere, idque palam dis-
 sentiente

sentiente & reclamante, & ineluctabilem cœlestis iræ animadversionem multis cum lacrymis denuntiante Romano Pontifice, ad quem sicut vetus consuetudo poscebat nonnulli Galliæ Episcopi à Metropolitanorum sententijs appellârunt: nemo non videt, quæ inde Ecclesiæ Catholicæ deformatio ac ruina, quæ sacrarum ac profanarum rerum confusio, sublato quodammodo inter spiritualem ac secularem potestatem pariete medio, sit consequutura, non in Gallia solum, sed in omnibus alijs Christiani orbis provincijs, manante in dies latius exempli autoritate. Accedet ad hæc (nisi error tam absurdus ac tam certus corrigatur) gravis jactura, & periculum animarum in isto Regno. Illi enim, quos Majestas Tua vacantium Ecclesiarum fructibus auget, in quibus Ecclesijs jus illud locum non habet, cum progressu temporis vel monitu Sacerdotum, quibus arcana conscientiæ suæ detegunt, vel etiam ipsi per se (ut in re clara & aperta) viderint, in quos se laqueos induerint, & in quod animam suam perditionis æternæ discrimen adduxerint, tot censuris adeoque tot sacrilegijs obstricti, tot illicitè perceptis bonis Ecclesiæ, quæ restituere cogantur, incredibile dictu est, quâ animi perturbatione, quibus conscientiæ terroribus agentur, Regiam beneficentiam Tuam magni infortunij loco habituri. Quorum profecto malorum & discriminum culpam (nisi providè arceantur) Majestas Tua haud dubiè in districto DEI judicio sustineret. Vehementer itaque Majestatem Tuam rogamus, ut proximâ animi Tui æquitate & sapientia, rem seriò perpendas, ac si innumeris amplissimi Regni Tui negotijs impediris, quominus eam per te cognoscas, viros aliquos, non tam doctrinâ, (quæ non adeò magna requiritur ad hujus causæ cognitionem) quàm pietate fidèque præstantes confulas:.

Gg

fulas:.

Gallia
indicata
Ca III
233

fulas: vel, si placet, evolvas Acta ipsa Cleri Gallicani nuper impressa, quæ Tibi rei veritatem luculenter aperient. Quâ cognitâ, minimè dubitamus, quin Majestas Tua illico declaret, nihil sibi majori curæ esse, quàm reddi Deo quæ DEI sunt, à quo tantas opes, tam splendidum amplumque Regnum, & omni Regno potiora tot præclara animi corporisque bona accepisti. Longius fortasse quàm patitur vel evidens causæ justitia, vel egregia virtus Tua, in hoc argumento immoramur. Verùm non ut confundamus Te hæc scribimus, sed tanquam Filium Charissimum monemus, animo reputantes, nihil prodesse homini, si univèrsùm mundum lucretur, animæ verò suæ detrimentum patiatur. Speramus, Charissime Fili, opus non fore, ut novis eximiam Religionem æquitatemque Tuam precibus in hoc negotio interellemus. Ea cæteròquin est rei magnitudo, in qua non Gallicanæ solùm, sed totius Ecclesiæ dignitas salûsque vertitur, ut pro Apostolici officij nostri munere, extrema potiùs pati omnia, quàm causam istam negligenter agere debeamus. Reliqua super hoc argumento accipies à præfato Nuntio nostro, ac Tibi Apostolicam benedictionem perpetuo cum felicitatis Tuæ voto conjunctam amantissimè impertimur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 21. Septembris 1678. Pontificatûs Nostri anno tertio, missum verò die quartâ Januarij 1679.

Documentum XIV.

Tertium Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII
PP. XI. ad Regem Christianissimum.

25. Decemb. Anno 1678.

Charit.

Charissimo in Christo Filio Nostro Ludovico
Francorum Regi Christianissimo.

INNOCENTIUS PP. XI.

Charissime in Christo Fili noster, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Binis jam litteris fusè & luculenter ostendimus Majestati Tuæ, etiam ex concordi omnium ferè Galliaë Scriptorum testimonio, & ex ipsis Regij tabularij Tui actis, quàm esset Ecclesiasticæ libertati injuriosum, omni humano divinòque juri contrarium, & alienum à perpetuò Regum Majorum Tuorum more & exemplo, editum septem ab hinc annis à Te Decretum, quo consuetudinem illam custodiendi fructus vacantium Ecclesiarum, quam Regaliam nuncupant, ad eas quoque Ecclesias extendi jubes, quæ ejusmodi oneri obnoxiaë nunquam fuere. In quibus litteris vehementer à Te, pro pastoralis officij nostri debito, & pro paternâ quam gerimus æternæ salutis Tuæ curâ, efflagitavimus, ut decretum ipsum, & alia deinceps acta adversus jura & libertates Ecclesiarum, abrogari abolerique mandares. Et sanè illud est causæ ipsius meritum, ea de Regij animi Tui æquitate & magnitudine opinio nostra, ut certâ spe duceremur, Majestatem Tuam, omnibus in locum pristinum quamprimum repositis, cor nostrum ab ulteriori tantæ rei sollicitudine, tot alijs in Catholicaë Ecclesiæ procuratione districtum, liberaturam. Verùm post plurium mensium spatium, quod longanimitati nostræ probandæ ab ultimis litteris effluxit, nullum adhuc neque ad eas responsum, neque ex his fructum videmus: quin etiam plurimorum litteris & sermone, pro comperto affertur, omnia deteriore loco in dies esse, & prætextu Regaliaë

G g 2

galiaë

Gallia
Benedicta
G III
235

galia ejusmodi, Beneficiorum collationes, & canonicas institutiones impediri, Episcoporum auctoritatem pessumdari, Ecclesiasticam disciplinam ordinemque turbari, novam denique praxim veteri Ecclesie praxi & divine institutioni contrariam, inveni à sæculari potestate; neque ea clam & timidè fieri, sed palàm & manu Regiâ. Non repetimus hoc loco (ne actum agamus) quot inde scandala & querelæ, quot in Clerum incommoda nascantur, quod Ecclesie universæ à tali exemplo periculum, quæ tempestas immineat, quæ nomini atque honori Tuo macula, quæ conscientie labes incurratur. Satis enim ea in superioribus litteris indicavimus: satis patent ipsa per se. Non patitur tamen sincera & planè paterna erga Te, Regnumque istud amplissimum charitas nostra, Nos in tantâ Divini honoris injuriâ, in tam gravi Tui ipsius periculo adhuc silere. Sed cogimur iterum intimo cordis affectu, & in visceribus Jesu Christi, rogare obsecrarèque Majestatem Tuam, ut memor ejusdem Christi verborum ad Ecclesie Præpositos: *Qui vos audit, me audit.* Nos potiùs, qui parentis, & quidem amantissimi loco sumus, audire velis vera & salutaria suadentes, quàm filios dissidentie, qui terrena tantùm sapiunt, quique consilij in speciem utilibus, sed reverâ perniciosis, inclyti istius Regni fundamenta, in rerum sacrarum reverentia, & in Ecclesie auctoritate juribusque tuendis posita, convellunt. Qui quidem si ij esse vellent, quos esse ipsorum dignitas & officium, Tuâque singularis in eos benignitas postulat; imitari potiùs deberent integritatem fidemque eorum, quos olim pari loco positos, memorie proditum est, & in Gallicani Cleri nuper acta relatum, liberâ aliquando voce in simili causâ monuisse Reges Prædecessores Tuos; meminissent, quid, & quâ Religione, ubi Regni

Regni gubernacula suscepturi sacro chrismate inungerentur, polliciti DEO fuissent, se videlicet Divinæ ejus gloriæ, omni ope & studio, infervituros, & pro Ecclesiæ suæ sanctæ juribus & libertate asserenda, paratos fore semper sanguinem ipsum vitamque profundere; considerent fluxam & fugacem esse mortalium vitam, Regum præsertim & Principum, qui ubi ad districtum DEI judicium vocarentur, illuc accederent sine custodibus, sine comitatu, sine ullis Regiæ dignitatis insignibus vel potentiæ præfidijs, nudi atque inermes, redditori omnis antea actæ vitæ rationem judici scrutatori cordium, quem nulla res latet, apud quem non est acceptio personarum, qui potestatem habet mittere in gehennam, ubi potentes potenter tormenta patientur. Nec superiori sæculo defuit in Gallia Episcopus, qui in frequenti aliorum Præfulum Aulaque Procerum corona, apud Henricum Regem hujus nominis tertium, Cleri Gallicani causam in re non absimili orans, Regi dixerit: observatum fuisse, nunquam Regias in Gallia defecisse stirpes, nisi ubi Reges indebitas ad Beneficia nominationes arrogare sibi cepissent, à quibus Sanctus Ludovicus Rex Christianæ humilitatis gloriâ, quàm Regiæ dignitatis culmine sublimior, usque adeo abhorruisset, ut ultro etiã Pontificiâ autoritate sibi delatas rejecerit. Fuit hæc quondam, fuit in Gallia, imò ad hæc nostra tempora strenuè retenta est, penes Episcopalem Ordinem Apostolica loquendi libertas, nihil metuens, nihil sperans nisi à DEO: neque id solum per Reges licuit, sed ita Episcoporum monita semper accepta sunt, ut Episcopi ipsi & sibi meritam laudem, & causæ optatum exitum sint consecuti, manseritque propterea in violata tam diu atque inconcussa sanctio Oecumenici Concilij Lugdunensis: adeo ut nonnulli Galliæ Re-

G g 3 ges,

Gallia
Condicata
G III
230

ges. impios ac sacrilegos publico decreto eos appellaverint, quicumque Regaliam ad Ecclesias ei non assuetas extendere aliquâ ratione tentarent, sicuti in vestris Annalibus traditum reperitur. Hæc autem temporis præsentis infirmitas, eò accerbior nobis accidit, quòd scimus, Majestatem Tuam nihil ducere inter Regij animi ornamenta præstantius, zelo justitiæ & studio divini honoris, pro quo tam pia, tam salubria decreta nuper edidisti, ac tam multa, tanta cum nominis tui laude & bonorum omnium læticia, in præsens agis, destruendo Synagogas & Azylos Hæreticorum; ut Tibi non minora in cœlo statuere videaris conservatæ propagatæque Religionis trophæa, quàm in terris relicturum speramus devictarum gentium barbararum. Cavendum tamen est diligenter, ne quod dextera, hoc est ingenita pietas Tua ædificat, destruat sinistra, hoc est, callida & iniqua consilia dicentium tenebras lucem, & lucem tenebras; cum Apostolico moneamur oraculo, qui in uno delinquit esse omnium reum. Non defuere hæc etiam occasione in Gallia quidam, neque plures deessent ex fratribus nostris Episcopis, viri fortes, divinæ legis ac libertatis Ecclesiasticæ zelatores, qui gravissimam hanc, & toti Franciæ Regno, imò Ecclesiæ universæ communem causam, pari constantiâ & spiritu apud Majestatem Tuam agerent: sed metu quodam justo, ut ipsis videtur, ignoscendoque, ut nos autem judicamus, vano, & non solum Episcopali officio, sed etiam magnanimitati & æquitati Tuæ injurioso, retenti silent, expectantes dum humilitas nostra, à filiali Tua in hanc Sanctam Sedem observantia impetret, quod à Regia Tua justitia, Ecclesijs suis debitum poscere ipsi non audent. Itaque in ijs litteris nostris illorum omnium justum dolorem & preces agnosce: quin imò DEI ipsius vo-
lun-

luntatem, ore te nostro alloquentis ac ferio monentis, ut prædictum decretum, & quidquid ejus occasione adversus Ecclesiæ libertatem & jura actum gestumque hæcenus fuit, corrigi emendarique omnino cures. Alioquin magnoperè veremur, ne subire aliquando debeas, quam Tibi alijs in litteris denunciavimus, coelestis iræ animadversionem. Nos sanè neque hoc negotium per litteras ampliùs urgebimus, neque desides erimus in adhibendis remedijs, quæ traditæ nobis divinitus potestati competunt, quæque in tam gravi periculosòque morbo omittere, sine gravissima neglecti Apostolici muneris culpa non possemus. Neque tandem ullum inde incommodum aut periculum, nullam quantumvis sævam atque horribilem tempestatem pertimescimus; ad hoc enim vocati sumus: neque facimus animam nostram pretiosiore quam nos; probè intelligentes, non forti solum, sed etiam læto animo subeundas tribulationes propter justitiam, in quibus, & in Cruce Domini nostri Jesu Christi nos unicè gloriari oportet. *Causam DEI* agimus, quærentes non quæ nostra sunt, sed quæ Jesu Christi. Cum eo propterea, non nobiscum Tibi negotium erit in posterum; cum eo scilicet, adversus quem non est sapientia, non est consilium, non est potentia. Nos postquam ministerij nostri partes, plantando & rigando, sicut oportet, impleverimus, expectabimus dum operi incrementum det Deus, à quo accuratâ prece flagitare non desinemus, ut verbis & hortationibus hisce nostris, vim & robur infundat, Majestatis Tuæ animum ad salubriora flectendo, unde & tu mereri possis, & nos latari, res Tuas omnes secundiore in dies cursu fluere, ac subditas imperio Tuo gentes perpetuâ atque opimâ pace florere. Tibi Apostolicam Benedictionem amantissimè impertimur.

Datum Romæ die 29. Decembris anno 1679. Do-

Italia
indicata
Ca III
230

Documentum XV.

Quartum Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII
PP. XI. ad Regem Christianissimum.

3. Martij Anno 1681.

Charissimo in Christo Filio Nostro Ludovico
Francorum Regi Christianissimo.

INNOCENTIUS PP. XI.

Charissime in Christo Fili Noster, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quò expectatio, eò gratior nobis accidit dilecti Filij nostri Cardinalis d' Estrées in urbem adventus. Virum enim nobis merito suo jam pridem carum. Iudicium de illo Tuum, & huc proficiscenti munus impositum fecit etiam cariorem. Lato itaque ac perlibenti animo eum ad nos advenientem excepimus, & intimo paternæ caritatis sensu complexi sumus. Gaudium autem hoc nostrum non leviter cumulârunt redditæ nobis ab eo Majestatis Tuæ litteræ, insignibus refertæ notis, non solum eximie & verè filialis Tuæ erga nos, atque erga hanc Sanctam Sedem observantiæ, sed etiam præclari inflammaticæ eujusdam studij, pietate & avitâ gloriâ digni, de Catholica Ecclesia & de tota re Christiana bene merendi, nostrisque in ea administranda pastorales labores & conatus strenuè juvandi. Quâ quidem piæ liberalis, & planè Regij animi Tui testificatione nihil evenire nobis optatius poterat, in his rerum angustijs, maximisque periculis, quæ Ecclesiam DEI omni ex parte circumstant, quæque cor nostrum de remedio opportuno valde sollicitum continenter excruciant; cum Tibi, & animi Tui Religio, ac magnitudo sua deant.

deant ut velis, & florentissimæ Gallici Regni opes, & conciliata nomini Tuo apud Barbaras quoque gentes reverentia tribuant, ut possis, quæ liberaliter exhibes, efficaciter implere. Ab hoc tamen solatio, quod perpetuum & in dies uberius cuperemus, penè excidimus, ubi idem Cardinalis disserere nobiscum aggressus est de negotio Regaliæ, in quo illum Regiæ Tuæ mentis interpretem apud nos fore ad nostras litteras in exitu anni superioris ad Te datas, rescripseras. Cùm enim & causæ ipsius meritum, & animi Tui æquitas, post interposita apud Majestatem Tuam tot officia precésque nostras, felicem tandem gravissimo huic, & multis nominibus permolesto negotio, exitum pollicerentur; nosque hâc unâ spe leniremur, & longiorem ejus moram in itinere, & paterni doloris sensum, quo viscera nostra assiduè transfigunt voces Ecclesiarum Galliarum, Apamiensis præsertim, graviter gementium sub novo jugo per decretum, seu arrestum, quod prodijt octo ab hinc annis mense Februario, illis imposito; ea idem Cardinalis Tuo nomine nobis exposuit, quæ nos ad pristinam sollicitudinem mærorémque revolvunt; quantum enim ex ejusdem sermone conjicere hætenus potuimus, non aliud videtur Mandatum habere, quàm explicandi causas & rationes quibus innititur Decretum, quod diximus. Qua quidem in consideratione hæsimus dubij, quid consilij caperemus; sed vicit sensus, & vivida vis accensi nostri erga Te amoris; quamvis enim ex certis & indubitatis rationibus, & documentis perspecta nobis exploratâque sit justitia causæ, quam tuemur, & pateat ipsa per se; ac propterea fieri non posse credamus, ut Cardinalis quicquam novi afferat, quod nos à sententia dimoveat; cùm verum non sit verò contrarium: convenire tamen Pontificiæ erga Te charitati nostræ duximus,

H h

mus,

Gallia
indicata
C. III
230

mus, patienter excipere, quæ ille nobis exponenda habebat; sicuti fecimus. Audiyimus enim illum luculenter, & quantum ei libuit, hac de re differentem; si quæ addenda præterea habet, iterum audiemus. Sed tolle moras, Fili Charissime, & parentis amantissimi veram Tibi, solidamque, non fucaram & umbratilem gloriam, tum in hac mortali vita, tum in æterna, illa peroptantis verba plena salutis libenter audi, & quæ perperam acta sunt, celeriter emenda, & nos ab hac molestissima cura, & molestiore necessitate, pastorale officium exequendi, Te verò ipsum, & Regnum populósque Tuos, quos omni felicitati florentes cupimus, à divinæ animadversionis periculo liberes: cui quidem magnopere veremur, ne via quamprimum aperiat, si paternis hortationibus, & iustissimis postulatis nostris aures diutiùs occluseris. Facile enim fiet, ut dum nos leni nimis mitique manu (quod utinam divinam non armet in nos quòque) vulnus Ecclesiæ libertati inflictum tractamus, exurgat Deus, & iudicet causam suam. Nemo est, qui non intelligat in hac disceptatione summam rerum Ecclesiasticarum in discrimen adduci. Si enim dissimularetur diutius decreti, seu arresti illius malum in dies magis invalescens, brevi profectò fieret, ut disiectis ac revullis ubique gentium terminis, quos inter utramque potestatem divinæ ordinatione posuerunt patres nostri, nulla relinqueretur ratio tuendæ disciplinæ, nulla sacerdotio reverentiæ, nullum Episcopali ordini vestigium pristinæ dignitatis. Notum est jam omnibus, & pervulgatum causæ illius meritum. Neque Tu, ut rei veritatem assequare, necesse habes peregrina documenta scrutari, cum amplissima & certissima dõmi habeas. Interroga majores Tuos, & dicent Tibi. Plura sunt ab ijs hac de re edita decreta, eaque Regijs tabularijs inclusa

includa & asservata, quæ omnem dubitationem de medio tollunt, accedente præsertim perpetuâ & inconcussâ quadringentorum annorum observantiâ. Stamus adhuc ad ostium & pulsamus, aperi Fili Charissime, aperi cordis Tui sinum vocibus Patris Tui, qui Te assiduo gerit in visceribus charitatis Christi, non minùs anxius de tua æterna salute, quam videt & magno quidem cum animi sui dolore, apertè periclitari, quàm de Ecclesiarum Gallia libertate, cui sustinendæ manum applicuit. Exigua sanè ab hac Regaliæ extensione accessio fieret ad Regiam Tuam auctoritatem, & amplitudinem; sed non parùm nominis Tui laudi decederet, si in animis hominum suspicio oriretur, Te rei paràm consonæ æquitati patrocinium Tuum præbere. Hæc paulò uberiore affectu voluimus ad Te scribere, ut nihil intentatum relinquamus, quod Majestatem Tuam possit ab eorum consilijs abducere, qui præclarè secum, & cum rationibus suis actum iri putant, si summa illa conjunctio animorum, quæ majoribus Tuis Gallia Regibus, Regnòque ipsi, cum Prædecessoribus nostris, atque Apostolica Sede, semper, & magna quidem cum utrorùmque utilitate, & Catholica Ecclesiæ singulari solatio, intercessit; quàmque inter nos confervari, atque in dies magis mutuæ charitatis officijs colligari, in præsens, si unquam antea, necessarium videtur, paulatim debilitari ac dissolvi incipiat. Quod improbum sanè lucrum (quantum ad nos pertinet) nunquam illi assequentur. Te enim, quæcunque hominum vel temporum iniquitas inciderit, intimo & constanti semper amore, (salvis Dei honore, & Sedis Apostolicæ dignitate) prosequemur. Quem interim quasi præsentem in spiritu charitatis arcè complectimur, dum Majestati Tuæ veram in utroque ho-

H h 2 mine

Gallia
inducata
Ca III
230

244 Differt. I. § VIII. Documenta ex Gallico
mine felicitatem ab immortali Deo precamur, & Aposto-
licam benedictionem amantissimè impertimur.

Datum Romæ die 3. Martij 1681.

Marius Spinula.

Documentum XVI.

Epistola Illustrissimi & Reverendissimi Domini
Nicolai Pavillon Episcopi Alectensis ad Conventum
Generalem Cleri Gallicani.

8. Julij Anno 1675.

Illustrissimi & Reverendissimi Domini.

Quia certum & persuasum omnino habeo, nihil vobis
antiquius, ac æquè cordi esse, quàm ut jura & discipli-
nam Ecclesiasticam illibata conservetis, ideò imperare
mihi non possum, quin in sinum vestrum querelas meas
effundam, doceamque, quæ hisce diebus immunitati ac
disciplinæ Ecclesiasticæ æquè funesta contingere. Primum
est, Tholosanum quemdam Clericum ausum esse, me ab-
sente, & Ecclesias Diocesis meæ Visitationis causâ obeunte,
obtentu Regaliæ in unam hujus Cathedralis Ecclesiæ Di-
gnitatum irrumpere, ejusque possessionem captare. Equi-
dem dissimulare hanc invasionem non potui, nisi officio
ac partibus meis deesse vellem; & ideò edita in præsentem
hunc Regalistam Inhibitione, (cujus hîc copias adjungo)
& illi, ne se in illius Beneficij functiones ac munia ingerat;
& Capitulo Ecclesiæ meæ Cathedrali, ne illum recipiat,
seriò ac enixè præcepi. Nec opus est, credo, ut vobis, Illu-
strissimi & Reverendissimi Domini, hujus Inhibitionis
meæ causas & momenta enumerem; sunt enim illa ipsa,
quæ lapsis retrò annis Cleri Gallicani Conventus impule-
runt,

runt, ut ad conservandas in hac re non solum Provinciae Narbonensis, sed aliarum etiam Provinciarum, ac particularium Ecclesiarum immunitates tanto Zelo tantaque contentione incumberent. Et ego impetrare à me non potui, ut non imitarer ejusdem Cleri exempla, eodemque Spiritu animarer, cujus tot notas ac insignia monumenta leguntur in ultima Compilatione, jussu Cleri impressa! Optassem ego quidem, ne cogerer hanc glaciem primus rumpere; quamvis enim maximi momenti sit Regaliae causa, nec ad meam tantum Dioecesim, sed ad plures integrasque Provincias, ac etiam Ecclesias particulares pertineat; nondum tamen mecum planè statueram, quam in hac causa oporteret me faciem induere: idque solum agebam, ut inter tacitas preces lacrymasque Deo rem totam commendarem, utpote qui omnium Principum corda, in sua potestate ac arbitrio habet, quique Concilij Episcoporum praesidet, ut is videlicet & Regi sensa inspiraret illius justitiâ & pietate digna: & Conventui vestro media & rationes ostenderet, jura ac libertates Ecclesiae fortiter asserendi. Sed ecce! ab hac animi ambiguitate inopinatus me eventus liberavit; novus enim ille Regalista ausus est unam ex Ecclesiae meae Cathedralis Dignitatibus occupare, ejusque possessionem, perinde, ac si Sedes Episcopalis vacaret, invadere; neque hoc solum, verum etiam asserere, hanc Provinciam non obstante antiqua libertate, & possessione memoriam hominum excedente, aliisque tot authenticis titulis, Regaliae obnoxiam esse, imò Regaliam in mea Dioecesi jam esse apertam, quam tamen triginta sex annos pacificè gubernaveram, ac Beneficia omnia potestati meae obnoxia, nullo repugnante contuleram.

En Illustrissimi & Reverendissimi Domini, primum

H h 3

que-

Italia
indicata
C. III
230

querelarum mearum caput, quod necessario insinuandum illis credidi, eosque supplicare, ut suam mihi auctoritatem, ac protectionem dignarentur impertiri.

Alterum est, quod D. Baro, & Vicarius Generalis Domini Episcopi *Mirepicensis* (a) non dubitaverit Provisionem Regalista: cujusdam ad Canonicatum Ecclesie Collegiate Diocesis mee ratam habere, cui tamen haud ignorabat, nec me, nec Vicarium Generalem Domini Cardinalis Bonziji Archiepiscopi Narbonensis subscribere: voluisse. Simile exemplum in monumentis Conventus Anni 1660, reperire est Vicarij Generalis Mirepicensis, ob similem omnino errorem notati. Et quia in quamplurimis Cleri Gallicani Conventibus contra hujusmodi conatus remedia quaesita sunt, ac Decreta sancita; credidi incumbere mihi necessitatem, casum, qui nuper in hac materia contigerat, quique ex circumstantijs, quae illum comitatae sunt, multo gravior evasit, vobis insinuandi; spero enim, nec curam, nec remedia vobis defutura, quibus hujusmodi excessibus imposterum caveatur. Supererant alia quaedam vobis communicanda, sed ea Domino Episcopo *de Beziers*, alias hujus nostrae Provinciae Deputato confidenter aperui, rogavique, ut in Comitijs exponeret. Nolo Vos amplius morari, finioque has meas inter preces ac vota, quas pro omnibus illis, qui illustrem hunc Senatam componunt, incessanter effundo, simulque, quam maximam possum, demissione, ac reverentiam, sum, eroque semper.

Alecti 8. Julij 1675.

Humilimus ac Obedientissimus

Servus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

(a) Mirepoix.

Docu-

Documentum XVII.

Epistola ejusdem Domini Episcopi Alecſtenſis ad
Illuſtriſſimum & Reverendiſſimum Dominum Franciſcum
de Harlay, Archiepiſcopum Pariſienſem, ac in Co-
mitijs Cleri Gallicani Præſidem.

8. Julij Anno 1675.

Duo magnique momenti eventus, qui in hac mea Dico-
ceſi contingere, argumentum mihi, anſamque præ-
buerunt ad Reverendiſſimos & Illuſtriſſimos Episcopos in
Pariſienſibus Comitijs congregatos litteras exarandi. Et
quia hujus venerabilis Senatûs Illuſtriſſima & Reverendiſ-
ſima Dominatio Veſtra Caput ac Præſidem aget; æquo ani-
mo, uti ſpero, hanc meam libertatem accipiet, quâ ejus
Patrocinium imploro, demiffèque obteſtor, dignetur au-
toritatem ſuam meis poſtularis accommodare; quæ verò
ea poſtulata ſint, nolo hic exprimere. cùm pro arbitrio, ac
commoditate ſua à Dominis Episcopis *de Montpellier, &
Beziers*, hujus Provinciæ Deputatis intelligere ea poſſit,
quos ego per litteras meas, omnium, quæ occurrunt, red-
didi certioreſ. Ego interim precabor Deum, ut Illuſtriſſi-
mam & Reverendiſſimam Dominationem Veſtram ſuo
lumine ac gratiâ magis magiſque illuſtret, cujuſ ego, quâ
maximâ veneratione ac reverentiâ poſſum, ſum eròque
ſemper. Alecſti 8. Julij 1675.

Illuſtriſſimæ & Reverendiſſimæ
Dominationis Veſtræ

*Humillimus & Obedientiſſimus
ſervus*

Nicolaus Episcopus Alecſtenſis.

Docu-

Gallica
indicata
C. III
234

Documentum XVIII.

Epistola Episcopi Alectensis ad Eminentissimum
Cardinalem Petrum de Bonzy Archiepiscopum
Narbonensem,

8. Julij Anno 1675.

Bini eventus, qui paucos ante dies Apamiensem Ecclesiam turbavere, impulerunt me, ut ad Comitia Generalia Parisijs congregata litteras darem, measque illic querelas deponerem. Unus est Tholosani cujusdam Clerici, qui titulo Regaliae unam ex Ecclesiae nostrae Cathedralis Dignitatibus obtinuit, ejusque Beneficij possessionem cepit. Alter vero Carcassonensis Clerici, cujus provisionem a quoque titulo Regaliae obtentam Vicarius Generalis Mirepicensis ratam habuit, quam tamen constabat & à me rejectam fuisse, & à D. Dumas Vicario Generali Eminentiae Vestrae. Quia verò utrumque hoc factum ad publicam quietem, ac utilitatem spectat, & praesertim Narbonensem Ecclesiam tangit, cui praest Eminentia Vestra, credidi mearum esse partium, Eam omnium, quae occurrunt, reddere certiorum. Et quidem nunquam opportunior se obtulit occasio, quam quae modò affulget; cum nemini dubium sit, Episcopis, qui ad Comitia Generalia convenere, non modò justissimos titulos, verum etiam auctoritatem suppetero, efficaciter magnoque cum fructu in hac causa laborandi; quod si modò facere omittant, verendum est, ne malum irreparabile evadat, ac remedij expers. Id ipsum DD. Episcopis de Montpellier, & de Beziers hujus Provinciae Deputatis per litteras insinuandum duxi, à quibus plura, quae ad hujus causae statum ac necessitatem pertinent, Eminentia

Eminentia Vestra intelliget. Cui ego à DEO gratiam, lumenque exposco, ea omnia intelligendi, peragendique, quæ ad majorem ejus gloriam, ac Ecclesiæ Suæ utilitatem conducere poterunt, ac pari reverentiæ, & sinceri amoris sensu in æternum persevero. Alecti 8. Julij 1675.

Humillimus & Obedientissimus Servus

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum XIX.

Epistola Illustrissimi ac Reverendissimi Alectensis ad INNOCENTIUM XI. Pontif. Max. Super Theologiæ Moralis, & Regaliæ corruptelis.

3. Julij Anno 1677.

BEATISSIME PATER,

PRæstitum ab humilitate nostra, Vestræ in Petri Cathedram exaltationi, gratulationis ac devotionis officium benignè adeò & peramenter excepit Sanctitas Vestra, ut hoc ipso animatus majori cum fiducia iterum ad Illam de gravissimis Ecclesiæ Gallicanæ malis, nec nisi ab Apostolica autoritate & charitate sublevandis, scribere instituerim. Quid epistolæ à pluribus hujusce regni Episcopis ad Sedem Apostolicam de perverfis recentiorum Casuistarum dogmatibus destinatæ nuper acciderit, jam, credo, Beatissime Pater, Sanctitas Vestra, tum sui apud Christianissimum Regem Nuntij relatione, tum aliorum fortè querelis inaudivit. Qua de re pluribus hîc agere minimè opus fuerit, cum universam historiæ seriem harum dator litterarum auribus vestris referre poterit. Sanè vulnus istud Episcopali dignitati inflictum, Beatissime Pater, sentiet & graviter nobiscum feret Charitas Vestra omnium

Ecclesiarum solitudine anxia, & ad Episcoporum voces eo propensius sese inclinabit, quò eas indignissimis modis & artibus interclusas fuisse perspexerit. Nec verò alienis egebat hortatoribus Beatitudo Vestra ad Ethicæ Christianæ corruptores cohibendos. Sat illam stimulat morum instituentorum, & disciplinæ in melius informandæ zelus à familiarissimis sibi sacra Synodi Tridentinæ decretis, domesticoque Sancti Caroli exemplo excitatus. Unde planè confidimus fore, ut omnes illas doctrinæ corruptelas tanto districtius configat, quanto eas à fautoribus audacius disseminari intellexerit. Doloze siquidem, imò & indignatione afficietur Sanctitas Vestra, Beatissime Pater, in tantum illos Christianissimi Regis religioni obrepisse, ut quæsitis coloribus nostrum de scribenda ad Sedem Apostolicam epistola consilium crimini verterint, Episcopoque, abrogato jam pridem contra fas omne provinciale Synodorum usu, etiam de rebus Ecclesiasticis inter se communicandi, & ad Sedem Apostolicam communi nomine referendi antiquo & præcipuo jure interdicerentaverint. Quod quid est aliud, Beatissime Pater, quam Ecclesiastici regiminis à Christo Domino instituti, & omnium retrò sæculorum usu comprobati formam pessumdare, unius per totum orbem Episcopatus vinculum solvere, & ipsius, quo Romana gaudet Ecclesia, Primatus jura convellere? Nova hæc & hucusque apud nos inaudita, minùs tamen quis fortasse mirabitur, si frequentes & penè quotidianas in Ecclesiæ libertatem molitiones attenderit, quibus aulici homines Ecclesiasticæ disciplinæ & doctrinæ causas, sæcularibus magistratibus ac Regiæ potestati addicere conantur. Harum dator litterarum plura tum verbis, tum etiam scripto proferet, quibus Sanctitas Vestra, quæ

& quanta in Ecclesiastici ordinis labem quotidie gerantur, intelliget. Inter alia verò, Beatissime Pater, turbas occasione juris, ut vocant, Regaliæ, huic nostræ Diocesi invecas addifcet Sanctitas Vestra; cujus juris ultra antiquas metas extensione, aliquot abhinc annis, Narbonensis nostræ & aliarum quatuor aut quinque Ecclesiasticarum Provinciarum, & nonnullarum præterea Dioceseon nativam & canonicam libertatem evertere iidem assentatores moluntur. Equidem cum edicto Regio hac de re promulgato parere, conscientiam prohibente, renuerim, præcipua nostræ Diocesis beneficia in Regalia, ut volunt, vacantia, per Regium diploma, pleno jure, pulsus legitimis & pacificis possessoribus, collata sunt: quod etiam in Apamiensi Diocesi, & fortè alijs quibusdam, sicubi Episcopi non parvè edicto, factum est. Cum autem, Beatissime Pater, ex Decreto Concilij Generalis Lugdunensis secundi, quod incipit, Generali constitutione, & pro solemnè Sacramento à me in Episcopali consecratione præstito, jura & libertates Ecclesiæ mihi commissæ per censuras Ecclesiasticas tueri vellem; eò res adducta est, ut duorum Ecclesiæ Cathedralis Canonicorum è familiaribus nostris, Archidiaconi scilicet & Promotoris, indicta per sigilli Regij litteras relegatione, uno abhinc anno multatus fuerim. Etece mihi hanc Epistolam meditati, & præ manibus habenti nova advenit multa, nova orbitas; dum simili jussione longè amandatur Canonicus noster Theologus, quem in priorum locum suffeceram, & in ministerij Episcopalis subsidium lateri meo adsciveram. Imò & mihi eadem fors jam hinc à priore anno impendebat, adversarijs Ecclesiæ Regiam auctoritatem ad id enixè sollicitantibus, nisi eorum consilium nativâ suâ æquitate & moderatione Christianissimus

Rex posthabuisset. Sed de hoc quantumcunque gravi negotio plura Sanctitati Vestrae proloqui supersedeo, cum ne longiori privatae calamitatis querimoniâ molestus fiam, tum quia hujus vexationis adhuc vigentis acta à nobis transmissa, quo pacto res tota gesta sit, declarabunt. Itaque, Beatissime Pater, ad corrupta morum dogmata redeo, quod malum latius patet, & plerisque animabus adhuc nocentius est. Huic curando quantum ab initio Pontificatus studium Sanctitas Vestra adhibuerit, universi nôrunt: quod ut Ipsa brevi assequeretur, nihil demùm utilius aut promptius occurrit, quàm ut præcipua laxioris doctrinae capita, jam dudum à plerisque Ecclesiae Gallicanae Præsulibus in famoso Casuistarum Apologistâ damnata, iterum ad eorundem Episcoporum relationem, à Sede Apostolica solemnem Decreto damnarentur. Id autem ut ad optatum exitum, obsistentibus licet Casuisticae corruptelae patronis, perducatur, optamus vovemusque. Verùm, Beatissime Pater, rerum nostrarum experimentis edoctus, & paternâ Vestra benignitate fretus ausim dicere, nihil penè in damnandis Casuistarum erroribus operæ pretij fore, nisi Eadem Vestra Authoritate Jansenianæ hæreseos phantasma, quo jamdiu plurimi in his partibus ludificantur, evanescat. Confidentius fortasse quis hoc dictum existimaverit: verissimum tamen est, Beatissime Pater, & nobis res cominibus inuentibus quotidianâ experienciâ certissimum. Apostolicas Constitutiones prædecessorum Vestrorum Innocentij X. & Alexandri VII. submissâ omnes mente accipiunt: nec ullus est, qui cum Ecclesia Romana & Catholica perverfos atque hæreticosensus in quinque propositionibus damnatis contentos non ex animo damnet, quod prædictarum Constitutionum præcipuum est caput: & in cæteris etiam nemo est,

est, qui illis perpetuo Ecclesiæ usu debitam reverentiam non præstet. Id quod probè intellexit Clemens IX. Alexandri VII. Successor, dum Galliæ Episcopis ac Theologis jamdiu vexatis pacem tandem pro Apostolica sapientia & æquitate concessit. Verùm, Beatissime Pater, hujus tam optatæ pacis fructum hæctenus nobis invidit, & vanis artibus subripuit pertinax adversariorum factio, & imperitus ac præposterus nonnullorum zelus. Jansenianæ siquidem hæreseos nomen profus jam vanum & inane summo studio retinuerunt: nec illis præsentius aut validius telum, quo se tueantur, & cujuslibet ordinis homines sibi adversantes disturbent. Hæc futili accusatione sanctiorem quàmque de moribus doctrinam exsufflant, viros pietate & doctrinâ præstantes traducunt, atque Ecclesiæ ministerijs submovent, non Theologos modò, sed Episcopos populis suspectos efficiunt, pios eorum labores & saluberrima instaurandæ disciplinæ consilia intervertunt, libros informandis moribus aptissimos fidelium manibus excutiunt, omnem denique instituendæ Christianorum vitæ, & ad normam Evangelij componendæ viam occludunt. Illud verò, Beatissime Pater, summo perè animadvertendum est, non solùm hujus fictitiæ hæreseos prætexu grassantem ubique morum corruptelam foveri, sed fidei quòque solidissima dogmata convelli. Quis enim non doleat castissimam & saluberrimam Sanctorum Augustini & Thomæ de gratuita DEI prædestinatione & gratia Christi ad singulos pietatis actus necessaria doctrinam sub invidioso Jansenij nomine à plerisque repudiari, & tanquam erroneam, & hæreseos notâ dignam in cathedris, in pulpitis, in colloquijs traduci? Ita doctrina, quam à multis Pontificibus acriter assertam ac vindicatam hæreditario quasi jure Ecclesia possidet, ut aiebat

Gallia
indicata
LIII
253

doctissimus Clemens Papa Octavus, passim hodie conculcatur. Ita dogmata, quæ inconcussa tutissimâque nuncupavit Alexander VII. temerario ausu à multis impetuntur. En, Beatissime Pater, Ecclesiæ Gallicanæ vario morborum genere laborantis status brevi Sanctitatis Vestræ oculis delineatus. Solet quidem ægrotantium dolor multas mendendi artes excogitare, sed non omnes æquè commodas & utiles. Unde satiùs erit, patefactis jam nostris vulneribus totos nos Apostolicæ Vestræ charitati & prudentiæ committere: nisi fortè etiam nostros ea de re sensus cognoscere Vestra Sanctitas opportunum duxerit. Certè fausta omnia à Vestra Beatitudine expectamus, maximè pro tuendis divinæ Gratia dogmatibus, pro stabiliendis Ethicæ Christianæ regulis, pro sancienda veteri, & canonica Ecclesiarum libertate. Hæret enim cordi Ejus impressa hæc unius ex suis decessoribus sententia: *Optamus, si fieri potest, in diebus nostris Apostolicam fidem, & Ecclesiæ regulas cum subiectis nobis populis custodire, & omnem novam doctrinam sperire.* Equidem, Beatissime Pater, eò ætatis provectus sum, ut hæc, antequam moriar, in Ecclesia videndi vix spes super sit peregrinationis tamen meæ cursum jam majori cum alacritate, Pontificatûs Vestri specie recreatus & confirmatus persequor; quæ & quanta in Ecclesiam universam bona Sanctitatis Vestræ operâ diffundenda sint, animo prospiciens: quod ut pro singulari sua pietate, & ardenti zelo fructuosius præstare queat, diuturnam Ipsi Pontificatûs administrationem exopto, & post hujus avi labores cumulatissimam in cœlo felicitatem apprecor. Alecti die 30 Junij. 1677.

BEATISSIME PATER,
Sanctitatis Vestræ

Humilimus & Obsequentissimus Filius & Servus
Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum XX.

Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII PP. XI. ad
Illustrissimum ac Reverendissimum Episcopum
Alectensem.

19. Septemb. Anno 1677.

INNOCENTIUS PP. XI.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam Benedictionem. Susceptam à Nobis de pastorali in Alectensi Ecclesia regenda, ac Ecclesiastica disciplina instauranda Fraternalitatis tuæ zelo opinionem mirificè confirmârunt Litteræ, quas 30. Julij ad Nos dedisti. Ipsæ enim refertæ sunt cum pij, tum vigilantis animi sensibus, ut nullum Nobis de eo dubitandi locum relinquunt. Pro comperto autem te habere volumus, religiosis studijs tuis constanti Nos præsidio atque autoritate affuturos, libentèrque occasiones omnes amplexturos, ex quibus propensam erga te voluntatem Nostram agnoscere valeas. Quod attinet ad ea, quæ fusè Nobis tum per litteras, tum per earum exhibitorem significasti, tanti profectò momenti sunt, iisque implicata difficultatibus, ut diligenti, & maturâ discussione profusè indigeant. Pro muneris itaque Nostræ debito accuratè eadem examinari mandabimus, illudque super his consilium capiemus, quod in Domino expedire judicaverimus. Assiduis interim apud supremum Patrem luminum juvari precibus vehementer à te petimus, dum Nos dilectionis Nostræ pignus Fraternalitati tuæ Apostolicam benedictionem peramanter impertimur.

19. Sept. 1677.

Docu-

Documentum XXI.

Epistola Reverendissimi Episcopi Alecctensis ad
Dominum de Bezons Consiliarium Statûs.

30. Majj. Anno 1676.

Litteras quinto Maij ad me datas, elapsâ retrò hebdoma-
de accepi, cùm domum ex itinere in Diœcesim meam
suscepto rediissem; & illâ quidem novum titulum addi-
dêre antiquis obligationibus meis, ob memoriam curam-
que mei, quam in illis prolixè abundèque ostenditis. Id
ergo agitis, ut quam mihi olim exhibuistis humanitatem,
cùm Jus in hac Provincia diceretis, & cujus pretiosam ad-
huc memoriam retineo, nunc quoque exercere pergatis;
quæ enim in causâ Regaliæ, meæque nuper editæ Consti-
tutionis tam sollicitè suggeritis, novum mihi præbent bene-
volentia vestra argumentum, & à me pari veneratione,
& attentione accepta, atque expensa sunt. In ipso epistolæ
primo limine profitemini, non esse intentionis vestrae,
merita hujus causæ, & an Diœcesis nostra Regaliæ subja-
ceat, discutere; illud tamen videri vobis, posse ac debere
nos curare, ut Sacramentum fidelitatis in acta publica re-
feratur; sic enim omnem, quæ nobis impendit, tempe-
statem, discussum, ac possessionem Episcopatus octo &
triginta annos à nobis obtenti firmatum iri. Optâssem equi-
dem, ut postulatis tam sincero animo factis acquiescere, &
causam Regaliæ à nova hac forma, & solemnitate jura-
menti fidelitatis separare licuisset; sed hoc ipsum est, cujus
modum & rationem nunquam hætenus reperi; adeo
enim unum cum altero connexum est, ut eodem momen-
to, quo in juramentum consensero, cogar etiam Regaliæ,
Regiam-

Regiamque Declarationem consentire, quæ ad meam quoque Diocesim Regaliam extendit. Ego, à quo tempore examinandam hanc quæstionem suscepi, ut tanto securior videlicet, expersque periculi in hac causa progrederer, Deoque, ac conscientia meâ satisfacerem, fateor ingenuè, aded me certum persuasumque esse redditum, Diocesim meam à Regalia immunem esse, ut non amplius de illius libertate dubitaverim; neque id tantum de particulari Ecclesia mea, sed de rota Narbonensi Provincia, cujus quoque immunitas non privilegio, non contractu aliquo nititur, sed innatâ & coavâ, atque ab ipsa fundatione, in hanc usque diem acceptâ productâque libertate. Ipsa Metropolitana Narbonensis Ecclesia, quæ omnium in hoc Regno ferè antiquissima est, & à qua mea Alectensis originem duxit, cum hac libertate nata est, eamque & prius quàm Coronæ uniretur, & postquam unita est, Ludovico sancto regnante Regum patrocinio retinuit, præsertim post Lugdunense Concilium, quo Regalia prohibebatur in alia loca, quàm quæ illam usu recepissent, extendi; nec exemplum ullum ostendi poterit, violatæ tam sacræ, & antiquæ Possessionis. Id quod Dominus de Marca tam in quadam Deductione ad preces Conventus Cleri Gallicani de anno 1655. edita, quàm in octavo libro de Concordia Regni, & Sacerdotij, præclarè ostendit; suppetuntque quàm plurima istius rei monumenta in Actis Cleri Gallicani. Hæ, præter alias, sunt rationes, quæ moratæ me sunt, ne paterer juramentum fidelitatis in acta publica referri, neque Regiæ Declarationi acquiescerem; cum id facere haud possem, nisi conscientia, ac officio meo deesse vellem. Sed nec animus mihi erat ulterius progredi, si modò per aliorum importunitatem licuisset. Ij enim eâ usi occasio-

K k ne,

Gallica
indicata
C. III
230

ne. quòd juramentum fidelitatis inscribi noluissem, perinde ac si Sedes vacaret, quam tamen triginta & octo annos jam impleo, Beneficia Diocesis meae, titulo Regaliae obtinere conati sunt, eorumque capiendae Possessionis certatim advolarunt. Id me in necessitatem inevitabilem conjecit, mentis meae enixius declaranda; idem quippe futurum erat in hoc rerum statu, silentium tenere, quod Regaliam agnoscere, meamque Ecclesiam proderet. Statui ergo ad Comitia Cleri Generalia, quae in oppido S. Germani convenerant, litteras exarare, ut exemplo videlicet aliorum retrò Comitiorum hanc causam amplexarentur, Regiamque Majestatem convenirent, Eique rei momenta exponerent. Scio quidem Conventum Cleri solutum esse, Rege super causa tam justa tamque necessaria nunquam adito; nec immoror examinandis causis, quae Clerum retinuerint, ne Regem convenirent, discederentque re infecta, & remedijs non solum non applicitis, sed forte ne quidem tentatis. Id solum dicam, cum paucos post menses intellexissem, plura Diocesis, & Cathedralis Ecclesiae meae Beneficia titulo Regaliae collata esse, atque hujus Provisionis intuitu legitimos, canonicèque institutos Possessores expulsos iri, credidi necessitatem mihi incumbere, hujusmodi usurpatores arcendi, edita nuper Constitutione, quae sola supererat ad jura Ecclesiae meae defendenda, impedientisque tam irregulares injustasque Provisiones; nec ego ad hoc remedium prius deveni, quam reliquis destitutus, & necessitate adactus justae defensionis, & si rationes ac momenta expendantur, quae ad id faciendum me impulerunt, nemo non fatebitur, nihil eam Constitutione Regis juribus detractum esse, sed Ecclesiae tantum provisum, ne laederetur; neque enim mihi animus fuit Regaliam, qua-

tenus,

centis, & in quibus locis usu recepta est, impugnare: illud tantum contendi, non posse salvis justitiâ, & immunitate Ecclesiarum ad loca extendi hujus hactenus servitutis expertia, credidique, neminem agro animo laturum, si necessitati, & obligationi meâ obsequerem, & libertati Ecclesiarum meâ tuendâ ea remedia impenderem, quæ à DEO acceperam, præsertim cum de jure ageretur tanti momenti, & tot annorum possessione firmato. Neque hæc persuasio privata tantum, & mea est, sed omnium ferè Episcoporum, qui non verentur, ubi occasio tulerit, eam palam explicare. quanquam ob varias rationes passi sunt juramentum fidelitatis inscribi; imò nec defuerunt, qui ut juribus Ecclesiarum suarum caverent, protestati sint, eamque protestationem in archivia condiderint, parato in futurum præsidio. Denique jus hoc Immunitatis à Regaliâ servitute adeò clarum & perspicuum est, ut nihil aliud credi dicique possit, quàm nunquam illud, quale reverà est, Regi exhibitum propositumque fuisse: quin potius, ut ex Regia Declaratione constat, Regi persuaserunt, Regiam jus esse Coronæ Gallicæ coævum innatumque, sicque non minus, quàm Regia ipsa potestas, totâ Galliâ extensum; & tamen hæc, quæ pro certis supponuntur, adeò à vero aliena sunt, ut & historiæ, & Lugdunensis Concilij, & antiquorum, ac recentium Galliæ Regum edictorum, & rationum Camera Parisiensis, & sententiarum trium ferè sæculorum cursu in Parliamentis dictarum, & denique Celebriorum, qui de hoc argumento scripsere, Auctorum testimonijs contrarium manifestè ostendatur.

Sed & illud perperam factum, quòd Ecclesias obstrinxerint ad producendos titulos, & rationes suarum Exemptionum, perinde ac si alijs Ecclesijs similes essent, quæ cum

Gallia
indivisa
L. III
230

olim Regalia subjacerent, essentque in Provincijs huic servituti obnoxijis, libertatem tamen suam, aut contractibus onerosis, aut Regum privilegijs redemere; & tamen, uti sæpe notatum à me est, Dioecesis Apamiensis, aliæque Narbonensis Provinciæ Ecclesiæ, non privilegijs, aut contractibus, quòd Regalia sint expertes, sed immunitati, ac libertati naturali debent nunquam hæcenus interrumpæ. Postquam ergo Ecclesias naturâ, & origine suâ liberas cum ijs confuderunt, quæ hanc libertatem titulo aliquo particulari adeptæ sunt, illud postea adjecere, ut eas ipsas Ecclesias, non obstante immemoriali, ac continuâ possessione, Regalia eo prætextu submitterent, quasi Regalia ex ijs iuribus esset, quæ nec præscribi, nec alienari possunt; hæc verò ratio id omnino supponit, quod prius probandum erat; prius enim probandum erat omnes Regni Ecclesias Regalia subjactas esse, & tunc modò quærendum, an hoc jus præscribi ab Ecclesijs contra Regem, & à Rege in Ecclesias alienari potuerit. Hæc si Regi suggesta fuissent, nimirum ille justitiæ ac religionis habebat, ut Ecclesias eâ libertate, quam ab origine & fundatione sua, omniumque Galliæ Regum patrocinio obrinuerant, privatas velle. Hæc ego tanto libentiùs, majorique fiduciâ vobis commemoro, quòd cum multis annis huic Provinciæ gubernandæ præfueritis, ejusdem jura, morèsque, præsertim in ijs, quæ Regaliam spectant, comperta habeatis. Nec credo hanc meam agendi scribendique libertatem ingratham ipsi Regi futuram; imò ubi intima hujus causæ momenta, sinumque perspexerit, credo equidem, quæ hæcenus à me peracta sunt, rata habiturum, adscripturumque inviolabili in Ejus Majestatem obsequio, immensòque desiderio solidæ veræque Ejus gloriæ proferendæ. Finio, meque amicitia
 vestrae

vestra, quam perpetuam cupio, enixè commendo, plenissimeque reverentiæ, ac gratitudinis æternum persevero.
Alecti 30. Maij. 1676.

*Humilimus & Obedientissimus
Servus*

Nicolaus Episcopus Alectensis.

Documentum XXII.

Secunda epistola ejusdem Alectensis Episcopi
ad Eminentissimum Cardinalem de Bonzj Archiepiscopum Narbonensem.

Die 8. Junij. Anno 1676.

Monita, quæ Eminentia Vestra placuit circa nuperam Constitutionem meam ad Regaliam spectantem per unum è Vicarijs suis mihi suggerere, cum ingenti animi ac reverentiæ sensu accepi, eundemque rogavi, ut meo nomine Eminentia Vestra gratias referret; dum interim ego maturè, ac coram Deo re omni expensâ statuere mecum possem; quid ad proposita respondere oporteret, idque postea Eminentiam Vestram per litteras edocerem. Et verò postquam omnia ad animum revocavi, & quidquid in utramque partem afferri dicique poterat, accuratè ac lentè discussi; fateor mihi nihil ex omnibus, quæ afferebantur, dignum occurrisse, quo ad mutandam primam sententiam, meamque Constitutionem revocandam moveri possem. Igitur de Canonica libertate non meam tantum, sed omnium hujus Provinciae Ecclesiarum, si ea, quæ in præfata mea Constitutione exposui, vera sunt, satis hoc erit, ut omnibus, qui modò judicio aliquo pollent, nec partibus addicti sunt, justa valensque appareat, & planè

K k 3

si quis

si quis examinanda huic quaestioni animum adjiciat, fatebitur omnia, quae à me illic producta sunt, non vera tantum, sed & clarissima, & certissima esse, nec alijs rationibus opus est, quam ijs, quae à Domino de Marca ad preces Conventus Gallicani anno 1656. conscripta, ac memoriae commendata, quaeque in libris de Concordia Imperij & Sacerdotij fusius ab eodem producta sunt, adjuncta dissertatione Domini Episcopi Montispeffulani (quam in una sessionum ejusdem Conventus peroravit) alijsque documentis titulisque, quos inter acta & annales Cleri Gallicani reperire est. In his omnibus hujus Provinciae libertas & exemptio clarissimè apparet, non privilegij, non Regum favore & beneficio quaesita, sed naturali innataque ac canonicà, ipsaque fundatione ducta libertate. Hanc sibi adjunctam habuit, cum ad coronam Gallicam pervenit, eodemque ferè tempore hanc ei Concilium Lugdunense confirmavit, quo sub poena excommunicationis omnibus, quantacunque dignitate florentibus, prohibitum est, ne Regiam ad Ecclesias extenderent, hujus servitutis haecenus insuetas; néve Praelati alijsque gubernandis Ecclesijs admoti auxilio aut consilio eam promoverent, quin potius quantum pro virili sua parte possent, illi obniterentur; sed & Galliae Reges Christianissimi Decretis Concilij Lugdunensis obsecuti, hanc ipsam libertatem intactam illibataque Ecclesijs voluere. Nam Philippus Pulcher, quamvis jus Regiae pro ijs Ecclesijs, in quibus haecenus usu receptum fuerat, acerrimè tueretur, eam tamen dato Diplomate, cujus Autographum in Archivis Ecclesiae Metropolitanae Narbonensis asservatur) hanc ipsam Ecclesiam minimè voluit; tantumque abest, in hac libertatis suae possessione quatuor ferè seculorum decursu, quae à Concilio fluxere, turbata esse, ut

ut potius quam plurimis authenticis titulis legitimisque documentis confirmata & stabilita sit. Ecce, Eminentissime Cardinalis, Constitutionis à me editæ fundamenta. Ea verò nihil aliud complectitur, quàm quæ à jure communi Concilioque Oecumenico quadringentis jam ferè annis totà Gallia recepto decreta sunt. Hoc cum animo reputarem, nunquam difficultates & pericula, quæ ex hac Regaliæ causâ consecutura prævidebam, tanti mihi visa sunt, ut removere me ab inceptis deberent. Explevi quæ conscientia meâ ac officio pastoralis debui, cætera Divinæ providentiæ committo. Non sum equidem rerum hujus Mundi adeò ignarus, ut non omnino occurrerit, quàm multa & gravia instarent mihi, si pergerem Regiis mandatis oblitari, cæterùm quoties DEI & justitiæ ac Ecclesiarum causâ agitur, nihil est tam magnum arduumque, quod morari ac perterrere nos debeat, præsertim cum non ego me periculis ac pugnae objecerim, sed potius provocatus coactusque in aciem processerim, nec prius loqui cœperim, quàm cum amplius tacere non licuit; & tunc quoque, cum loqui ac repugnare necessitas fuit, id solum commisi, ut Sacramentum fidelitatis non permiserim in acta publica referri, id enim si permisisset, hoc ipso videbar in Regaliam consentire. Cum verò ob neglectam hanc solemnitatem Regaliam in hac mea Ecclesia, cui quadraginta jam annis præfueram, apertam esse contenderent, scripsi ad Comitium Cleri generalia, rogavi quoque, ut in hoc Regaliæ negotio causam Ecclesiæ sustinerent, ac Regi supplicarent, id enim ab alijs Cleri Conventibus semper hætenus observatum esse, eodémque tempore ad Eminentiam Vestram ac hujus Provinciæ Deputatos litteras exaravi. Non immeror equidem examinandis causis, quæ Patres illius

Gallia
indicata
Ca III
230

illius Sacri Senatús permoverint, ut nec Rege admonito, nec provis remedij Conventum absolverint, cum tamen ea causa esset, quæ præcipuè ad Clerum spectaret. Non ideò tamen minorem mihi credidi obligationem incumbere jura Ecclesiæ meæ defendendæ, quin potiùs tanto majorem eam esse censui, quanto minus auxiliij ab alijs sperarem, & cum paulò post certior redditus essem, quamplura ac præcipua Ecclesiæ Cathedralis ac Diocesis nostræ beneficia titulo Regaliæ collata esse, consilium tandem cepi Constitutionem meam in publicum edendi, cum hoc unicum remedium superesset, quo libertatem ejusdem Ecclesiæ tueri, turbasque, quæ instare videbantur, avertere liceret. Scio obijci mihi, quod etiam Eminentia Vestra dignata est insinuare, hanc causam à Regio Senatu in Judicio Contradictorio præsentibus Cleri Deputatis judicatam esse, ipsùmque Clerum agnovisse Regium tribunal, seque illi submisisse, non ergo licere amplius reclamare. Hæc oppositio quàm est speciosa, tam fundamento ac soliditate caret. Nec enim in hac causa, si loqui propriè velimus, Regium forum Clerus agnovit, quippe qui Henricum IV. imploravit, suasque apud eum querelas deposuit adversus Parliamenti Parisiensis anno 1608. pronuntiatam sententiam, quam Ecclesiæ libertatibus gravem, Regioque Henrici Edicto duos ante annos vulgato, & cui Parisiense Parliamentum aliquamdiu repugnavit, contrariam affirmabant; easdemque postea querelas apud Ludovicum XIII. gloriose memoriæ, ac regnantis Ludovici Patrem repetij; isque, ut ex publicis Cleri documentis constat, manum huic negotio finemque per extraordinarios Commissarios (inter quos quamplures Antistites) apponere destinaverat, fecissetque, nisi mors destinata prævertisset. Lites ac

con-

contestationes, quæ postea coram Senatu Regio agitæ sunt, vertebantur solum inter particulares Regalistas ex una, promotisque ab Ordinarijs ex altera partibus; non ideo tamen Clerus Gallicanus aut finem implorandi Regem fecit, aut libertatem Ecclesiarum Compromisso submittere voluit, quam semper ut certam, nullique dubio, aut liti expositam agnovit. Poterant ergo sententiæ à Regio Consilio latæ, & quibus Procuratores intervenerant, privatorum negotia litæque finire; quippe cum de dubijs incertisque causis ageretur. Id verò ut ad omnia indistinctè negotia extendatur, etiam ad illa, quæ spirituales Episcoporum auctoritatem ac Ecclesiarum immunitatem tangunt, quæque nullum prorsus dubium aut litem patiuntur; enimverò indignum id esset, plenumque periculi. Nec verò Procuratorum interventus obligare Episcopos eorumque Dioceses potuit, cum in hujusmodi materijs nullam habeant Deputati, imò ne ipsa quidem Cleri Comitia, concludendi potestatem. Causa Regaliæ publica est, respicietque quinque aut sex Ecclesiasticas Provincias, compluresque particulares Dioceses, agiturque de conservandis Ecclesiæ non solum redditibus temporalibus, sed præsertim Dignitatum, Canonicatum, aliorumque principalium beneficiorum Collatione, quæ spirituale ac Hierarchicum quoddam jus est, nec libertas aut Possessio, quæ Ecclesiæ hac in parte fruuntur, dubia aut incerta est, sed certa, notoria, ac omnino comperta; malè ergo Ecclesiæ negotium gessissent, si illud iudicio foroque submitterent Regij Senatûs; & si demus id factum esse, semper tamen Episcopis, quorum interest, potestas fuit remanendi revocandique contra jus & canones gesta. Clero coram Regio tribunali nihil aliud præstare licuit, quæ

L I ut

allia
indicati
L III
230

ut causæ momenta Principi exhiberet, ejusque contra Regios Ministros libertati Ecclesiarum infestos opem invocaret, id quod præteritis etiam annis ab eodem Clero factum est, quando contra Parisiensis Parlamenti sententiam, Henrico IV. & Ludovico XIII. gloriosæ memoriæ Regibus supplicavit; intelligebat enim, juribus & libertatibus Ecclesiæ quamplurimum detrahi, imò aliquâ ratione ea deseri prodique, si, cum certa & indubia essent, pro incertis & indecisus haberi pateretur, ac cognitioni Regiorum Ministrorum submitteret, qui aliàs naturali quâdam propensione feruntur Regum jura ultra terminos proferendi, & tunc præsertim, cum non de Regis solùm, sed etiam de ipsorummet commodo & auctoritate agitur, ut in præsentis Regaliæ causa. Non ergo formalitates aliqua, quas dicunt in præsentis negotio observatas esse, Episcopis opponi possunt, quò minùs reclamare, suarumque Ecclesiarum jura sustinere debeant, præsertim cum Regijs Ministris jam solemne usûque receptum sit, ut quoties bellum Ecclesijs & earum immunitatibus fecerint, semper speciem aliquam formamque justitiæ obtenderint; quam si morari Episcopi voluissent, nunquam causâ Ecclesiæ contra eos, qui opprimere eam nitebantur, defensa esset. Imò rem attentè considerantibus palàm est, hoc unum ex eorum artificijs fuisse, qui Ecclesijs Regaliam imponere moliebantur; sensim enim placidèque plures Procuratores, Prælatos & Capitula induxere, ut judicio se susterent Regij Senatûs, suæque libertatis titulos & acta producerent, ac postea reclamare volentibus opponerent; causam hanc jam examinatam decisamque in Judicio Contradictorio fuisse; prævidebant enim, nisi hisce compendijs uterentur, & aliquam justitiæ formam præferrent, nunquam ad optatum finem perventuros.

ros, & hanc ipsam justitiam specie Regis animum occuparunt, effeceruntque ut in suas partes transfiret; nec lucrari aliam rationem eum poterant, quippe æqui justique amantem; ac etiam cum de ipsius commodis agitur, earum regularum, quæ semel constitutæ sunt, observantem. Sed nec contenti in ijs, quæ ad formam modumque pertinent, Regi imponere, id multo magis quoad substantiam ipsam fecere; suggererunt enim Majestati Suæ, Regaliam jus esse Gallicæ coronæ coævum, eique necessarium annexum, ac naturam suam universalem, ac uniforme, totumque Regnum complecti: quæ omnia planè nova dogmata sunt, recensque inducta, ac historiarum testimonijs, Oecumenici Concilij toto Regno recepti Decisionibus, novis antiquisque Regum edictis, authenticis Camera Parisiensis documentis, Parliamentorum ab aliquot jam seculis arrestis, ac denique Auctorum, qui de hoc Argumento scripsere, quique inter præcipuos Senatores Regisque Ministros numerabantur, sententijs ac doctrinæ contraria. Præterea in hoc ipso, quod nobis obijciunt, Regij Consilij judicio Prælatos & Capitula ad producendos titulos, & alia suæ exemptionis documenta compulerunt, perinde ac si privatis privilegijs ac Contractibus (quemadmodum aliam quædam Ecclesiæ Regaliæ olim subiectæ, & in Provincijs sitæ huic oneri assuetis) libertatem suam debeant, cum tamen ea potius ex natura Ecclesiasticorum Beneficiorum, non aliunde proveniat, nec proinde alio titulo aut probatione, quàm naturalis suæ possessionis indigeat. Has verò Ecclesias postquam in earum classem redegerunt, quæ particulari titulo à Regalia exemptæ sunt, continuo adjecerunt, eas nihilominus Regaliæ subiectas esse, nec defendi posse continuam & immemoriam possessionem; quippe jus Regaliæ adeo coronæ annexum esse, ut nec

L 1 2

alienari

Gallica
inducata
L III
230

alienari nec præscribi possit: qua in ratiocinatione illud ipsum supponunt, quod probari, non supponi debuit; si enim jus Regaliæ nec alienari nec præscribi potuit, ergo jus Regaliæ jam constitutum & stabilitum esse oportuit, id verò probari debuit, cùm in hoc ipso tota lis & cardo hujus quæstionis vertatur. Hæc si explicata Regi fuissent, nostrarumque Ecclesiarum jura & libertas, uti par erat, exposita, nimium haberet ille æquitatis, ut numquam pati posset libertatem & prærogativam Ecclesijs adimi, quibus à prima fundatione fruebantur, quæque alij retrò Reges intactas semper illibatasque voluerunt. Id ergo unum superest, ut Regi vid. res tota, ejusque fundamenta & rationes, uti se habent, ante oculos ponantur, nec verò aptior alius est, qui præstare id possit, quàm Eminentia Vestra; character quippe & dignitas Metropolitanæ, ac præsertim gratia, quæ apud Regiam Majestatem floret, Eminentia Vestra ante alios id præstabit, ut vid. & loqui de hac causa liberè audeat, & à Principe libenter grateque audiatur. Dignata est jam aliquoties Eminentia Vestra mihi significare, gratum sibi acceptumque fore, si cùm necessaria aliqua occurrent, non omitterem eam submonere; at verò nihil magis necessarium majorisque momenti occurret, quàm quod præsens occasio monendum offert. Libertas nostrarum Ecclesiarum, quæ immunes à Regalia constituuntur, Depositum quoddam est fidei Episcoporum commissum, nobisque obligatio incumbit integrum illud intactumque Christo Jesu supremo Ecclesiarum Pastori restituendi. Ego eâ jam ætate sum, ut reddendis villicationis meæ rationibus vicinum me sentiam, nec aliud magis conscientiam meam prægravaverit, quàm si contra officij mei debitum apertamque veritatem jura ac libertates Ecclesiæ meæ prodam.

dam. Necego sum solus, cui hæc causa tantopere cordiacuræ sit; nam Eminentiam Vestram non latet, quid plerique Episcoporum sentiant, & quàm apertè, dum occasio se offert, in hac causa loquantur. Compertum quoque mihi est, nonnullos Episcoporum scriptis protestatos esse, easque protestationes in Archivia suarum Dioceseon condidisse, ut hæc saltem ratione suarum Ecclesiarum juribus consulere. Me quod attinet, Deum enixè & ex intimo cordis precabor, ut quæ ad majorem sui nominis gloriam, Ecclesiæ utilitatem, ac Conscientiæ quietem faciunt, Eminentia Vestra inspirare dignetur; Ipsa interim dignabitur eodem, ut hæcenus, affectu & benevolentia profequi, qui interim Reverentiæ ac venerationis plenus sum, & ero semper. Alec'ti 6. Junij 1676.

Eminentia Vestra

*Humilimus & Obedientissimus
Servus*

Nicolaus Episcopus Alec'tensis.

Documentum XXIII.

Actus Appellationis ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo Alec'tensi ad summum Pontificem & Sacram Apostolicam Sedem interpositæ contra Eminentissimi Cardinalis Petri de Bonzj Archiepiscopi Narbonensis Constitutionem in favorem Regalistarum editam.

12. Novemb. Anno 1677.

Anno 1677. die duodecimâ mensis Novembris in Civitate Episcopali Palatio Alec'tensi coram me Regio Notario & testibus infra nominandis personaliter constitutus Illustrissimus & Reverendissimus Dominus Nicolaus Pavillon,

L I 3

villon,

allia
indicata
ca III
230

villon, Episcopus Alektenfis (ab integro jam mense morbo decumbens) postquam intellexit, famulum suum carceribus detentum esse, quem Narbonam miserat ad insinuandum actum & declarationem Appellationis, suo jussu interposita à Stephano Durand, ædium Episcopaliū Ostiario, contra ultimam Ordinationem seu Mandatum Eminentissimi Cardinalis Bonzj Archiepiscopi Narbonensis quinto currentis datam; cūque bajulus, qui præfatum Mandatum pertulerat, responsum, uti promiserat, non expectasset, imò nec tantum temporis morari sustinisset, quantum opus erat, ut id Mandatum Domino Episcopo innotesceret, & ipse lecto affixus à solis Domesticis conveniri pateretur, multòque minùs virium defectu actum Appellationis expedire posset, injunxit præfato Durando, ut ipse appellaret, quippe quem bajulus Archiepiscopi convenerat, eique Mandatum insinuaverat, promiseratque responsum præstolari. Has ergo ob causas sæpè nominatus D. Episcopus præfenti hoc actu approbat ratamque habet Appellationem à præfato Durand interpositam, declaratque famulum, qui modò carceribus detinetur, suo jussu Narbonam profectum esse, ut illic demandatam Appellationem insinuaret; & proin immeritò tam durè & inclementer acceptum esse, cū nihil aliud commiserit, quàm ut actum justitiæ à Domino suo imperatum, quique nullo modo ei culpæ imputari poterat, exequeretur. Declarat ergo præfatus D. Episcopus, à Mandato seu Constitutione D. Archiepiscopi Narbonensis quinto currentis data tam per viam nullitatis & incompetentiæ, quàm alio quovis legitimo justòque titulo ad Sacram Sedem appellare ac protestari, sicut jam tum protestatus est, & adhuc protestatur contra injustam detentionem sæpè dicti famuli sui

fui, & appellationis ab Episcopo imperatæ executoris, ut-
pote qui ex debito officij sui non potuerint impositum ap-
pellationis deferendæ Mandatum recusare. Méque Nota-
rium requisivit, ut, &c. Actum die & loco ut suprà, &c.

Nicolaus Episcopus Alecſtenſis.

Documentum XXIV.

Projectum Appellationis & Protestationis con-
tra Mandatum seu Constitutionem Eminentissimi Cardi-
nalis de Bonzj Archiepiscopi Narbonensis, quod tamen
expediri non potuit ob mortem Illustrissimi
Episcopi Alecſtenſis.

ANno 1677. Illustrissimus & Reverendissimus Dominus
Nicolaus Pavillon Episcopus Alecſtenſis coram me
Notario constitutus Eminentissimum Cardinalem Bonzj
Archiepiscopum Narbonensem, nec non Dominos Can-
delon, ejusdem Dioecesis Promotorem, & Joannem Petrum
Gaston de Foix Presbyterum alloquens dixit, se, cum pro
tuenda sacra Episcopali dignitate Constitutionem quam-
dam sub data vigesima secundæ elapsi Octobris emittere,
eâque licentiam Officialis Narbonensis, Magistri Bernardi
du Mas coercere compulsus esset (qui non sine omnium
Episcoporum gravi injuria constitutiones quinto Martij &
decimo septimo Octobris Anni 1676. à Reverendissimo &
Illustrissimo Domino Episcopo Alecſtenſi Exemptionis &
libertatis Ecclesiasticæ tuendæ gratiâ publicatas ausus esset
infirmare irritasque declarare) non potuit præfatus Do-
minus Episcopus Alecſtenſis non vehementer mirari, Emi-
nentissimum Cardinalem de Bonzj Archiepiscopum Nar-
bonen-

allia
indicata
ca III
230

bonensem non solum communem omnium Episcoporum causam noluisse amplecti (quorum jura in persona Episcopi Alecensis omnium in ea Provincia Episcoporum antiquissimi aperte violata sunt) verum etiam Officiali suo se adjunxisse, ab eoque audacter peracta, edita die quinta Novembris Constitutione, sustinere aggressum esse, qua Domini Episcopi Alecensis priorem Constitutionem sacris Canonibus Regni que legibus ab Ecclesia Gallicana hactenus observatis, necnon quieti Conscientiarum ac Hierarchice Disciplinæ contrariam, & censuras in eadem Constitutione latas, irritas nullasque declarat, ac omni effectu cassas. Prohibet insuper inhihetque præfato Domino Episcopo Alecensi, ne deinceps hujusmodi Constitutiones promulget, nisi velit Canonicâ districtione puniri. Juber deinde sententiam ab Officiali suo pronuntiatam Eidem Domino Episcopo & Capitulis tam Cathedralis quam Collegiatae S. Pauli Ecclesiarum iteratò insinuari, illique sub pœna Excommunicationis ipso facto ab omnibus Canonicis aliisque Ecclesiasticis personis, quæ directè vel indirectè executionem præfatae sententiæ impedirent, incurrendæ, exactè promptèque obediri. Hæc Eminentissimi Cardinalis & Archiepiscopi Narbonensis sententia ut primùm ad notitiam pervenit sæpè dicti Domini Episcopi Alecensis, continuò ab ea appellandum duxit, prout etiam appellavit: tantoque plures dolendi causas conquerendique se habere credidit, quòd exaratis ad eundem Eminentissimum Cardinalem litteris (quarum copiae huic Appellationis actui adjunctæ sunt) rationes & causas prolixè notaverit, ob quas conscientia & obligationi suæ defuturum se credit, nisi Constitutionem suam quinto Martij anno 1676. datam in lucem emitteret, eaque canonicam & naturalem, omnisque

omnisque Regaliæ expertem Ecclesiæ Alecensis libertatem pro virili sua parte sustineret, & tamen præfatus Dominus Cardinalis ne dignatus quidem ad ea respondere, quæ ab Alecensi Episcopo proposita fuerant, eumque, siqua in re à vero aberrasset, præmonere, contra omnes æqui honestique regulas, Constitutionem suam non vulgandam tantum, sed etiam typis imprimendam curavit, ut vid. tantò spectabilius characterem ac dignitatem Episcopalem fœderet, eum id potius præstare debuisset, ut Officialis sui temeritatem coerceret, ac injuriam reparandam curaret, quam in persona Alecensis Episcopi toti Episcopali Collegio audacter inuisset. Hæc sunt, quæ præfatum Episcopum Alecensem impellunt, ut ad rationes respondeat, quæ in Constitutione seu Mandato Narbonensi continentur, illibatâ tamen integrâque reverentiâ sacra Purpuræ debitâ.

Primò ergo allegatur, sententiam à Domino de Mas pronuntiatam legitimæ potestati inniti; eum quippe cum sit Domini Archiepiscopi Narbonensis Vicarius Generalis & Officialis, ejusque auctoritate & potestate fungatur, potuisse omnia, quæ idem D. Archiepiscopus poterat; nam ex juriis quoque dispositione Judicis delegati & delegantis eandem esse jurisdictionem & potestatem. Ad quod confirmandum sæpè dictus Dominus Archiepiscopus multas congerit Jurium auctoritates, quæ Delegatis favere videntur, additque: *Olim nunc Presbyteros Comitij Generalibus, nunc Diaconos præsedisse, idque non tam propriâ, quàm aliorum auctoritate, quorum vid. personam sustinebant; sua quoque in Comitij suffragia contulisse, quibus Episcopos, Archiepiscopos & Patriarchas damnabant.* Cæterum, omnia hæc argumenta & auctoritates, quæ Domino Archiepiscopo congerere placuit, planè inutilia sunt, nulliusque momenti,

M m

arque

allia
indicata
ca III
275

atque in alienum sensum detorta, idque multis ex causis. Nam *primò* pro fundamento id supponunt, quod apertè falsum est; neque enim Officialis est Judex propriè delegatus, sed ordinarius, & ordinariâ fungens jurisdictione, æquè ac alij ejusdem D. Archiepiscopi Judices, & ita quidquid de Judicibus delegatis dicitur, nullo modo aptari potest præsentì argumento. *Secundò*. Quamvis negari haud possit, causas Episcoporum aliquando à Presbyteris & Diaconis judicatas esse, idque auctoritate Antistitum, à quibus delegati erant; nunquam tamen exemplum ostendi potuit, id à solis Presbyteris & Diaconis factum esse, sed semper unà cum alijs Episcopis, ita ut semper verum sit, causas Episcoporum ab alijs & competenti numero Episcopis judicatas esse. Casus ergo, de quo in præsentì agimus, toto coelo ab eò differt, qui à Domino Archiepiscopo nobis opponitur. Quippe unicus & solus Presbyter est, qui nulli alteri Episcopo junctus ausus est auctoritatem sibi sumere Episcopum judicandi, ejusque Constitutiones irritas nullàsque declarandi, id quod nullo antiquitatis exemplo purgari unquam poterit. *Tertiò*. Si principia & rationes Domini Archiepiscopi aliquid convincerent, sequeretur in causis, quæ personas etiam Episcoporum eorumque depositiones spectant, posse ab aliquot Diaconis, quos Episcopi delegassent, Episcopos judicari, quamvis interim nullus Episcoporum aut Archiepiscoporum dignaretur eas causas cognoscere; quo nihil potest dignitate Episcopali indignius dici, magis que Sacris Canonibus adversum. Hæc omnia satis superque ostendunt, quàm vana sint nullòque fundamento nixa, quæ ab Officiali Narbonensi pratextuntur, & hæc sola sufficerent stabiliendis Episcoporum juribus. Verùm ut hæc ipsa certissima reddantur, ut quæ nullâ tergiversatione

versatione negari possint, ad principium reducemus, quo
 in Ecclesiastica Disciplina nullum certius firmiusque. Illud
 verò est: quòd jus ab antiquis Canonibus inductum aboleri
 destruique non potest, nisi auctoritate, quæ, aut major aut par
 sit Concilijus jus illud constituentibus, aut saltem legitimam
 consuetudine & possessione. ob quam illud jus præscrip-
 tum, eique à partibus voluntariè renuntiatum esse dici
 possit. Jam verò certum est, antiquos Canones statuisse,
 ut causæ Episcoporum à Metropolitanò, Conciliove Pro-
 vinciali, non verò à Sacris Canonibus judicarentur. Qua-
 rimus ergo, quis hunc morem à Sacris Canonibus indu-
 ctum abrogaverit? Aut forsàn Concilium aliquod Oecu-
 menicum ostendi potest, quod aliam judicandi formam
 præscripserit, & Episcopos sententiæ ac judicio Officialium
 submitterit? Planè si D. Archiepiscopus Narbonensis hu-
 jusmodi aliquas auctoritates causæ suæ fulciendæ habuisset,
 omnino haud dissimulasset; cum ergo nullas alleget, con-
 stat id non oblivioni, sed indigentia adscribendum esse.
 Multò minùs dici potest consensisse Episcopos, ut hoc jure à
 Canonibus stabilito privarentur, cum potiùs auctoritates à
 Domino Archiepiscopo allegatæ contrarium probent;
 Ipse enim faterur, Suffraganeos Diocesis Narbonensis con-
 tendisse, non posse Officialem Archiepiscopalem de Epi-
 scoporum Constitutionibus judicare, imò totum Clerum
 Gallicanum super hoc puncto suas querelas Regi obrulisse.
 Nec etiam dici potest, Officiales in pacifica hujus juris pos-
 sessione esse, illudque beneficio longævæ consuetudinis
 præscripsisse: cum è contrario potiùs, quoties hoc jure uti
 voluerunt, Parliamentorum Arrestis comprehensi sint,
 hujusmodi appellationes abusùs damnantium; quantò er-
 go minùs permisissent non judicari tantùm, sed etiam con-

M m 2

demnari

Gallicanum
 indicata
 Ca III
 275

demnari Episcopos non citatos inauditósque? Celebreeft Arrestum, præsertim de anno 1577. in favorem Carnotensis & Melitensis Episcoporum, à Citatione Senonensis Officialis tamquam ab abusu appellantium; edixitque Curia, Officialem potestate suâ abusum esse; citationem verò ipsam irritam nullámque declaravit, decrevitque, ne Suffraganei Episcopi juxta Sacrorum Canonum dispositionem in ijs, quæ ad disciplinam correctionémque Ecclesiasticam pertinent, coram Vicarijs Generalibus, sed solum & immediatè coram Archiepiscopo respondere, eique obedire teneantur. Reperiuntur apud du Luc in Collectione Arrestorum, quæ in publicum edidit, duo alia & antiquiora Arresta, de annis vid. 1550. & 1553. in favorem Nivernensis & Tricastensis Episcoporum, qui cum ab Officiali Senonensi citati essent, Parlamentum pronuntiavit, hujusmodi citationes nullas & abusivas esse, additque præfatus du Luc hæc verba digna memoratu: *Potest quidem Archiepiscopus Provincialis Episcopum in jus ad se vocari jubere, in eumque iudicare; sed neque per Juridicum, quem Officialem appellant, neque per Vicarium quacumque præditum potestate. Qui ergo? Sane per semetipsum & alios Provinciales Episcopos, quos in Concilio adhibere habet necesse; cujus contrarium cum Senonensis Archiepiscopus in Nivernensem & Trecentem Episcopos usurpasset, & in abusum causati provocassent, de forensi pralio superiores evaserunt.*

Hæc verò à præfato Auctore insinuata jurisprudentia adeò certa & indubia est, ut inauditum sit, careátque exemplo, fuisse Metropolitanum aliquem, qui paria ausus fuerit Narbonensi Officiali, quem proinde coerceri efficaciter oportet. Præsertim cum ne quidem ipsi Domino Archiepiscopo potestas fuerit, ut de Constitutione Domini Episcopi Alektenis solus judicaret, eaque ratione & modo, quem

quem ejus Officialis sibi usurpavit, idque non solum ex rationibus ab Illustrissimo Domino Episcopo Apamiensi insinuatis (quia vid. id sine cognitione causæ factum, nec partibus, quarum intererat, vocatis, id quod planè Ecclesiæ Sacrorumque Canonum spiritui contrarium est, ut viderelicet apud S. Gregorium Magnum *lib. 7. epist. 62.* Apud Adrianum in Capitularibus *capite 22. & 26.* In Concilio Aquisgranensi *anno 816. lib. 1. cap. 35.*) Verùm etiam ex eo capite, quòd licet Archiepiscopus Metropolitanus sit omnium suorum Suffraganeorum superior, non ideò tamen judicare de illorum causis potest, nisi in casibus speciatim à Jure permisis; & tunc quoque non solus, sed tantùm in Synodo Provinciali, sic enim in Antiocheno *anno 341. cap. 14.* & Constantinopolitano Concilijs *anno 382.* & in Capitularibus *capite 29.* apertè statuitur.

Conqueritur quidem Dominus Archiepiscopus Narbonensis, nolle Dominum Episcopum Alecensem Appellationes tamquam ab abusu in Diocesi sua tolerare. Ceterùm hæc ipsa criminatio abundè ostendit, non satis de moribus Episcopi Alecensis, ejusque agendi ratione, Domino Archiepiscopo constare. Enimverò ejusmodi Appellationes semper ille admisit, & tunc solum rejecit, quando dolo malo ac justitiæ eludendæ adhibebantur, & quando omnes simul Episcopi contra illas declamabant; tunc enim omnium Episcoporum querelis suas quoq; sociavit, & illæ à Parliamentis Regiòque Senatu pro justis acceptæ sunt.

Minus etiam præfatum Episcopum Alecensem morari debet, quod sæpe memoratus Dominus Archiepiscopus in defensionem Officialis sui allegat, cum vid. cum dixisset Constitutionem Domini Episcopi Alecensis *Legibus Regni Gallici adversari*, continuo adjecisse: *Quæ in Ecclesiæ Gallicana*

Gallicana haecenus observata sunt, ut vid. innueret, se de illis tantum legibus loqui, quae ab Ecclesia receptae observataeque de prophanis & politicis in Ecclesiasticas transferunt. Caeterum intelligi haud potest de quibus Legibus Officialis loquatur, & quanam illae Ecclesiasticae & Politicae leges sint, quas ab Episcopo Alectensi violatas esse conqueritur. Videri poterat de Regia loqui Declaratione, quae in favorem Regiae conscripta & prodita est; sed cum constet eam ab Ecclesia receptam non esse, idque non lateat Dominum Archiepiscopum, qui verba Officialis in alium sensum detorquet, & ea intelligenda esse dicit de nescio qua lege, Episcopis prohibente, ne in causis, de quibus Judices competentes jam aliam judicaverunt, quidquam disponant decernantque, sed supplicare tantum ijs liceat. Sed ad hoc prompta est responsio, vid. nullam esse aut Regiam aut Ecclesiasticam legem, quae prohibeat Episcopis, quò minus Personis Ecclesiasticis, & manifestis Concilij Oecumenici violatoribus Excommunicationem à Concilio indictam denuntient, quod solum & unicum est, quod Domino Episcopo Alectensi imputari potest, & ne ad hoc quidem progressus est, nisi ad Convantum Cleri Generalem, ipsumque Dominum Archiepiscopum Narbonensem datis prius litteris, quibus rogabantur, ut super hac causa Regiam Majestatem convenirent; quod cum impetrare à Clero non potuisset, ipsemet litteras ad Regem exaravit, exposuitque rationes, quibus obstrictum se credidit, ut ijs, qui Beneficia suae Diocesis Regiae obtentu adepti erant, sese opponeret. Quae omnia clarè ostendunt, Episcopo Alectensi semper curae fuisse, ut in hoc negotio omnes partes reverentiae expleret Principi suo debitae; & quae coercendis Regalisticis haecenus fecit, à sola necessitate debitoque officij sui fluxisse.

Illud

Illud quoque nullo fundamento nititur, quod addunt, *Regalia negotium fuisse à Judicibus competentibus jam judicatum decisumque.* Cùm enim Regalia ex juribus spiritualibus constet, quale est jus Beneficia conferendi, certum est, non potuisse nisi duobus modis Regibus acquiri, aut expresso vid. Ecclesiæ privilegio, in Oecumenico Concilio illis concesso, aut perpetuâ & immemoriali possessione, ex qua Ecclesiæ consensus præsumi possit. Jam verò certissimum est, nec legem ullam Ecclesiasticam, nec legitimam possessionem ostendi posse, ob quæ in Provincia Septimaniæ hoc jus sibi Princeps vindicare possit. Quid ergo in negotio hujus naturæ Regia Declaratio operetur? Nec enim ea Declaratio dici potest esse lex Ecclesiastica, nec etiam esse probatio legitimæ Possessionis; imò ex ea potius convincitur, nullam hæctenus Possessionem penès Regem fuisse; nam hæc Declaratio eò unicè pertinet, ut Regem in possessionem juris inducat, quam hæctenus non habuit. Nullum ergo alium effectum ea Declaratio habet, quam ut sit argumentum Regiæ voluntatis; at verò innata Regi pietas & justitia nunquam permiserint, ut is suas voluntates pro Ecclesiasticis Legibus, se verò in causis spiritualibus pro Judice competenti haberi velit. Ad solam ergo Ecclesiam spectat de jure & privilegio cognoscere, quod sola dare potuit; nec umquam salvâ veritate dici poterit, hanc causam à competenti Judice decisam esse, quandiu à solo profano Tribunali sententia fluxerit, Ecclesiastico tacente.

Neque illud verum est, agnovisse in hac causâ Clerum Gallicanum Regij Senatûs jurisdictionem; id enim falsum est, si loquamur de universali ea quæstione, vid. *An Jus Regaliæ illimitatè ad Regem pertineat?* Solùm enim particulares

allia
indicata
Ca III
230

ticulares privataeque controversiae, inter Regalistas vid. ex una, & legitimè ab Ordinarijs provisos ex altera partibus, coram Senatu Regio agitatae sunt; & in Parliamentis advocatae, juxta Henrici IV. & Ludovici XIII. Edicta, quae contra sententiam Parlamenti anno 1608. ad Cleri Gallicani preces impetratae sunt, id quod Dominus Episcopus Alectensis litteris ad Dominum Archiepiscopum Narbonensem die 6. Junij Anno 1676. exaratis prolixè ostendit.

Nec etiam aliquid probat, quod idem D. Archiepiscopus Narbonensis adjungit de potestate Officialis, aut Vicarij Generalis admittendi Ecclesiasticos (qui se in Curia Romana provisos esse asserunt) ab Episcopo rejectos, quo exemplo conatur ostendere, etiam ab Officiali suo potuisse Constitutionem Episcopi Alectensis damnari, Episcopo non citato. Ceterum nemo non videt, quantum inter utrumque casum discriminis intercedat; praeter enim illa, quae in simili causa ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo Apamiensi notata sunt, ea etiam substantialis omnino differentia accedit, quod, cum Officialis, seu Vicarius Generalis ratas habet provisiones in Curia Romana factas, quamvis ab Episcopo rejectas, non de Potestate, quam circa hujusmodi provisiones Pontifex habet, judicium sibi sumit, sed tantum de provisi qualitibus personalibus; quo fit, ut hujusmodi Vicarij sententia nec legis vim habeat, nec ullum Pontificiae potestati praedictum pariat. Secus foret, si non tam de qualitibus personalibus, quam de ipso jure conferendis moveretur, tunc enim quem maximè referret Ecclesia, ne hoc jus ab ijs, qui illud non habent, usurpari permetteret; sicque haec causa proprie ad Ecclesiam pertineret, cujus defensor legitimus & naturalis Episcopus est; non ergo judicari de illa causa potuit.

Episco-

Episcopo non audito : planè res nova & mira est , potuisse
 Officialem Narbonensem sibi persuadere , coram tribu-
 nali suo velut Judicis competentis non disceptari tantùm ,
 sed decidi etiam debuisse , an tota Narbonensis Provincia
 Regaliæ (de qua omnibus retrò annis exempta fuerat)
 subjaceret ? idque ne vocatis quidem auditisque Episcopis ,
 quorum utique intererat , ne in novam servitutem illæ Ec-
 clesiæ raperentur . Si ergo hanc novam miràmque formam
 judicandi admittamus , quoscunque deinceps violandi Ec-
 clesiastica jura cupido incesserit , id tantùm curabunt , ut
 primò Religionem Principis circumveniant : deinde ut
 Officiales Episcoporum lucrentur , eosque suarum volun-
 tatum executores faciant ; isti verò omnes Episcopos , qui
 injustis eorum conatibus obsistent , tamquam qui leges in
 Regno Gallico stabilitas , & ab Ecclesia receptas violassent ,
 postulabunt . Sed mihi animus non est , perniciosos omnes
 effectus , nec minùs Ecclesiasticæ Disciplinæ , quàm Reli-
 gioni ipsi fatales recensere , qui ex hac agendi ratione pro-
 cul dubio provenient . Ob has igitur aliàsque hujus generis
 rationes suo loco & tempore producendas præfatus Domi-
 nus Episcopus Alectensis declarat , notùmque facit Emi-
 nentissimo Domino Cardinali & Archiepiscopo Narbo-
 nensi , nec non suprà nominatis Domino Promotori , &
 Joanni Petro Gaston de Foix , se in appellatione persistere
 jam semel ad Sanctissimum Dominum nostrum INNOCEN-
 TIUM XI. Sedémque Apostolicam à dicta Eminentissimi
 Cardinalis & Archiepiscopi Ordinatione interposita , ac
 in optima forma protestatur , quidquid in præjudicium
 præfatæ appellationis fieri aut attentari contigerit , nullum
 irritùmque fore (quippe juxta Canonicas Regulas , pen-
 dente appellatione nihil fieri , aut innovari oportet) suàs-
 que

N n

que

Gallica
 indicata
 Ca III
 230

que Constitutiones 5. Martij & 17. Octobris anno 1676. datas executioni interim dandas esse, donec à sua Sanctitate & Sacra Apostolica Sede aliter disponatur.

Documentum XXV.

Tertia epistola Illustrissimi & Reverendissimi
Episcopi Alectensis ad INNOCENTIUM XI.
Summum Pontificem.

IN hac confectæ ætatis & affectionis paralytica sinistram corporis partem occupantis invalescente ægritudine, beatissimam meam cum Apostolica Sede communionem, & singularem erga Pontificatum Sanctitatis Vestre reverentiam & devotionem hoc monumento testatam vobis simul & extrema Ecclesiæ mihi commissæ amoris officia exhibere satagens, ad auctoritatem & tutelam Vestram, quâ maximè modò indiget, confugio. Nativam illius & perpetuam à Regaliæ jure immunitatem, quæ illi cum tota Provincia Ecclesiastica Narbonensi, & alijs quibusdam communis est, juxta Concilij generalis Lugdunensis Constitutionem pro parte mea hucusque tuus sum. Ac eam novo & insolito Regaliæ juri post discessum meum jam instantem penitus subjectum iri prospicio, nisi intercessione summa Vestre Auctoritatis apud Christianissimum Regem ab ejusmodi jugo vindicetur. Quare hoc unum rogo, Beatissime Pater, ut ipsam in eadem libertate & immunitate, cum qua quadraginta abhinc annis eam suscepi, Beatitudini Vestre custodiendam commendem. Est & aliud grave mihi, Beatissime Pater, quippe quòd meæ cum Apostolica Sede communioni umbram aliquam offundere

fundere videatur, censura scilicet à Romanis Inquisitoribus Rituali libro, qui à me ad usum nostræ Diœcesis editus est, iniusta. Libri illius à plurimis licet fratribus Coepiscopis solemnè approbatione laudati novum examen subire non detrecto: imò peropto, si modo Sanctitas Vestra per se pro Sua benignitate oculos & animum advertere dignata fuerit. Quidquid in eo emendandum pro Sua sapientia duxerit, hoc pro reverentia mea emendandum ducò. At pristinum Inquisitorum iudicium, acerbum nimis & injuriosum eò magis deprecor, quò pleraque Ethicæ Christianæ dogmata, tanquam sub Generali Ritualis nostri censura damnata, à viris illustribus, qui supra populum, juxta Prophetam, dominantur, passim traduci doleo. Hanc labem à me, hanc à sanctissimis dogmatibus fraudem & calumniam ut amoliatur Sanctitas Vestra, ultimùm obsecro & supplico. Itaque votorum tum hujus, tum superioris Epistolæ summâ in sinu Sanctitatis Vestræ repositâ, mortem expecto, Apostolicâ Vestrâ benedictione jam mihi concessâ munitus, & necessario maximè precum Vestrarum præsidio apud summum Judicem adjuvandus.

Alecti die 25. Octobris Anno 1677.

BEATISSIME PATER,

Sanctitatis Vestræ

*Humillimus & obsequentissimus Filius
& Servus*

Nicolaus Episcopus Alectensis.

N n 2.

Docu-

allia
ndicata
ca III
23

Documentum XXVI.

Epistola Eminentissimi Cardinalis Cibo ad Reverendissimum Episcopum Apamiensem.

Data 8. Decembris, Anno 1677.

Illustrissime & Reverendissime Domine.

ACcepi unà cum humanissimis litteris tuis, instrumentum appellationis interpositæ à Sententia Archiepiscopi Tholosani: in quo Sanctitas Sua non permittet, ut à paterna sua ergate, & Apamiensem Ecclesiam charitate quicquam diù desideres, sicuti, occasione se dante, certius cognoscas. Tibi Illustrissime & Reverendissime Domine, læta factaque omnia à Deo auguror. Romæ, die 8. Decembris Anno 1677.

Illustrissime & R. D.

servitor

A. Cardinalis Cibo.

Documentum XXVII.

Secunda epistola Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad Regem Christianissimum.

20. Januarij Anno 1678.

ACcepi quàm maximâ potui veneratione Arrestum Consilij 28. elapsi Novembris latum, quo Majestas Vestra injungit mihi, ut intra duos menses Sacramentum fidelitatis in acta publica referri faciam, admittamque de quibusdam Canonicatibus alijsque Beneficijs Regularibus Ecclesiæ Apamiensis, titulo Regaliæ provisos, idque sub poena privationis omnium fructuum & proventuum temporalium. Patiatur Majestas Vestra humillimas preces meas, quas vid. necessitas hujus causæ expressit, Sibi deferri, quâ-

qua

que tantò confidentius spero auditum iri, quòd ab Episcopo, & in causa Ecclesiæ prolatis; cùm aliàs semper magnorum Principum fuerit, etiam in negotijs merè temporalibus querelas subditorum gemitusque excipere. Enimverò si liceret ante oculos Majestatis Vestræ cor meum intimafque cogitationes expromere, videret Ipsa id, quod animum meum perstringit, non esse metum proventus temporales amittendi; cùm enim in sacris Canonibus didicerim, Ecclesiasticos fructus esse bona Deo consecrata, nihil aliud ex ijs reservatum mihi volui, quàm curam administrationemque mei Oeconomi; sique meam Personam ac particulare commodum quod attinet, quidquid Divina Providentia permisit, pacatissimè feram. Id solum à Majestate Vestra petere mihi liceat, ut si quidem alicuius me culpæ reum pœnâque dignum crediderit, dignetur eâ tantùm fructuum parte multare, quæ sustentandæ Personæ ac necessitati meæ parcè adhibetur, nec enim me pudebit Fidelium pietatem ac eleemosynas implorare; tantùm ne hâc pœnâ & calamitate meâ quamplures alij ac innocentes involvantur. Cogor enim Majestati Vestræ significare proventus illos, qui ex Consilij sententia subducti mihi sunt, ad alenda duo seminaria, in quibus Clerici animarum salutis ac curæ additi, magnòque numero sustentantur, ad fabricandam ædem Cathedralè hæreticorum furore planè destructam, ad reparandas ornandasque reliquas Diocesis Ecclesias, ad alendos tegendosque pauperes, qui plurimi sunt, & qui hoc subsidio destituti in extremam necessitatem adigentur, & denique ad exolvendum æs alienum, quod ut omnibus hisce expensis par essem, contrahere necessariò debui. Quod ergo ante hæc omnia animum meum intimè ferit, illud est, me licèt ardentissimo desiderio fe-

allia
indicata
cum
230

rar nihil agendi, quod Majestatem Vestram vel levissimè offendat, non posse salvâ, quam Deo ejusque Sponsæ debeo, fidelitate, Arresto mihi nuper significato obtemperare. Neque enim, nisi anathemata à sacris Concilijs vibrata experiri velim, cooperari, imò ne consentire quidem possum, ut Ecclesia juribus spoliatur fidei meæ commissis. Inter ea verò jura unum è præcipuis maximèque spiritualibus est libertas conferendi Beneficia Ecclesiastica, quam libertatem Regalia omnino demolitur: hæc verò in quamplurimis Regni Gallici Provincijs numquam locum habuit, id quod ex Ediçtis Galliæ Regum, Majestatis Vestræ Prædecessorum, & Parliamentorum, & Cameræ Parisiensis Protocolis, & ex doctrina Auctorum, qui ante Arrestum Parlamenti Parisiensis de anno 1608. de hoc argumento scripsere, & quorum aliqui in præfata Camera Computorum publicis officijs fungebantur, manifestè probari potest. Philippus Probus, vir insignis probatæque doctrinæ, & cui Regalia odio esse non poterat (nam Regaliæ titulo in Ecclesia huic servituti obnoxia Beneficium obrinuerat) non contentus Ecclesias in genere designâsse Regaliæ immunes, Episcopatus quoque in particulari enumerat, exemptos liberósque, & præsertim Tholosanæ Provinciæ, quorum primum hunc Apamiensem constituit.

Enimverò non potest hoc jus Regaliæ ad Majestatem Vestram pertinere, nisi uno ex sequentibus titulis, vid. aut præcisè, *Jure Regio*: aut titulo *Universalis omnium Ecclesiarum Fundatoris*: aut beneficio *Possessionis, memoriam hominum excedentis*: aut denique *Ecclesiæ Privilegio*.

Qui conati sunt persuadere Majestati Vestræ, jus Regaliæ totâ Galliâ extendi, id principium assumpserunt, ut dicerent, Regaliam jus esse Coronæ annexum, ideóque inaliena-

inalienabile & impræscriptibile ; quo fundamento nixi adjecerunt, quemadmodum Regium Diadema rotundum est, eaque figura designat, Coronam Regiam complecti omnia ; sic quoque Regaliam ad omnes Regni Ecclesias proferri, nullâ exceptâ. Sed permittat Majestas Vestra, ut liberè dicam, nihil cogitari posse hâc Maximâ inanius, minisque fundatum. Quî enim fieri potest, ut jus Beneficia Ecclesiastica conferendi, quod spirituale omnino est, à Regia Potestate & Corona dependeat? Planè nihil aliud hoc est, quàm spirituales ac temporales confundere potestatem, Ecclesiarum ac Principum jura commiscere: & verò si hoc tantique momenti jus adeò Regiæ Dignitati adjunctum est, quî fieri potest, ut Ministri Regum Majestatis Vestræ Prædecessorum tot sæculorum decursu illud ignoraverint? an verò aut negligebant, aut nesciebant, quid Regibus deberetur? & ipsum Parisiense Parlamentum, si hanc Maximam veritati consentaneam esse credidisset, num aulum aliquando esset (quod tamen aliquoties fecit) Regibus onus hanc possessionem probandi imponere, cum de nonnullis Ecclesijs controversia moveretur? Sed nec solùm hoc Galliæ Regum esset privilegium, sed omnium omnino coronam gestantium, qui eodem jure eadèmq; ratione Regaliam, quâ latè dominantur, vendicare sibi possent; ideo Lugdunense Concilium, cum titulos recenset, ob quos permitti Regalia possit, solius foundationis, & antiquæ Possessionis mentionem facit.

Alij ergo, qui fallacis hujus Maximæ inanitatem cernunt, diffiduntque tam fragili fundamento, ad alia se vertunt, & Majestati Vestræ tanquam omnium Regni Ecclesiarum Fundatori Regaliam attribuunt. Cæterùm si Majestas Vestra observare dignata fuerit, Ecclesiæ Apamiensis pro-

Gallia
indicata
ca III
230

proventus in folis verisque Decimis (quas Deus sibi reservavit, & quarum dispensationem Ecclesiae Ministris reliquit) consistere, Ipsamet facile concludet, non fuisse Ecclesiam Apamensem à Regibus Eius Majoribus dotatam. Quod verò supra Decimas est, tam parvi est momenti, ut non credam tam modicæ rei intuitu voluisse Reges hujus Ecclesiae fundatores appellari. Quamquam, etsi demus Fundatores appellandos esse, quis nescit, solam Dotationem, si Privilegium Ecclesiae absit, non sufficere, ut quis possit Beneficia Ecclesiastica conferre, ac Ministros Ecclesijs constituere?

Possessionem quod attinet, certissimum est, numquam hoc jus à Majestate Vestra in Apamiensi Ecclesia exercitum esse, nec ullum exemplum ostendi poterit.

Denique tantùm abest, Ecclesiam hoc jus extendendæ Regaliæ Principibus concessisse, ut potius se illis enixè opposuerit, tunc vid. cùm in Concilio Lugdunensi statuit, ne Regalia ad loca extenderetur, in quibus recepta hæctenus non fuerat: & quamvis Clerus Gallicanus sæpè Majestatis Vestræ protectionem imploravit adversus eorum molitiones, qui contra antiquam nativamque Ecclesiarum libertatem Regaliam inducere conabantur, non ideo tamen libertati ac juribus suis renuntiare volebant, imò ne Convencus quidem Cleri Generales, quantumvis maxime vellent, præstare id poterant, tum quia Concilio Oecumenico à quatuor jam sæculis in Gallijs recepto derogare non poterant; tum etiam quia in causa communi, & quando agitur de jure & præjudicio singulorum, ex regulis utroque jure receptis oportet singulos, quorum interest, consentire. Jam verò constat, neque me, neque aliquem meorum Prædecessorum consensisse, aut Procuratoribus, aut Deputatis

tatis ad Conventus Generales missis mandatum in hac causa transgendi dedisse. Neque etiam credidi, me Declarationibus à Majestate Vestra in hac causa editis posse acquiescere; multòque minùs earum executionem pollicitus sum, nec umquam adduci passus, ut juramentum fidelitatis in acta publica referri permitterem, quod argumentum erat admittæ servitutis. Non ergo intelligere possum, quâ veritate dicatur, universalem Regaliæ causam fuisse in-Contradictorio judicio, plenâque cognitione judicatam. Sed præsertim particulares pro Apamiensi Ecclesia rationes sunt, ob quas Regaliæ subdi non potest; cum enim & Alexandro VII. Pontifici Maximo, & Majestati Vestræ placuerit Pontificijs Regiisq; Diplomatum vitam Regularem, ac bonorum communionem juxta Regulam S. Augustini in hac Ecclesia stabilire, idque etiam quamplurimis Arrestis in Parisiensi Parlamento, ac Judicijs Contradictorijs confirmatum fuerit, admittæ semel Regaliæ necessariò consequitur, fructum operis tam pii, & ex quo in publicum bonum tantum emolumentum ac ædificationis processit, planè corruptum iri, cum illi, qui titulo Regaliæ Beneficia occupavere, numquam persuadendi sint, ut se exacto Tyrocinio, & ex sententia Episcopi submittant. Multo minùs excludi se à sacra Professione, si inhabiles reperiantur, patientur, quod unum omnem viam disciplinæ solidæque pietati occludet. Sed nec illud sperare ab ijs licet, ut vid. privatis se facultatibus abdicent, vivantque in communi, & rationes Episcopo reddant, utq; Priori Claustrali se subdant, quæ tamen adeò necessaria sunt, ut Paupertatis & Obedientiæ vota in Ecclesia Apamiensi hæctenus inviolabiliter observata, & Arrestis etiam Majestatis Vestræ munita consistere sine illis haud possint.

Oo

Imò

allia
ndicata
ca III
230

Imò hujusmodi, ut vocant, Regalistsæ illis potius alimenta vitæ necessãria subducent, qui bonã fide titulòque Canonico subnixi solemnem in hac Ecclesia Professionem emisissent, sèque insuper juxta perpetuam & antiquissimam hujus loci consuetudinem voto stabilitatis obstrinxerunt; nunc verò & domicilio exclusi, ubi votorum suorum observantiam expleant, & alimentis privati, quibus sustententur, contra jus & fas, magnòque cum animarum suarum discrimine, parique scandalo Religionis vagari cogentur.

Hæc sunt quæ Majestati Vestræ necessariò indicanda credidi, & quorum pondus ac solidam veritatem si ipsa dignata fuerit secum expendere, tantum mihi de Majestatis Vestræ justitia polliceor, ut omnino credam, non solum approbaturam, quæ in hac causa hæcenus à me gesta sunt, verùm etiam tamquam muneri ac ministerio meo fideliter explendo necessãria vehementer commendaturam, Suãque Regiã auctoritate pondus ac vires addituram. Et quamvis videri possim solus ego hanc causam ab alijs desertam sustinere, placeat Majestati Vestræ persuasissimum habere, quotquot istarum rerum noticiam honestique curam aliquam habent, nec privatis commodis tanguntur, omnes ferè in hoc convenire, ut fateantur justissimam à me causam foveri, & inter illos ipsos, qui Majestatis Vestræ Declarationibus & Edictis detulère, alij aut jurium suorum ignorantia, aut nimio studio gratificandi Majestati Vestræ decepti sunt. Nec desunt, quos pudet pœnitèque admitti. Illi verò, qui licèt timidè anxieque mihi persuadere conati sunt, ut contra Concilij Lugdunensis Decreta Majestati Vestræ obtemperarem, nullam aliam rationem adducebant permovendo mihi, quàm metum majoris mali, perinde

inde ac si Regia Majestatis Vestrae potestas veritati ac justitiae opprimendis serviret, cum potius sperare debuissent, nunquam permissuram esse Majestatem Vestram jura Ecclesiae violari, si modo illi ausi essent Ecclesiarum causam suscipere, tantumque fiduciae habuissent, quantum Majestas Vestra aequitatis.

Ceterum eos quod atinet, qui Regaliam toto Regno extendere voluerunt, primum est cogitare, non aliam ob causam aggressos esse hoc jus Regium ultra antiquos legitimosque terminos proferre, quam ut Principis favorem compararent, aut auferrent, aut etiam in distribuendis Beneficijs, quae ad Majestatis Vestrae Collationem pertinent, majori auctoritate fungerentur.

Quidquid istorum sit, ego interim non omitto lacrymis precibusque Deum Majestati Vestrae propitium reddere, utque in Sacram ejus Personam ac Regna suarum gratiarum thesauros abunde profundat, enixe postulare, & praesertim ne umquam permittat jura Ecclesiae ab eo violari, qui se primogenitum Ecclesiae Filium, ac praecipuum Protectorem gloriatur; id enim si fieret, non tantum apud posteros laboraret Majestatis Vestrae gloria, verum etiam magna aliqua calamitas ejus Regnis a DEO forsitan immineret; id quod ne fiat, ex intimo cordis mei enixeque postulo, quippe qui primas fidelitatis & reverentiae in Majestatem Vestram partes mihi vendico.

Apamijs 20. Januarij 1678.

*Humillimus & Obedientissimus ac Fidelissimus
Servus & Subjectus*

Franciscus Episcopus Apamiensis.

O o 2

Docu-

allia
ndicata
Ca III
230

Documentum XXVIII.

Ejusdem Reverendissimi & Illustrissimi Episcopi
 pi Apamiensis ad Magnum Gallia Cancellarium
 epistola.

1. Februarii. Anno 1678.

Lætatus vehementer sum, cum ex litteris, quas ad me
 exarare dignati estis, intellexi, quanto semper in pro-
 prio apud vos fuerit Reverendissimus Alecensis Episcopus
 gloriosæ memoriæ, sed multum huic animi mei gaudio
 decessit, quando ad querelas perveni, quas illius causæ
 subjungitis, perinde ac si improbaretis, quæ in causâ Regaliæ
 ab eo peracta sunt. Persuasum equidem habeo, voluisse vos
 non tam memoriam cinerisque magni illius Servi Dei cri-
 minari, quam quid in simili causâ mihi agendum esset,
 amicè commonere. Id verò necessitate me obstringit
 causas Vobis rationesque aperiendi, quæ me, ut hanc ipsam
 causam amplecterer, efficaciter compulere.

Fateor enim verò, nihil æquè mihi gratum optatumque
 eventurum, quam ut salvâ conscientia acquiescere in hac
 causâ possem Regiæ voluntati, id quod etiam litteris ad
 Majestatem Suam datis, commendatisque Domino de Caste-
 tauneuff liberè professus sum: nihil enim præter metum
 offendendi Dei morari me potest, ut non in omnibus, ple-
 neque Regi obtemperem, præsertim cum ingenuè fateri
 oporteat, Eum, à quo tempore Regni Gallici habenas mo-
 deratur, tam multis magnisque incrementis Catholicam
 Religionem extulisse, ut non Episcopos tantum, sed omnes
 etiam Sibi Christianos devinxerit, nec quempiam sanguinis
 etiam vitæque pœnitere debeat, si profundi illam pro
 gloria

gloria tanti Principis oporteat. Non ideò tamen permiffum nobis est, gratitudinem noſtram in Principem adeò bene meritum ceſſione ejus juris teſtari, quod Eccleſia in Concilio Lugdunenſi collecta omni ratione cuſtodiendum fidei noſtræ commiſit; non ergo poteſtatis noſtræ, ſed alterius Oecumenici Concilij fuerit. Beneficia, quæ Eccleſia à Rege accepit, privilegio remunerari Regaliæ extendendæ in loca hujus oneris hæcenus immunia, qualia ſunt noſtræ Provinciæ Diœceſes.

Quod ſi vobis placuerit Regaliæ naturam attentius expendere, fatebimini, eam, ſi extra terminos proferatur antiquæ conſuetudinis, & in ſeiſa pernicioſam eſſe, & Eccleſiæ Regumque legibus interdictam, & denique quamplurimis maximisq; incommodis obnoxiam.

Primò ergo ex ſeiſa & intrinſecè pernicioſa eſt, quia jus ſpirituale Regibus tribuit, cujus ex multorum Doctorum ſententia Laici abſolutè incapaces ſunt: aut ſaltem non aliter, quàm ſpeciali Eccleſiæ privilegio, quod illi ipſi fatentur, qui Regaliæ partes quàm maximè amplectuntur. Quamvis enim Episcopatum aliorumque Beneficiorum proventus ſint res merè temporales; jus tamen eos percipiendi, ac præſertim Beneficia conferendi dubium non eſt, rem eſſe maximè ſpiritualem, & ideò abſque Simoniaca labe vendi non poſſe. Hinc eſt, quòd prima juris Canonici Regula ita ſonet: *Beneficium Canonicum non poteſt licitè ſine Canonica Inſtitutione obtineri.* Hinc etiam quòd quamplurima Concilia Romanique Pontifices eos anathemate feriunt, qui à manu laica Beneficia acceperint, præſertim verò quinque Concilia Romana ſub Gregorio VII. habita, quorum unum anno 1080. celebratum ita loquitur: *Quoniam Inveſtituras Eccleſiarum contra ſtatuta*

allia
indicata
ca III
230

Sanctorum Patrum à laicis personis in multis partibus cognovimus fieri, & ex eis plurimas perturbationes in Ecclesijs, imò ruinam sanctæ Religionis oriri, ex quibus Christiana Religio convalescat, decernimus, ut nullus Clericorum Investituram Episcopatus, vel Ecclesie de manu Imperatoris, vel Regis, vel alienius laicæ personæ, vel femine suscipiat; quodsi presumpserit, recognoscat, Investituram Apostolicâ auctoritate irritam esse, & se usque ad condignam satisfactionem excommunicationi subiacere. Eodem spiritu, quo Gregorius VII. Episcopi Galliæ agebantur, quando in Concilijs Claremontano sub Urbano II. Trecenti sub Paschali I. & duobus Pictaviensibus aliisque pluribus severè prohibuerunt, ne Beneficia à Regibus acciperentur. Sic etiam Investituræ, quibus abolendis tantopere Ecclesia laboravit, non ob aliam causam à Pontificibus sacræque Concilijs damnatæ sunt, quàm quòd reipsa nihil aliud esse viderentur, quàm Institutiones Beneficiorum, quæ, secluso privilegio, ad solos Episcopos pertinent, ad nullum verò Principem temporalem, teste etiam ipso Chopino, quantumvis alioqui magno iurium Ecclesiasticorum adversario. Nee verò possunt Episcopi in suis Diocesis hoc privilegium concedere, cum ex juris Canonici peritorum communi doctrina non liceat Episcopis libertatem aliquam suis Ecclesijs imponere.

Sed nec in genere tantum extensio Regaliæ sacræ Canonibus decretisque Summorum Pontificum prohibita est (tunc vid. cum Laicis omnibus etiam Principali dignitate fulgentibus interdicit, ne ullam sibi provencium, multoque minùs Beneficiorum Ecclesiasticorum dispositionem arrogent) verùm etiam speciali Decreto Lugdunensis Concilij, quod dissimulatâ potius, quàm comprobatâ Regaliæ possessione pro ijs Ecclesijs, in quibus ex antiquo

riquo usu Sibi illam deberi Gallia Reges credebant (quantumvis ante Concilij tacitam approbationem non sine animi scrupulo eam uterentur) ne ad alias Ecclesias extendere-
tur, severissimis Decretis inhibuit. Ipsum quoque Tri-
dentinum Concilium in Tholosano Provinciali Concilio,
& in Conventu Melodunensi anno 1615. à Gallia Episcopis
receptum juratumque, sub poena Excommunicationis ipso
facto incurrendae Episcopis praecipit, ne bona, jura ac pri-
vilegia Ecclesiarum dilabi permittant.

Ipsi Reges Ludovici Regnantis Praedecessores saepe de-
clararunt, Regaliam non esse jus toto Gallico Regno ex-
tensum. Ludovicus Junior, quo rerum potiente innotescere
Regalia coepit, Aquitaniam Regaliae immunem esse
declarat. Sanctus Ludovicus, Philippus III. Philippus IV. &
Carolus V. Gallia Reges idem de Septimania fatentur. Lu-
dovicus XII. extendi Regaliam vetat, & qui eam dilatare
conantur, Sacrilegij & usurpatae potestatis notat. Denique
Philippus Valesius, Henricus IV. & Ludovicus XIII. glorio-
sae memoriae declarant, nolle ut Regalia in praedictum
Ecclesiarum, quae hactenus immunes fuerunt, extendatur.

Et verò etiamsi daremus, hanc ipsam Regaliae exten-
sionem ad ea loca, quae hactenus libera fuerant, intrinsecè
& ex sua natura perniciosam non esse; & quamvis in Con-
cilio Lugdunensi non eam Ecclesia damnasset, tam multa
tamen sunt absurda & incommoda, quae ex illa consequun-
tur, ut vel ob haec sola conitti omnibus viribus debuissim,
ut à mea Dicecesi procul arceretur. Ut enim nihil dicam
de Intrusione & Sacrilegio, quibus se obstringunt, qui titulo
Regaliae Beneficia in Ecclesijs acceptant hujus servitutis
immunibus, deque Excommunicatione, quam ex Decretis
Avenionensis Concilij anno 1326. sub Joanne XXII. ipsa
etiam

Gallia
indivisa
ca III
230

etiam Capitula incurrunt, quæ hujusmodi Beneficiarios admittunt; ut inquam hæc omnia taceam, qui fieri potest, ut consentiamus, nos Collatione spoliari omnium Beneficiorum, quæ postea sine alio titulo, aut Institutione Canonica Rex ipse pro arbitrio distribuat? Henricus IV. abstulit Collatione Dignitatum. Fatetur Pasquier, Cathedralium Ecclesiarum Canonicatus Regaliæ haud subjacere. Idem de Prioratibus Conventualibus aliisque Regularibus Beneficijs dicendum est. Quamplurimis quoque Arrestis definitum est, Præbendas Theologales Regaliæ legibus haud comprehendi. Parva & pauca sunt hæc omnia, nisi & illud adderent, ut potestatem soli Pontifici propriam Regi quoque attribuerent; quippe Resignationes *in favorem*, quæ Jure Canonico Simoniacæ notantur, ac soli Pontifici reservantur, videmus sine alio scrupulo à Rege admitti. Sic etiam pensiones Beneficijs constituere, & Præbendas Regulares sæcularibus conferre *profiteri cupientibus*, Prærogativæ sunt Pontificiæ potestatis, quas tamen translatas in Regem esse videmus. Sed neque hoc sufficit Regaliæ Patronis, nisi insuper plura Regi concederent, quàm Pontifici permituntur. Rex enim Beneficia etiam alijs confert, quàm in quorum favorem renuntiata sunt, quod Papa non facit. Rursus Beneficia non solum ipso jure aut facto vacantia, à quo tempore Regalia aperiri cœpit; verùm etiam à Rege conferuntur, quæ de Jure Canonico vacare non censentur, qualia sunt Beneficia *resignata*, *permutata*, *litigiosa*, & quorum possessio nondum personaliter adita est. Denique Episcopis & Capitulis omnis facultas adimitur Provisos examinandi, quamvis fieri possit, ut Censuris aliisque impedimentis Canonicis teneantur.

Hæ sunt rationes, multæque aliæ, quas libens adijcerem, nisi jam aliàs hæc mea epistola prolixior evasisset; ob quas credidi non licere mihi in hac Regaliæ causa Regijs Declarationibus acquiescere, neglectâ veritate; nec timendum mihi fuit, ne aut scandali periculum, aut præsumptionis adirem, cum ex Sanctorum Gregorij, Bernardi, & Augustini sententia, *melius sit, ut scandalum oriatur, quam ut veritas relinquatur: nec ita arrogantia cavenda est, ut veritas relinquatur.*

Equidem æstimanti mihi studium amorémque præcipuum, quo causas Ecclesiæ, præsertim meæ Diocesis semper complexi estis, & cujus in gravissimis occasionibus tot præclara argumenta dedistis, spes omnino affulget, haud ingratum Vobis fore, quòd pari libertate fiduciæque jura Ecclesiæ meæ exponam: nec dubito, ijs coram DEO examinandis Vos curam aliquam impensuros, meque, uti hætenus, commendatum habituros. Persuasum enim habeo, fastigium illud Dignitatis, ad quam Vos DEUS suis donis disposuit provexitque, nihil Vobis de cura ac æstimatione cœlestium bonorum subtraxisse, quæ sola vera & perpetua sunt; quin potiùs auctoritatem illam, quâ ante alios conspicui estis, occasionem ac subsidium fore, Regno Jesu Christi, ejùsque Sponsæ dilatando, &c.

Apamijs 1. Februar. 1678.

*Humillimus & Obedientissimus
Servus*

Franciscus Episcopus Apamiensis.

P p

Docu-

allia
indicata
ca III
230

Documentum XXIX.

Prima epistola Illustrissimi & Reverendissimi
Episcopi Apamiensis ad INNOCENTIUM XI.
Pontif. Max.

Apamijs 4. Maji 1678.

Beatissimo in Christo patri & Domino Domino
INNOCENTIO XI. Pontifici Maximo.

BEATISSIME PATER,

IN legendis Ecclesiasticis historijs sæpe sæpius animadvertam, sanctissimam Sedem Episcopos ad se confugientes, maxima cum benignitate semper suscepisse, summoque Pontifices paternis visceribus eos esse complexos, qui pro tuendis Ecclesiæ juribus laborarent. Verùm id claris intellexi, & jucundius expertus sum, quando me Sua Sanctitas litteris Apostolicis consolari, imò & hortari dignata est ad propugnandam Diœcesis Apamiensis libertatem, contra servitutem, quam nostri Regaliam vocant, de qua semel & iterum ad Vestram Sanctitatem scribere non dubitavi. Equidem, Beatissime Pater, ita mihi videbar affectus, ut non solum bonis, sed & vitâ spoliari mallet, quàm Ecclesiam, mihi licet indignissimam, nativâ carere libertate: sed incredibile est, quantos addiderit animos Sanctitatis Vestræ consilium, vel potius præceptum, aut etiam Oraculum à DEO per Suum in terris Vicarium ad me delatum, ut modò cœlesti fretus auxilio nihil hac in parte, nisi mea peccata meamque insipientiam pertimescam.

Regaliæ negotium Beatissime Pater, ad aures Suae Sanctitatis, utpote maximis Ecclesiæ universæ negotijs inten-

æ, deferre vix umquam ausus fuisset, nisi & hoc ipsi Ecclesie universæ maximi referre perspexissem. Cùm enim Rex Christianissimus jure, ut ait, coronæ, seu supremi Domini, non solum fructus seu redditus hujus Diocesis, cui regendæ à triginta tribus annis præfectus sum, sed etiam beneficia Ecclesiastica pleno jure, & absque Canonica institutione conferre intendat, quamvis in ea Regalia nunquam locum habuerit, imò nullibi, nisi sede vacante, habere possit; valdè metuendum est, ne reliqui Principes, imò & Respublicæ idem sibi vendicent.

Quod quidem Regaliæ jus, Beatissime Pater, quanta sequantur incommoda, jam sum expertus. Jacturam quidem honorum temporalium etiam cum gaudio sustinui; quippe quibus tamquam oneribus premebar, veritus ne non satis accuratam DEO rationem reddere de illorum dispensatione possèm. Doleo autem plurimum, quòd his deficientibus, & immisericorditer ablati, nequeam, ut hætenus, pauperes penè fame confectos, & infantes expositos seu abjectos alere, aut templa restaurare; quòdque maximè necessarium est, Clericos litteris & virtutibus instruere; aliàque hujusmodi pietatis opera omninò necessaria præstare. Verùm adhuc majorem doloris causam præbet tumultuaria Clericorum tum sæcularium, tum ex diversis ordinibus seu Congregationibus Regularium turba, qui Ecclesie Cathedralis Apamiensis Beneficia invadunt.

Pluribus, Beatissime Pater, supersedeo, cætera namque, si dignetur annuere Sanctitas Vestra, referet Archipresbyter Aquensis, vir mihi fidelissimus: sed, quod magis placet divini honoris, & Ecclesiasticæ disciplinæ studiosissimus, quod in gerendo prudentissimè Archipresbyteri officio, regendæque plebe sibi creditâ, præclarè testatus est. Ob-

P p. 2.

secro

allia
indicata
Ca III
230

secro Beatissime Pater, ut cum Vestra Sanctitas benignè
audiat, saluum tutumque curet, & me pariter consilio, au-
xilium, precibusque juvare dignetur. Interim Deum optim.
Max. assiduis obsecrationibus enixè rogabo, ut Sanctitatem
Vestram Ecclesiae suae diu servet incolumem.

Apamijs die 4. Maij 1678.

BEATISSIME PATER,
Sanctitatis Vestrae

*Humilissimus & Obsequentissimus
Filius & Famulus*

Franciscus Episcopus Apamienis

Documentum XXX.

Secunda epistola ejusdem Reverendissimi Epi-
scopi ad INNOCENTIUM XI. Pontif. Max.

Beatissimo in Christo Patri & Domino Domino
INNOCENTIO Pontifici Maximo.

BEATISSIME PATER,

IN paternum sanctitatis vestrae sinum cor meum effu-
sus circa libertatem Ecclesiae, quam vobis vehementissi-
mè cordi esse scio, Regaliae scilicet negotium Apostolico
zelo commendaturus, ad humillima beatorum pedum
oscula, maxima cum fiducia, iterum accedo. Res est ma-
joris momenti, quam ut verbis meis queat declarari. Agi-
tur enim B. P. de concedenda Regi Christianissimo facul-
tate, quae nondum in majori Regni sui parte usus fuerat,
vacantium scilicet Ecclesiarum Cathedralium redditus per-
cipiendi, omniaque Beneficia, quae interim vacare conti-
gerit

gerit (saltem si eorum collatio ad Episcopum pertinebat) pleno jure conferendi, donec novus Episcopus fidelitatis juramentum præstiterit, præstiti juramenti publicum instrumentum in regesta Curiae computorum fuerit relatatum, decretum, seu ut nostri vocant, Arrestum, quo restituenda mandentur bona Episcopalia, solutâ prius certâ pecuniæ quantitate, fuerit obtentum, & Episcopus personalem, non autem per procuratorem tantum, possessionem fuerit adeptus.

Maximum B. P. Ecclesiæ vulnus inferitur, cum laici Ecclesiæ redditus temporales dispensant, quod modis omnibus impedire semper conata est universa Ecclesia. Hac de causa summi Pontifices gravissimos labores, imò & pericula sæpissimè susceperunt; verum multo gravius læduntur Ecclesiæ jura, dum Beneficia Ecclesiastica sine Canonica institutione inconsulto summo Pontifice, spreto Episcopis, demum absque auctoritate Ecclesiastica pleno jure conferuntur. In hunc abusum acrius insurrexerunt, & fortius pugnaverunt tum summi Pontifices, tum Concilia, tum seorsim Episcopi non pauci. Testis est celebris illa de Investituris controversia, circa quam per annos circiter quinquaginta decertatum est, quamvis jus Regaliæ plura & majora mala, & incommoda afferre certum sit, & evidens. Nam investiturarum solemnitatibus potestatem spirituales nullatenus conferre præsumebant Principes, ut asserit Yvo Carnotensis: cui tamen ceremoniæ viriliter restiterunt summi Pontifices, vel eo solo nomine, quod traditio baculi pastoralis & annuli, auctoritatis imaginem præ se ferret. Jure autem Regaliæ non imaginem, sed titulum Beneficiorum pleno jure tradit Rex Christianissimus, adeo ut in ipsis Ecclesijs Cathedralibus Archidiacono

P p 3 natus,

natus, Archipresbyteratus, & Præbendas Theologales, aliásque dignitates aut personatus conferat Clericis ut plurimum ambitiosis & aliás indignis, quorum tamen fidem, mores, ætatem, aliásque tum animi, tum corporis doctores nec Capitulo, nec novo Episcopo, cujus futuri sunt Senatores & quasi membra, explorare minimè licet.

Exceptæ quidem B. P. huc usque fuerant ab hoc jure seu veriùs ab hac servitute Ecclesiæ Parochiales propter curam animarum, & jurisdictionem spiritualem in foro conscientia. Sed minantur Regis Officiales scriptis etiam typis excusis. Regem horum etiam Beneficiorum saltem præsentationem sibi posse vendicare. Idque jam contigit, collato scilicet jure Regaliæ Beneficio Sacristia occupato, cui erat annexa totius parochiæ animarum cura in Ecclesia collegiata Sancti Felicis Diocesis Tholosanæ, ita ut qui hujusmodi collationem obtinuerat à Rege absque ullâ institutione Canonica, possessionem sit ingressus. Cui quidem malo ut aliquod licet fortè perniciosum, tamen necessarium adhiberetur remedium, Clericus qui Canonico titulo curam hujusmodi obtinuerat, coactus est eam dimittere in manibus Collatoris, Clerico, qui jam à Rege impetraverat, concedendam.

Olim etiam, Beatissime Pater, (ut ex antiquis Curie Parisiensis placitis, seu arrestis constat) Theologi Beneficium Regaliæ non erat obnoxium, ob annexum scilicet concionandi munus, quod missionem Ecclesiasticam requirit, juxta illud oraculum D. Pauli: *Quomodo prædicatione, nisi mittantur*: & concilij Tridentini declarationem. Sed novis quotidie accessionibus auctoritas illa Regia excrefcens, in nova semper sese extendit. Sic enim nuper vidimus jure Regaliæ constitutum Theologum in capitulo sancti Pauli Diocesis Alectensis. Qua

Qua in Beneficiorum provisione, Beatissime Pater, Rex majorem sibi potestatem arrogat, quam exerceant summi Pontifices. Non modò enim cum resignationes *in favorem* admittere possent aulici Doctores, seu verius assentatores, quod hæreditariam successionem sapit, à qua Ecclesia maximè abhorret, quòdque soli summo Pontifici propter potestatis plenitudinem competit; non solùm etiam pensiones constituit Rex Christianissimus contra jus Canonicum, quod Beneficia sine diminutione conferri præcipit, verùm etiam Beneficia permutata compermutantibus conferre non teneri se arbitratur. Juri quæsito derogat: nam quomodocumque vacet Beneficium, sive de jure, sive de facto; imò licet quis obtento Canonico titulo possessionem per procuratorem sit ingressus, nisi personalis & corporalis fuerit possessio, vacuum reputatur Beneficium, ut ab alio Regià provisione munito possit occupari. Nulla regulæ detriennali possessore habetur ratio. Nam etiam post vincti novem annos, à possessione sub Canonico titulo nendum colorato obtenta, potest Clericus jure Regaliæ deturbari. Si quis in aliquod crimen, propter quod beneficio privandus sit, inciderit, vel censuram aut irregularitatem contraxerit, beneficio spoliari potest à Regalista, etiam ante sententiam declaratoriam; quâ viâ causæ criminales Clericorum ad tribunal sæculare trahuntur, cui soli omnium causarum beneficalium interveniente Regaliæ jure non tantùm in possessorio, sed etiam in petitorio cognitio est attributa; isque servatur ordo, ut possessio semper Regaliæ adjudicetur lite pendente. Unde si Rex alicujus quantumvis innoxij, censuris soluti, canonico titulo muniti, ac etiam omnino capacis & digni, officium alteri, licet non Clerico, Criminoso, infra debitam ætatem, demum omnino

allia
ndicata
C. III
230

nino inhabili (si quidem Rex nullius qualitatibus mentionem facere tenetur) conferat, iste tamen ex lege Regaliæ pendente lite, cujus sententia definitiva varijs artibus Regaliæ per longos annos protrahi poterit, possidebit. Nec enim potest Episcopus, aut Capitulum recusare Regaliæ, etiam si iniustitia & defectus tituli appareat.

Præterea Beatissime Pater, nec Summus Pontifex, nec Episcopus, aut alius quisquam collator durante Regaliæ, potest resignationes, permutationes, aut alias juris cessiones admittere, nec per obitum, aut alio quovis modo providere, neque jure prælationis, neque concursus, neque præventionis. Accedit quod Rex Christianissimus jure Regaliæ pensiones auctoritate Apostolicâ jam constitutas, beneficij collatione extinguit. Demum juxta Regaliæ Doctores, Apostolicæ constitutiones, Ecclesiarumque statuta non refragantur, quominus Rex jure Regaliæ pro libitu voluntatis utatur. Innumera tandem sunt incommoda, seu potius monstra, quæ sequuntur ex Regaliæ jure, saltem si Doctorum nostrorum sententiam sicut jam in multis, ita in omnibus Rex Christianissimus sequatur: quod sine universi ordinis Ecclesiastici everfione, nec non animarum periculo fieri nequit.

Quod ad Ecclesiam Apamiensem attinet, quam ut vacantem Rex habet, licet à me indignissimo triginta quatuor ab hinc annis occupatam; conferuntur Dignitates & Canonicatus Sæcularibus & Regularibus diversorum Ordinum & Congregationum, ab antiqua Regula longissime deviantibus, imò & eam ignorantibus: & à possessione deturbantur, qui bonâ fide vœta consuetæ, atque præterea stabilitatis emiserant; non modò illi, quorum Beneficia & Dignitates ex declaratione Regiæ Regaliæ obnoxia supponeban-

ponebantur, verum etiam quæ ab hac servitute juxta Declarationis tenorem erant omnino libera; eo, sicut affirmant, consilio, ut sæcularisationem Capituli à primæva fundatione Regularis, quam meditantur, facilius impetrent; quam tamen non timeo, cum Sua Sanctitas reformationem potius, quàm relaxationem omnium Ordinum, juxta Sanctorum mentem, ac Conciliorum, & novissimè Tridentini decreta moliat, & indefessâ sollicitudine prosequatur. Facilius beneficijs privantur, quotquot Ecclesiasticæ Libertatis & Disciplinæ sunt studiosi, etiamsi ab ipsis Declarationibus Regis validissimam habeant defensionem; quia nisi primùm Regaliam juridicè agnoscant, penitus non audiuntur: ac præterea redditibus suis privantur, occasione reddituum Archidiaconatus à Rege collati, quos Regium placitum sive Arrestum Presbytero sæculari adjudicavit, pro eo etiam tempore, quo nondum possessionem, imò nec titulum à Rege consecutus fuerat; etiamsi redditus hujusmodi fuissent in pia opera conversi, aut fortè aliquid licet modicum juxta Capitulorum omnium, præcipuè Apamiensis, consuetudinem, à tempore cujus non extat memoria in contrarium, præsentibus & actualiter intervenientibus distributum.

Verum, Beatissime Pater, hæc mala in immensum excrescent, si Rex nominationem novorum Episcoporum, quæ ad ipsum ex Concordatis inter Leonem X. Papam, & Franciscum I. Francorum Regem initis pertinet, differre voluerit etiam ultra tempus sibi ad hoc præstitutum, quod versutis Aulicis non esset difficile; sicuti suis temporibus factum fuisse testantur & conqueruntur D. Thomas Cantuariensis, ut in ejus vita refertur, & Sanctus Bernardus in suis Epistolis. Interim enim Rex omnia beneficia conferet,

allia
indicata
Ca III
230

& redditibus temporalibus, si libuerit, potietur. Quamvis enim ab aliquo tempore redditus illos novis relinquat Episcopis, testatur tamen ipsa donationis forma, gratuitam liberalitatem, non verò justitiam se exercere, vel sacris Canonibus morem gerere. Præterquam quòd illa pecuniæ summa, quæ à novo Episcopo Regionum Camera Computorum persolvenda est, ut liberè temporalium bonorum possessionem capiat, ad libitum augeri poterit, quod sanè maximam habet simoniæ speciem.

Numquam, Beatissime Pater, Ecclesia juris aliquid in res Ecclesiasticas Principibus Sæcularibus concessit, quin ipsi arreptâ inde occasione multò majora usurpaverint; quod ne adductis aliunde probetur exemplis, Ecclesia Gallicana sæpius experta est. Concilium Aurelianense V. *can. 10.* Regis assensum ad electorum Episcoporum consecrationem requirendum duxit, quod aliquam boni speciem præferbat, ut scilicet consentiente utraq̃ue potestate Regnum majori cum tranquillitate gubernaretur, & Principes faciliùs brachium, cùm opus esset, commodarent Episcopis, quorum electionem gratam habuissent, illorùmque consilia, sicut suaserat B. Rhemigijs, libentiùs audirent. Verùm hinc Reges ad eligendos è Curia Clericos, qui ad Episcopatum promoverentur, sibi viam paraverunt, illudque jus Clotarius II. *anno 615.* ad se pertinere publico declaravit edicto, vel certè supposuit. Caroli Maghi non solum de Gallicana, sed etiam de Romana & universali Ecclesia bonæ meriti patrocinio & defensionis sese commiserunt Episcopi, ejusque auxilio non parùm sunt adjunctæ quam plures Dioceses, imò & opibus auctæ. Qua in re filius ejus Ludovicus cognomine Pius patrem est imitatus; sed nepos Carolus scilicet Calvus, quas defendere tuerique tenebatur, spoliare in-

cepit, vixque potuit ad meliorem frugem revocari. Philippus item hoc nomine primus in tertia dynastia Ecclesias sub prætextu investiturarum vendebat, aliasq; devastabat, licet Sancto Gregorio VII. summo Pontifici (ut ipsius litteræ fidem faciunt) acriter hujusmodi sacrilegia reprehendenti debitam polliceretur emendationem. Multum præterea obstiterit Episcoporum sine ipsius assensu, licet alias canonicè electorum consecrationi, ut de Gallone refert Jvo Carnotensis.

Ludovicus VII. cognomine Junior, non solum Petrum à Papa Innocentio II in Archiepiscopum Bituricensem consecratum recipere recusavit, sed ipsam Ecclesiam Bituricensem, & Catalaunensem, & Rhemensem, & Parisiensem plurimum afflixit, ut conqueritur Sanctus Bernardus in suis Epistolis.

Si Reges, Beatissime Pater, ad apertè illicita sese extendunt, obstantibus Summis Pontificibus: quid ipsis dissimulantibus? præsertim si introductam semel possint opponere consuetudinem. Certè cum Concilium Lugdunenle Decreto, de non usurpanda Regalia, postulantibus Francorum Regis oratoribus clausulam ad futura tempora restrictivam adjecisset, Bonifacius VIII. nullâ diligentiam, nullo labore obtinere potuit, ut Philippus IV. à convertendis in proprios usus Ecclesiarum vacantium redditibus, & conferendis pleno jure Beneficijs in aliquibus Ecclesijs, in quibus superiores Reges eâ consueverant uti autoritate, abstineret.

Et sanè, Beatissime Pater, Reges nostri primò redditus futuro conservabant Episcopo, deinde feudorum Regalium proventus in sua commoda impendebant. Postmodum idem de decimis, quæ jure Divino ad Ecclesiam pertinent, jus sibi statuerunt. Demum beneficia ipsa pleno jure distribuerunt: & hæc quidem principio in quibusdam tantum

Q q 2

tùm

allia
indicata
Ca. III
230

cum Ecclesijs, modò, si Ecclesia fileat, in omnibus. Olim simplices Præbendæ conferebantur, modò etiam Dignitates, quibus annexa est jurisdictio spiritualis, aut onus concionandi, imò licet adjuncta sit animarum cura. Tandem etiam ipsæ parochiales Ecclesiæ (si prælati dissimulent) in hanc servitutem rediguntur, non sine evidenti animarum jactura.

Scio equidem, Beatissime Pater, periculosum esse Regibus præsertim potentibus contradicere, idque jam aliquatenus expertus sum. Verùm non facio animam meam pretiosorem, quàm me. Utinam ob peccata mea indignus non essem, qui non solum cum Beato Anselmo bonis spoliarer (quod misericordiâ Divinâ mihi jam contigit) sed & cum B. Thoma Cantuariensi Archiepiscopo etiam mortem pro juribus Ecclesiæ subirem.

Cæterùm, Beatissime Pater, verendum non est, ne quid hâc occasione, fidei, Religioni, aut Ecclesiasticæ unitati accidat in regno, cui præest Princeps, Christianissimi Regis, Ecclesiæ Primogeniti & Protectoris nomina ab Atavis, pluribus abhinc sæculis accepta maximo tribuens honori; Princeps Religionis & justitiæ amans, sed ab aulicis assentatoribus præventus; in regno, inquam, cujus florentissimus est Clerus, licet fortè in hoc negotio Regiæ voluntati nimis obsequens: in quo demum populus est non solum sincerâ fide, sed etiam magna ex parte Christianis moribus conspicuus agnoscitur.

Mihi certè sufficit causæ justitiæ diu discussa, & evidenter patefacta; quòdque plurimas vires addit, Sanctæ Sedis (cui semper & vivens & moriens adherere cupio) judicio comprobata, ut ex litteris Apostolicis ad Regem Christianissimum didici, quarum exemplar Gallico ser-

mone conscriptum Parisijs huc usque transmissum est; sufficit inquam, Beatissime Pater, ut omnia impendam, & ipse superimpendar, si Deus Optimus Maximus, sicut desiderium suggerit, ita vires subministret. idque Vestra Sanctitas suis precibus impetret.

Dabit, Beatissime Pater, veniam Sanctitas Vestra, si res tanti momenti, cuique aliunde remedium, quam à Sanctissima Sede non possit adhiberi, breviori Epistolâ non potuit exponi. Scio Sanctitatem Vestram plurimis iisque gravissimis negotijs distineri; sed cum Rex Christianissimus invictissimas rationes & humillimas preces (ue causâ meritum postulabat) non audierit, ad solitum afflictorum Episcoporum præsidium recurrendum fuit; nec vanam fore spem, licet secus vociferentur adversarij, ut & meum & aliorum Episcoporum frangant animum, confidit.

Datum in Ædibus B. Mariæ de Sabart. Die 8. mensis Novemb. anno verò 1678.

BEATISSIME PATER,
Sanctitatis Vestræ

*Humillimus & obedientissimus in Christo
Filius & famulus*

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXXI.

Primum Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII
Papæ XI. ad Illustrissimum & Reverendissimum
Episcopum Apamiensem.

Venerabili Francisco Episcopo Apamiensi
INNOCENTIUS Papa XI.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam benedictionem. Molestiarum & incommodorum, quæ pro
tuendis

tuendis juribus Ecclesiæ tibi commissæ sustinere te scribis, Nos quoque maximam in partem venimus, ad quos imprimis pertinent damna & offensa, quæ Christi Dei inferuntur. Gratulandum tamen potius, quàm dolendum est, fraternitati tuæ, de hujusmodi adversis, ex quibus copiosa tibi seges enascitur exercendæ virtutis & constantiæ Pastoralis; cui quidem magno incitamento & pari solatio esse non dubitamus Dei promissum, tribulationem pro ipsius causâ patientibus caelestem opem, ac tandem mercedem magnam nimis non defuturam. Quod ad Nos atinet, Regem Christianissimum per litteras diligentissimè scriptas rogavimus, ut non solum Apamiensis Ecclesiæ indemnitati consultum velit, sed etiam omnium aliarum Ecclesiarum, quæ cum juri, quod vocant Regaliæ, obnoxia nunquam fuerint, recentibus tamen Regij senatus decretis contra omnes humani diviniq; juris regulas, ac veterem inconcussamque observantiam, hujusmodi onus subire coactæ sunt. Id ipsum omni contentione ac studio urgere non desistemus, sicubi Officij Nostri ratio, & imposta Nobis omnium Ecclesiarum sollicitudo postulat, confisi in divinæ misericordiæ thesauris, aliquando fore, ut idem Christianissimus Rex pro eximia atque avita pietate sua, rei veritate melius cognita, alia consilia, aliam mentem induat. Fraternitati interim tuæ Deum totius consolationis propitium usque precamur, ac peculiaris Nostræ erga te charitatis indicem Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris die 4. Januarij 1679. Pontificatus Nostri anno tertio.

Marius Spinula.

Docu.

Documentum XXXII.

Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII PP. XI. ad
Illustrissimum & Reverendissimum Archiepiscopum
Tholosanum.

Venerabili Fratri Josepho Archiepiscopo Tho-
losano INNOCENTIUS Papa XI.

Venerabilis Frater. Delatæ nuper sunt ad nos querelæ
Monialium Ordinis sanctæ Claræ Urbanistarum in
Tholosana civitate, graviter dolentiū, & dolorem suum in
paternum sinum Nostrum multis cum lacrymis deponen-
tium, ut accisis ac penè perditis rebus suis præsentem opem
pro Apostolici muneris Nostris debito afferamus: per hos
enim dies ad illud Monasterium venissè Monialem quam-
dam magno comitatu, militum etiam cohorte stipatam,
ut Abbatissatūs perpetui possessionem invaderet, prætextu
Regiæ nominationis, nulli juri, aut consuetudini, nulli
Apostolico indulto subnixæ: se quidem ad inusitatæ rei
spectaculum primò attonitas, mox collectis animis, & im-
ploratâ cœlesti opè, quacumque ratione licuit, restitisse, ne
immunitati Ecclesiæ, & instituto Ordinis sui Apostolicâ au-
thoritate firmato, tam inaudita, ac tam perniciosi exempli
injuria inferretur; sed superante vi militum cedere tandem
coactas, effractisque foribus, & pariete ipso, liberum multis
secularibus aditum patuisse. cum quibus ingressos quoque
milites violenter ibi & sacrilegè multa patrâsse, magna
cum totius civitatis indignatione & scandalo, Fraternitate
autem tuâ, quæ par omnino erat, ut venientibus Lupis Pa-
storale pectus opponeret, non solum non repugnante, sed
ultra eos quodammodo invitante, & Monasterium edito
decreto

allia
indicata
C. III
230

decreto per vim recludi jubente. Inhorruit ad tam indignæ rei nuntium animus Noster, adeoque monstri similis visa est, ut quamvis aliunde quôque eadem afferrentur, vix tamen persuadere Nobis potuissemus, Archiepiscopum Tholosanum, inspectantibus Religiosissimis fortissimisque Galliarum Episcopis, & Galliâ universâ, eò progressum fuisse, ut dignitatis ac muneris sui oblitus, nullo horribilium censurarum, & cœlestis iræ metu, nullâ famæ reverentiâ, tanto facinori, pro quo impediendo animam ipsam, boni Pastoris exemplo, ponere debuisset, non solum non resistere, sed etiam suffragaretur; nisi memoriâ teneremus, quibus duobus abhinc annis in negotio Regaliæ, ut nuncupant, ubi de Apamiensi Ecclesia Tholosanæ suffraganeæ agebatur, decernere ausus fueris contra manifestam causæ justiciam, contra omnes humani divinique juris regulas, contra ipsius Ecclesiæ totiûsque Provinciæ tuæ jura & libertatem, & contra morem prædecessorum tuorum aliorumque Galliarum Præsulum, qui in similibus casibus Regiæ voluntati atque indignationi, ne muneri suo deessent, obviam fortiter eundo, & DEI causam strenuè orando, læta & salutaria Ecclesijs suis responsa ab ingenita Christianissimorum Regum justitia & pietate retulere. Officij itaque Nostri esse duximus, gravem ac planè acerbum ea de re animi Nostri sensum tibi aperire, tēque in Domino monere, ut diligenter consideres, quo in periculo sis experiundæ divinæ ultionis, quam facile provocabunt gemitus tot lectissimarum Virginum, quarum vitæ innocentia & candor, atque assiduus divinarum laudum concentus deliciæ quodammodo sunt cœlestis Sponsi, cui sacrosancto & insolubili vinculo conjunctæ fuerē; nisi quàm primum, emendatis, quæ admissa sunt, misericordiarum Patris clementiam demereri studueris. Alioquin

quin Nos, pro Vicaria Christi Domini in universam Ecclesiam potestate, quâ fungimur quamquam indigni immerentesque, & pro solitudine, quam debemus unicuique Christi fidelium ad paternum patrociniū Nostrum confugiēti, cogemur de opportunis remedijs seriò cogitare.

Datum Romæ die 18. Januarij 1679.

Documentum XXXIII.

Tertia epistola Illustrissimi & Reverendissimi
Episcopi Apamiensis ad Regem Christianissimum.

Apamijs 6. Junij 1679.

Quandoquidem DEUS operâ Majestatis Vestræ pacificandæ toti Europæ usus est, spem concepi, fore ut eodem quoque tempore humillimis meis precibus placata Majestas Vestra pacem alijs concessam, Episcopo ejusque afflictissimæ Ecclesiæ haud esset negatura. Quintusdecimus jam mensis agitur, cū omnes Episcopatus mei proventus, qui vid. Patrimonium Christi sunt, & ex meris Decimis conflantur, subtrahuntur mihi, & tamen toto hoc tempore nihil eorum omisi, quæ ad omnes officij mei partes explendas necessaria videbantur. Enimverò nullius culpæ mihi conscius sum, ob quam meritis hanc poenam videri possim, nisi quòd juramentum fidelitatis jam ante quatuor & triginta annos Majestati Vestræ præstitum inscribi non fecerim: & planè testari possum, non hoc ex minori aut observantia, aut veneratione erga Majestatem Vestram provenisse, sed ex solo offendendi Numinis metu, si juramentum illud violâssem, quo conservandis juribus ac privilegijs Ecclesiæ meæ, cū Episcopali Dignitate in-

R. r

signirer.

allia
ndicata
Ca III
230

signifer, tam solemniter, sancteque me obstrinxi: juramentum inquam illud, quo pro juribus ac libertate Ecclesiae Sponsae Jesu Christi tuendis, facultates ac vitam, imitatione tot aliorum Sanctorum, qui idem jucundissimo animo praestiterunt, profundere compellerer. Numquid enim Majestati Vestrae aequum videtur, ut cum pro sustinendis rationibus Principum hujus Mundi tot hominum millia intrepidè morti occurrant, nullus tamen sit, qui pari ardore ac firmitate Ecclesiae causas amplectetur? & quam infelix Principum conditio fuerit, si, cum homines sint, ideoque & errare ipsi, & seduci ab alijs possint, cogamur tamen eorum voluntati ac imperijs obtemperare, etiam cum aliqua jubent Divinis legibus adversa? Quin potius crediderim ego, nullum majus aut amoris, aut fidelitatis argumentum in Principem suum fore, quam si malè aliquid agenti jubentive (quod saepè ignari, praeterque intentionem faciunt) cooperari nolis, ac criminis societatem recuses. Et abundantè planè cum sacrae, tum profanae historiae Episcoporum Procerumque Regionum exemplis, qui cum Dominis iniqua imperantibus generosè obstiterint, gratia apud Principem magis magisque floruerunt. Haec Majestati Vestrae tam sunt nota, ut ijs immorari non sit necesse. Adulantur planè Majestati Vestrae, qui persuadere Ei conantur, Regaliam jus esse Ejus coronae ac Regiae potestati annexum, cum tamen, si brevis epistolae debita non prohiberet, facile demonstratu esset, nihil aliud esse Regaliam, quam Privilegium, contra primævam Ecclesiarum libertatem Principibus concessum; idque tam certum & apud omnes in confesso est, ut intrepidè asserere possim, numquam nisi ultimis hisce diebus de hac veritate dubitatum esse. Sed nec jus Regaliae percipiendae Majestati Vestrae

stræ hæcenus adscriptum fuit, nisi Ipsa aut Possessionem memoriam hominum excedentem, aut Privilegia ostendisset Lugdunensi Concilio antiquiora. Hoc enim à quatuor jam seculis in Gallijs receptum sub pœna excommunicationis districtè prohibuit, ne Regalia ad Ecclesias hæc servitute hæcenus liberas (inter quas est Apamiensis) extenderetur.

Hæ sunt ergo rationes, quibus justitia illius causæ nititur, quam ego defendendam suscepi; & possum Majestati Vestræ affirmare, tam esse illam omnibus æqui bonique amantibus perspectam probatamque, ut nullum mirandi finem faciam, fuisse qui Majestatem Vestram hæc omnia hæcenus celaverint; imò post Summi etiam Pontificis super hoc argumento Majestati Vestræ significatas intentiones pergant nihilominus tanti momenti veritates, ac Principi tam æquo rerumque intelligenti, alienis falsisque coloribus fucare, multoque aliter, quam se habent, proponere.

Me administratione omnium preventuum spoliârunt, idque tam inclementer, ut ne quidem vitæ necessaria reliquerint, quæque etiam flagitiosissimis permittuntur, cum tamen jus necessaria à subditis percipiendi ex Lege Divina proveniat; neque id sit meræ gratuitaque fidelium liberalitatis, sed potius actus necessariæ justitiæ, ac obligationis à Christo subditis impositæ, ut vid. temporalia præstent, à quibus Verbi Divini ac Sacramentorum spiritualia alimenta perceperunt, & ideò Beatus Paulus hoc ipsum jus necessaria alimenta à Fidelibus petendi Apostolis competere fatetur; nec dubium est, ab Apostolis ad Episcopos legitime eorum Successores transfisse. Nulla ergo potestas humana oraculo Christi Domini derogare potest, assentis: *Dignum esse Mercenarium mercede suâ*; & Apostoli:

allia
indicata
ca III
230

Neminem suis stipendijs militarum, & eum qui oves pascit, ab ovibus vicissim pascendum esse, pronuntiantis. Quod ergo Episcopi necessaria vitæ à subditis suis, hoc est, proventus Episcopales recipiant, juris est naturalis Divinique. Nunc verò parùm fuit Majestatis Vestræ Ministris, ut me Septuagenarium Episcopum, ac morbis conflitantem, omnibus Episcopatus mei proventibus spoliarent, nisi etiam omnia quoque subsidia, quæ à Capitulo meo Cathedrali expectare debebam, æquè subducerent: nam ex duodecim Canonicis, qui Collegium hujus meæ Ecclesiæ componunt, novem planè abdicarunt, nullâ nec servitiorum, quibus alij quindecim, alij viginti annos de sua Ecclesia beneficii sunt, habitâ ratione; nec votorum Religiosæque Professionis, quæ illos ob promissam stabilitatem uni Ecclesiæ adstringit, nec vagari permittit. Taceo excessus ultimæ crudelitatis in eisdem Canonicos exercitæ, quæ uti omnes justitiæ & humanitatis leges perverterunt, ita fidem superarent, nisi documenta præstò essent adeò certa & indubitata, ut credere etiam inviti compellamur. Quod si quæras, quodnam tandem sit illud crimen, quod plecti meruit tam indignis tàmque inhumanis modis? Illud unum affertur, quòd vid. Deum offendere verebantur, si Ecclesiæ non obtemperassent, ac censuras contempnissent, quas ego ex præscripto Sacrorum Canonum ijs comminari sum coactus, qui Regaliam meæ Ecclesiæ imponere conabantur, cum tamen compertissimum sit, eam semper intra terminos Juris communis liberamque sterissè. Sed quod omnem admirationem superat, illud est, Canonicis, quos Regij Ministri expulerant, alios suffectos esse ex omni ferè Gallia, ac sine delectu conductos, aut vid. alterius Instituti ac Religionis socios, aut omnino laicos, aut ætate ac moribus juvenes,

juvenes, quique, ut ipsimet fatentur, nullâ re minùs, quàm Ecclesiasticâ vitæ desiderio tanguntur: & denique, quod planè omni exemplo caret, pueris è Collegio recèns eductis, nec sacris Ordinibus, ob immaturam ætatem, adhuc aptis Canonicatus & Dignitates conferuntur, nullâ aut inveniendi Tyrocinij, aut emittendæ Professionis impositâ necessitate, quod planè nihil aliud est, quàm Ecclesiam ab origine ac fundatione sua Regularem sine auctoritate Pontificis Ecclesiæ Capitis ad conditionem sæcularem reducere. Sed & illud ad malorum cumulum addidère, ut vid. major pars proventuum ad Capitulum Cathedrale spectantium in expensas planè inutiles consumerent, nullâ ornatu Ecclesiæ, nullâ sublevandorum pauperum curâ; imò ut omni obligatione pauperes adjuvandi deinceps absolventur, Sententiam seu Arrestum à Majestatis Vestræ Consilio impetrârunt, quo Constitutio mea abolebatur; ea verò modicam aliquam eleemosynam indixerat ad solatium trium Parochiarum pauperum, unde mille & octingentarum librarum proventus legebantur. Quis umquam persuadere sibi potuisset, sub Principe, & Catholicæ Religionis ac justitiæ tam addicto, utrâmq; tamen tam apertè, nullòque pudore, & tanto tempore violatam esse? Non omisit quidem preces lacrymâsque miscere, ut remedium tot malis à Deo impetrarem; sed ne videar aut metu, aut negligentia meis precibus defuisse, illud adjungo, ut throno etiam Majestatis Vestræ supplex ad volvar, Eamque, quâ maximâ licet, veneratione ac demissione compellem, dignetur Ecclesiam Apamiensem æquè ac alias hujus Provinciæ Dioceses in hanc usque diem hætenus liberam, nativæ ac Canonice immunitati relinquere; nec patiatur Capitulum meum Cathedrale, quod hætenus cum tanta ædificatione ac

R r 3 fructu

allia
indicata
C. III
230

fructu vitam regularem duxit, ad sæcularem statum dilabi. Jubeat denique, juxta Apostolicas ac Canonicas Regulas, liberam mihi plenamque proventuum Episcopaliū administrationem restitui: nam si Regum Galliaē præcipua gloria ac decus fuit, ut in eorum sinu, quoties Episcopi affigerentur, tutam stationem ac asylum suis persecutionibus & ærumnis invenirent; cur sperare non liceat, Majestatem Vestram non permissuram, ut ego, quem semper testimonio etiam hujus Provinciaē fidelissimum habuit, deinceps calamitatibus premar? Caterum utcumq; res meæ cadant, numquam ego cessabo pro Majestatis Vestrae Episcopi, que Regia familia incolumitate Divinam Bonitatem implorare, eroque ad cineres usque. Apamijs 6. Junij 1678.

Majestatis Vestrae

*Humillimus & Obedientissimus
Servus*

Franciscus Episcopus Apamiensis

Documentum XXXIV.

Epistola D. Foncault Aquitaniae Praefecti ad
Reverendissimum & Illustrissimum Episcopum
Apamiensem.

A Montanban. 19. Febr. 1678.

Credidi mearum partium esse, Illustrissimæ & Reverendissimæ Dominationi Vestrae suggerere, crastina die, quæ vigesima est currentis mensis, dilationis à Senatu Regio concessa terminum expirare, quo Illustrissima Dominatio Vestra jubebatur in Camera Computorum Parisiensi juramentum fidelitatis suæ inscribendum emitte-
Pla-

Placeat ergo mihi insinuare, quid sibi in hac causa faciendum proposuerit; jubeor enim, nisi Ipsa Regiæ Declarationi acquieverit, proventus Apamiensis Episcopatus detinere. Spero Dominationem Vestram Majestati Suae gratificaturam, sicque absolutum me iri necessitate tam durum ingratumque imperium explendi. Interim, &c.

A Montanban. 19. Febr. 1678.

Humilimus & Obsequentissimus

Servus

Foncault.

Documentum XXXV.

Responsio Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis.

Apamijs 23. Febr. 1678.

Vehementer Vobis obstringor, ob exercitam in me humanitatem, simulque significo, me datis ad Majestatem Suam litteris reverentiâ ac veneratione plenis, quantum vid. Supremo meo Principi debeo, rationes exposuisse, quibus conscientiam meam illigari sentio, ne Sacramentum fidelitatis inscribi permittam. Nec despero, Regem æquitatis amantem aliquid meis precibus delaturum. Planè si placeat Vobis ingens illud desiderium æstimare, quo teneor voluntati Regiæ obsequendi, facillè intelligetis, me, qui hactenus nihil charius & antiquius habui, quam ut semper Principi obtemperarem, ne id quoque in præsentis causa agam, solo metu offendendi DEI prohiberi. Temporales proventus quod attinet, illi ut semper mihi oneri & periculo fuere, ob necessitatem reddendi de illis Omnipotenti Deo rationem, ita (si modò absit Ecclesiæ injuria) paratissimo

fimo

fimo animo feram, si alterius curæ ac fidei committantur, qui illos reparandis Ecclesijs sublevandisque pauperibus aptius impendat. Credo equidem, me cordi Deo futurum, & cum ipse unà cum Dignitate Episcopali causam quoque Ecclesiæ, quæ Jesu Christi est Sponsa, curæ ac fidei meæ commiserit, sperare omnino mihi licet, eum quoque vires sustenturum, quibus pacato latòque animo infortunia omnia excipiam, quæ observatam ei fidem obvenire mihi poterunt. Sum interim eròque, dum vixero

Apamijs 23. Febr. 1678.

*Humillimus & Obedientissimus
Servus*

Franciscus Episcopus Apamiensis

Documentum XXXVI.

Epistola Reverendissimi Episcopi Apamiensis
ad Illustrissimum & Reverendissimum D. Franciscum
de Harlay, Archiepiscopum Parisiensem.

Parisijs 6. Junij. Anno 1679.

TOti Galliæ persuasum est, Illustrissimam Dominationem Vestram non parùm contulisse ad novam Regis Declarationem, quâ omnes Regni Gallici Ecclesiæ subditi Regaliæ jubentur. Crediderim verò communem hanc opinionem ex eo fluxisse, quòd Illustrissima Dominatio Vestra operam auctoritatèque suam in Comitij Cleri Gallicani, quibus ipsa præsidebat, non solum non impenderit eumque ut Regi supplicaret, permovere noluerit (id quòd D. Episcopus Alestensis nuper defunctus datis ad eadem Comitia literis enixè petierat) verùm etiam ne id fieret

elaboraverit, unque eâ ratione permota, quòd Ecclesia-
rum nostrarum jus nec tam clarum, nec tanti momenti esse
crediderit, quàm reverâ est. Enimverò naturalis inclinatio,
quâ omnes afficimur Principem demerendi, ignoratio
quoque juris Regaliæ, quâ plerosque laborare Sapientissimi
quoque Parisiensium confitentur (numquam enim hæc
materia etiam ab ijs Episcopis, quorum maximè intererat,
fatis examinata & discussa fuerat) ac denique usus Regaliæ
in quibusdam Ecclesijs Urbi Parisiensi vicinis recepta; hæc
inquam omnia forsan effecere, ut Illustrissimam Domina-
tionem Vestram ea veritas lateret, quam nunc omnes in-
telligunt, qui modò hoc argumentum maturè omnique
affectu liberi examinârunt. Cùm ergo nihil gloriosius sit,
quàm si legitimæ rationes suppetant, sententiam mutare,
omnino de Illustrissimæ Dominationis Vestræ Generosi-
tate polliceor mihi, Eam pro auctoritate, quâ apud Re-
gem præcipuè floret, effecturam, ut Is ad conservanda pri-
vilegia ac jura Ecclesiarum animum adijciat, exemplo vid.
tot magnorum Principum Majestatis Suae Prædecessorum,
qui ut potentiâ & gloriâ apud posteros florent, pietate ac
religione suâ à D E O impetrârunt. Ipsique Historiarum
Scriptores nihil aliud habuere, quo magis gloriam com-
mendarent, quàm quòd honorem Ecclesiæ, quam matris
loco venerabantur, privatis Coronæ ipsius causis anteha-
berent. Et verò persuasum habeo, Ipsum Regem, quippe
justum rerum æstimatorem, quemadmodum consilium,
quod illi extendendæ Regaliæ suggestistis, Zelo Ejus augen-
dæ potentiæ, Vestræque in eum fidelitatis probandæ ad-
scripsit; ita vicissim, cùm exploratâ jam veritate in aliam
Eum sententiam flectere laborabitis, æquitati id Vestræ
magnòque amori adscripturum, quo Ejus æternæ salutis.

S i veraque:

allia
indicata
Ca III
230

veræque gloriæ promovenda flagratis. Nec fieri à Vobis aliud poterit, quo magis Divinam Benedictionem in Vos Vestramque Ecclesiam provocetis, quódque omnes in hoc Gallico Regno æqui bonique amantes majori gaudio afficiat; imò quod ipsius Regis gratiam bonamque opinionem magis Vobis conciliet: is enim ingenuè agnosceret, negotiorum multitudinem, quæ animum Vestrum distringunt, impedimento fuisse, ne has Regaliæ materias adeò obscuras implexasque, & à communi Jure abludentes, examinare Vobis licuerit; & tamen ne partibus meis deessem, ego illas datis ad Regem, & Archiepiscopum Tholosanum litteris clarè exposui; nunc tantùm illud adjungo, ex communi receptaque omnium Juris-Consultorum opinione: *Omnia libera presumi, nisi contraria servitus probetur*; quæ veritas si in alijs omnibus locum habeat, multo maximè circa Ecclesias procedit. Nunc ergo si rationes & auctoritates ritè expendantur, quæ pro Regaliæ servitute Ecclesijs imponendæ in medium afferuntur, id unum sufficiet, ut æquitas causæ appareat, quam ego defendendam suscepi: si enim ab usu & antiqua possessione præscindas, alia, quæ cumulari in hanc rem solent, sunt omnium Sapientum sententiã non infirma solum & inania, sed etiam risu digna. Cùm ergo nec in mea Diocesi, nec in alijs quampluribus Ecclesijs usus & antiqua consuetudo probari possint, sequitur, non posse illis, nisi sacrilegâ usurpatione Regaliæ servitutem imponi: quod si circa hanc rem dubium aliquod supersit, nihil moror, ut illi Deo juvante quamprimum abundèque satisfaciam. Cæterùm tam multa & singularia Generositatis & Amicitia argumenta ab Illustrissima Dominatione Vestra jam accepi, & si ista deessent, notitia, quam habet de voluntate Romani Pontificis, deque

Sacro.

Sacrorum Canonum Decretis, quæ Prælati in Principum aulis versantibus severissimè prohibent, ne in suarum Ecclesiarum suorumque Coëpiscoporum, imò omnium inferioris etiam conditionis Clericorum detrimentum attentare aliquid audeant, id quod in Concilio Avenionensi Anno 1326. sub Joanne XXII. *capite 25.* & in alio etiam Avenionensi sub Benedicto XII. Anno 1337. *capite 20.* repetitum est: hæc, inquam, omnia securum me certumque reddunt, Illustrissimam Dominationem Vestram præ omnibus privatis affectibus, quæ alias morari Eam possent, causam Ecclesiæ amplecturam esse, & interim, &c.

Apamijs 6. Junij 1679.

Illustrissimæ & Reverendissimæ
Dominationis Vestræ

*Humilissimus & Obsequentissimus
Servus*

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XXXVII.

Epistola ejusdem Illustrissimi & Reverendissimi
Episcopi Apamiensis ad R. P. de la Chaîse Societatis JESU,
& Regis Confessarium

Asabar. 14. Jun. 1679.

Admodum R. Pater.

Jamdudum animo proposueram A. Reverendam Paternitatem Vestram litteris convenire; sed ne id facerem, duas præsertim ob causas prohibitus sum; primò enim verberabar, ne operam perderem, & nihil scribendo proficerem; deinde ne si conquererer, quas à P. Vestra suffesre molestias

Si 2

cogor,

cogor, Ipsa privato potius dolori, quam æquitati Zeloque Immunitatis Ecclesiasticæ conservandæ eas querelas adscriberet. Ne tamen ulla in re partibus meis defuisse viderer, aut aliquid inexpertum reliquisse, bonæ causæ libertatique Ecclesiæ à Divina Providentia mihi commissæ promovendæ, statui amicorum consilijs cedere, & siquid obtineri posset, hâc quoque epistolâ experiri, deinceps exitum hujus causæ, & tam substantiam, quam modum ipsum ex animo integræque DEO commissurus, ut is videlicet juxta præscriptum legesque Divinæ Sux Providentiæ omnia moderetur. Equidem si aut contra Paternitatem Vestram, aut ejus Societatem privatis odijs ac simulatibus concitaret, scit Ipsa, quàm multæ præclaræq; occasiones abundaverint, justum animi mei dolorem contestandi, neque ab ullo mortalium id mihi vitio verti potuisset, quippe non mea, sed veritatis ac justitiæ, imò boni publici causa agebatur; at malui Charitatis Christianæque prudentiæ rationem habere, nec prius silentium abrumpere, quàm necessitas loqui me cogeret.

Planè cum Paternitatem Vestram & Christianam esse; & Religiosam cogitabam, numquam persuaderi poteram, & nisi aut Ipsa, aut ejus Societas aliqua in re offensa à me esset, adeò vindictæ avidam fore, ut eam tanto Divinæ Gloriæ ac Immunitatis Ecclesiasticæ dispendio quæreret.

Reminisci adhuc potest, cum eam conveniendi Parisijs occasio fuisset, vidissemque globo Ecclesiasticorum incluctam, ejus favore Beneficia captantium, dixisse mihi: *Hic esse lupos prædæ insidiantes.* Quâ ergo conscientia, quæ gregi ovium innocentium alendo debebantur, rapacibus lupis Ipsa projecit? imò ne expectavit quidem, ut fauces aperirent prædæ expetendæ, sed etiam eorum famem prævenit;

cum

cùm enim Canonici Ecclesiæ meæ vitam Regularem profiteantur, quam ego Apostolicâ auctoritate Regisq̄ auspicijs feliciter restitui, ij, qui in Beneficijs Ecclesiasticis nihil aliud quàm proventus opesq̄ affectant, nullâ planè curâ Canonicatum tangebantur, quibus paupertatis vitæq̄ communis obligatio incumbit. Sed Paternitas Vestra illis animos addidit, oblatâ spe eos Canonicatus ad vitam sæcularem revocandi, idque se effecturam promisit.

Eadem quoque Patris Ferrier intentio fuerat, vitam Regularem in Ecclesia mea abolere volentis; id verò quàm à Divina voluntate alienum fuerit, satis intelligere Paternitas Vestra ex ijs difficultatibus potuit, quæ Romæ & alibi superari non potuere: non ergo capere possum, ex quibus rationibus animum ipsa adjecerit illi operi destruendo, quod Patres etiam Societatis, quorum utique testimonia suspecta habere non potest, approbare conati sunt, ac sæpè confiteri, illud in DEI gloriam, Diœcesis utilitatem, totiusq̄ Ecclesiæ ædificationem redundare; nisi fortè eadem ob causas delendæ vitæ Regulari accincta est, ob quas non est verita palàm jactare, id quoque majori DEI gloriæ accessurum, si jam pridem Ecclesiam meam Regij clausissent. Quò ergo, mi Pater, demissa illa veneratio, & cæca obedientia volavit, quam Societas Vestra Apostolicæ Sedi hætenus professâ est? video enim conari Vos destruere, quod illa ædificavit; idque non solum sine Sedis Apostolicæ auctoritate, sed etiam contra Illam. Observatum enim est, in ultimis Codicillis, quos Paternitas Vestra pro obtinendis Ecclesiæ meæ Canonicatibus expediri fecit, omisissam fuisse clausulam addi aliàs solitam, quâ vid. qui hujusmodi Beneficia impetraverant, jubebantur habitum Regularem assumere, Tyrocinium experiri, ac denique Pro-

illia
 redicata
 Ca III
 230

fessionem emittere. Qui ergo non omnino cæci sunt, imò qui se inter præcipuos amicos Paternitatis Vestræ profitentur, hæc omnia spectare eò dicunt, ut, non obstantibus Capituli mei Romanæque Sedis protestationibus Decretisque, sæcularis vitæ licentiam inducat, Regulari extinctâ, sicque quacúmque tandem ratione, etiam Professione suâ planè indigna fidem exolvat, quam illis obligavit, quos ad captandos Ecclesiæ meæ Canonicatus jam priùs impulerat.

Utinam saltem Paternitatem Vestram ab hujusmodi conatibus reverentia retineret Gallici Regni, in quo nemo non videt, abuti ipsam fiduciâ, quam munus Confessarij ei apud Regem conciliavit, & quâ id unicè agit, ut præcipua Ecclesiæ jura ab ignaro licèt Rege violentur, utque Principis auctoritate tam injustæ sævæque actiones muniantur, quas, nisi publicis & authenticis monumentis constarent, nemo credere sustineret. Enimverò fieri non potest, ut Paternitas Vestra Regaliæ examinandæ animum solidè adjecerit, quin protinus intellexerit, eam nec in mea, nec in alijs quampluribus Ecclesijs locum habere, sicque ingenti damno Ecclesiam afficere, quando Regi persuadet, ut eam sibi usurpet. Quod si Paternitas Vestra istarum rerum plenam notitiam non habet, quâ rogo conscientiam non minùs inclementer sævéque nos persequitur, quàm si Rei essemus Divinæ humanæque Majestatis?

Non permittit brevitatis epistolæ debita, ut hic aut rationes percurram, quæ causæ à me susceptæ æquitatem ostendant, aut seriem malorum pertexam, quæ tanto jam tempore Regaliæ obtentu perpetior, præsertim cùm persuasum habeam, Paternitatem Vestram non tam ignorantiam rerum, quàm odio mei laborare, quod ut deponat, à solo Deo expectari potest. Enimverò metus Regiam indignationem
pro.

promerendi, si vid. Regi innotescat, se ab eo deceptum esse, cujus unica & præcipua obligatio erat Principem rerum, quæ ad animæ Ipsius æternam salutem veramque gloriam pertinent, admonere, pudor quoque errorem ingenuè confitendi, ac denique ingens cupido deprimenti calcandique Episcopum Societatis Vestrisque maximis (quippe à Christiana Sanctorumque Patrum Doctrina alienis) adversum: hæc, inquam, omnia ingentia sunt, Paternitati Vestræ profitendæ veritatis impedimenta, nec ab alio, quàm, qui cordium Dominus est, superari possunt, & tamen mihi credat (neque enim, uti spero, se ab Episcopo admoneri indignè feret) multa sunt, quæ justo eam timore percellere possint, ne, posteaquam ob calcatam inimitatem Ecclesiasticam Divinam indignationem in se provocavit, Regiam quoque incurrat; Rex enim, quæ est Prudentiâ & æquitate, ubi aliquando intellexerit se consilijs à vobis suggestis, ac contra animi sui sententiam deceptum, tot malorum causam fuisse, non poterit non ea omnia eorumque auctores damnare. Ex adverso si Paternitas Vestra infortunium ac impendia mala præveniat, expleatque boni Confessarij partes, suamque industriam Regi salutis impendat, cujus vid. animam gubernandam suscepit, Dei Benedictionem experietur, & Rex quoque gratum acceptumque habebit, se veritatem aliquando saltem edoctum esse. Illos verò, quibus Paternitas Vestra causa fuit, ut Censuras Ecclesiæ incurrerent, longè majori Beneficio affecerit, si potius viam illis & rationem ostenderit, quâ se dignos reddant Ecclesiasticis honoribus, quàm ut contra Canonum præscriptum sibi illos usurpent, & denique quicumque æqui justique amantes sunt, Deum ex animo benedicent, ubi intellexerint, Paternitatem Vestram

stram auctoritatem suam persuadendo Regi interponere, ut Regalia intra fines à Majoribus suis obtentos, & à Lugdunensi Concilio (quod extendi eam vetuit) concessos contentus esse velit.

Finio, mi Pater, nec aliud adjungo, quàm esse utique Charitatis Vestrae, pacem tandem concedere Episcopo septuaginta annos nato, quadraginta pastorales infu- las sustinenti, & ultimas horas praetolanti; nec amplius patri viros selectae virtutis, Deoque speciali ratione consecratos, quique cum tanta omnium aedificatione illius se obsequio addixerunt, ab ijs tam saeva persecutione pulsari dissipari- que, qui se vitae Regularis hostes profitentur. Spero equidem, me Deo propitio usque in extrema fidelem fore, nec cessabo esse, quidcunque tandem à Paternitate Vestra ad- versi mihi contigerit.

Admodum Reverendae
Paternitatis Vestrae

*Humillimus & Obedientissimus
Servus*

Franciscus Episcopus Apamiensis

Documentum XXXVIII.

Secundum Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII
PP. XI. ad Illustrissimum & Reverendissimum Epi-
scopum Apamiensem.

INNOCENTIUS PP. XI.

Venerabilis Frater, salutem & Apostolicam Benedi-
ctionem. Praecipuae argumentum laetitiae attulerunt
nobis litterae Fraternalitatis tuae proximè ad Nos datae, in
qui-

quibus eximium tuum de integra atque incorrupta servanda morali Theologia, de instauranda Cleri, & Regularium Ordinum disciplina, deque propulsanda ab Ecclesia secularis potestatis injuria, zelum studiumque disertè declares. Et quidem quod ad diocesis tuæ rationes pertinet, gratias Divinæ Majestati agere non cessamus, quòd in tanta rerum ac temporum difficultate suscitaverit sibi Sacerdotem fidelem, qui opponat murum pro domo Israël. Neque dubitamus, quin tot experimentis probata, & confirmata virtus tua, egregio proposito, Deo bene juvante, ad extremum constanter insistat, parati omni ope & auctoritate nostrâ tibi pro Dei honore tam strenuè laboranti, perpetuò adesse. Reliqua à dilectofilio Archiepysbytero Aquisensi Viro pio, atque industrio, qui tuas Nobis litteras reddidit, & à quo has Nostras accipies, fusiùs cognosces, ac Fraternitati tuæ Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud Sanctam MARIAM majorem sub annulo Piscatoris die secundâ Augusti 1679. Pontificatûs Nostri anno tertio.

Marius Spinula,

Documentum XXXIX.

Epistola ejusdem Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad D. de Harlay Procuratorem Generalem Parlamenti Parisiensis.

Apamijs 4. Septemb. 1679.

Insinuatum mihi fuit Arrestum, seu sententia ad instantiam Vestram à Parlamento pronuntiata, quo coram eo tribunali sisti jubeor ad videndum irritari duas Constitutiones.

T c

tioncs

allia
indicata
ca III
230

tiones meas (perinde ac si in illis edendis indebitam potestatem usurpâssim) contra duos Colonos, qui nomine juvenis cujusdam Barbes de Luffan scholas adhuc terentis, & titulo Regaliæ Beneficium illud adepti proventus Custodi Ecclesiæ Apamiensis assignatos conduxerunt. Ego qui ignorare non possum, quantum & Parlamento ipsi (quippe præcipuo Galliæ Senatui) & Dominationi etiam Vestræ magnam in eo Senatu partem occupanti honoris debeam; quâ par est reverentia, præfatum Arrestum excepi, & tamen, ne deferre illi possem, gravissimæ me rationes compulerunt, quas me recensentem dignetur Dominationo Vestra benignè audire.

Primò enim, quibus ego sumptibus tam longum gravemque Processum ingrediar, quando me omnibus spoliârunt, atque ad incitas redegerunt, ne alimentis quidem necessarijs relictis (quæ tamen etiam sceleratissimis permittuntur) ut à viginti jam mensibus vitam amicorum liberalitate utcunque ægréque sustineam? & tamen neminem latet, nec patrimonium mihi esse, quo ultimæ necessitarii subveniam, nec interim, quantum per ætatem licet annis ac infirmitatibus fessam, functiones ac curas Pastorales omittere.

Deinde: non intelligo, quam Ecclesiâ mea expectare à Parlamento justiciam possit, quando & elapso sæculo, & initio currentis, tanto ardore dilatandæ Regaliæ totòque Regno extendendæ incubuit, ut moderari eum Reges oportuerit. Parlamentum enim jus Regaliæ tanquam Coronæ annexum, imò tanquam ipsius Parlamenti præcipuam prærogativam ab aliquot jam annis habuit, quâ vid. omnes processus, qui hanc Regaliæ causam spectant, Parlamento deferuntur. Quod si plurium jam seculo-

rum Jurisprudentiam consulas, invenies, constanter à Parlamento eam Regulam observatam fuisse, ut nunquam pro Rege pronuntiaret, nisi probatà à Regijs Procuratoribus possessione, quod utique Dominatio Vestra in Protocolis, Tabularijs, librisque Auctorum, qui super hoc argumento scripsere, probè notaverit. Circumstantiæ quoque, quæ Arrestum Parisiense comitantur, hujusmodi sunt, ut facile ex ijs Parlamenti in me animum colligere liceat: Actionem enim criminalem duobus Clericis intentat, adeò miseris, ut solis elemosynis (quæ mihi à Fidelibus suppeditantur, & quarum partem ego illis communico) precariò sustententur; adeoque innocentibus, ut nullà alià culpà laborent, quàm quòd binas constitutiones meas paribus insinuârint, & quarum æquitatem examinare non utique ad eos pertinebat.

Tertiò. Quemadmodum certissima res est, non posse jus Regaliæ, nisi Ecclesiæ privilegio ad Reges pertinere; ita certum est, ad eandem Ecclesiam spectare, ut de Regalia cognoscat judicetque, id quod in Lugdunensi Concilio fecit, & quamvis daremus, sententiam Concilij in hac causa non omnino apertam & claram esse, eam tamen interpretari Pontificis Romani partes essent, non Regij Tribunalis. Cùm ergo binis à me edictis Constitutionibus nihil aliud egerim, quàm ut Decretum exequerer Concilij Oecumenici (id verò non de privatis tantùm personis loquitur, sed de *quantacumque dignitatis honore præfulgentibus*) nec terminos excesserim à Concilio præfixos, sequitur injustam esse eorum calumniam, qui in foro sæculari me accusant usurpatæ ac ultra metas dilatatæ potestatis. Has ipsas ob causas numquam ego in dubium revocavi, quin possem deberemque laicos Censuris punire, eosque, qua-

T t. 2.

lescunque.

lescunque tandem essent, in rebus spiritualibus Deoque consecratis (de his enim quaestio jam vertitur) Ecclesiarum legibus subjacere; tantoque magis ad id agendum permovebar, quod viderem proventus, quos sibi laici vendicabant, nihil aliud esse, quam meras Decimas ad luminaria aliamque Divini Cultus supellestem destinatas, sine qua nec sacra Officia peragi deinceps poterunt, quippe eodocoro sublato, quod eorum sanctitati debetur, & verotam est injusta patensque haec usurpatio, ut nullo honesti colore fucari possit.

Quarto. Quodsi alij Praelati, quorum Ecclesiarum liberae erant, in extensionem Regaliae consensere, non potest eorum consensus detrimento mihi esse, qui nullam penitus in eo partem habui. Imo Reservationes, Protestationes, Derogationes, aliaque cautela ab Episcopis aut ante, aut post consensum adhibitae clare ostendunt, & agnovisse illos Ecclesiarum suarum jura ac libertates, & noluisse absolute renuntiare, imo nec sponte Regijs Decretis acquiescere, sed solo metu, ne iisdem malis mecum involverentur, & adhuc peioribus Ecclesias suas obruerent, nisi obtemperassent. Et denique numquam eorum consensu effici potuit, ut tantum damni Ecclesiae subire cogentur, id quod ex annexis, quas ad Illustrissimum Archiepiscopum Tholosanum dedi. Dominatio Vestra plenius intelliget.

Ceterum cum Parlamenti Parisiensis jurisdictioni me submittere recusavi, non ideo in causa propria Judicem me constitui, sed illud tantum egi, ut in causa spirituali, & in qua Pontifices, Concilia, Episcopique auctoritate Dei funguntur, Decreta Ecclesiae exequerem; & si Censuras adhibui usurpatoribus coercendis, exemplo & auctoritate plurium Conciliorum, etiam Oecumenicorum id feci, qui

qui dignam hanc causam esse censebant, quæ hujusmodi pœnis sustineretur, præsertim cum non minor Episcopis obligatio incumbat, libertates ac jura Ecclesiæ, quam fidei dogmata propugnandi, id quod solidè Auctor sermonis ostendit, quem dignum censui, ut Dominationi Vestræ à me transmitteretur.

Non permittit Epistolæ brevitatis, ut omnia pertexam, quæ de hac materia dici possunt, quæque libenter adjungam, si modò intelligam id Dominationi Vestræ placere, ac tempus suppetere ea perlegendi. Nunc finem Epistolæ impono, & Dominationem Vestram ardentissimè obtestor, dignetur in memoriam revocare, se & Regij Ministri, & hominis Christiani personam agere, atque ut prima obligationem imponit, ne quidquam de juribus ad Coronam spectantibus dilabi permittat, ita quoque secunda, ne illa in Ecclesiæ præjudicium extendi patiatur, alioqui periculum esset, cœlestem Benedictionem impeditum iri, quam alioqui sibi suæque illustri familiæ Dominatio Vestra tam multis egregijsque operibus promerita est.

Apamijs 4. Sept. 1679.

*Humillimus & Obsequentissimus
Servus*

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XL.

Tertium Breve Sanctissimi D.N. INNOCENTIJ XI.
ad Illustrissimum & Reverendissimum Episcopum
Apamiensem.

Tt 3

Vene-

Venerabili Fratri Francisco Episcopo Apamiensi
INNOCENTIUS Papa XI.

Venerabilis Frater, Salutem, & Apostolicam Benedictionem. Perlegimus litteras Fraternitatis tuæ, in quibus afflictum Apamiensis Ecclesiæ statum, & tuum propterea dolorem Nobis ob oculos ponis; qua de re, Pastoralem zelum, & sollicitudinem magnopere commendamus, & eodem tecum sensu affecti, non cessamus à Patre misericordiarum, pro muneris Nostri debito, postulare, ut pristinam Ecclesiæ isti tranquillitatem, dignitatemque restituat, ac Nobis lumen ad ea decernenda, exequendaque suppeditet, quæ cum tuæ, tum universæ Ecclesiæ rationibus expedire videbuntur. Reliqua ab eo cognosces, qui tuas Nobis litteras reddidit; teque, atque invictam Episcopalis roboris constantiam, quæ cæteris præluces, intimo charitatis affectu in Domino complectentes, Fraternitati tuæ Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub annulo Piscatoris. Die x. Decembris 1679. Pontificatus Nostri annorum.

Marius Spinula.

Documentum XLI.

Constitutio Ejusdem Illustrissimi Episcopi
Apamiensis.

7. Febr. 1680.

Franciscus miseratione Divinâ Episcopus Apamiens. &c.
Constitutiones à nobis nuper promulgatæ, quibus procul arcebamus, qui in Dioecesi nostra Regaliæ obtentu Beneficia quædam impetraverunt (cùm tamen constet, præfatam.

fatam nostram Diocesim hujus servitutis penitus immunem esse, nec proinde Regalia subijci posse, nisi violatis quamplurimis Sacris Canonibus Regumque Edictis) adeo apud quorundam avaros, ambitiosos, ac Beneficijs Ecclesiasticis inhiantes animos nihil effecere, ut potius reperti sint (quod non sine animi dolore intelleximus) qui Regalia obtentu etiam ad Beneficia curata adspirare, & illa obtinere sint conati; id vero omni exemplo caret, ac etiam, ubi alias Regalia locus est, numquam hactenus usurpatum. Eo igitur temeritatis devenit, ut in captandis Beneficijs Ecclesiasticis nullus sit regulis aut pudori locus, & quia hujusmodi intrusionibus sistendis nulla amplius remedia supersunt nobis, quam auctoritas Episcopis à Deo tributa, censuraque Ecclesiastica, ultima vid. Ecclesiae remedia, & quibus non ij solum coerceri debent, qui aliunde quam per legitimam ac Canonicam januam Ecclesias irrumpunt, sed illi etiam, qui ita irrumpentibus auxilia & consilia subministrant; ideo ex his alijsque causis Constitutiones nostras jam alias editas renovamus, ac insuper sub poena Excommunicationis ipso facto incurrendae omnibus cujuscunque dignitatis ac conditionis personis districtè prohibemus, ne Dignitates, Prioratus, aliaque Beneficia curam animarum annexam habentia pro se aut alijs titulo Regalia petere, aut impetrare praesumant: neque, aut suo, aut aliorum nomine eorum Possessionem adeant, aut fructus seu mediatè, seu immediatè percipiant. Prohibemus etiam aequè sub poena Excommunicationis cujuscunque status ac conditionis personis, ne scienter ac voluntariè sub quovis praetextu aut colore, Notarij vid. Testis, Emphyteuta, Sub-emphyteuta, aut alia quavis ratione, ad actus & usurpationes supranominatas auxilium, consilium, aut favorem praestent.

alia
 indicata
 Ca III
 230

stent. Reservamus etiam nobis, præterquam in articulo mortis, absolutionem à præfata pœna Excommunicationis.
Apamijs 7. Febr. 1680.

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XLII.

Alia Constitutio Eiusdem Illustrissimi Episcopi Apamiensis, quâ omnes Fideles suæ Diœcesis ad publicas preces aliâque pietatis opera placandæ Divinæ indignationi exhortatur.

22. Febr. 1680.

FRanciscus, &c. Clero Populôque Apamiensi salutem & benedictionem. Tam manifesta sunt indignationis Divinæ hanc nostram Diœcesin punientis argumenta & effectus, ut oporteat aut cæcum esse, qui ea non videt, aut plañe insensibilem, qui illis non intimo dolore conficitur. Ecclesiarum Pastoribus ultima ferè necessitas incumbit officio suo abstinendi, omittendique sanctiores quâque functiones, imò eorum nonnulli, qui alioqui se totos addixerunt cûrandis animabus, coguntur gregem suum frequenter deserere, necessitate alimenta mendicandi, id quod sine dedecore sacri characteris, sine damno quamplurimum abique Sacramentis decedentium, sine juventutis neglectu necessariâ instructione carentis, ac denique sine infinita morum corruptela fieri haud potest. Hæc omnia inde proveniunt, quòd legitimi ac canonicè instituti Pastores redditibus sustentandæ vitæ necessarijs priventur; quamvis nec ad istos soloshæ miseriæ pertineant, sed etiam ad magnam partem eorum pauperum, qui charitate Ecclesiasticorum fovebantur.

Equi-

Equidem ingenuè fatemur, calamitates, quibus confictamur, nostris peccatis nostrisque imperfectionibus magna ex parte deberi; sed nec Vos abnuetis, Vestra quoque peccata multum ad eas contulisse; quamquam & hoc ipsum negligentia: nostrae adscribimus, quippe non eam, qua par est, industria: partes Officij nostri explemus: friget orandi studium: exempla minus quam oporteret sincera & incontaminata: mores non satis incorrupti Zeloque Apostolico flagrant: denique omnes fateamur oportet, flagella Divinae justitiae nostris peccatis, abusuque Divinarum gratiarum provocata fuisse, & forsitan graviora adhuc impendent, nisi justitiam Divinam celeri poenitentia: dignaque satisfactione occupemus.

Hæc nostra consilia illis fortè intempestiva videbuntur, qui dies Quadragesimale jejunium præcedentes omni voluptati morumque licentia: dedicârunt, perinde ac si propositum haberent Spiritui Sancto futuraeque poenitentia: impedimenta obijcere, & jejunium atque alia sacri illius temporis opera contra intentionem Ecclesiae planè inutilia reddere. At veri legitimique Christi fideles, ubi vident Matrem suam Ecclesiam abjectis gaudij insignibus luctu opertam, ut suum amorem & obsequium in Matrem testentur, eundem ipsi quoque dolorem, eosdemque mores induunt: & quamquam omni Christiano nullum sit tempus exercenda: poenitentia: importunum; tunc tamen, quicumque veram fidem amplectitur, vacare illi obstringitur, quando judicium DEI observatâ Sanctuario incipere, ac etiam cum Divinae gloria: jactura, si ita loqui fas sit, vindictam coelestem exerceri, quod planè præcipuum est irati Numinis argumentum. Nulla ergo ratio permittit, ut filij Matrem dolentem deserant, multoque minus, ut ejus lacrymas.

U u

mas.

mas non solum non extergant, verum etiam novum ei moerendi fomitem adjungant, effrenatam vivendi licentiam, cogantque in eas voces cum Propheta prorumpere: *Suffragium, qui simul contristaretur, & non fuit: qui consolaretur, & non inveni.*

Non deerit fortasse, qui credat in potestate nostra esse torrentem malorum sistere, & utinam liceret id nobis intactam conscientiam, ac juribus Ecclesiae illibatis (quorum nos Deus custodes constituit, etsi indignos) quovis modo praestare. Sed quamvis omnem industriam locaverimus querendis honestis medijs, quibus haec causa componeretur, preces quoque ad Deum, & consilia ab hominibus virtute & doctrina conspicuis addiderimus, numquam tamen modum reperimus in hac causa transigendi, Deo conscientiaque inoffensis, praesertim postquam repetitis litteris mentem quoque Sanctissimi D. Nostri Romani Pontificis intelleximus, nostram agendi rationem tanquam Ecclesiae utilem proficuaque apprimè comprobantis.

Sed & illud salvam omnino veritate profiteamur, praecipuum doloris nostri argumentum non esse, aerumnas, quibus in hac causa acerbè jaectamur, sed potius damna spiritualia, quae in nos quoque redundant, ac ultimam necessitatem, quam pauperes conficiantur, & cui sublevandae nulla nobis potestas relicta est. Aequum igitur est, ut placando Deo avertendisque malis, quae Dioecesi nostram partim affligunt, partim etiam deinceps impendent, manus nobiscum operamque societis.

Omnibus ergo Capitulis, Parochis, Vicarijs Dioecesis nostrae praecipimus, ut proximam Dominicam, quae est 26. currentis mensis, publicas supplicationes instituant. Singulis quoque Sacerdotibus, ut quamprimum commode poterit

potuerint, ter Missam recitent, quæ in Romano Missali pro quacunq[ue] tribulatione inscribitur. Reliquis Ecclesiasticis, ut Psalmos Pœnitentiales cum Litanis, Orationibus, ac versiculis consuetis persolvant: omnibus verò ut quartâ & sextâ feriâ, Sabbatòque proximâ hebdomadis jejunent. Laicos etiam exhortamur, ut supplicationibus diligenter intersint, ad Confessionis Sacramenta ritè obeunda sese disponant, Beatissimæ Virginis Rosarium semel minimum recitent, jejunia Ecclesiasticis imposita ipsi quoque suscipiant. Omnes denique Diœcesis nostræ fideles ardentè ac seriò commonemus, ut eleemosynis alijsque pijs operibus placandæ Divinæ justitiæ impetrandæque misericordiæ diligenter incumbant. Ut verò mens & intentio nostra omnibus innotescat, jussimus hanc nostram Constitutionem sub sacro Missæ Officio in omnibus Parochijs proximâ Dominicâ promulgari, & ad valvas Ecclesiæ Cathedralis affigi. Datæ Apamijs in Seminario nostro 22. Febr. 1680.

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XLIII.

Sententia Excommunicationis ab Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo Apamiensi contra Guérin Palarin Sacerdotem solemniter pronuntiata.

Die 24. Mart. 1680.

Franciscus Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus Apamiensis, &c. Visâ Constitutione Nostrâ sub data 27. Octobris anno 1677. quâ omnibus Canonicis Cathedralis & Collegiæ Beatissimæ Virginis de Campo Ecclesiarum

Uu 2.

di.

allia
indicata
ca III
23<

districtè prohibetur, ne sub pœna suspensionis ipso facto incurrendæ ad præfatarum Ecclesiarum beneficia titulo Regaliæ quemquam admittant, neque ad ullos actus Capitulares, locum in Choro, aliâsq̃ue functiones recipiant. Visis etiam actis, & instrumentis executionis à Domino Antonio Novè Ecclesiastico Diœcesis Tholosanæ die 26. Februarij, anno 1680. Domino Balthasaro d'Ouvrier Decano nostræ Collegiæ de Campo insinuatæ: attentâ quoque inobedienciâ & contumaciâ contra præfatam nostram Constitutionem Domini Guerin Palarin, Canonici & Sacerdotis sæpeditæ nostræ Collegiæ (quamvis ipse quoque unus ex illis fuerit, qui, ut nostra Constitutio in publica Capituli acta referretur, consenserat) quippe qui non obstantibus Constitutione, & Inhibitionibus nostris, titulo Regaliæ Possessionem Decanatûs Ecclesiæ Collegiæ de Campo adire præsumpsit (prout apparet tam ex publico actu ad prædictos Canonicos Vigestimâ currentis mensis directo, quàm ex stallo locoque Decani ab ipso occupato) quantumvis eum non lateret, Diœcesin nostram Regaliæ subjactam non esse, imò quamvis Regaliæ subjaceret, Decaniam, utpote Beneficium electivum, exemptam esse, præsertim cum ipse Palarin septem integros annos Dominum Balthasarum de Ouvrier pro Decano canonicè electo semper agnoverit: viso denique prænominato actu ad jam dictos Canonicos sub data 20. currentis mensis, & rationibus in eo adductis, & præsertim quia sæpè fatus D. Palarin, quamvis ter à nobis admonitus, nullas probabiles causas allegat, ob quas excommunicari & denunciari non debeat, invocato DEI Omnipotentis nomine Patris, Filij & Spiritûs Sancti de potestate ligandi atque solvendi specialiter confisi, quam Christus Apostolis Episcopis que eorum

eorum Successoribus clementer largiri dignatus est, Declaravimus & denunciavimus, declaramus & denuntiamus pro Excommunicato præfatum Guerin Palarin Presbyterum Canonicum nostræ Ecclesiæ Collegiatæ Beatissimæ Virginis de Campo, eumque velut Excommunicatum separamus à Communione Ecclesiæ, nec non à participatione Corporis & Sanguinis Christi JESU, eumque potestati Sathanæ temporaliter subijcimus, ut per veram sinceramque poenitentiam ejus spiritus salvus fiat in die Domini. Potestatem verò ab hac Excommunicatione absolvendi nobis reservamus, prohibentes & districtè omnibus utriusque sexûs inhibentes, ne sub pœna Excommunicationis à Sacris Canonibus latæ cum prædicto Palarin audeant communicare. Præcipimus etiam, ut præfatus Palarin publicè denuntietur, ejusque Denuntiationis & Excommunicationis noticia vicinis quoque Diocesibus insinuetur, nec non omnibus, quibus opus erit, ut ita juxta Juris dispositionem tamquam excommunicatus, & ab Ecclesiæ Communione separatus habeatur. Factum & pronuntiatum dicto Palarin in nostra Ecclesia de Campo in præsentia Cleri Populique, die 24. mensis Martij Anno 1680.

Franciscus Episcopus Apamiensis!

Notandum, similem quoque Excommunicationis & Denuntiationis sententiam in Petrum Brau ab eodem Illustrissimo & Reverendissimo Episcopo die 24. Martij Anno 1680. fuisse pronuntiatam.

Documentum XLIV.

Constitutio Ejusdem Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis ad impediendam Regaliæ in suam Dioccesin introductionem.

Die 31. Martij, 1680.

FRANCISCUS Dei & Apostolicæ Sedis gratiâ Episcopus Apamiensis. Cùm nihil Ecclesia habeat magis necessarium majorisque pretij, quàm & libertatem de Officijs Beneficijsque, præsertim Cathedralium Ecclesiarum disponendi (in quibus Canonici alijque in dignitate constituti in partem sollicitudinis Episcopalis regendæque Diocesis, præsertim vacante Ecclesiâ, vocati sunt) & liberam temporalium proventuum administrationem, sine quibus nec Divina Officia decorè peragi, nec Ecclesiæ reparari ornarique, nec habiles ministri sustentari, nec quotidianis pauperum necessitatibus subveniri, nec denique expensæ quotidianæ perferri possunt; Introductio verò Regaliæ utroque hoc jure, saltem vacantibus Ecclesijs, privet, eapropter non alio eam loco, quàm duræ servitutis habere possumus, omninòque illi libertati adversæ, quam Christus suo nobis sanguine acquisivit, ipso etiam Ludovico Juniore teste in sua Declaratione de anno 1137. ubi Provinciam Aquitaniam hujus jugi immunem esse fatetur.

Hic Regaliæ abusus Laicis Regijsque Ministris occasionem tribuit, Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum, ac præcipua Diocesis Beneficia hominibus sine ulla ad statum Ecclesiasticum vocatione conferendi, sine scientia & pietate adimplendi, nec aliud meritum præ se ferentibus, quàm quòd apud Majestatis Suae Ministros, quibus
istorum

istorum Beneficiorum distributio permiffa est, omnem
industriam collocaverint, ut aliquo Beneficio potirentur;
quod tamen unicum, quamvis alia deessent, si ex spiritu
& disciplina Ecclesiæ res agatur, omnino indignos reddidit
omni Ecclesiasticâ dignitate. Ex quo sequitur, ut qui ad
Episcopatus promoventur, tantùm absit ut personas repe-
riant, in quorum humeros partem aliquam Pastoralis soli-
citudinis securè deponant, sed potius, quæ Episcopis boni
aliquid præstare volentibus se omni conatu opponant.

Auger malum damnûmque, quòd, cum denomina-
tio ad vacantes Episcopatus Regij juris sit, numquam Re-
gios Officialis occasio & rationes deficient Regem persua-
dendi, ut nominationem differat, Regaliâque producat,
id quod Divûm Bernardum in eas querelas prorumpere
coegit, quæ *epistolâ* 122. leguntur, tempore vid. Ludovici
Junioris more receptum fuisse, ut Episcopatum collatio
differretur, quo diutiùs eorum proventibus frui liceret.

Postquam ergo tam in Constitutionibus nostris, quàm
alijs publicis actibus justissimas rationes palàm fecerimus,
quæ nos obstringunt, ut, quantum pro nostra virili parte
fas est, libertatem Ecclesiæ contra Regaliâ tueamur, fru-
stra etiam adhibitis dulcioribus remedijs, qualia sunt pre-
ces, adhortationes, demonstrationes, privata & publica que
& Canonica admonitiones, cogimur tandem non sine in-
genti intimoque dolore alia & acerbiora remedia experiri.

Quamplurima sunt Oecumenica Concilia, Summo-
rumque Pontificum Constitutiones, quibus contra Bono-
rum juriûmque Ecclesiasticorum usurpatores, eosque, qui
hujusmodi usurpatoribus auxilium aut consilium præstant,
Excommunicatio pronuntiatur, sicque à nobis editæ Con-
stitutiones non tam novas prohibiciones novâsque penas
com-

alia
indivisa
ca III
230

complectentur, quàm antiquas renovant applicântque, tan-
tòque magis ad hoc agendum impellimur, quòd Decreta
poenæque à sacris Canonibus sancitæ, non solos Laicos re-
spiciunt, jurium, bonorum, libertatùmque Ecclesiasticarum
usurpatores; sed etiam in Clericos & Episcopos vibrantur,
qui assensum præbent, neque se hujusmodi usurpationibus,
quantùm licet, opponunt, & præsertim Concilium Lug-
dunense adeò inter alia celebre loquens de hoc ipso Re-
galia argumento non solum *cap. 12.* contra illos tam sacu-
lares, quàm Ecclesiasticos, qui obtentu Regaliae in Ecclesijs
hujus juris expertibus vacantia bona usurpant, Excom-
municationis sententiam profert; verùm etiam eos, qui
hujusmodi usurpatoribus connivent, neque uti oporteret
se illis opponunt, fructibus omnium suorum Beneficiorum
privat.

Concilium Avenionense sub Papa Joanne XXII. An-
no 1322. Excommunicationem indicit & illis, qui vacantia
bona Ecclesiarum usurpant, & qui usurpatoribus *gratis*, hoc
est, voluntariè *obediunt*, id quod iisdem ferè verbis in alio
Concilio Avenione æquè habito sub Benedicto XII. Anno
1337. repetitum fuit. Concilium quoque Tridentinum *sess. 21.*
cap. 11. omnibus quacunque dignitate, etiam Regali aut
Imperiali præfulgentibus, sub poena Excommunicationis
interdicat, ne bona & jura Ecclesiastica sibi vendicent; iis-
demque poenis omnes Ecclesiasticos afficit, quicunque hu-
jusmodi usurpatoribus aut consensum, aut operam præstant.

Ecclesia quacunque recepto jam more & antiqua con-
suetudine Regaliae jugo assueverunt, non possunt non ge-
mere, & quamdiu Deo libuerit, hanc servitutem non pa-
tienter tolerare. Eas verò Ecclesias quod attinet, quæ nullo
hactenus titulo aut consuetudine juri Regaliae subjectæ fue-
runt,

runt, earum Episcopi, quippe Pastores Custodésque, suffere potius omnia debent, quam ut antiquam & Canonicam libertatem aboleri, & iugo tam gravi insuetoque Ecclesias suas supponi patiantur.

Qui hactenus titulo Regaliæ Beneficia nostræ Diœcesis occuparunt, ambitionis avaritiæque spiritum, quo nimium quantum agitantur, tam claris manifestisque signis prodiderunt, ut omnino conijcere liceat, nullo eos timore censurarum percelli, quas comminati sumus, quasque actualiter incurrerant, licet nimia forsitan conniventia unicum pro excommunicato hactenus denuntiaverimus. Et tamen nullum aliud remedium superest nobis, quo hunc malorum torrentem sistamus impediamusque, ne paucorum exempla in plurium perniciem transeant, irreparabili Diœcesis nostræ damno, quam ut has poenas extendamus, ipsique etiam applicemus, qui consilio, auxilio, aut alio quovis modo introducendæ in hanc nostram Diœcesin Regaliæ auctores fuerint, tantoque magis ad hoc agendum constringimur, quod in hac causa non alias nobis partes vendicemus, quam ut exequamur Decreta Ecclesiæ, idque in materia, quam ad cognitionem & potestatem nostram pertinere nemo inficiabitur; quippe cum in illa non de proventibus tantum Ecclesiæ, verum etiam de collationibus Beneficiorum agatur, quæ utique sunt res spirituales meræque Ecclesiastica: & verò pollicemur nobis, eos, qui privatis lucris minus cæcè obstinatæque adhærent, facile constitutionibus nostris obtemperaturos, nec sacræ Jurisdictionis declinandæ causâ fallaci vanoque effugio profanos Magistratus appellaturos, id quod in causis, quæ connexionem aliquam cum civilibus habent, sæpè multumque evenit.

illia
 edicata
 Ca III
 230

Erunt fortasse etiam, qui, cum Censuras à nobis latas incurrerint, superiorem auctoritatem, à qua absolvantur, appellabunt: verum cum notorium sit, vanum hunc esse irritumque recursum, nihil aliud agent, quam ut contumaciam suam Legumque Ecclesiasticarum contemptum magis magisque contestentur. Et præsertim cum nihil aliud agamus, quam ut quamplura cum Generalia, tum Provincialia, & in Gallijs recepta Concilia exequamur, non potest hæc præsens nostra Constitutio nisi ab illis violari, qui totius Ecclesiæ auctoritati unà aduersantur, necesse alia potestas, præter Pontificiam, quæ hujus causæ cognitionem pro eo statu, in quo versatur, arrogare sibi possit.

Multò minùs eo prætextu Censuras à nobis latas declinare poterunt, quòd non omnes solemnitates adhiberi aliàs solitæ observatæ in præsentì negotio fuerint; quis enim nesciat, accidentia, quæ abesse possunt, substantiæ postponi oportere? neque tunc solemnitates necessarias esse, quando sunt impossibiles, id quod in præsentì causâ manifestè contingit; nemo enim ignorat, aliquos de Clericis nostris, qui Decreta à nobis edita insinuare & promulgare sunt ausi, injurijs affectos, intentatisque carceribus absterritos esse.

Persuademus ergo nobis, neminem fore tam sui, pietatisque ac religionis immemorem, qui, ut Clericis gratificetur dignitatum quæstusque avidis, tam gravibus magnisque malis (qualia sunt, quæ ex Censuris, præsertim Excommunicatione, proveniunt) implicare se velit, tantumque abfuturum, ut animæ, DEI, suæque salutis amantes societate eorum, qui anathemate percussi sunt, infici se patiantur, ut potius magno sui merito hanc occasionem, suam erga Ecclesiam obedientiam fidelitatemque contestandi

standi, amplexuri sint, devitando vid. obduratos illos, & ab Ecclesie Communione separatos peccatores. Quod si aliqui sint, qui, ne levi aliquo emolumento se privent, aut humanis respectibus obaudent, malint Ecclesie Decretis adversari, ij plane, si in laqueos diaboli incidant, animaeque naufragium pariantur, sibi ipsis culpam, non alijs adscribent.

Nos enim quod attinet, Deum toto cordis affectu enixaeque precamur, ut in omnes Dioecesis nostrae fideles misericordiae & benignitatis suae fontes effluere faciat, flagella vero justitiae & iracundiae suae clementer avertat. Nec enim in hac causa, Deo teste, alium nobis finem proposuimus, quam ut obligationi responderemus, quam nobis Officium nostrum imponit, utque pro virili nostra parte Ecclesiae nostrae libertatem ac jura tueremur, omniumque fidelium cura nostrae subditorum saluti caveremus, eorum etiam, quorum corpora vibrata Excommunicatione *potestati Sathanae tradidimus, ut eorum corpora in die Domini salva fiant.* Quod si aliqui sint, qui Ecclesiae poenis abuti, quam corrigi malint, & remedia ijs curandis a me adhibita in fomenta potius contumaciae convertant, id quidem maximo dolori nobis erit, quippe cum id Divinae iracundiae, quam in hujusmodi obduratos peccatores exercere etiam in hoc mundo solet, praecipuum argumentum sit; illud saltem consolabitur nos, quod vid. omnes partes ministerij nostri expleverimus, omnique metu liberati simus eas poenas incurrendi, quas alioqui timidis otiosisque Pastoribus Propheta intentat; quodque Decretis Ecclesiae obtemperaverimus, ut arma spiritualia pro Ecclesiae juribus defendendis stringamus nobis imperantis.

Has igitur aliasque ob causas post invocatum Spiritus Sancti gratiam, postque audita consilia virorum, doctrinam

X x 2 &

& virtute præstantium, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ omnibus cujuscumque statûs ac dignitatis hominibus districtè injungimus, ne pro se, aut pro alijs Prioratus, Canonicatus, Præbendas, aut alia quæcumque Diœcesis nostræ Beneficia titulo Regaliæ petant, neque eorum Possessionem capiant, aut si aliqua impetrârunt, ne eorum fructus sibi vendicare, aut functiones exercere præsumant. Prohibemus etiam æquè sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendæ omnibus cujuscumque statûs ac conditionis hominibus, ne sub quovis Procuratoris, Commissarij, Conductoris, aut alio nomine titulôque Regaliæ proventus Episcopatus, seu Capituli nostri, aut aliorum Beneficiorum Diœcesis Apamiensis, sive in parata pecunia, sive in alijs rebus pretio æstimabilibus percipere audeant. Prohibemus denique omnibus & singulis sub pœna Excommunicationis, ne ad percipiendos distribuendosve proventus nostros, aut obtinenda Beneficia nostræ Diœcesis titulo Regaliæ, exercendâsque eorum functiones, aut alium actum edendam, qui Regaliæ in hanc Diœcesim introducendæ servire possit; ne, inquam, ad hæc omnia, aut istorum aliquid auxilio, aut consilio quovis modo concurrant. Quin potiùs omnes Diœcesanos, ac præsertim Ecclesiasticos exhortamur, ut omni, quâ possunt, honestâ ratione, ac modo, se Regaliæ ejûsque extensionem averfari, ac improbare contestentur. Quia verò Adversariorum potentia in hac præfenti alijsque Constitutionibus nostris promulgandis non permittit omnes, alioqui necessarias, solemnitates observari, ideò declaramus, eas hoc ipso, quòd à nobis publicatæ, & ad valvas Ecclesiarum affixæ fuerint, pro sufficenter promulgatis & publicatis habendas esse, nòsque sine alijs citationibus, monitionibus, aut

infi-

nioribus tabulis id agendi) palam testari, me in ijs, quæ Regaliam spectant, nullo modo Illustrissimæ Dominationis Vestræ Jurisdictionem agnoscere posse, & consequenter nec ejus hac in re iudicio, sententijs, Decretis, ad eamque interpositis Appellationibus deferre. Rationes, quæ hoc mihi persuadent, jam alibi in scripto primâ Octobris Anno 1677. exposui, & nemo eas legit, qui non continuo professus sit, se illis convictum esse, nihilominus tamen non prætermittam in præsentî etiam epistola aliqua fusiùs deducere. *Primò* vid. Illustrissimam Dominationem Vestram non esse in ijs, quæ ad Regaliam pertinent, Judicem Competentem. *Secundò*. In iudicio Sententijsque ab Ipsa latis prætermittas fuisse formas necessarias, & quarum defectu validæ dici non possunt. *Tertiò*. Etiam in substantia ipsius causæ à regulis Justitiæ planè deflexisse. *Quartò*. Constitutiones à me editas, & quoad modum, & quoad substantiam ipsam æquas omnino esse. *Quintò*. Appellationes ad Dominationem Vestram Illustrissimam interpositas, & Inhibitiones ab Ipsa factas non posse mearum Constitutionum executionem morari.

Primum quod attinet, multis rationibus incompetentia Vestri fori probari potest; nam *Primò* constat, Excommunicationes contra Ecclesiasticos, aut etiam Laicos pronuntiatas in Concilijs Provincialibus examinatas & defensas fuisse, sic enim antiquis Canonibus sancitum est. In Concilio primo Nicæno *canone 8.* *Singulis annis per unamquàmque Provinciambis in anno Synodi fiant, ut omnes in unum convenientes Episcopi Provinciæ ejusmodi quæstiones examinent.* In Concilio Sardicensi *can. 17.* idem statuitur, ac insuper, ut, donec æquitas Excommunicationis ritè examinetur, excommunicatus interim ab omnibus evitetur.

Tamen

Tamen, inquit, priusquam omnia diligenter & fideliter exami-
 nentur, eum, qui fuerit à Communionem separatus, ante cogni-
 tionem nullus debet presumere, ut eum Communioni societ. Ubi
 Glossa ad illa verba Nullus ante adjungit: Ergo nec Archiepi-
 scopus. cap. per tuas. de Sent. Excom. Concilium Oecumeni-
 cum Chalcedonense canone 9. Si Clericus, inquit, habet causam
 adversus Episcopum proprium, vel adversus alterum, apud Syno-
 dum Provinciae judicatur. Secundo. Si privata tantum inter me &
 Dominum Palarinum causa verteretur, non ego detrecta-
 rem in foro Illustrissimae Dominationis Vestrae disceptare;
 nunc verò cum de Canonibus in sacris Concilijs stabilitis
 quaestio sit, nec tam agatur de illorum explicatione (tam e-
 nim clari sunt, ut nullam explicationem sit opus) quam de con-
 tinuanda eorum executione, prout vid. pluribus jam secu-
 lis in hac Provincia usu recepta fuit; at verò non potest Il-
 lustrissima Dominatio Vestra prohibere, ne ego Decreta
 Conciliorum exequare, nisi auctoritatem supra Concilia &
 modò allegatos canones sibi vendicet. Tertio. Certum
 est, majores causas, quales sunt translationes Episcoporum,
 fundationes novorum Episcopatum, similisque, soli
 Pontifici Maximo reservari; at verò causa Regaliae,
 in qua agitur de libertate Canonica tot Ecclesiastica-
 rum Provinciarum, longè maxima maximique momenti
 est, id quod in litteris ad Regem nostrum datis Sanctissi-
 mus Pontifex his verbis expressit: *Ea ceteroquin est rei ma-
 gnitudo, in qua non Gallicanae solum, sed totius Ecclesiae dignitas,
 salusque vertitur.* Quarto. Canonistae omnes in cap. sicut
 olim. de accusat. quod est sextum Concilij Lateranensis sub
 Innocentio III. ad ea verba: *Canonicae Regulae, docent: Ar-
 chiepiscopum solum carere potestate condendi statuta totam Pro-
 vinciam obligantia.* Ita Barbosa, Sanchez, pluresque alij ab
 hoc

llia
 edicatu
 li III
 230

hoc citati loquuntur. Imò ne Concilium quidem Provinciale statutum circa Regaliam condere posset, cum causa Regalia non ad unam tantum Provinciam, sed quamplures extendatur, & Concilia Generalia, quid in causa Regalia observari debeat, jam disposuerint. *Quintò.* Et quantumvis Illustrissima Dominationi Vestrae potestatem daremus absolventi à Censuris, quas sacri Canones infixerunt, non ideò tamen potestatem haberet ipsos sacros Canones destruendi, impediendique, ne, qui illos infringunt, censuras incurrant à sacris Canonibus intentatas. *Sextò.* Sed & illud bonam veniam Illustrissima Dominationis Vestrae adjungam, quae hactenus in causa Regalia ab Ipsa perpetrata sunt, justissimas mihi causas praebere, eam non tam Judicis, quam Adversarij loco habendi, suspicandique, multò Eam magis in illorum partes propendere, qui studio flagrant fimbrias temporalis potestatis dilatandi, quam eorum, quibus jurium & libertatis Ecclesiasticae cura est.

■ Secundum quod spectat, defectus, ijque substantiales circa formam commissi in ea sententia, quam primò Septemb. Anno 1677. Illustrissima Dominatio Vestra pronuntiavit, fati superque apparent ex ijs, quae in Actu à me 18. Octobris anno 1677. evulgato producta sunt, nec ego ijs immorabor, solùmque ad casum particularem Domini Palarini calumiam restringam. Quòd si nimia & festinata cupiditas hinc homini gratificandi animum Dominationis Vestrae Illustrissima non sollicitasset, planè nec Deum magnam gloriam, nec proximum magnam aedificationem privari contigisset, cum nemo illius Sacerdotis vitam morèsq; ignoret. *Secundo.* Quòd si Dominationi Vestrae Illustrissimae ratum fixumque erat eum censuris liberare, ac potestatem Sacrosanctum Missae Sacrificium offerendi, aliasque sacras functiones

ctiones obeundi restituere, at saltem vocari ego quoque, & audiri debebam. *Tertio*. Tantòque major hæc me vocandi audiendique necessitas fuit, quòd omnino incongruum insolensque videretur, potestatem sacras functiones peragendi ei concedere, de quo non planè constaret Censuris solutus, an innexus esset, præsertim cùm Jus Canonicum in *cap. Romana. de Appellat. in 6. §. penult.* in hæc verba disponat: *Sententias Interdicti, vel Suspensionis, seu Excommunicationis in Appellantem ab eo, qui appellatur, promulgatas, nullatenus nisi vocatis partibus, & de Appellatione legitime cognito revocent, aut denuntient esse nullas.* *Quarto*. Ipsimet Auctores, qui scripserunt, Absolutionem ad cautelam aliquid operari in favorem Excommunicati, expressè adjungunt, id tantum obtinere, quando constat, aut saltem semiplenè probatur, Excommunicationem esse nullam, nec sufficere ut Excommunicatio sit injusta. Ita scribit Pater Gibelinus Jesuita in suo Tractatu de Censuris *c. 10. q. 2. Dubium*, inquit, *non debet esse tantum de justitia Censuræ, sed de valore. Observant autem Covarruvias, & Sayrus ex consensu Canonistarum communiori, nullitatis, quam præterdit, qui idcirco absolutionem ad cautelam petit, causam nominandam in specie, & aliquam saltem in univèrsum probandam esse, imò & semiplenè; quia alioqui pro validitate sententiæ late præsumitur, & simpliciter proposita nullitate Censuræ ejus absolutio cuiuscumque illam petenti concederetur, quamvis ad cautelam, sepius sum Censura, tum Judices illuderentur.* *Quinto*. Absolutio ad cautelam, si ex spiritu & disciplina Ecclesiæ loquamur, nullum alium effectum habere potest, quàm ut taliter absolutus personam habeat standi in judicio, quam alioquin ex dispositione Sacrorum Canonum (quos saltem in foro Ecclesiastico sequi par est) excommunicati non habent. Ita Innocentius

illa
 indicata
 c. III
 21 5-0

III. loquitur in cap. per tuas. de sent. excom. Excommunicatus, inquit, vocem non habet appellandi. Et in epistolis aliquot post annis impressis: *Personam standi in Judicio non habent ij, qui sunt excommunicationis vinculo adstricti. lib. 4. epist. 94.* Feuretus Tractatu de Abusu lib. 7. cap. 2. n. 39. Excommunicatus ab Ecclesia personam standi in judicio non habebat. Et infra: *Exceptio Excommunicationis repellebat Actorem ab agendo, sive in prima instantia, sive in causa Appellationis, & idè hæc Exceptio locum fecit Absolutionibus ad cautelam, quæ idè introductæ sunt, ut litigantes legitimam habeant personam standi in judicio, ut testabiles vel testes esse possent; denique, ut lis cum eis legitimo Marte decurrere posset. cap. 36. de testibus.* Ipse Clerus Gallicanus in Generalibus Comitibus, quæ annis 1665. & 1666. Parisijs agitata sunt, adeò persuasum habuit, Absolutiones ad cautelam non alium effectum habere, quàm habilitandi personas, ut stare in judicio possint, ut stabiliendæ huic veritati, atque in Regijs Parliamentis Curijsque recipiendæ, Regiam Majestatem imploraverit, Rex verò mense Martio anno 1666. ita rescripserit: *Absolutiones ad cautelam non nisi juxta formas iuris permittentur, quorum culpe notoria sunt; neque alium effectum producent, quam ut ita absoluti judicio sisti possint.*

Tertiò. Fieri fortasse potest, ut Illustrissima Dominatio Vestra persuasum habuerit, Decretum meum, vi cujus Dominum Palarinum excommunicatum postea denuntiavi, irritum cassumque redditum esse sententiâ ab Illustrissima Dominatione Vestra Kalendis Septembris anno 1677. pronuntiatâ. Sed *primò*. Præterquam quòd Decretum meum sententiâ Illustrissimæ Dominationis Vestræ posterius fuit, ut ex utriusque datis apparet (cùm Decretum meum 27. Octobris anno 1677. datum fuerit, sententiâ verò Vestra Kalendis

Septembris ejusdem anni) ideò ut Dominus Palarinus, qui nobis contrarium suggessit, falsi excusari non possit; constare insuper poterat ex ijs, quæ allata à me fuerant, Illustrissimam Dominationem Vestram in causa Regaliæ Judicem competentem non esse, sicque non potuisse Decreta à me edita, aut deinceps pro conservatione jurium Ecclesiasticorum edenda pro irritis casisq; declarare. *Secundo.* Quod si Dominatio Vestra Illustrissima Decretum à me propositum, suæque sententiæ adversum, attentatæ usurpatæque Jurisdictionis (sic enim loquitur D. Palarinus) damnamum putat, cur non potius hanc notam sententiæ suæ inurit, quàm sacris Canonibus Decretisque Pontificum (nam mihi ob istorum executionem bellum ac persecutionem movent) utique adversari constat. Quis sibi umquam persuasisset, postquam Romanus Pontifex tam validè enixèque ostenderat, Dominationis Vestræ Illustrissimæ sententiam omni Divino humanoque juri repugnare, imò in manifestam causæ meæ justitiam, morèsq; ac Privilegia hujus Provinciæ offendere, eam nihilominus non tantùm ceptis non destitisse, verùm etiam latæ prius sententiæ aliud ejusdem omnino tenoris Decretum adjungere voluisse? Num ergo cum Ecclesiæ sacrorumque Canonum Decreta exequor ego, Vestri arbitrij ac potestatis est, Constitutiones à me, nec vocato, nec audito editas abolere, cum interim Pontificis Romani voces, jura Divina & humana, ac Provinciæ hujus immunitates violari clamantis nihil apud Vos proficiant? Num verò Metropolitanus in suffraganeos potestas, quæ solius juris humani est, magis sacrosancta magisque reverenda est, quàm auctoritas ab ipso Christo Jesu Pontifici Romano Vicario suo in terris concessa? An ergo ideò Ecclesia alijs Coepiscopis & Confratribus Vestris.

X y 2

Vos:

llia
 edicata
 Ca III
 230

Vos præposuit, ut ejus jura ac libertatem minueretis, & non potius ut ea pro viribus tueremini? & tamen, si loqui veritatem licet, nulla alia potestas Illustrissimæ Dominationi Vestræ extra Diocesin suam competit, quàm quæ à sacris Canonibus permixta est; ij verò numquam utique permittunt canones violari. Opponet fortè mihi Illustrissima Dominatio Vestra Breve Romani Pontificis non fuisse juxta formas in foro externo necessarias expeditum: sed numquid non ideò constabat legitimum non esse? & si constabat, num reverentia Pontifici Romano debita, ut illi obtemperaretis, non exigebat? & quid opus juris formæ, quando de re ipsa dubium non erat? *Culpantur hi*, inquit Sixtus Papa, *qui aliter circa fratres egerint, quàm hujus Sedis Rectoribus placere cognoverint.* Sixtus epist. 2. cap. 2. apud Jon. Decr. p. 5. cap. 3. Et planè quantò major fuit Romani Pontificis moderatio, tantò magis decebat Vos characteris Episcopalis rationem habere, ac Immunitates & Privilegia Ecclesiarum tueri, aut saltem eos non persequi, qui tuendis illis laborabant. Præsertim cùm ex Tractatu, quem nuper Illustrissimæ Dominationi Vestræ transmisi, & ex ijs quæ Septimaniæ Syndicus validè pro defensione hujus Provinciæ typis edidit, constare luce meridianâ clariùs licuerit, nec Diocesin, nec Provinciam meam Regaliæ subjctam esse. Tertio. Nullus equidem dubito, plura Oecumenica Concilia à Dominatione Vestra Illustrissima perlecta esse, & ego aliqua in Tractatu Regaliæ citavi, possèmque plura producere, ac inter alia testimonium Concilij Lateranensis sub Alexandro III. quod capite 14. ita loquitur: *Presbyter, aut Clericus, qui Ecclesiam per Laicos sine proprij Episcopi auctoritate receperit tenendam, Communionem privetur. & si persistuerit, à Ministerio Ecclesiastico. & Ordine deponatur.* Non videtur Domina-

minationi Vestrae Illustrissimæ, hunc ipsum esse casum D. Palarini? *Quarto*. Ipsa Dominatio Vestra Illustrissima continere se non potuit, ut præclaro cuidam viro (qui epistolam meam dignatus fuit exhibere, quique me certum reddidit, Dominum Palarinum numquam à Dominatione Vestra Illustrissima absolutum iri, nisi prius intellectis causis, ob quas ego anathemate illum percussissem) ingenuè fateretur. Sibi omnino persuasum esse, etiamsi in mea Diocesi jus Regaliæ vigeret, non potuisse tamen Dominum de Ouvrier Ecclesiæ duCamp Decanum Officio & possessione suâ pelli, quæ unica fuit occasio excommunicandi Palarinum, & tamen tunc temporis Illustrissimæ Dominationi Vestrae ne media quidem pars earum rationum patebat, quæ pro Decano de Ouvrier militabant. Quomodo ergo non oportuit Palarinum manifestæ culpæ reum à nobis pro excommunicato haberi, aut saltem ad me remitti? juxta dispositionem capituli, *Venerabilis. de sent. Excomm. in 6. §. sanè*. Et quæ tanta necessitas fuit, cum hoc homine ad Beneficij possessionem sacrâsque functiones adeò festinandi, ut ne tempus quidem superesset, formas à sacris Canonibus præscriptas observandi? & planè si umquam sacros Canones observari oportet, qui Metropolitano prohibent, ne citra suorum Suffraganeorum consensum quidquam in Provincia mutet, id maximè locum habet, quando de causis agitur præcipui momenti, quæque ad omnes Episcopos pertinent. *Siquis*, inquiunt Canones, *Metropolitanus Episcopus, nisi quod ad suam solum pertinet Parochiam, sine Concilio & voluntate omnium Comprovincialium Episcoporum aliquid agere tentaverit, gradus sui periculo subiacebit, & quod egerit, irritum habeatur*. Eadem est, nec minùs expressa sententia Canonum: *Archiepiscopus, & Nullus Primas, & Episcopi*, citatorum

ab Antonio Augustino in Juris Pontificij Epitome l. 3. tit. 16.

Quarto. Idem Dominus Palarinus ausus est persuadere Illustrissimæ Dominationi Vestræ, solemnitates necessarias à me esse prætermittas. Sed *primò* quamvis verum id esset, neminem tamen causæ latent, quæ me, ut eas ommitterem, coegerunt; quis enim solemnitates exigat, quæ & quando impossibiles sunt? & utinam eas omnes observandi facultas mihi permetteretur! sed obstant machinationes meorum adversariorum, à quibus quàm malè habiti sine quicunque Decreta contra Regaliam, aut ediderunt, aut penes se retinuerunt, aut etiam insinuârunt, exploratus est, quàm dici à me debeat. *Secundo.* Et tamen in his quoque angustijs non omisi necessarias, & essentielles solemnitates adhibere, quippe condemnavi neminem non auditum, aut saltem citatum, ac culpæ manifestæ reum. Quod si ex officio nullòque denuntiante ad Processum sententiâque deveni, ideò fuit, *tum* ne Promotorem, aut Denuntiatorem indignationi periculisque adversariorum exponerem, verebar enim exempla jam præterita; *tum* quia Episcopus in promovendis tuendisque suarum Ecclesiarum juribus nullo alio instigatore opus habet, quàm stimulis Conscientiæ & Dignitatis propriæ, totque sacrorum Canonum Summorumque Pontificum Decretis.

Queritur quidem Palarinus, tres Canonicas monitiones à me prætermittas fuisse. Sed *primò* ignorare non debuit, defectu Canonicarum monitionum fieri quidem posse, ut in certis casibus Excommunicatio injusta evadat, non tamen invalida (nisi fortè in eum feratur, qui cum excommunicato communicavit, nec tamen in ea culpa, propter quam excommunicatus est) idque communis habet sententia Doctorum apud Barbosam in *cap. sacro. de sent. excom.*

&

& Bonacinam *Tract. de Censuris d. 1. q. 1. p. 2. n. 5.* Cùm ergo sententia Excommunicationis à mèlata valida fuerit, nec eam defectus monitionum irritam facere potuerit, sequitur Palarinum non potuisse ad cautelam absolvi, nisi fortè ad unicum effectum, ut agere in iudicio posset. *Secundò.* Illud quoque Palarinum scire oportuit, magnum vid. discrimen esse, cùm quis excommunicatur, & cùm declaratur Excommunicationem incurrisse. Quando ergo in poenam perpetrati delicti excommunicatur aliquis, iura statuunt, priùs trinas admonitiones præmitti oportere, quàm Excommunicatio infligatur: trinam verò eam admonitionem, aut tribus distinctisque terminis, aut uno, qui tribus æquivalet, fieri posse; nam omnis Excommunicatio contumaciam aliquam supponit. Cùm verò agitur non de excommunicando aliquo, sed de illius Excommunicatione declaranda, nullà opus est comminatione, quâ præmoneatur excommunicandus esse (supponimus enim iam esse excommunicatum) sed solâ citatione, ut vid. comparens respondensque rationes, si habet, adducat, ob quas se Excommunicationem non incurrisse ostendat. Ita conceptis expressisque verbis habetur in *capitulo, Reprehensibilis de Appellat. in 6.* docetque præciturus Bonacina *n. 1.* qui duas adducit, validasque rationes, vid. *tum* quia lex ipsa non ignorata admonet: *tum* quia sequeretur, nullam Censuram incurri ipso facto propter aliquod delictum, si præter legem necessaria esset alia admonitio. Idem Barbosa in *cap. Romana. de sent. Excomm. in 6. n. 5.* & Toletus Cardinalis, alique docent. *Tertiò.* Sed ut nulla supersit Palarino tergiversandi causa, illud tantùm in memoriam ei revoco, vid. trinâ vice, dum in ipso flagrante delicto versaretur, à me admonitum fuisse, quod utique sufficiebat ex communi

Dq:

Doctorum sententia vibrando tandem in illum anathemati; quæ enim contumacia major indigniorque potuit, quam legitimo Superiori repetitis vicibus, ac iusta imperanti nolle obtemperare? Frustra ergo conqueritur Palarinus se indictâ causâ denuntiatum esse.

Sunt etiam plures casus, in quibus Superior Ecclesiasticus omissis denuntiationibus potest ad Excommunicationis sententiam procedere, quorum plerique in præsentia causâ locum habent; ij verò sunt *primò*, quando fertur Excommunicatio ab Episcopo non tamquam Judice, sed tamquam parte ad defensionem jurium Episcopaliû, scilicet contra occupantem res Ecclesiæ, sive turbantem jura Ecclesiæ. Barbosa *in cap. sacro de sent. Excomm.* Felinus *ibid. n. 6. & in cap. Cùm sit Romana. n. 16. de Appellat.* Innoc. *in cap. Venerabili. n. 3. & 4. ubi etiam Abbas n. 3. & Butrius de Censibus. Secundo*, quando Judex Ecclesiasticus præcipit aliquid, quod ad ejus officium pertinet, quia verè talis non obediendo contumax est. satis enim monet eo ipso, quòd justè aliquid præcipit, vel prohibet. *Tertio*, quando delictum est commissum in præsentia Judicis. Felin. *cit. n. 7.* Butrius *in cap. ad Apostolicam. de Except.* *Quarto*, quando Judex excommunicat excommunicatum à Jure, in hoc enim casu sufficiens reperitur monitio, cùm lex, statutum, seu sententia semper clamet, & moneat subditos à peccato illo abstinere. *leg. Arriani. Cod. de Hæret. & ita habetur in cap. Reprehensibilis. & ibi Abbas n. 6. & 7. de Appellat.* Covarruvias *dicto §. 9.*

Quinto. Certum est tam ex Juris Canonici dispositione, quàm ex Glossis, quæ supra illud commentantur, non esse Appellationibus deferendum, quæ & quando illegitimæ sunt. Ita habetur in *cap. cùm de Appellationibus. in 6. cap. ad nostram. cap. cùm speciali. §. Porro de Appellat. Concil. Trid. sess. 13.*

cap. 1.

cap. 1. de Reform. Glossa in cap. cum Appellationibus. de Appellat. in 6. Nota, inquit, quod Judex, à quo, non debet deferre Appellationi frivole sine causa, vel si causa est irrationabilis, aut est falsa; imò si deferat, peccat mortaliter. Et paulò superius. Quando Judex, à quo, presumit appellationem frivolum, non deferat appellationi. Et Glossa super capitulum solet. de sent. Excomm. in 6. Nota ulterius junctà Glossà, quòd Sententia Excommunicationis lata post Appellationem in appellantem est nulla; & hoc verum est post Appellationem legitimam interpositam ex causa rationabili & vera; aliàs reprimendo mendosè causam rationabilem posset se eximere à Jurisdictione sui Judicis. Cùm ergo non præsumerem ego tantùm, sed certus omnino essem, Appellationem, quàm Palarinus à meis Decretis, & à Declaratione Excommunicationis ab eo incurse interposuit, frivolum esse, nullaque validà ratione nixam, planè me peccato alligàssem, si aut ei detulisssem, aut cum publico scandalo, omniumque offensione Jura Canonésque Ecclesiasticos violari ab eo passus essem; quippe Appellatio remedium est innocentie, non defensio iniquitatis, ut loquitur Tridentinum Concilium sess. 13. cap. 1. de Reform. & cap. ad nostram. cap. cum speciali. de Appellat. Cæterùm Palarini Appellationem illegitimam fuisse, non opus est alio, quàm Pontificis Romani testimonio, Tholosanæ sententiæ hanc notam inurentis: *Contra manifestam causæ justitiam, contra omnes humani Divinique Juris regulas, contra morem Prædecessorum tuorum, aliorumque Gallie Præsulorum, &c.* Omnes ergo Appellationes, quæ contra Decreta à me edita (quamdiu ista sacris Canonibus Concilijsque in hoc Regno receptis fuerint conformia) interpositæ sunt, & quidquid in favorem Regaliæ deinceps Illustrissima Dominatio Vestra mota fuerit, non aliud ex sententia Romani Pontificis elo-

Z z

gium

Ilia
delicata
ca III
230

gium merebitur, quàm quòd *contra manifestam causam iustitiam, contra omnes humani Divinique Juris regulas, contra ipsius Ecclesie totiusque Provincia jura & libertatem, & contra morem Prædecessorum aliorumque Gallie Præsulum peracta sint.*

Nec potest Palarinus, alijque ei similes, qui censuras incurrerunt, pro se textum capituli *Venerabilis. de sent. Excomm. in 6.* producere, in quo dicitur: *Ubi Superiori competit de Excommunicatione cognoscere, absolutio, seu relaxatio quam ipse fecerit, tenet.* Palàm enim est, in eo canone de eo solum casu sermonem esse, quando absolutio in præjudicium sacrorum Canonum, Conciliorum, Decretorumque Summorum Pontificum vergat; verba citati capituli sunt; *Quoniam etsi contra jus litigatoris, non tamen contra jus Constitutionis absolvit.* Id quod etiam in capitulo *cum inter, de sententia & re judicata* habetur. Cùm ergo Illustrissimæ Dominationis Vestræ Kalendis Septembris anno 1677, pronuntiata sententia, secutæque inhibitiones, & quoad formam, & quoad substantiam nullæ irritæque sint, ut abundè alibi ostendi, & ipse quoque Romanus Pontifex testatus est; sequitur me nullo modo ijs deferre debuisse, præsertim cùm me nec vocato, nec audito nulla potestas Vobis fuerit, me potestatis meæ usu interdicendi, ut est expressus textus in *cap. Romana de Appellat. in 6.* & ibi Barbosa alijque plures Canonistæ.

Verum quidem est, me non adlaborasse, ut pronuntiata ab Illustrissima Dominatione Vestra sententia pro nulla irritæque declararetur; cæterùm ne id facerem, causæ intercesserunt toti mundo notæ: sed neque id obstaculo meæ causæ, nec ego præsentì actui illud prætendo, ut à sententia Vestra appellem, sed tantùm ut nullitates, ac essentielles defectus appareant, qui sententiam Vestram

callam

causam reddiderunt, quique tam sunt manifesti, ut nec deferre illi possim, nec tamen opus habeam appellare; quippe teste S. Gregorio in *cap. 1. de sent. & re judic.* *Sententia contra leges canonicas prolata, licet non sit appellatione suspensa, non potest tamen subsistere ipso jure.* Et S. Symmachus in Concilio Romano: *Injustum iudicium, & definitio iniusta Regio metu vel jussu à Judicibus ordinata non valet, nec quidquam contra Evangelicam, vel Propheticam, aut Apostolicam doctrinam Constitutionemque eorum, si ve Sanctorum Patrum actum fuerit, stabit.*

Has ergo aliasque ob causas liberrimè profiteor, me, quos hætenus, aut excommunicavi, aut excommunicatos declaravi, semper pro excommunicatis habiturum, idque Clero Populoque, ut eos pro talibus habeant, numquam inculcare cessabo, dicamque quod olim in simili casu S. Anselmus Episcopus Belvacensis: *Qui justè ligatus est, solvi non debet, nisi prius per penitentiam satisfaciat illi, quem læsi, atque ita est fortassis non dignè & pro meritis, saltem ex misericordia persuadente, & justitia paremte Catholica Ecclesia restituitur; neque enim vel ipsi Beato Petro sic est hac collata potestas, ut vel non solvenda solvere, vel non liganda ligare debeat; quanto igitur minus nobis? Id igitur certum habetote, me à semel pronuntiatâ sententia non deflexurum, sed eam planè retenturum.* Apud Surium in *vita S. Anselmi.* Ipsam verò Palarini absolutionem quod attinet, ausim Illustrissimæ Dominationi Vestræ illa Ivonis Carnotensis verba in memoriam revocare: *Famæ Vestræ non bene consulitis; si enim justo anathematis vinculo est ligatus, cum justa vincula non dissolvat, nisi vera cordis conversio, eo adhuc permanente in crimine ad persuasionem quamdam Persona splendide, quid est hoc anathema destruere, nisi seipsum pravaricatorem constituere?*

Hæc sunt, quæ Illustrissimæ Dominationi Vestræ in hac

causa significanda duxi, quæque si nimis liberè à me dicta sunt, non id planè fuit, quòd ignorarem, quid reverentiæ deberem; sed quòd in causa DEI Ecclesiæque locum esse crederem honestæ libertati, & si quidem Illustrissimæ Dominationi Vestræ placuerit ea legere, quæ, qui crucem præferebat, S. Thomam Archiepiscopum Cantuariensem intrepidâ libertate admonuit, animadvertet, me, quamvis Episcopum, & quidem omnium hujus Provinciæ seniores, multò parcius quàm ille locutum; & tamen Archiepiscopum monebat, non aliâ culpâ lapsum, quàm nimio in Confratres Ecclesiâque suam amore.

Apamijs 8. Maij 1680.

Humilimus & Obsequiosissimus

Servus

Franciscus Episcopus Apamiensis.

Documentum XLVI.

Aliud Eiusdem INNOCENTII PP. XI. Breve ad Illustrissimum Episcopum Apamiensem.

Die 17. Julij Anno 1680.

Venerabilis Frater, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quod plurimorum sermone Nostris auribus dudù insonat, Fraternalitatis tuæ ad Nos litteræ planè declarant Te scilicet in tribulationibus gloriantem, & inter affectu valetudinis incommoda, inter paupertatis & vexationum angustias crescentem quotidie magis in charitate Christi, magno fortique animo illius causam agere, & pergratum Deo hominibusque spectaculum exhibere. Magnum profectò ex tantæ virtutis experimento dolori Nostrò solatium cepimus,

cepimus, & pari obligationis nexu obstringimur, tendendi supplices in cœlum manus, ut uberes profiteamur misericordiarum Patri gratias, quòd difficillimo tempore suscitaverit sibi in isto Regno Sacerdotem fidelem, qui in communi animorum consternatione & silentio, quasi tubam exaltet vocem suam, & opponat murum pro domo Israël. Documentum illustre cæteris, quos Dominus posuit regere Ecclesiam, quam acquisivit sanguine suo, quàm pæclara, quàm gaudij plena res sit, dignos haberi, qui pro Jesu Christi nomine contumeliam patiantur: si contumelia dicenda est, ex qua vera & solida in hac quoque mortali vita oritur gloria, iudicio sapientum. Nos quidem, quantum situm in Nobis erit, nullo loco deerimus virtuti tuæ: quamquam etsi deessent omnes, pro explorato tamen habemus Deum causæ suæ, necessitati Ecclesiæ, constanti tuæ in ipsum fidei, assiduis & accuratis precibus Nostris, bonorum denique omnium votis non defuturum. Statueramus efficax remedium adhibere ijs, quæ Archiepiscopus Tholosanus contra Lugdunensis Concilij sanctionem, & contra Apaniensis Ecclesiæ, vel potius Provinciæ Tholosanæ jura libertatemque attentare ausus fuit: sed redditis Christianissimi Regis literis, in quibus ad ultimas Nostras consuetæ cum filialis observantiæ significatione respondens, se injunxisse significat dilecto filio Nostro Cardinali d' Estrées, ut expedito itinere ad urbem proficiscatur, regiam Nobis mentem super negotio Regaliæ declaraturus: operæ pretium duximus eisdem remedio superfedere, dum Cardinalis adveniat. Nobis enim persuademus, Regem quoque ipsum interim curaturum, ut omnia in locum pristinum reponantur. Quod si secus accidat, præfatus Archiepiscopus, ab eoque causam habentes pergant in tetuisque Canonicis, alijque Ecclesiæ

llia
 edicatu
 ca III
 230

tuae Beneficarijs vexandis, prætextu juris Metropolitici, tuæ Pastoralis sollicitudinis, & spectatæ constantiæ partes erunt, Te, tuamque Ecclesiam adversus eorum attentatæ Sacrorum Canonum, & Constitutionum Apostolicarum ope armis defendere. Ad Nos enim quod pertinet, omne tibi à Pontificia autoritate, & à paterna charitate Nostra præsidium polliceri debes. Tibique Apostolicam benedictionem peramanter impertimur. Datum Romæ apud sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 17. Julij 1680. Pontificatus Nostri anno quarto.

Marius Spinula.

Documentum XLVII.

Epistola Domini Dorat Archipresbyteri Aque-
fis ad Dominum la Borde.

NOtandum est, Clericum quemdam, nominatum la Borde, ab illustrissimo Episcopo Apamiensi (qui nunquam induci potuerat, ut illum ad sacros Ordines promoveret) Romam missum esse, ad curanda Diecepsis negotia, quò jam Dominus Dorat ejusdem Episcopi jussu pervenerat, Sacerdos plenæ exploratæque probitatis ac prudentiæ. La Borde, Episcopo Apamiensi jam vita functo, Romam Parisios discessit consilijs quorundam permotus, simulque libellum mendacijs ac calumnijs refertum Aulæ obtulit, eodémque tempore non erubuit Domino Dorat scribere, se conscientie stimulis adactum, & pœnitentiâ eorum, quæ contra Regaliam unicus cum eodem Dorat consilijs exercuerat, Romam egressum, Regiamque Clementiam, à qua ve-
niam

niam speraret, appellâsse, atque, ut Dorat idem faciat, vehementer hortari. Ad hanc epistolam Doratus sequentem in modum respondit:

*Amice ad quid scripsisti? Vestras decimo quarto Martij exaratas, quo tempore Christi Redemptoris nostri Passionem recolimus, ritè accepi. Fateor enimverò quæ Romæ, non quidem ea, quæ mecum in causa Regaliæ, sed quæ clam me secretò agitâstis, vobis meritò horrore esse. Illud quoque verum est, nec à me negari potest, cum dicitis, vos spe veniæ consequendæ ad nova consilia permosos esse; quamquam illud potiùs dici oportebat, vos vid. spe præmij consequendi, quo labores compensarentur pro Ecclesiæ juribus & libertate suscepti, invitatos esse; quippe vobis animus non fuit, pro Ecclesia militare, postquam armari contra vos mundum experti estis. Priùs enim, cum nondum tempestas defeviret, adeò Regaliam detestati estis, ut eam in epistola ad Illustrissimum Episcopum Apamiensem 18. Septembris anno 1678. Parisijs data *suu imaginariu appellaretis, imò tam injustum, ut etiam juvante Episcopo ei promovendæ numquam animum adjicere, Vestri inque operam locare sustineretis; & adjecistis: Optare quidem vos, ut Regi citra culpam obsequi liceret, sed rem esse tam evidenter injustam, ut instrumentum esse nolitis ei protegendæ. Et in eadem epistola Vos ita Regaliam sectari ostenditis, ut eam improbetis quidem, nec tamen eam deserendi animus viris suppetant, sed similem captivo esse, servitutem aversanti, sed viribus destituto, quibus laqueos abrumpat. Et palmariam causam, quæ vos Regaliæ devinicat, adjungitis, vid. quia alioqui non essetis amicus Cesaris. Et in alia epistola vigesima septimâ Augusti data: Tertiâ jam vice expertos Vos esse dicitis, nemini ad Regem aditum permitti, nisi qui animo veniat**

niat

Uia
 edicata
 Ca. III
 230

niai, omnia quæ ab illo sunt, collaudandi approbandique: & ipsi quoque Sorbonæ Doctores iustissimam credere Ecclesie causam, ne id tamen scriptis testentur, metu prohiberi. Hæc tunc quidem Vobis sententia fuit, non animo tantum, sed etiam calamo expressa, parvâ licet Regiæ Majestatis reverentiâ; at verò ubi mortuo Episcopo Apamiensi ex una parte mortuas quoque spes Vestras credidistis, ex altera metus & pericula se ostentârunt, tunc enim verò sepelita fiducia, quam in Deo collocare oportebat, veritique familia Vestræ paupertatem, nec aliâ ratione inducti, quàm spe amplioris fortunæ, Conscientiam, Episcopum, Ecclesiam, Vestrosque Amicos deserere statuistis, imò Regis ipsius causam; quippe qui Vestris imposturis calumniisque id solùm egistis, ut Eum veritatem celaretis, utque gratia apud illum exciderent, qui & Conscientiæ & honoris titulo multo magis quàm vos Ejus obsequio adstricti sunt, quique & in hoc, & in prosequenda Ecclesie causa nullum aliud sibi præmium ante oculos ponunt, nec deinceps ponent, Divinâ favente gratiâ, quàm illud unicum, ut Deo vid. placeant. Revocate in memoriam, non prius Vobis alias cogitationes, aliâmq; sententiam susceptas esse, quàm ubi advertistis, noluisse me cooperari, ut Beneficio, ad quod aspirabatis, potiremini; memineram enim, Illustrissimum Apamiensem sapè & me, & alijs coram palàm professum esse, Vos ad vitam Ecclesiasticam minimè vocatos esse: quæ etiam causa fuit, ut numquam induci potuerit, ut Vos, quamvis per ætatem liceret, sacris Ordinibus initiaret. Hic quidem fama percrebuit, Vobis eum honorem contigisse, ut ad Regis alloquium admittamini: quod si verum est, vereor, ut si oculos in faciem Vestram conjecerit, pro mirabili, quam à Deo accepit, sagacitate, continub agnoverit,

agnoverit, nullam verbis vestris se posse fidem adhibere. Maluisssem equidem pro amore, quo vos complector, hæc omnia æterno silentio involvere, sed tam multa à vobis veritati adversa & scripto, & facto prolata sunt, ut me coegerent veritatem, quam aliàs celatam cuperem, palàm edicere. Libellus, quem, uti scribitis, ad Regem dedistis, & hic ad Eminentissimum Cardinalem de Estrées, ad manus quidem meas necdum pervenit; cæterùm cum nullius nec in Regem, nec in Deum admissæ culpæ mihi conscius sim, quidquid in eo continetur, si verum sit, pudori non erit; si falsum, imposturæ convincam, nec, ut spero, Deus unquam permittet, ut qui me cognoscunt, aliquid meis moribus indignum credant, præsertim cum candor sinceritasque mearum intentionum neminem lateat. Ego Romam adij iussu Episcopi mei, cujus merita pietasque non vobis tantum, sed etiam Ecclesiæ toti perspecta sunt. Ego primas negotij & industriæ meæ partes à precibus incepti, quas Sanctitati Suae demississimè obtuli, rogaviq; interpositâ Eminentissimi Cardinalis Cybi operâ, dignaretur apud Christianissimum Regem secretam privatamque Episcopo meo audientiam obtinere; id enim mihi Episcopus imperaverat, sperabatque, si modò rationes ac momenta causæ suæ exponere posset, se justissimo Principi facile persuasurum, non solum ut institutum suum probaret, verum etiam promoveret. Præclara sunt utique hæc innocentia meæ testimonia, nec credo suppetere vobis, quæ illis opponatis. Perrexi deinceps approbationem Constitutionum urgere, quas idem Episcopus meus ad Capitulum dederat, obtinuiq; à Summo Pontifice. Exhibui quoque epistolas Eidem Pontifici ab Episcopo, Capituloque Cathedrali datas, quibus Ecclesiæ suæ libertatem commendabant; ac tandem nihil

llia
delicata
Ca III
230

seu voce, seu scripto omisi, quod ad plenè informandam Sanctitatem Suam de iustitia causæ, quam defendendam susceperam, necessarium crederem. Hæc cum ita habeant, quid tandem illud est, quod, uti dicitis, Conscientiæ mihi ducere, pœnâsque dare oporteat? an fortè quod Confessariorum meorum consilijs Suæque Sanctitatis Voluntari non sim plenè obsecutus? id enim mihi exprobratis. Cæterùm quàm hæc querela nullo fundamento nitatur, Vobis perspectissimum est; ego enim quamdiu Romæ moratus sum, duobus tantùm Confessarijs usus sum. Primus fuit R. P. Mariana Sosini, Congregationis Oratorij S. Philippi, cuius memoria non Romæ tantùm, sed in toto Orbe Christiano magnæ venerationi est, constat enim sanctitate florentem vivis excessisse; huic ego, donec consilio Medicorum Carbonianum Româ migravit, arcana commisi Conscientiæ meæ, & ex adjuncto litterarum exemplarij, quas ad me dedit, perspicere licebit, quam ille de me opinionem habuerit: planè cum in laudes meas effundatur, maluissem eas epistolas celari, nisi ut illas proderem calumniæ effecissent, quas in me coniecistis; ergo, ut verbis Apostoli utar, *factus sum inspiens, sed vos me coegistis*. Alter meorum Confessariorum est R. Pater Ascanius Belluzius, Eiusdem Congregationis Superior, cuius laudibus recensendis consultò abstinco, quippe adhuc viventis: quid ille de me sentiat, interrogari potest audiri que: *Ætatem enim habet, ipse loquatur*. Ipsi quoque Illustrissimi & Reverendissimi Episcopi Apamiensis operâ in expianda Conscientia quindecim ferè annos usus fui, dum in Apamiensi Diœcesi commorarer; & postquam me Romam contulisset, non cessavit, quâ erat charitate, me litteris instruere, imò datis epistolis ad quamplurimos, eosque Primores, ipsiùm

que summum pontificem meam agendi rationem quam plurimum comprobavit; quæ omnia argumento sunt, nihil contra illius intentiones à me peractum esse, præsertim si ea quoque ad animum reducat, quæ vos ipsi Eius jussu ad me scripsistis. Sanè multò maiori jure opponere ego vobis possem, quod vos ipsi viro fide dignissimo confessi estis, vid. & Romæ à noto quodam Pœnitentiario, & in Æde Lauretana ab alio Societatis Jesu vehementer improbatam esse mutationem, quam tunc temporis meditabamini, quæque animum, & Conscientiam vestram adeò agitavit, ut & somnus à vobis fugeret. & tristissimæ imagines oculis oberrarent, adeò ut horrore metuque percellerentur, qui vobiscum sermonem miscebant, & ego alijsque quamplures amici vestri id in vobis notaremus; hæc inquam, cum perspectum esset, vobis obijci posse, maluistis prævenire, justasque querelas injustis calumnijs occupare.

Sed nec sufficit vobis, ut me Aulæ Regiæque Christianissimo odiosum redderetis suspectumque, nisi insuper idem Romæ, & apud Summum Pontificem moliremini, Cujus Voluntati dicitis me adversatum, & defectum obsequij eo prætextu velasse, quòd non satis de rerum veritate Pontifici constaret. Cæterum voluntatem Romani Pontificis quod attinet (quam me dicitis nullius pensi habuisse) adeò ex Brevibus ab Eodem Pontifice datis clarum est, ut omnibus constare possit, me ab ea nihil penitus deflexisse; & ego sæpiùs de hac causa cum Sanctitate Sua locutus sum, estque tanti momenti, ut ne diem quidem Romæ me passa esset consistere, si contra illius intentiones aliquid moliri attentasssem. Quod si illud velitis, Pontificem meis sermonibus eò adductum esse, ut sententiam mutaret, seque ad alia consilia induci pateretur, magnam profectò injuriam

riam ei facitis, perinde ac si tantus Pontifex ex meis nutibus arbitrioque penderet, nec quid facto opus sit, intelligere posset, nisi me suggerente. Illud verum est, quod, cum causa Regaliæ sit admodum recondita, multisque etiam Gallicanorum Scriptorum ignota, necessarium fuisse, ut Sanctitas quoque Sua dignaretur in ejus fundamenta exactè inquirere, quod etiam abundè fecit. Cum ergo hæc ita se habeant, ingenuè fateor, non posse me non vehementer admirari indignarique malignitati vestræ, quæ totam epistolam aspersistis, & semel iterumque repetere: *Amice ad quid scripsisti?*

Causam Domini Serris quod attinet, ipse rationem eorum reddet, quæ inter utrumque vestrum Florentiæ contigerunt; cumque sit vir æqui bonique amans, ingenuè veritatem fatebitur. Illud verum est, me nunquam induci potuisse, ut illis quæ scribitis fidem adhiberem, vid. eum vobis minas intentasse, ac coegisse, ut litteras ad R. P. Fabrii scriberetis, easque, quas Pater de la Chaise ad vos dederat, vi abstulisse: quis enim sibi persuadeat, hominem exremem nullisque clientelis subnixum in urbe tam grandi, & contra hominem tam robustum viridumque, ac viribus præpollentem hæc ausum esse? Planè hoc facinus haud dissimile videri possit pugnae, quam David suscepit cum Goliatho Gigante, & quisquis utrumque Vestrum cognoscit, fabulam omnino narrari opinabitur. Quod si, uti scribitis, ingenuè professus est, vereri se, ne in Vestrum interitum rueretis, profectò à veritate non aberravit; quis enim credat Vobis animum fore ad Vestras culpas dolènter palàm faciendos, excipiendisque poenas, quas propterea meriti estis, quando horrore paupertatis aliarumque adversitatum, quæ gloriosæ Vobis fuissent, tam indignè perpetrastis? Cau-

Causam Ecclesie Apamiensis quod attinet, & cui Vos malè ominamini, ea talis est, ut omnino sperem, feliciter absolutum iri, nec minori Ecclesie, quàm Regni ipsius bono. Denique si Dominus Serri veritus est, ne nostro in Gallias adventu vita mea periclitaretur, id illius tribuo charitati; alioqui tam mihi Principis justitia perspecta est, ut vanum credam, qui ob fideliter expleta Episcopi sui mandata poenas ab æquissimo Rege verèatur. Quod si præter Christianissimi Regis intentionem ob expletas honestatis, & Conscientiæ meæ partes adversi aliquid eveniat mihi, spero cum Divina gratia, me id æquo hilarique animo laturum: nec tam me, quàm illos potius miseros fore, qui earum calamitatum auctores mihi fuerint; nam ut bene S. Cyprianus monet *epistolâ 55. Cum nocentes innocentibus injuriam faciunt, illi patiuntur injuriam, qui facere se credunt.* Et S. Hieronymus *epist. 68.. Non qui patitur injuriam, sed qui facit, apud Christianos miser est.*

Hæc sunt quæ ad epistolas Vestras respondenda duxi, quibus illud adjungo, me numquam cessaturum pro salute Vestra memoriam ad aras facere, imò multò jam ardentius quàm olim facturum, quippe verbis Salvatoris nostri impulsus, pronuntians: *Orate pro calumniantibus Vos; & exemplo quoque Regij Prophetæ excitatum, qui cum calumnijs suorum impeteretur, tantò impensius orabat: Locuti sunt, inquit, adversum me linguâ dolosâ, & sermonibus odij circumdederunt me, pro eo, ut me diligere, detrahant mihi, ego autem orabam.* Ergo à Divina misericordia easdem Vobis, quas mihi gratias postulabo, atque utinam preces meas, quamvis ab indigno profusas, ille exaudire dignetur, quem admodum servi sui Davidis exaudivit: *Ego autem, inquit, orabam*

orabam, & exaudisti me DEUS meus. Id Ecclesia hodierno
Officio precatur, & ego ex toto corde persevero.

Romæ 2. April. 1681.

Humillimus & addictissimus Servus

Dorat Archipresbyter Aquensis.

Documentum XLVIII.

Reverendi Patris Mariana Socini Presbyteri
Oratorij JESU CHRISTI in Urbe, ad Illustrissimum ac
Reverendissimum Episcopum Apamiensem.

29. Octob. 1679.

Illustrissime ac Reverendissime Domine.

MAgnum obtigisse mihi lucrum existimo, ex eo, quod
mihi datum sit familiariter atque intimè agnoscere
Dominum Archipresbyterum Aquensem, Sacerdotem,
liceat dicere, dignè Evangelio Christi conversantem, ope-
rarium inconfusibilem, & quidem in illo & Illustrissimam
Dominationem Vestram agnovi, tanquam in Discipulo
Magistrum, tanquam in filio Patrem, utinam dum utrum-
que ex corde veneror, utriusque etiam virtutes sedulo
imitari incipiam.

Non sine magno ac justo animi mœrore audivi motum
magnum, qui factus est in mari, ita ut navicula Vestrae Pa-
storali Sollicitudini credita, jam videatur operiri fluctibus,
& jam clamandum superfit: *Domine salva nos, perimus.*
Magna quidem procella, magnum periculum: sed major
ille, cui data est omnis potestas in cœlo & in terra, qui pro
Sanctissimo. Suo beneplacito imperat ventis & mari. & sic
eran-

tranquillitas magna. Spero equidem, quòd manus Domini erit cum Illustrissimo Domino meo; nec irrita fiet spes mea: quia in paterna DEI providentia, atque ipsius causae justitia, nec non in tam pij Praesulis vigilantia & constantia innititur.

Gaudeo, Illustrissime Domine, quòd in negotio maxime arduo ac periculis pleno, non quaras, quae Tua sunt, sed quae Jesu Christi: quòd omnia arbitreris, ut stercora, ut Christum lucrifacias. Gaudeo potissimè, quòd Zelum Dei habeas, ac Zelum secundum scientiam, Zelum illum, quem, ut aiebat S. Bernardus, inflamat charitas, informat scientia, firmat constantia: Zelum fervidum, circumspectum, invictum, Zelum denique humilem, docilem, absque ulla animi perturbatione, cum cordis dulcedine, cum debito charitatis ordine, ut in majora magis, in minora minus feratur Zelus; quae quidem Zeli circumstantiae fulgent egregiè in Illustrissimo Domino meo.

Inficiari quidem non possumus, quin rerum maximae arduarum eventus, juxta inscrutabilia DEI judicia, incerti sint: sed certissimum est, quòd fideliter ac fortiter propter Christum certantibus reposita sit corona justitiae, quam reddet in illa die justus Judex.

Ego pluries allocutus sum Eminentissimum Dominum Cardinalem Cibum de rebus ad Ecclesiam Vestram spectantibus: ac testor, quòd optimus hic Cardinalis agnoscit justitiam causae, nec non Spiritum verè Apostolicum, quo Illustrissima Dominatio Vestra negotium promoveret; ipsumque negotium saepius ex corde commendavit Sanctissimo Summo Pontifici, nec unquam desistet à protectione tam piæ causae; ac certa sit, quòd Eminentissimus iste Princeps diligit ex animo Illustrissimam Dominationem Vestram,

Ilia
dicitur
causa
23.0

fram, Vestramque probatam virtutem, prout meretur, in pretio habet. Ipse Summus Pontifex benignam prabet aurem negotio, ac favorem suum, prout DEUS dabit, impendet. Interim ego minimum, quod potero, libentissime adjiciam.

Obsecro Illustrissimum Dominum, ut excusare dignetur redditum nimis serum istius meae Epistolae. Etenim infirma mea valetudo, cui accedunt non modicae occupationes, vel adimit, vel minuit culpam tarditatis meae. Ex corde commendatum me cupio Sanctis Vestris precibus, prout & ego semper memor ero Vestri apud Deum.

Scribo Illustrissima Dominationi Vestrae ex oppido Carboniani in agro Romano, è rustico quodam pradio, quod pertinet ad nostram Congregationem Oratorij, ubi per aliquos dies detineor medicorum consilio. Utinam magnificem Christum in corpore meo, sive per vitam, sive per mortem. Die 29. Octobris. 1679.

Documentum XLIX.

Copia d' una Lettera del medemo Reverendo
Patre Mariana ad una persona di pietà.

21. Octob. 1679.

Gl'è che si compiace di sentire il mio parere intorno all'impetrazione delle SS. Reliquie al favore del nostro Signore D. Errigo Dorat, direi che la singolar bontà del supplicante merita qual che singolarità di gratia, essendo ci anco moral certezza, che sotto l'occhio suo saranno tenute con ogni venerazione e culto: è potiamo che non dispiacera à i Santi venire in mani così pie Lodarei che . . . rap-
pre-

presentasse al Signore. . . . il merito del Signore Don Errigo, che oltre alla sua bontà, è anco bene merito della Sede Apostolica per la santità delle cause, che promove in Roma, con suo dispendio, con fatiche, e con pericoli . . . mi favorisca di dire al Signor Don Errigo, che io li do il mio placet, per ottenere le reliquie de' santi, con questo patto, che egli si oblihi di esser santo, e di redintegrare al suo tempo le reliquie, che toglie à Roma con le reliquie, che poi resteranno del suo corpo. Mi raccomando con tutto l' cuore alle orationi . . . e di luy. 21. Octob. da Carbognano 1679.

Documentum L.

Breve Sanctissimi D.N. INNOCENTII XI. PP.

Ad Canonicos Apaminienses.

INNOCENTIUS PP. XI.

Dilecti Filij, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Nihil accidere Nobis tristius poterat nuntio, quem cum rumore ipso publico vestrae litterae attulerunt; decessisse bonae memoriae Franciscum Apamiensis Ecclesiae Episcopum, eam virtute, eoque Pastoralis zelo, & invicta animi constantia praeditum, ut Vir secundum cor Dei, & verè Apostolicus dici meruerit. Quod autem dolorem nostrum cumulat, eo tempore decessit, quo eum maximè vivere afflictis ejusdem Ecclesiae conditio postulabat. Causam enim vestram, quos tam vigili Pastore, tam provido parente orbatos, videmus, non mediocriter angimur. Omnem tamen doloris sensum ab animis nostris debet abstergere consideratio praemiorum, ad quae illum, sicuti sperare fas est, tot pro sua Ecclesia exhausti labores, tot incommoda, atque arumnae pro causa Dei forti magnoque animo ad supremum

B b b

mum

mum vitæ spiritum toleratæ, ex hoc mortali carcere evocârunt. Unde spes alia oriri debet, eum validiore in posterum patrocínio rebus vestris è Cœlo affuturum, neque passurum, ut Apamiensis Ecclesiæ Disciplinam tam sapienter à se, tam salubriter restitutam quisquam mortaliū invertat: sed potius à Misericordiarum Patre impetraturum, ut conversis in melius animis consiliisque aliter sentientium, pristina eidem Ecclesiæ pax, tranquillitasque reddatur, ut sponsæ sibi per tot annos ad extremum dilectæ, in præsens viduatæ, Præsul si minus pari, simili tamen spiritu ac virtute contingat; modò vos fideles inveniamini in Canonica libertate ipsius Ecclesiæ pro viribus tuenda, & in observandis sapientissimis constitutionibus, quas ab eo lucubratas, vobisque ad sanctioris vitæ regulam pro instituti vestri sanctitate propositas, Nos non ita pridem Apostolicâ autoritate firmavimus: quæ ut strenuè, & constanter exequamini, utque istius Diœcesis Clerum in tradita ab ipso disciplina sedulò contineatis, supervacaneum ducimus adhortari; cum diuturno experimento perspecta virtus, fidésque vestra, plus etiam quàm à vobis petere æquum esset, polliceantur. Cæterum ex nostris ad eundem Episcopum Litteris decimâ septimâ Julij datis cognoscere potuistis, quàm præcipuum sibi locum inter Pontificias curas vindicet negotium Apamiense, cum quo plurimarum Gallici Regni Ecclesiarum, vel potius totius Ecclesiæ Catholicæ causâ conjuncta est. Meritas interim, rebus ab excessu Episcopi per vos piè ac fortiter gestis, laudes tribuimus, utque in instituto itinere strenuè pergatis, vos magnoperè hortamur, nihil omitturi eorum, quæ ad prosperum rerum exitum conducere posse intelligemus. Speramus autem ac planè confidimus, divinam bonitatem, vos

arque

atque Ecclesiam istam singulari cum vestra laude & pro-
ventu ab omni tribulatione, quam subire necesse est, qui-
cumque volunt piè vivere in Christo Jesu, quàm primùm
liberaturam. Lata interim vobis omnia assiduo cum Di-
vinæ Gratiæ incremento apprecamur, & intimo paterni
amoris sensu Benedicimus. Datum Romæ apud Sanctam
Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris, die 25. Septemb.
1680. Pontificatus Nostri anno quinto.

Marius Spinula.

Documentum LI.

Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII XI. PP.
Ad Illustrissimum Archiepiscopum Tholosanum.

INNOCENTIUS PP. XI.

Venerabilis Frater. Non possumus non vehementer
mirari, quod ad aures nostras pervenit, videlicet Frater-
nitatem tuam veritam non esse passim absolvere eos, quos
novo & injusto Regaliæ titulo, in Apamiensis Diocesis
Beneficia intrusos bonæ memoriæ Franciscus Episcopus
declaravit obstructos censuris, à Generali Concilio Lugdu-
nensi inflictis; cum præsertim non desint, qui parochiales
quoque Ecclesias (rem antea inauditam) eo prætextu oc-
cupaverint. Admirationem verò Nostram vehementer
auget, quòd nihil statuere potes contra jura, libertatèmque
Ecclesiæ Apamiensis, quin idem contra Tholosanam, &
universam Provinciam istam statuas. Præterea ignorare
non potes, Episcopum ipsum Apamiensem à tuis Senten-
tijs ad Nos, & ad hanc sanctam Sedem appellasse, Nosque

Bbb 2

appel-

appellationem hujusmodi admisisse; cujus rei vel umbra ipsa, si debitam Eisdem Sedi reverentiam in consilio habere voluisset, revocare te, atque retrahere ab incepto debuisset. Hæc scribenda ad Fraternitatem tuam duximus; ut & ea, quæ perperam egisti, corrigas, & à similibus in posterum agendis abstineas, atque interim conscientiæ tuæ consulas.

Datum Romæ die 2. Octobris 1680.

Marius Spinula.

Documentum LII.

Breve Sanctissimi D. N. INNOCENTII XI. PP.

Ad Capitulum Ecclesiæ Apamiensis.

INNOCENTIUS PP. XI.

Dilecti Filij, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Præter omnem expectationem Nostram accepimus ex vestris litteris, quæ nuper isthic acciderunt de dilecto Filio Michaël d' Aubarede Archidiacono, & Vicario Generali, per vos verum & legitimum ejusdem Ecclesiæ Capitulum constituentes, Canonicè Electo, exulare jullo; deque admissis ad celebrationem divinatorum officiorum ijs, quos tanquam in beneficiorum possessionem temerè ac violenter intrusos, bonæ memoriæ Franciscus Episcopus vester innodatos censuris, à generali Concilio Lugdunensi inflictis, promulgaverat. Vestræ tamen pietatis, ac fidelitatis, manere in statione, & locum, in quo positi estis, constanter tenere, sicut facitis: neque alios Vicarios Generales sede vacante agnoscere, quàm præfatum Michaëlem d' Aubarede, & alios à vobis electos, vel eligendos; quos etiam quatenus opus sit, autoritate Apostolicâ confirmamus, & respe-

respectivè confirmabimus; mandantes Clero tam Seculari, quàm Regulari & universo populo Apamiensi, ut neminem alium, quàm quos diximus, Vicarium Capitularum agnoscant, aut illi actum ullum obedientiæ præstent; de quo etiam per vos, seu per electos à vobis Vicarios, moneri præfatos, Clerum, & populum volumus, ac mandamus; alios enim, quicumque Vicarij Generalis auctoritatem sibi, quocumque nomine usurpare auderent, antequam novum Episcopum Apamiensi Ecclesiæ præfecerimus, nullum planè jus, aut facultatem habere eos, negotijs se Ecclesiæ, & Diocesis istius immiscendi, eaque omnia, quæ Vicariatus ejusmodi titulo per eos agi contingeret, irrita, & inania, ac nullius momenti fore declaramus. Agenda interim Divinæ Misericordiæ uberes gratiæ de occasionibus, quibus virtutem, ac fidem vestram exercet, & de singulari constantia, quâ vos armat, ad omnia alacriter pro Christi nomine, cum gaudio sustinenda. Nos paternum Nostrum ob angustias vestras dolorem, eâ interim consideratione lenimus: quòd multæ sunt tribulationes justorum, & de omnibus eis liberabit eos Dominus. Ac vobis dilecti Filij, Apostolicam Benedictionem peramanter impertimur.

Datum Romæ apud Sanctam Mariam Majorem sub Annulo Piscatoris die 2. Octobris 1680. Pontificatus Nostri anno quinto.

Marius Spinula.

Bbb 3

Docu-

Ilia
dilecta
III
230

Documentum LIII.

Epistola Joannis Cerle, Vicarij Generalis Apamiensis Ecclesiæ, Sede vacante, ad INNOCENTIUM PP. XI.

BEATISSIME PATER,

Posthumillima Pedum oscula.

SIm licet pulvis, & cinis, eâ tamen fretus benignitate, quâ nos oculos Vestras tamquam bonus Pastor Apostolicis humeris gestatis, & sacro gremio confoveris; non verebor ad Vos Dominum meum loqui, & in Sanctitatis Vestre sinum meas, & totius Apamiensis Ecclesiæ lacrymas effundere. Sed quid lacrymas marorémque loquor, cum nobis potius lætandum sit (siquidem verè Christiani sumus) illudque Pauli unicuique nostrum usurpandum: *Repletus sum consolatione, super abundo gaudio in omni tribulatione nostra.*

Quanta sit hæc nostra tribulatio, Pater Sanctissime; enarrare quis queat? Dum enim Sanctitas Vestra, pendente istiusmodi negotij tractatione, non solum poneret fulmina, sed etiam effertatos tot adversariorum nostrorum animos, omnimodis Paternæ Clementiæ officijs delinire conaretur, nobisque, & induciarum fides, & spes propediem ad futuræ pacis securitatem pollicerentur; ecce repentinâ tempestas ingruit. Quodque Sede vacante nihil innovari passi sumus, & nullâ ratione adduci umquam potuimus, ut anathematizatos, & publicè denunciatos Regalistas in communionem nostram admitteremus; bonis, Patriâ, libertate spoliatur; erramus in solitudinibus, egentes, & angustiati, vinculis, catenisque constricti, per oppida circumducimur, ad terrorem omnibus incutiendum:

dum: cum sicarijs, ac parricidis, teterrimis ergastulis conclusi, suspiria mittimus surdis auribus excipienda; quid plura? Maledicimur, & blasphemamur: extra synagogas faciunt nos: &, ne quid malis nostris desit, in occisionem quoque mittimur.

Scupenda, sed vera loquor, Pater Sanctissime; extinctus enim est, sublatúsque durissimi carceris incommodis R. P. Carla, Canonicus, ac Prior noster; foelix, quòd libertatis Ecclesiasticæ prima victima cecidit. Fuerat ille, venerabilis Episcopi nostri, in restauranda hujus nostri Capituli sanctiore disciplina adjutor, & administer præcipuus: jamque senescebat, suæ nostræque saluti sedulò invigilans; cùm ecce afflictis nobis, & lacrymantibus, repente, ac violenter eripitur. Nulla innocentissimo seni, qui vel vultu sanctimoniam spirabat, habita est reverentia; laboribus, morbis, & extremâ macie confectus rapitur, trahiturque in ultimos Galliaë recessus, ibique in quadam arce includitur, quæ cùm sit ad littus Mediterranei maris, subpestilenti aëre posita, optimo Seni exitio fuit. Morientis, ac tantum beneficium cum lacrymis postulanti, Ecclesiæ Sacramenta negata sunt; quod, cujus scelere factum sit, nondum planè scire potuimus. R. Patrem Michaelem d' Aubarede Presbyterum virtutibus, quàm natalibus nobiliorem, quem putabamus exilio tantùm multatum, audivimus ductum Cadomum, ibique in carcerem detrusum. Rev. Pater Rech, tam arctâ custodiâ inclusus constrictúsque est, ut quid de eo factum sit, penitùs ignoremus, nisi quòd à non levi auctore didicimus, multas illum, initio præsertim, ærumnas esse perpeßum: quòdque fidem superare videtur, multi temporis inediâ esse cruciatum. Cæteri Canonici Regulares fratres mei sedibus suis pulsi, in varijs Oppidis inter

inter se, & à nobis distitis, tristissimam (secundum hominem loquor) maestissimamque vitam agentes, exulant.

Ego peccator peccatorumque primus, solus relictus sum, ut hæc nuntiarem Sanctitati Vestrae. Quamquam quis relictum intactumque putet, hominem toties proscriptum, publicatumque, tam diligenter quaesitum? quem si quis in domum admiserit, in summo bonorum libertatisque periculo versatur? ad quem capiendum Gubernator & Praeses Provinciae, ingentis mercedis pollicitatione, omnes, ac singulos cohortatur? cui vincula, triremes, & acerbiora fortasse supplicia parata sunt? Sed hæc mala, Beatissime Pater, culpa meae, atque adeo flagitia, in caput meum, iusto DEI iudicio invexerunt: cum sodales mei, quorum consortio, nec Mundus, nec ipsi digni sumus, non uti hostes, sed ut filij, non in poenam, sed in probationem, & in praemium flagellentur.

Sic premimur, sic affligimur, Pater Beatissime nec mitius habentur, quicumque suspecti sunt, auxilio nos consilioque juvare suo, aut propensiore benevolentia nos prosequi. Non modo periculosa, sed etiam exitiosa res est amicitia nostra, quemadmodum multi experti sunt. In his est Albienfis Ecclesiae Theologus, nomine Dufferiet, vir inter nostrates, si quisquam alius, de Ecclesia bene meritus, pietate, eloquentia, rerum Ecclesiasticarum peritia conspicuus, quem bonus quisque Episcopus non modo complectitur ut filium, sed etiam audit, ut magistrum, reveretur ut patrem. Hunc in extremam senectutem vergentem, in ultimos Burgundiae fines ablegarunt, non alius certe criminis reum, nisi quod adversarijs in suspicionem venerit, venerabili Episcopo nostro, & nobis consilium aliquando dedisse. Simili poena, & ob eandem causam, affectus

affectus est Presbyter alius nomine Jacobus Cazanave, qui Ecclesiam Tholosanam eximiâ pietate, & Academiam singulari doctrinâ cohonestat.

Oboriuntur mihi lacrymæ, cùm de nobili quodam adolescente mentionem facio, qui, quòd mandatum aliquod nostrum Apamiensis Ecclesiæ foribus appendisset, in horrendas subterranei carceris tenebras projectus est, ibique foetore, aliisque loci molestijs propemodum enectus: ut præ magno beneficio habuerit, hinc eductum, ad Tribunal extraordinarij Judicis, magna cùm ignominia trahi, capitique periculum adire. Plus illi nocuit unus è nostris, qui consanguineus ejus est, quàm profit habere patrum insignem militiâ Virum, & rebus gestis toto Orbe conspicuum. Quâ re profectò, si quo alio argumento, intelligi potest, quanta sit adversariorum acerbitas, odiorumque magnitudo.

Alios permultos omitto, Pater Sanctissime, pro causa Dei extrema quaque subeuntes. Sed hæc quanta sint, levior fortasse videbuntur, si conferantur cum lugendo illo schismate, quo in Ecclesia Apamiensi tunica Christi inconsutis scinditur.

Illustrissimus Archiepiscopus Tholosanus non dubitavit Presbyterum quemdam mittere, qui per summam vim nobis omnibus expulsis, in illa Ecclesia, Sede vacante, vices illius ageret, reverà, ut Sponsam Christi Regalisticis, ut vocant, conculcandam, adulterandamque traderet.

Religio magna est, ac summa pietas huic Vicario Generali, partam contra Canonicas sanctiones auctoritatem, armis, quibus tota Regio perstrepat, asserere: anathemate percussos homines altaribus admovere: plebem Christianam ad celebranda cum excommunicatis mysteria, & ab

ijs suscipienda Sacramenta, reuuentem licet, & fidem sacram legum obtestantem, immisis militibus adigere: Monachos, & Sanctimonialia in obsequio remanentes, ab usu Sacramentorum arcere, & Monasterijs suis eijcere: Sororem Episcopi nostri, alteram Tabitham, viduam Dynastæ Mirapicensis (quod nomen inter primates Regni percelebre est) quæ jam multos annos, erudiendis in Christiana disciplina pauperibus puellis, cum nonnullis pijsimis Virginibus, quas secum alebat, summa cum humilitate vacabat, Apamijs expellere: Seminarij Domum, qui locus orationi, pijs lectionibus, religioso silentio sacer hucusque fuerat, Regalistarum clamoribus, aleis, compotationibus, in multam noctem protrahitis, scedandam relinquere: Apamiarum Prætori, Provinciæ Fuxensis Proregi, Aquitanie Præsidi, eorumque Ministris Ecclesias, ac Monasteria diripientibus, rapinisque, ac sacrilegijs cuncta miscentibus, non solum non resistere, sed etiam omni ope favere, adijti, præstò esse.

Tot tantisque flagitijs, ex uno schismate, tamquam ex suo fonte profluentibus, accessit hæresis. Ajunt enim homines isti Ecclesiæ perduelles, ac publicis instrumentis consignant, jus istud Regaliæ, non aliunde adscitum, non Ecclesiæ, aut Sanctæ Sedis beneficio partum: sed ipsis Regibus innatum, ipsorumque sceptro, ac diadematis naturæ legibus ita esse conjunctum, ut ab ijs nullâ ratione divelli possit: hoc est, licere laicis, quatenus laici sunt, si modò rerum potiantur, præcipua Episcoporum obire munia: Canonicos, qui Sede vacante spiritalem jurisdictionem habent, efficere: Theologos ad prædicandum Dei Verbum mittere: Parochis curandas animas tradere, & alia id genus multa præstare. Qui error, Pater Sanctissime,
Henri.

Henricianæ hæresi, toties à Sancta Sede profligatæ, non modo simillimus est, sed eâ multo peior, multoque pestilentior. Quod enim Henriciani obscure, & quasi per ambages innuebant, isti palàm profitentur, & prædicant. Ex investituris veniebat quidem ad hæresim; at sensim, nec nisi per multos gradus. At in Regalia statim se prodit, & quæ olim in investituris erubescerat, os, frontemque meretricis assumit Hæresis.

Hujus præcipui fautores, Pater Beatissime (horrens, lugensque dico) RR. PP. Societatis Jesu censentur, & sunt. Non mentior Petro, quem scio coram se mentientes verbi sui mucrone aliquando interemisisse. Hi enim privatis colloquijs, publicis professorum prælectionibus, libris quoque in lucem editis, Regnantium in rebus Ecclesiasticis auctoritatem evehunt, & extollunt. Hi Summos Pontifices, quorum constantia in vendicanda Ecclesiæ libertate omnium sæculorum venerationem promeruit, tamquam aut plus æquo credulos, aut nimium in consilijs præcipites, aut gerendæ rei parùm idoneos spernunt, scommatis dicterisque proscindunt. Non habent alios Regalistæ consiliarios, patronos, amicos: per hos fit illis in Aulam aditus. Horum consilio, suavisque, multi quos antea religio impediebat, fractis tandem conscientiæ repagulis, in Beneficia Regaliæ, ut mentiuntur, obnoxia, impetu factò irruerunt. Ut non immeritò quispiam dixerit, Regaliæ parentem esse Patrem Ferrier: nutritium, & educatorem Patrem de la Chaise: præconem Patrem Maimburg: Defensores, & Advocatos, atque adeò milites, cæteros omnes Jesuitas. Quod quidem mirum nullatenus videri debet; pinguiore enim Regaliæ fructus Societas percipit; nam cum hujusmodi Beneficia ex nutu ferè, ac voluntate Confessarij con-

ferantur à Principe, nullâ re magis Societatis potentia pro-
vehitur. Hoc illi familias devincit, hoc innumerabilem
clientum multitudinem illi conciliat.

Quod pertinet ad Archiepiscopum Tholosanum, ut est
Jesuitis in cæteris rebus addictissimus, ita in opprimendis
nobis conjunctissimus. Hujus erga Sanctam Sedem ani-
mum nulla res magis demonstrat, quàm quod nuper re-
cepto Apostolico Brevi præstitit. Vocat illico Regium No-
tarium, jubetque scribere: nefas esse sibi ullum Pontifi-
cium rescriptum injussu Regis, aut legere, aut aperire.
Eam esse Concordatorum fidem: sic ferre Ecclesiæ Galli-
canæ libertates. O miseram libertatem omni servitute cru-
deliorem! quâ durissimo sæcularium potestatum jugo
Gentium Regina subjicitur, tótque habet ergastula, quot
sunt in Gallia Jurisdictionum Curia.

Ad istiusmodi calamitosam libertatem pertinet, quod
nuper in Senatu Tholofano, authore Illustrissimo Archie-
piscopo, factum est. Nam cautum fuit, ne quis in poste-
rum ullum Apostolicum Breve reciperet, quod non esset
prius in Consilio Regis excussum, ipsique probatum, mul-
tâque immensa dicta eis, qui secus fecerint.

Ego verò, quòd Breve miserim, ac unus è Canonicis
nostris, quòd obtulerit, in pœnam nescio quam (gravissi-
mam certè) diligentissimè quærimur.

Ecce, Sanctissime Pater, non Apamiensis modò, sed
totius Ecclesiæ Gallicanæ misera, & ærumnosa conditio!
Hæc ad Sanctitatem Vestram supplices manus tendit, quan-
tum per vincula, quibus atteritur, tendere licet. Consola-
mini, precor, mœrentem, erigite conculcatam, vincitam,
captivamque redimite. Pereat, Pater Sanctissime, spes
adversariorum nostrorum, qui totam vincendi fiduciam
in

in eo collocant, quod tristissimum, acerbissimumque luctum universo Christiano Orbi afferre debet. Quorsum enim negotium istud in tam longas, tamque affectatas moras protrahitur? sperant, nimirum, nec dissimulant, extinctis tum Alecensi, tum Apamiensi Venerandis Præfibus, qui duo soli conatibus eorum adversabantur, litem ipsam ex ipsorum voluntate, sub alio Summo Pontifice, finem propediem habituram.

Quod quidem, vel cogitasse scelus, & parricidio simillimum. Sed hæc tam impia, tam crudelis expectatio divinæ providentiæ munere decipietur. Vivet, vivet in multos annos Sanctitas Vestra, Ecclesiamque Gallicanam non modo Regaliæ compedibus liberabit, sed alia quoque vetustiora ipsius vincula catenasque confringet. Cujusmodi sunt, extincta prorsus Ecclesiastica jurisdictio: Clericorum omnium pessumdata dignitas: & ea portenta, quæ vocant Appellationes ab abusu, quibus quidem per summam temeritatem, & supra Episcopale fastigium, & supra Sanctam Sedem erigit se sæculare Tribunal.

Hæc sunt vota, Sanctissime Pater, non nostra duntaxat, sed omnium ferè tum Clericorum, tum Episcoporum totius Galliæ, quorum eadem est nobiscum sententia, etiam si præ metu longè sit dispar agendi ratio.

Quod ad nos attinet, Pater Beatissime, immensas Sanctati Vestræ gratias referimus, non solum quòd nos, causamque nostram, Paternâ benignitate prosecuta sit, sed etiam, quòd ad nostram tenuitatem scribere indignum Apostolico vertice minimè putaverit. Qua in re, Pater Beatissime, sicut in cæteris omnibus, summorum Apostolorum vestigijs insistitis; nam & Paulus pro Onesimo fugitivo mancipio, & Discipulus Domini, Electæ foeminae Canoniam

cām scripsit Epistolam. Nos verò ea res, & honore cumulat. & solatio plurimum afficit. Nam quemadmodum Machabæi inter tot adversa, nullum aliud rebus suis per fugium fomentumque quærebant, habentes solatio sanctissimos libros; ita nos tot malis jaçtati, tot incommodis affecti, vix tanti doloris acerbitatem sentimus, habentes solatio Apostolicas litteras. Ignoscat precor, Sanctitas Vestra, quòd ad ipsam minùs decenti chartâ scribere non dubitaverim. Istud non meæ culpæ, sed fugæ tribuendum. Vestros Apostolicos pedes exosculari, sacræque vestigia adlambere gloriatur 7. Januarij 1681.

Sanctitatis Vestræ

*Humilissimus & obsequentissimus servus
& in Christo Filius*

Joannes Cerle Vicarius Generalis.

Documentum LIV.

Breve INNOCENTIJ XI. PP. ad R.P. Joannem Cerle,
& Capitulum Ecclesiæ Apamiensis.

Dilectis Filijs Joanni Cerle, Canonico & Præcentori, & Vicario Generali, Capitulo & Canonicis Regularibus Ecclesiæ Apamiensis.

INNOCENTIUS PP. XI.

Dilecti Filij, Salutem & Apostolicam Benedictionem. Quoniam novas in dies prodire accipimus Sathanæ artes, & machinationes; ut quæ à piæ recordationis Francisci Episcopo Vestro pro istius Ecclesiæ, & Diœcesis utilitate salubriter statuta fuere, penitus evertat, & eorum quæ huc usque

usque acciderunt, experientia nos admonet, non defuturos filios perditionis, errate facientes in via plurimos, qui miscere ac turbare nitantur omnia, perperam interpretando litterarum, ac mandatorum nostrorum sensus, ut excusent, pro more suo, excusationes in peccatis. Nos ne ullum huiusmodi hominum molitionibus locum relinquamus, ad litteras, quas die secundâ mensis Octobris, super negotio Vicariatus Capitularis ad vos dedimus, uberiùs explicandas per Præsentes addendum duximus. Quod si quis præter Vicarios Capitulares, qui à vobis verum Apamienfis Ecclesiæ Capitulum constituentibus, Canonicè, & de more electi fuerunt, vel pro re nata eligentur, quos auctoritate Apostolicâ, quatenus opus sit, confirmamus, & respectivè confirmabimus, Vicariatus ejusmodi nomen, auctoritatève quocumque titulo electionis, vel deputationis factæ ab intrusis in Canonicatus ejusdem Cathedralis, quos idem Episcopus promulgavit obstrictos censuris generalis Concilij Lugdunensis; vel ab ipso Metropolitano, vel ab alia quacumque potestate usurpare præsumperit: omnia ab ipsis eodem nomine acta vel agenda, decreta vel decernenda, cum omnibus & singulis inde secutis, & quomodolibet securis, temeraria, & à non habentibus potestatem attentata, ideòque irrita & inania, ac nullius roboris fuisse, nec unquam fore declaramus: eisque, qui prætextu electionis, vel deputationis ejusmodi ullam jurisdictionem exercere ausi fuerint, in virtute sanctæ obedientiæ, & sub pœna majoris excommunicationis, privationis dignitatum & Beneficiorum, quæ obtinent, & ad alia obtinenda inhabilitatis perpetuæ ipso facto incurrendæ districtè prohibemus & interdiciamus, ne id facere ulterius præsumant. Eos quoque qui illis quomodolibet paruerint, aut favorem, consilium, auctoritatem

Alia
delicata
III
230

etoritate quocumque modo præstiterint, cuiuscumque
 ordinis gradus, ac dignitatis sint, tam Laicos, quam Cleri-
 cos, tam sæculares, quam Regulares, etiam Patres Societatis
 Jesu, & Metropolitanum ipsum, quem ceteroqui præter
 causæ meritum, perspecta voluntas nostra, & per nos ad-
 missa appellatio ab ejus sententijs, debent in officio conti-
 nere, similibus respectivè poenis eo ipso & absque alia de-
 claratione innodamus, & innodatos fore decernimus ac
 mandamus; ac earumdem poenarum absolutionem, &
 relaxationem Nobis & Romano Pontifici pro tem-
 pore existenti duntaxat specialiter reservamus: monen-
 tes insuper utriusque sexus fideles, de quarum aeterna salute
 solliciti esse debemus, invalidas esse ac fore confessiones,
 quas Presbyteri Sæculares, vel Regulares vigore facultatis
 à prædictis nulliter electis, vel deputatis Vicarijs, audierint,
 vel in posterum audient: nulla & invalida matrimonia
 coram Sacerdote, aut Parocho non Canonicè ingresso con-
 tracta, vigore licentiæ ab eis concessæ, ac proinde sic con-
 trahentes in concubinato victuros: idèmq; de Parochijs
 & alijs Beneficijs per eos collatis decernimus, & ordina-
 mus; & de Licentijs concionandi, & de quocumque
 alio actu, aut decreto per eos factò, vel faciendo. Vos in-
 terim, dilecti Filij, loci & muneris vestri memores, in cre-
 ditam vobis curam diligenter incumbite, & haurtam ab
 egregio Pastore, & Patre vestro disciplinam, Apamienis
 Ecclesiæ bono, & aliarum incitamento constanter retinetes:
 dum Nos impensè precamur, eum qui habitat in concilio
 Justorum & Congregatione, ut sit in medio vestrum, &
 suâ præsentis ope vobis continenter adesse velit, quibus A-
 postolicam Benedictionem peramanter imperimur.

Datum

Datum Romæ apud Sanctum Petrum sub Annulo Piscatoris, die prima Januarij 1681. Pontificatus Nostri anno quinto.

Marius Spinula:

Documentum LV.

Epistola R. P. Cerle ad Sanctissimum Pontificem
INNOCENTIUM PP. XI.

Sanctissimo Domino Nostro INNOCENTIO XI.
Pontifici Maximo.

BEATISSIME PATER,

Post humillima Pedum Oscula.

A Cceptis flexis genibus, pronôque in terram vultu, Sanctitatis Vestræ litteris ad meam tenuitatem die primâ Januarij datis, dixi cum Paulo: *Benedictus Deus, & Pater Domini nostri Iesu Christi, pater misericordiarum, & Deus totius consolationis, qui consolatur nos in omni tribulatione nostra.* Quæ enim tanta est, Beatissime Pater, tâmque acerba tribulatio, quam non delinias vel sola tanti tâmque mirabilis Pontificis de nobis recordatio? qui se tum in universos fideles, tum peculiariter in nos, quantumvis immeritos, Christi Vicarium exhibet, non solum in plenitudine potestatis, verum etiam in plenitudine charitatis? Quæ tanta est præ malorum pondere, animi abjectio, quam non erigant invictum illud animi robur, quod in Sanctitate Vestra pro tuenda Ecclesiæ libertate pij omnes hujus Sanctæ Matris Filij demirantur, illaque sedium ipsius assitrix sapientia, cujus ope atque lumine inter calumniarum tenebras, & mendaciorum caliginem, veritatem atque justitiam tam perspicaciter interoscit?

D d d

Sunt

Sunt equidem, Beatissime Pater, etiam in Gallia non pauci Sacerdotes, Monachi, Senatores, omniumque ordinum homines, qui etiamsi aliter palam loquantur, etiamsi opem nullam ferant, etiamsi metu potestatum infensos sese simulent, nobiscum tamen sentiunt, & ubi fidos arbitros nacti fuerint, quantum nobis condoleant, dissimulare non possunt. Hæc animorum circa causæ justitiæ consensus non parùm affert consolationis, sed nisi Sanctitatis Vestræ frequentes consolationes, & quod jam experti sumus, multo magis quod adhuc speramus, efficax auxilium, confirmarent, fortasse quos calamitatum acerbitas nondum deiecit, diurnitas tandem opprimeret: adeo enim non minuitur incendium, quo jam pridem flagrant Apamiæ, ut majores in dies vires capere videatur, pergentibus nos affligere atque conterere, iisdem qui antea hominibus.

Abuterer, Beatissime Pater, Sanctitatis Vestræ benignitate atque patientiâ, si quæ Illi postremis litteris mala percensui, adhuc commemorarem. Id unum affirmo, tantùm abesse, ut quæ his litteris continebantur, veritatem excederent, ut etiam plurima omiſsa fuerint. In his sunt exilium Canonici Ecclesiæ Collegiæ Apamiensis, nomine Mascaras, qui, quòd divinis interesse cum Regalisticis excommunicatis constantissimè recusaverit, in urbem Brivam Diocesis Lemovicensis relegatus est: exilium procuratoris Fiscalis Reverendissimi Patris nostri Episcopi Apamiensis in oppidum Daubuffon relegati, eo quòd inter concionandum fideles ad fundendas in præsentibus Ecclesiæ necessitatibus preces fuisset cohortatus: ærumnæ Parochi beati Genesij de Mongaillard, ob publicatam significatamque ordinationem nostram, & Vicarij beatæ Magdalenæ de Saurat,

Saurat, ob solam de affixa Ecclesiæ foribus eadem ordinatione suspicionem, in carcerem detrusorum: pecuniarum summa ab alijs excussa ob dilationem in agnoscendo Vicario Generali à Reverendissimo Metropolitano delegato: Patribus Prædicatoribus Apamiensibus, quòd eidem Vicario parere, & officia divina coram Clericis sub prætextu Regaliæ in beneficia nostra intrusis, ideòque publicè declaratis excommunicatis celebrare recusaverint, erepta schola Philosophiæ cum suis stipendijs, & in Jesuitarum Gymnasium transvecta, additâ insuper pravæ Doctrinæ criminatione. Verùm quæ omnia vix longâ possent enumeratione comprehendi, ex immani superioris Aquitaniæ Præsidis voce conijci poterunt: *Tædet nos, inquit, exilijs tantum atque carceribus insanos istos homines plectere: jam crucibus res agenda est, ut perduelles, qui aliâ ratione domari non poterunt, istâ tollantur.*

Ex illis, quæ postmodum subsæcuta sunt, Beatissime Pater, pauca seligam. Vix è manibus emissæ fuerant posteriores nostræ ad Apostolicos Sanctitatis Vestræ pedes litteræ, cum prætor Apamiensis in optimos quòsque Parochiarum Rectores, truculentissimè irruit, propterea solum, quòd putaverant oportere Deo magis obedire, quàm hominibus. Quos quidem capere potuit, ut Parochos sancti Juliani d' Axiat, sancti Petri d' Ornlac, sancti Laurentij de Verniole, sancti Petri de Bonac, tam arcæ custodiæ mancipavit, ut nec Missæ audiendæ, etiam diebus dominicis, nedum celebrandæ facultas concederetur. Aliorum qui fugâ salutem consuluerant, supellectilem, pecunias, frumentum, & quidquid juvandis alendisque Christi pauperibus provida paraverat charitas, invasit. Quo pacto impletum est, nec uno modo, quod dictum est per Isaiam Prophetam:

Ddd 2.

Parvuli

Parvuli petierunt panem, & non erat, qui frangeret eis. Nam & corpori suus panis, & animæ suus ablati sunt. Expulsis veris Pastoribus substituti sunt lupi, qui non solidum dispensant Evangelij cibum, sed venenatam propinant doctrinam, laxam vivendi rationem non solum concedentes, sed ad eam etiam invitantes. Parochi qui non animarum tantum, sed & corporum etiam necessitatibus paternam providentiam consulebant, vilioribus cibis dubiam & arumnotam vitam tolerant, solisque interdum lupicinis vescuntur à suis Parochianis emendicatis, nocturneque quaesitis, & in suspiciosissimis temporibus tremulâ manu datis atque acceptis.

Pater Franciscus Rousse, qui solus è fratribus nostris Canonicis, non in civitate (ibi enim ne unus quidem supererat) sed in quadam hujus Diœcesis Parochia hæctenus relictus fuerat, sive quòd adversariorum oculis non ita frequenter esset obvius, sive quòd propter optimam indolis innocentiam parùm ipsorum studijs nociturus crederetur, tandem & ipse post graves minas & convicia, viro Religioso & Sacerdote indignissima, conjectus est in carcerem ubi quæ ad sustentandam vitam necessaria erant, cum nec amici possent, nec inimici curarent suppeditare, appensio ad fenestras sacco, dum hæc ad Sanctitatem Vestram scriberem, emendicare medicabatur. Sic nimirum plectendum erat crimen ipsi objectum, quòd scilicet in quadam ordinatione nostra paucos Typographi errores emendasse incusaretur.

Similem experti sunt ultionem Vicarij Sancti Baudelij de Siguer, & sancti Petri de Mauleon, licet non ipsi, sed Parochi, rei judicarentur; alter quidem quòd Concionatorem à Vicariatus Generalis usurpatore missum admittere recusaret: alter quòd me insectantium iram fugientem hospicio

spicio excepisse falso crederetur. Affliguntur enim, non solum qui Ecclesiae juribus, aut ea defendentibus favent, sed & qui vel minimam circa hoc laborant suspicione.

Non est, Beatissime Pater, habita sexus ratio: exulavit Mater Ania Carmelitarum Virginum e numero prudentum praeposita, cujus precibus, operibus & praesertim uberrimis poenitentiae fructibus, non parum, uti putamus, apud Deum res nostrae juvantur; non alia de causa, quam quod Sanctitatis Vestrae litteris cohibita, non potuerit, nec ipsius alumnae, spretis nobis, Vicario Generali ab Illustrissimo Archiepiscopo Tholosano Apamias missis, obedientiam exhibere.

Male habetur Urbanistarum Sanctae Clarae Virginum conventus constantissime nobis semper adhaerens, quia illarum Priorissa non receptis Sacramentis decessisse creditur, repulsis scilicet Sacerdotibus a praedicto Vicario Generali commissis, eaque offerentibus; quamquam divina sic ordinante providentia non defuerit, qui a nobis legitime approbatus necessaria omnia occulte ac quasi furtim, administraverit.

Eo devenerunt caecitatis tot malorum auctores, ut non a nostris tantum ordinationibus; sed etiam a Sanctitatis Vestrae Censuris tutos se arbitrentur, si litteris illas continentibus aditus omnes praeccludant. Excubant in Civitatis Apamiensis muris, ad ejus portas, & extra in via custodes, qui accedentes quosque excutiant, ne forte aliquis actus minus gratus illuc clanculum inferatur. Si mihi, Beatissime Pater, Ecclesiae hujus jura aliunde non constarent, vel ipse introducenda in eam Regaliae modus suaderet, causam justitiae non niti, quae tam violenti, tamque a

Uia
 dicata
 a III
 230

Christiana charitate, atque à Canonica disciplina alienis vijs, ad finem intentum promoveatur.

Sed si juxta Incarnatæ Veritatis oraculum à fructu arbor certissimè cognoscitur; quo modo potest bona esse, quæ tam malos fructus facit? Qui à nostris nos beneficijs exturbârunt, eorum reditus in ludos, computationesque expendunt. Dominicâ tertiâ in quadragesima, tres ex illis post lautam Cœnam apud unum ex istius Civitatis Magistratibus usque ad tertiam post mediam noctem horam, vigiliam protraxerunt, ut cum fœminis, quibuscum coenerant, operam choreis darent. Qua in re, eò majus creavit eorum licentia scandalum, quòd erat à moribus sub prædicto Episcopo viventium remotissima. Vicarij Generalis ab Illustrissimo Archiepiscopo missi præsentia, licet non per eorum illud tempus, intercessit. Non in laicis tantùm ædibus, sed & in proprio conventu, Religiosis viris indignissima præstant. Domus illa, quam domum orationis dicere non dubitabo, in qua nos Reverendissimus Pater noster Episcopus Apamiensis, nuper in Christo rursus genuerat, foverat, enutrierat, suis verbis, & multò efficacius exemplis ad omne virtutum genus instruxerat; domus illa, inquam, dum Dominus Episcopus extremo morbo laboraret, aut etiam dum gratissimum Deo spiritum redderet, propriæ ipsius sorori, quamvis pietate in tota Gallia celebratæ ac de Diœcesi Apamiensi ob institutam Virginum societatem, ad erudiendas in Christiana disciplina puellas optimè meritæ, non est concessus introitus; domus, inquam, illa, nunc domicilium Regalistarum est, qui non inter se solum, sed aliquando etiam cum mulieribus ibi lautius epulantur. In eo horto, ubi non nisi spiritualia colloquia ferè habebantur, visæ sunt adolescentulæ cum novis istis Canonicis

pro-

prophana colloquia miscentes. Liceat hîc exclamare cum Propheta : *DEUS venerunt gentes in hereditatem tuam, polluerunt templum sanctum tuum.*

Quàm felix esset Apamiensis Ecclesia, si cum externis hostibus sibi pugnandum esset; si paratæ ab Ethnicis cruces, equulei, rogi, craticulæ, in orbitatem conjicerent. At Ecclesiam cum Ecclesia dimicare, luctuosissimum miserimumque est. Vix dici, vix capi potest, Beatissime Pater, quàm multis ijsque gravissimis vulneribus, Reverendissimus Archiepiscopus Tholosanus Christi sponsam in nostra Diœcesi affecerit, paternas Sanctitatis Vestræ commotiones, imò & litteras ipsas parvi pendens.

Scio, Reverendissimos Episcopos in Comitij Occitaniæ congregatos, ægerrimè tulisse, quòd Præsul ille nefas sibi dixisset. Apostolicas litteras legere, priùsq̃am Regi fuissent exhibitæ. Quod quid aliud est, aiebant, quàm turpissimum cervicibus nostris jugum imponere, quàm sacra inter Patrem & Filios commercia præpedire, quàm æternum afflictorum Episcoporum asylum objecto novo isto obice claudere?

Ea est, Beatissime Pater, Metropolitanî nostri erga Apostolicam Sedem observantia, de qua, ut accepimus, in suis ad Sanctitatem Vestram litteris gloriatur, ut brevissimo intervallo post oblatum sibi Breve, die secundâ Octobris datum, ordinationem ediderit, quam & alias antea editas executioni mandari præcipiebat, non obstante quacùmque appellatione, vel jam emissâ, vel in posterum emittendâ, quæ clausula non nisi ad Sanctam Sedem referri poterat, tum quia Ecclesia Tholosana, aliam à Romana superiorem non agnoscit, tum quia eò tendebat hæc ordinatio, ut
aliam

aliam à nobis promulgatam abrogaret, quâ interpositæ jam appellationes ad Sanctam Sedem rursus declarabantur.

Infremuit nuper Tholosa, cùm audisset varijs commonitorijs, dicti Illustrissimi Metropolitanæ auctoritate, anathema proclamari ad inquirendum in eos, qui Apostolica de rebus nostris Brevia, aut Gallicè vertissent, aut Typis mandassent, aut populo legenda proposuissent: videlicet crimen est igni & ferro vindicandum, in re tanti momenti, doceri fideles, quodnam sit de tam celebri lite Sanctitatis Vestre iudicium, & quisquis vel authores, vel fautores novit, ad denuntiandum excommunicationis gladio sit adigendus. Tantâ commotus audaciâ gravissimus Senator ait, fore propediem, ut coram Officiali Tholosano dies summo Pontifici diceretur.

Solet identidem dictus Archiepiscopus Tholosanus, & nos, & defunctum Venerabilem Patrem nostrum Episcopum Apamiensem insanos vocare, quòd pro re tantilla, & ad disciplinam tantùm pertinente, tot adversa perpessi sumus. Verùm quocùmque nomine res ista nuncupetur, malumus cum Gregorio septimo, Gelasio secundo, Anselmo, Thoma Cantuariensi, alijsque sanctis Pontificibus quorum vestigia in hoc stadio premimus: malumus, inquam, (quod pace illius dictum sit) cum istis Ecclesie luminibus insanire, quàm cum Tholosano Antistite sapere.

Miror istam sapientiam non perspicere, quod insaniam nostram nunquam latere potuit; videlicet, non discipline splendorem tantùm, sed Regiam Ecclesie dignitatem, sed fidem planè hoc in negotio in discrimen vocari. Volunt adversarij, licere Regi decimas, rem sacram, sede vacante, capere. Dignitates aliâque Beneficia pleno jure tribuere; non simplicia modò, verùm etiam ea, quibus animarum cura

era conjuncta est, imò & meras Parochias. Quo pacto, ut de alijs fileam, Archipresbyteratu Aquisi, clarissimo Magistro Dorat erepto, potitur in praelentiarum Regalista Morean. unius ex Patribus Societatis nepos: quem hac de causa excommunicatum ab Illustrissimo Domino Episcopo Apamiensi declaratum, Dominus Archiepiscopus Tholosanus absolvit.

Affulserat, Beatissime Pater, spes aliqua fore, ut ab Illustrissimo Archiepiscopo Tholosano pace frueremur, sparsa scilicet fama, ipsum ad Sanctitatem Vestram litteras scripsisse, quibus se imposterum à rebus nostris velle penitus abstinere profiteretur: sed evanuit citissime, multiplicatis à prædicto præfule Vicariorum Generalium pro nostra Diœcesi nominationibus. Cùm enim primà à se facta, & ab ijs ipsis, quos consuluerat, damnata, vitium tandem agnovisset, jam quidem revocavit: sed post Senatûs Parisiensis placitum, cui in edicto suo se obsequi protestatur, Illustrissimum Episcopum Leonensem novâ præsumptione Vicarium Generalem creavit; ô summum Sacerdotem de Regali Sacerdotio magnificè sentientem! ô Ecclesiæ bene consulentem! sanctiora sunt illi Parlamenta, quàm Concilia; minúsque Veneranda Sancti Petri Cathedra, quàm profana sæcularium judicum subsellia.

Illustrissimo Episcopo Leonensi, ab hujusmodi Vicarij Generalis munere abhorrente, & ut passim creditur, Sanctitatis Vestræ Censuram pertimescente, Presbyterum quendam domesticum suum, & cruciferum, regenda huic Ecclesiæ præfecit; iteratis illis nominationibus significans, quam parùm valuissent apud illum Apostolicæ litteræ die secundâ Octobris, tum ad nostrum Capitulum, tum ad illum ipsum data. Obtemperavit crucifer, ab eo longè

E e e

dissemi-

lia
dicata
a m
23

dissimilis, cujus consilio atque increpatione Divus Thomas Cantuariensis erectus firmatusque est, cum nimio pacis amore, nimiâque deliniendi Regis cupiditate penè subversus esset.

Tentavit & ipse, commonitorio, & censurarum interminatione in Diocesi Apamiensi, Sanctitatis Vestrae litterarum interpretes, Typographos, promulgatores, executoresque detegere; conscientiae tamen stimulis exagitatus, aliquanto post Tholosam repetit. Verùm Dominus Archiepiscopus, qui adversus Sanctitatis Vestrae litteras studet impavidus videri, postridiè quàm Archiepiscopalis Palatii valvis affixum fuit Breve Kalendis Januarij datum, prædictum Vicarium Apamias remisit, pristinumque locum resumere coegit: utque contentam in Brevi excommunicationem, in quam inciderat, se parùm reformidare universae plebi suaderet, Sanctissimum Missae Sacrificium publicè, aliâque divina officia solemniter celebravit, à quibus per sex menses abstinuerat.

Non est, Beatissime Pater, tam parùm Christiana Gallia, ut prædictus Dominus Archiepiscopus, Sanctissimae Sedis contemptum posse non improbari arbitretur: quàmobrem tam odiosam à se opinionem amovere nititur, falsitatem litteris à Sanctitate Vestra emissis affingendo, atque ut res verisimilior evadat, affirmando falsitatem non solum à Sanctitate Vestra fuisse detectam, sed & vindictam, ejecto secretario, hujusmodi Brevium fabricatore.

Huic rumori adstipulantur quasidei testes certissimi, aut veriùs authores sunt Patres Societatis Jesu, praesertim Pater Roques. Non alio ferè Consiliario, non alio rerum suarum scriptore utitur Reverendissimus Archiepiscopus Tholosanus. Utinam unius, aut paucorum tantùm & privatorum
hujus

huius Societatis hominum esset hæc erga Ecclesiam affectio, aut propagandæ Regaliæ studium. Unus eorum nomine Meynier (ut cæteros omittam) eum ex novo Regaliæ jure fructum jam percepit, ut tres suos nepotes, totidem beneficijs, ut ipse putat, auxerit, ut ego existimo, jugulaverit.

Quot Episcopos eo nomine invisos aulae fecerunt, ex ijs præsertim, qui optimè ministerium suum implent, quique Sanctitatem Vestram æmulati, corruptissimam illam de moribus doctrinam è suis Diocæsisibus eliminant?

Quòd nobis à Patribus Societatis Apamiensibus obsequium hucusque denegatum sit, de sententia atque decreto primorum Provinciæ factum est, quos accepimus eam ob causam in unum Tholosæ convenisse: utrum num adversus Dominum, & adversus Christum ejus? quid in eo coetu deliberatum conclusumque fuerit, subsequuta demonstravit contumacia, quæ neque per Sanctitatis Vestrae litteras, poenam excommunicationis latae sententiæ continentem, comprimere potuit. Siquidem etiamnum publicè secularium Confessiones excipere pergunt, & animas Christi sanguine redemptas Diaboli laqueis irreciunt, hoc est absolutionibus, quas Sanctitatem Vestram nullas declarasse non ignorant.

Hæc tanta mala, Pater Sanctissime, quis crederet, non alio de fonte profluere, quàm ab eorum de probabilitate doctrina? Narrabant non ita pridem Pater.... & Pater.... non esse quidem indubitatum jus Principis circa Regaliam; esse summo Pontifici rationes suas, & Regi suas; & nihilo minus fas esse Regi, probabilem sententiam sequuto, jus suum tueri; nec debere eum istius controversiæ judicium Sanctæ Sedi permittere: qui sermo adeò perculit quendam adolescentem Clericum, nobilem, doctum, ac pium, ut instar Danielis insurrexerit in istos senes, qui non Su-

Ecc 2. sannam,

fanam, sed sponfam Christi charissimam summâ contumeliâ afficiebant.

Hæc sunt, Pater Sanctissime, quæ Beatitudini Vestræ significare è re Ecclesiæ esse putavi, non ad condemnationem eorum, de quibus loquutus sum (erunt enim semper in cordibus nostris ad commoriendum, & ad convivendum) sed ut eos Sanctitas Vestra, in gremio suo, tanquam filios, non equidem optimè valentes, amanter diligenterque confovendo, pristinæ sanitati restituat.

Quòd verò calamitates nostras oculis Vestris subjecerim, non alio consilio factum est, quàm ut ijs remedium à Sanctitate Vestra quæreretur. Minuuntur quidem mala, quæ tam sacris auribus excipiuntur, deliniuntur filiorum vulnera, quæ videt, & dolet tantus Parens. Verùm ingravescentis doloris magnitudo non nisi validioribus medicamentis curatur. Non precor adversarijs, quas merentur pœnas: exponam tantùm, impunitate, aut potiùs paternâ Sanctitatis Vestræ patientiâ, illos ad conterendum nos audaciores jam effectos.

At, *inquunt viri secundum carnem prudentes*, concedendum tempori, indulgendum Potestatibus, à quibus multum metuas, speres plurimum; scilicet istis artibus imperium Christi partum est? has docuit Apostolos Dominus artes? sic indulgendo, palpando, exivit in omnem terram sonus eorum? Nequaquam sanè, sed Martyrum cruore irrigata crevit Ecclesia, & persecutionum fluctibus jactata, firmius stetit. Quid verò ista indulgentia, ista aulica obsequia, ista denique sæculi, non æternitatis artes, Ecclesiæ contulerint, nec me sacræ litteræ, nec me Ecclesiastica monumenta docuerunt.

Flecto genua cordis mei, Beatissime Pater. Vestraque
Sancti-

Sanctitatis, pacem Evangelifantis, Evangelifantis bona, speciosos pedes deosculor, iisque in spiritu affixus peto, precorque, primò quidem mihi peccatorum omnium miserimo, deinde Collegis meis, atque in Deo parentibus, Reverendo Patri d' Aubarede, Reverendo Patri Rechvinctis in Domino, postremò cateris Canonicis Regularibus, aliisque omnibus, carceres, exilia, vel qualescumque ærumnas pro causa Dei subeuntibus, Apostolicam Benedictionem, quæ à dextera, bonis tot operibus secundâ, non potest non admodum copiosa in capita nostra defluere.

Datum die 15. mensis Martij 1681.

Sanctitatis Vestræ

*Humillimus & obsequentissimus in Christo
Servus & Filius*

Joannes Cerle, Presbyter ac Præcentor
Ecclesiæ Cathedralis Apamiensis, nec non
Vicarius Generalis & Officialis.

Documentum LVI.

Alia Epistola R. P. Cerle ad Sanctissimum Pontificem INNOCENTIUM PP. XI.

Sanctissimo Domino nostro INNOCENTIO PP. XI.

SANCTISSIME PATER,

Post humillima Pedum Oscula.

Securior jam audaciórque, ad Vos, Sedémque Apostolicam, iterum, iterumque venio; nihil de mea tenuitate anxius, nec ita de Vestra Majestate sollicitus. Videor enim

E e e 3

enim

enim mihi non indignus omnino, Domini Jesu Vicarium adire, & alloqui, qui dignus habitus sum pro nomine Jesu contumeliam pati. Olim humi repens, vermi, quàm homini similior, nunc cœpi surgere, jamque cœlum, Sanctamque Sedem, quæ tota Cœlestis est, propius intueor; nimirum factus de Cruce celsior, de furca & patibulo sublimior. Sum certè, nec diffiteor, hominum vilissimus, & omnium pedibus conculcandus: tamen videtur non contemnendus, quem confessionis umbra nobilitat, & imago Martyrij. Insuper factus sum, Pater Sanctissime, mente excedo, sed sobrium esse non licet subtanto gloriæ pondere, in tanta gaudij superabundantia

Porrò gloriam illam, illudque gaudium, debeo Tholosano Senatui, qui sive sponte suâ, seu potius Reverendissimi Archiepiscopi Tholosani impulsu, aulicisque mandatis, capitis Sententiam, quam pridem meditabatur, tandem aliquando in me dixit. Damnatus sum peccatorum primus miserrimusque, ut olim celeberrimi quique fidei Confessores, Christi que Athletæ, qui omnes tanquam publicæ quietis perturbatores, patriæ proditores, principum ac potestatum obtretratores (confictis videlicet Sathanâ authore criminibus) feliciter perierunt.

Ita perire nondum mihi tribuit Deus, Pater Sanctissime, qui dum alieni insurgentes adversum me è synagoga potentium, quærent animam meam, in nomine suo salvum me fecit, susceptorque fuit animæ meæ. Verùm spe suâ frustrata crudelitas, cum nostro satari cruore non potuisset, summo nos dedecore, contumeliâque afficere tentavit. Circumducta est à carnifice, in curru, vehendis ad supplicium reis destinato, effigies nostra per frequentiores Tholosæ vicos, & compita, ferali pompâ, insolentique

que ritu; mox in celebri foro præcellæ trabi suspensa; magnum afflictæ Religionis ludibrium! ingens ferocientis impietatis trophæum! Ita Pater Sanctissime, mundo & hominibus, utinam & Angelis, spectaculum facti sumus.

Visebatur in illa tabella, vir Religiosus, veste candidâ unâ cum superpelliceo indutus, qui canonicorum Regulæ habitus est. Stabat retrò pictus Carnifex, truci vultu, bipennem vibrans, ac genuflexi cervicibus imminens. Ad hujusmodi lætum adversarijs, mihi profectò non lugendum spectaculum, fremere omnes boni, & indignari cœperunt. Quid? aiebant, Sacræ & Religiosæ vestis tam procaciter illuditur? Cæteri Rei demptis vestibus interficiuntur, ut dum scelus plectitur, dignitati parcatur. Verè Religionis ludibrium totum illud est, non hominis supplicium. Felix qui sic probro afficitur! ita olim Martyres in Stola candida, & amictu nitidiori, ad necem tanquam ad nuptias procedebant. Fuit quoque, P. S. qui argutè simul & sapienter diceret; quidquid in ea tabula penicillus expresserat, videri sibi earum rerum, quæ intra Gallias è tempestate gerebantur, emblemata. Sub illo superpelliceo candidoq; amictu, Ecclesiam Gallicanam latere, miseram prorsus & ærumnosam, cui Schisma Regalistarum, stricto gladio, caput amputare pararet; dum eam à summo Pontifice capite suo, valido quidem, sed casso conatu delere niteretur. Hæ sunt, Pater Sanctissime, proborum omnium querelæ; sic sentiunt, sic loquuntur, quicumque apud nos plus Deum timent, quàm hoc sæculum diligunt.

Nemo bonus est, qui sine indignatione audiat, impios quorundam perditorum hominum, paucorum certè, de instituendo in Ecclesia Gallicana Patriarcha susurros: quasi verò, qui juxta antiquos Canones, ne quidem Metro-

politanum, sine proprii gradus periculo possunt constituere, possint sibi præficere Patriarcham? aut minùs subditus futurus esset Patriarcha iste summo Pontifici, quàm ij, à quibus accepturus foret potestatem? nisi forè (quod de Gallicanis Præsulibus sentire nefas est) aliud caput Ecclesiæ adjungentes, monstrum effingere meditentur. Nemo sapiens, qui non intelligat, quo consilio petita sit à rege Nostro Christianissimo congregandorum comitiarum facultas, præsertim per Reverendissimum Archiepiscopum Senonensem, Tholosani fratrem, ac Parisiensi per omnia obsequentem; nemo verus Ecclesiæ filius, qui non doleat, Regis Regum sponsam Ecclesiam, nefarijs laicorum judicium artibus in ordinem redigi.

Sanctitatem Vestram minimè latere puto, quid contra postremas ad nostram exiguitatem Apostolicas litteras, Senatus Parisiensis statuerit, quantumque earum occasione Procurator Generalis garrierit. Inter innumeros, quibus tota ejus scæter oratio, schisma invehentes errores, hic imprimis est, non posse Regni Magistratuum decreta (quantumvis Sacris Canonibus, & Apostolicis statutis adversantia) ab ulla potestate Sacra inhiberi, aut infringi: non à Concilio œcumenico, non à Petro, ullòq; Petri successore, quæ vox profectò Rapsacis cujusdam, potiùs esse videtur, quàm hominis, Deum Israel, ejusque Christum confitentis. Audent quotidie judices laici, Synodicis decretis, Pontificisque Rescriptis auctoritatem omnem, demere? Non poterit Christi Vicarius, totaque cum Ipso Ecclesia, unius Parlamenti judicij sese opponere, quamquam illa Canonicam disciplinam omnem, jura omnia, Sacram forsitan & ipsam fidem subverterent? Hoc habet in supremis illis Curijs mater Ecclesia præsidium! sic illis (quod quidem

Item nuperi Aulicorum Episcoporum Coetus acta tanto-
pere jactant) tanquam firmissimis fulcris aeternum Christi
folium innicitur.

Novissimorum sanè temporum iniquitas est, Pater
Sanctissime; ut quicumque bellum Ecclesiae inforunt, be-
nevolentiam simulent, amicitiam praesferant. Olim
hostes Ecclesiae, hostes dicebantur; divexabant, non de-
cipiebant; suo satis proditi nomine. Nunc duplex Reli-
gioni labor incumbit: nam priusquam se ad hostes suos de-
bellandos accingat, debet illos detegere; quod quidem
hodie difficillimum est; cum alii Reformatores dicantur,
alii vocentur tutores defensorisque; alij aliis nominibus
nuncupentur. Nondum extincto Calvinistarum bello,
novum à Parliamentis exoritur. Illi Ecclesiam refor-
mando dilacerant, isti defendendo amplectendoque
praefocant.

Gloriabatur olim Lutherus, Lutherisque principes af-
fecta, se novos Prophetas, novosque Apostolos à Deo ex-
tra ordinem missos, qui non solum collapsam Ecclesiam
erigerent, verum etiam extinctam penitus in lucem revo-
carent. Nescio, an de novo quodam, & extra ordinem
Apostolatu, supremæ nostræ Curiae glorientur: illud scio,
putare homines istos, sui muneris esse, antiquos Canones
tueri, priscam disciplinam vindicare, labenti Ecclesiae hu-
meros supponere. Nimirum, dormit in cymba Christus,
otiat Spiritus Sanctus, Sponsa Christi consenuit, annif-
que fatiscens, se ipsam non potest regere. Potuit quidem
alias, dum juventute vigeret, dum floreret annis, Canones
condere, leges ferre, sibi ipsi cavere: nunc Rectore Pada-
gogoque indiget, nunc est tutoribus & actoribus commit-
tenda. Quidquid egerit anus decrepita, anus delira, suo-

E ff.

rum.

rum Curatorum, Parlamentorum injussu, irritum decernitur, nullumque planè censetur. O scelera! O verba impia! O hostium, quàm filiorum digniora consilia!

Hæc tanta, tamque acerba Ecclesiæ mala, Pater Sanctissime, malorum nostrorum sensum adimunt, ac oblivionem inducunt: de histamen malis nostris, Vestræ Beatitudinis auribus pergam paucula quædam ingerere. Cùm fuisset, eâ quâ diximus, ignominia in Civitate Tholosana affecti, eadem postmodum Apamiis, & in cæteris Diocesibus oppidis, iniusti sumus; tum contumelia filij, gloriam Patris in memoriam revocavit. Observabatur omnium animis, Patris pariter & Episcopi nostri optimarum virtutum exemplar, merita quoque & beneficia, quibus tot annis gentem nostram cumulaverat. Hanc ergo, aiebant, reddunt vicem, ei, qui toties nos suâ paupertate ditavit, jejunijs aluit, periculis securos effecit, optimis exemplis ad piè christianèque vivendum, provocavit; qui corpus suum exhibens hostiam, sanctam, Deo placentem, toties in tempore iracundiæ factus est reconciliatio? Pro tot, tantisque viri Dei erga nos meritis, disperditis cæteris ejus filijs omnibus, eum qui unus superesse videbatur, suspendio necare non perhorrescunt. Fuit tum afflictissimæ hujus Ecclesiæ perquam lugubris facies, Rachele plorante filios suos, & nolente consolari, quia non sunt.

Quis fuerit, Pater Sanctissime, mansuetiorum omnium sensus, animusque, ex ipso Apamiensi Carnifice conijci potest. Ille qui toties oculos suos humano cruore paverat, cui ars, imò ludus erat, homines torquere, urere, membratim concidere, & omni suppliciorum genere necare, vehementi horrore percussus est: vixque potuit, conceptam animo feritatem auctore Deo dedoctus, ore pallenti, labentibus

labentibus genibus, tremulâque manu, effigiem nostram
 cruci appendere: cùmque id sibi iterum iterumque præ-
 standum intellexisset, cum Coniuge, rebûsque suis, nocte
 fugam cepisset. Miseras terras! Infelixque solum! cui
 tanta feritas est, ut tædio, horrorique sit vel ipsis Carnifi-
 cibus. Abiisse hominem cùm comperissent, Prætor Ci-
 vitatis, Præfectusque Provinciæ, mittunt illicò, qui sedu-
 lò fugitivum quærant, inventumque vi revocent. Com-
 prehensus ad sexagesimum circiter miliarium, negat se in
 eam Civitatem rediturum, in qua patibulum Innocentiæ
 paratur, Religioni securis imminet: se miserum atque ca-
 lamitosum, tamen esse Catholicum; nec posse Calvinista-
 rum more adversus Ecclesiam bellum gerere, eosque neca-
 re, quos illa salvos velit, summâque benignitate prosequeretur;
 vereri se Dominum Episcopum Apamiensem, signis & virtutibus
 coruscantem, & suorum haud dubiè non oblitum.

Videtur mihi tortor ille, boni latronis constantiam
 emulari, qui de cruce pendens, ausus est confiteri Chri-
 stum, à Scribis & Phariseis accusatum, damnatum à Ma-
 gistratibus, à Regibus illusum, ab Apostolis ita, vel nega-
 tum, vel traditum, vel desertum, ut unus tantummodò in-
 ventus sit, qui staret juxta crucem ejus, ne unquam de magno
 numero improbitas gloriaretur, aut erubescendum sibi pu-
 taret de paucitate pietas; sic nimirum, divinâ disponente
 providentiâ, ut innocentia, non solum testimonium, sed
 etiam præsidium ab eis præstaretur, à quibus minùs vide-
 retur expectandum. Cujus præclarum, & à causa no-
 stra non alienum legitur in Annalibus Ecclesiasticis ex-
 emplum.

Edinero referente, contendeat Sanctissimus Præsul
 Anselmus.

Fff 2

Anselmus, cum Henrico Anglorum Rege circa Investituram, & Regaliam. Mittit uterque legatos Romam, ad summum Pontificem Paschalem, & suum utriusque hac in re, nemine refragante, iudicem: nondum enim aliud suaserat adulatio Christianis Regibus. Causam Anselmi, id est, Ecclesiae, defendendam suscipiunt duo viri Religiosi; causam Regis, id est saeculi, tres Episcopi. Horum unus, qui praerat Ecclesiae Norwicensi, nomine Herbertus, exigit ab Episcopo, ne quid imposterum contra Anselmum, ejusque Ecclesiae dignitatem, aut libertatem, cogitaret, aut faceret.

Non mea parvitas est, Pater Sanctissime, Reverendissimos Episcopos, Dominos ac Patres meos officij admodum sui. Optarem tamen vehementer, ut ista legissent, quos nuper in aedes suas, Illustrissimus Archiepiscopus Parisiensis, coire jussit. Maluissent profecto, Sanctitati Vestrae, pro ipsarum Ecclesiarum dignitate, tantis laboribus, tantaque gloria decertanti, gratias agere, quam de Apostolicis litteris, pari in Sanctam Sedem contemptu, ac in aulam adulatione conqueri. Utilius sibi fore putassent, Regem nostrum Christianissimum, ac nunquam satis nobis suspiciendum, precibus, & lacrymis pro extinguenda Regalia, reddendaque Apamiensi Ecclesiae tranquillitate adire, quam cum miseris quibusdam leguleis, de Sacrosancti Concilij Lugdunensis auctoritate, summo cum ordinis sui dedecore, dubitare. Satius existimassent, Praesulis Nostri, viri (ut Sanctitas Vestra loquitur) verè Apostolici ac decoris domus Dei zelatores, aemulatoresque fieri, quam ijs, qui nos, ejus filios, ad internecionem usque persequuntur, socios se, amicosque adungere. E re sua potius duxissent, Procuratoris Generalis Parisiensis, adversus Sanctam

Quam Sedem adlatrantis, audaciam furorémque, Ecclesia-
 sticis censuris comprimere, quam eum, tanquam egre-
 gium athletam, invictumque Ecclesie Gallicanae liberta-
 tum vindicem, summis laudibus evehere. Sanctius denique
 commodiusque putassent Archiepiscopum Tholosanum,
 Regalistas, Regalistarumque fautores omnes, excom-
 municationis vinculis innodatos, & Ecclesiam audire no-
 lentes, tanquam Ethnicos & Publicanos habere, & interim
 eos ad faciendos dignos paenitentiae fructus hortari, quam
 eorum patrociniū suscipere, & circa Apostolicarum lit-
 terarum formulas, cavillando, pereuntium cubitis pulvil-
 los consuere, & malis suis indormientibus cervicalia pa-
 rare. Sed benedictus sit Deus, qui ut olim in condenda, ita
 nunc in servanda Ecclesia, non multos potentes, non mul-
 tos nobiles, sed ignobilia mundi, & contemptibilia elegit,
 & ea quae non sunt, ut ea quae sunt destrueret: nunc pisca-
 tores, aliquando latrones, postremo carnifices, nominis
 sui testes habuit. Mirabilis prorsus in sanctis, & sanctus in
 omnibus operibus suis.

Inter eos vincetos in Domino, qui pro justitia persecu-
 tionem patiuntur, unus ex nostris est, gradu tantummodo
 Novitius, sed probitate, cunctisque Religiosi hominis di-
 gnis virtutibus, antiquioribus conferendus. In ejus caput
 Senatus Tholosanus diligentissime quaestionem habet. Ac-
 cusatur, Apostolicas litteras, nostraque edicta Tholosam at-
 tulisse, novo prorsus & inaudito crimine; propterea cum
 sicarijs ac parricidis in carcerem missus est. Quo in loco,
 Pater Sanctissime, venerabilis Episcopi nostri dignum se
 praebuit discipulum, filiumque non degenerem. Nihil
 illo simplicius, mitius, humiliter, ac rursus nihil fortius,
 animosius; agnus simul, leoque videtur. Interroganti Lai-

Handwritten notes on the book's spine, including the word "dedicata" and the Roman numeral "III".

cojudici, negat Sacerdotem respondere fas esse: minanti ferrum & ignem, hoc unum refert, quod facis fac citius. Interim semper vigilat, semper orat, semper jejunit: sic pugil Evangelicus, Martyrio maturefcit, sic Confessor Christi passioni suæ præluit. Conquiruntur undique testes. Sed quid referant testes? narrat ille, hominem istum semper silere, aut loqui tantum sermones Dei; alius continuata per multos dies jejunia prædicat; alius intentam semper Deo mentem collaudat; alij, alias ejus virtutes commemorant. Nemo est, qui non jurejurando affirmer, videri sibi hominem istum, non innocentem modò, sed sanctum. Quæ cuncta, Pater Sanctissime, tantum, tamque Religiosum timorem omnibus injecerunt, ut non nisi trepidè ac reverenter ad Reum Judex accedat. Reus est, sed præfert majestatem judicaturi duodecim tribus Israel.

Istius Athletæ, aliorumque, qui nobis adhæserunt constantiam, Sanctitatis Vestræ litteris, die primâ Januarij datis, post divinum adjutorium acceptam referimus. Sed non unicus fuit illarum fructus; rem planè confecisse videbantur; plurimi ex ijs, qui lapsi fuerant, ad meliorem frugem, peractâ etiam publicâ pœnitentiâ, generosiores evaserunt. Regalistsæ nunc sibi proximè, loco cedendum esse dubitabant, Clerus & populus, erga Sanctam Sedem optimè affecti, negotio finem jam ferè impositum gaudebant: Patres Societatis Jesu, fortiores Regaliæ propugnatores, Sanctæ Sedi resistere cùm puderet, varijs artibus inobedientiam occultabant, præsertim falsitatem Apostolicis litteris affingentes. Illustrissimus ipse Archiepiscopus Tholosanus, tantâ erat perturbatione, ad fulminis imminentis fragorem concitatus, ut tam conscientia stimulis, quàm pertinacissimæ febris paroxysmis, dirius exagitaretur.

Verùm

Verùm, Pater Sanctissime, diuturna Sanctitatis Vestrae patientia, quæ Reos ad perfectam conversionem adducere debuisset, nascens pœnitentiæ desiderium præfocavit. Reverendissimus Archiepiscopus, primùm quidem sparsâ de falsitate rescripti Apostolici famâ, deinde aulicorum Episcoporum defensione, tum litteris à sacra Congregatione ad ipsum scriptis confirmatus est; & Sanctitatem Vestram ulterius non progressuram confidens, nos, aliôsque Ecclesiæ obsequentes Clericos & laicos, sive per se, sive per Vicarium Generalem à se constitutum, usque ad exterminium persequitur. Si quis Ecclesiæ mandatis obtemperans, Confessarios quarit legitimè approbatos; in strictissima vincula detruditur, aut alijs gravissimis pœnis plectitur. Non alius criminis reus est vir quidam, (ut de reliquis taceam) jam pridem in tetro carcere Apamijs distentus, quàm quòd Parochum canonicè institutum, ad audiendam mulieris periculosissimè decumbentis Confessionem accersisset. A Parochijs fugant Vicarios omnes piè sanctèque viventes, gregique suo sedulò invigilantes, qui tenuitatis meæ, vel potiùs Sanctitatis Vestrae vocem audiunt, alienòsque sequi recusant: quòdque vehementissimi doloris sensum auget, substituuntur perditissimi homines, quorum aliqui publicè ebrij visuntur, alij verbis obscœnis fugientes castas virgines prosequuntur, & si comprehendere nequeunt, in blasphemias prorumpunt. Nec laudabiliores sunt Regalistarum mores; eorum unus cum soluta, cum conjugata alter, ita conversantur, ut toti Civitati maximo sint scandalo.

De Patribus Societatis Jesu, utinam! aut nulla mihi dicenda forent, aut bona! sed charitas, quæ operit multitudinem peccatorum, non refugit, imò festinat, de errantibus

bus

bus ovibus protinus admonere pastorem. Ignoscat illis DEUS, non quidem nescientibus, sed maximè omnium scientibus, quid faciunt; dum Sanctæ Sedi palàm illudunt. Post acceptas à Præposito Generali geminas litteras, quarum alterâ de ultimarum Sanctitatis Vestræ litterarum veritate certiores illos faciebat, publicè Regalistarum & aliorum quorumcùmque ad ipsos accedentium Confessiones excipere pergunt, quod à testibus fide dignissimis, ipso Sanctissimo Corporis Christi die, alijsque visum, & confirmatum est. Sperant scilicèt, ob regionum longinquitatem, & pertimescentibus omnibus, qui veritatis conscij sunt, ipsorum iram, & in aula Christianissimi Regis favorem, quæ illic notoria sunt, usque ad Sanctitatem Vestram non perventura. Toleranda fortassis videretur temeritas, si volentibus tantùm noceret, si solòs Regalistas jam excommunicationis vinculis innexos, hujusmodi Confessarij solverent, aut verius arctius constringerent, seipso eisdem vinculis innodantes: si cæci cæcostantùm in foveam traherent: sed quod omnem crudelitatem superat, in ruinam, vel invitè trahuntur animæ. Rector Collegij nomine Espagnac, qui, ut accepi, de præstito Regalistas auxilio & consilio, innocens apud Sanctam Sedem videri voluit, ipsos ad celebranda publicè solemniterque divina officia, paucis post scriptas suas Apologeticas litteras diebus, hoc est in festo Sancti Xaverij, suam in Ecclesiam admisit, & ad Confessionem, sibi aut suis faciendam, non solum ultro venientes, etiamnum excipit, verùm refugientes militum metu adigit: quod, quàm sincera fuerit ejus excusatio, declarat.

Is est, Pater Sanctissime, deplorandus Ecclesiæ Apamiensis status; cui nisi citissimo præsidio, à Vestra Sanctitate.

tate succurratur, quâ possit ratione integram ruinam vitare, non video. Haftenus enim venturi à Sancta Sede auxilii spes labantes sustentabat: sed jam plerique Sanctitatis Vestrae longanimitatem, salutem non arbitantes, & insipientium errore traducti, excidunt à propria firmitate. Moveant, obsecro, Paterna Sanctitatis Vestrae viscera, non Beneficiorum, aut bonorum temporalium rapina, nec carceres, nec exilia, quæ patimur: (pretiosa Dei munera sunt ista) sed parvuli petentes panem, nec habentes qui frangat; sed oves, quas olim regebant pastores ad vitam præduces, nunc perdunt & mactant lupi voraces; sed fideles, qui aut Sacramentis carent, aut ea à Ministris accipere coguntur, quos Sanctitatis Vestrae litteræ, omni potestate destitutos declarârunt. Qui Ecclesiae causam impugnant, non aliud, quod saltem justitiæ rationisque umbram præferat, ostendunt, quàm Sanctitatis Vestrae litteras, Rescripta, esse privata, consolationi nostræ indulta, non sententias judicarias, quibus necessario sit parendum. Ceterum, altum in tanta rerum perturbatione silentium, non leve indicium esse, Sanctitatem Vestram, earum rationum momentis, quas exhibent impressa nuper conventus Episcoporum acta, eo perductam, ut ea, quæ geruntur dissimulando, significet, se non iusta quidem, sed toleranda tamen judicare.

Intret ergo, Beatissime Pater, in conspectu Vestro, gemitus compeditorum: nec dicant inimici nostri, prævaluimus adversus eos. Exurgat, obsecro, Sanctitas Vestra, & judicet causam nostram: reddat vicinis nostris septuagies in sinu eorum, vindicet sanguinem animarum, qui effusus est, imò qui & in dies magis effunditur. Apprehendat arma & scutum, & exurgat in adjutorium nobis. Effun-

G g g dae

dat frameam, & concludat adversus eos, qui persequuntur nos. & tradat hujusmodi, Sathanæ in interitum carnis, ut spiritus salvus sit in die D. N. I. C. Exurgat & iudicet suam. & Ecclesiæ causam; cujus certè si dubia esset nobis justitia, indubitata faceret, non solum merita venerabilis patris nostri Episcopi Apamiensis, acerrimi illius defensoris, sed etiam miracula (parcat mihi Sanctitas Vestra hoc verbum) quæ per Pastoralem illius annulum, quem semper mecum gesto, frequentissimè operatur Deus Optimus Maximus. Firmiorem habebimus propheticum Sanctitatis Vestræ sermonem; Christi Vicarij iudicium lapsos eriget, titubantes confirmabit, imò & ipsos adversarios, in tenebris & umbra mortis sedentes, illuminabit, & ad præveniendum supremi iudicis sententiam excitabit. Nec enim ita omnem extinxerunt Religionis sensum, uti non citius, saltem, dum de reddenda Deo ratione cogitabunt, æternam damnationem, cujus excommunicatio imago est, non pertimescant. Et si (quod avertat Deus) ipsi perituri sunt in iniquitate sua, Sanctitas Vestra liberabit animam suam, & ab Ea illorum sanguis non exquiretur.

Eos omnes, qui pro Ecclesiæ dignitate, pro fide & Religione in agone contendunt, meque ipsum, omnium peripsama, merumque abortivum, Sanctitatis Vestræ precibus suppliciter, & Religiosè commendo. Fiet enim, Beatissime Pater, Apostolicis meritis, ut qui servorum Christi tribulationes & angustias patimur, servorum quoque Christi vitam morèsq; consecremur. Datum die 14. Junij 1681.

Beatitudinis Vestræ Sanctissimos Pedes Deosculor
SANCTISSIME PATER,

*Humillimus & Obsequentissimus in Christo Filius
& famulus*

Joannes Cerle Presbyter, Canonicus,
&c Præcentor Ecclesiæ Cathedralis Apamiensis,
nec non Vicarius Generalis & Officialis.

Documentum LVII.

Quarta Epistola Reverendi P. Cerle ad Sanctissimum Dominum INNOCENTIUM XI. Pontif. Max.

Die 13. April. 1682.

BEATISSIME PATER,

Post humillima Pedum Oscula.

U^squequò & superbit impius, & incenditur pauper? Aje-
bat olim ad Innocentium secundum scribens Divus
Bernardus. U^squequò à tanta impudentia Innocentia
tanta vexatur, & hoc vivo Innocentio? Peccata sine dubio
nostra hoc faciunt, quod Dominus meus tam serò advertit
mentientes sibi, tam lentè exaudit clamantes ad se, in hac
causa duntaxat. Nam aliàs quidem scimus familiare esse
Domino meo, & citò intelligere, & facilè misereri. Propter
eum qui elegit vos, & posuit vos refugium oppressorum,
ponite jam tandem finem & malitiæ oppressoris, & labori-
bus afflictorum, quia satis utràque res venit in lucem & ma-
nifestationem.

Sic Abbas ille sanctissimus cum suo omniumque Domi-
no exoptulat, sic illius cunctationem urget, sic nimias in
proferendo iudicio moras agerrimè ferre videtur. Absit, ut
ego peccator tantum mihi apud Innocentium XI. tribuam,
quantum Divus ille apud Innocentium II. sumere sibi ausus est.

Non reprehendo, non exoptulo, non queror; doleo
tantum lacrymòrque Ecclesiæ Apamiensì crudelissimè di-
vexatæ, octoginta alijs Ecclesijs sub jugum missis, tot vin-
ctis, tot exulibus, qui cùm Dei causâ Vestro quoque iudicio
tot tantàque mala patiantur, verè Christi Confessores sunt;

G g g 2

deni-

denique duobus Episcopis. qui clamant ad vos non jam de terra, sed de cœlo, ut clamor eorum cœlestis citius exaudiri debeat pro sua reverentia, jus huc usque esse negatum. Equidem si beneficium à tanto tempore postulatum fuisset, debueramus consequi, cum pro Vestra in omne hominum genus benignitate, tum pro nostris in defensione Evangelij susceptis laboribus atque periculis. Sed postulent beneficia, qui felices putantur; Nobis, qui miseri esse videmur, satis est, si id quod tenuissimo cuique, quod hostibus debetur, quod nec barbaris quidem nisi apud barbaros negatur, jus consequimur.

Sanè si quod esset aliud in orbe tribunal, in quo Controversia ista dirimi posset, eò profectò confugerem. Non quòd putem in terris quidquam Sanctitate Vestrà posse oriri justius aut melius; sed quòd alij cuicumque potius quàm optimo Parenti malim esse molestus. Sed Vestrum unius est, tam de negotijs Apamiensibus, quàm de universa Regaliæ causa cognoscere; id quod cum per se patet, tum multis quoque scriptis demonstratum est: ita præterea Sanctitas Vestra censuit, cum Ecclesiæ Apamiensis provocationem admisit, ut secus sentire aut dicere incolumi Sanctæ Sedis famâ non possit. Denique nullo graviore vulnere Ecclesiæ libertas autoritâsque afficitur, quàm cum istius causæ cognitionem Vobis, ac Sanctæ Sedi Regaliæ conantur eripere.

Habemus igitur in Sanctitate Vestra Judicem unicum, sed & Optimum; reliquum est, ut velitis, quandoquidem abundè valetis virtute irrumperè iniquitates. En stat coram vobis sordida, afflicta, misera, bonis ac liberis spoliata, plurimis vulneribus confossa, denique vidua desolatissima Ecclesiæ Apamiensis; atque multum tempus, quod altera
illa

illa Evangelica vidua: *Vindicta me de adversarijs meis.* An
 surdior erit immittiorque Judex Deo charus hominibusque
 reverendus, quam fuit Judex ille iniquitatis, qui Deum
 non timebat, & hominem non reverebatur? Dei loco sede-
 tis, Pater Sanctissime, facite ergo vindictam electorum
 vestrorum clamantium ad Vos die ac nocte, nec ultra pa-
 tientiam habeatis in illis.

Ferrent quidem æquo animo molestissimas istas judi-
 ciorum moras, nisi idem esset causâ cadere, ac iudicium
 per longum tempus expectare. Ocius si non iudicatur,
 damnatur: nam cum soliti sint adversarij, suum omne
 præsidium in usu ac possessione collocare, jure obtinere
 se putant, quidquid diu ac nemine impediante tenent. Hinc
 fit, ut illo Vestro silentio, illaque cunctatione, quæ maximè
 optavere, ea consecuti videantur. Quis enim nefarios eo-
 rum conatus comprimat? possessionem quis interpel-
 let? Unus in Sancta Sede videbatur positus obex; at Sancta
 Sedes dissimulat, silet, expectat, cunctatur, facitque cun-
 ctatrice sapientiâ, ut adversarius præceps dementiâ, cuncta
 quæ concupierat, nemine impediante obtineat.

Videtur fortasse Regaliæ impedita præscriptio per illas
 toties in Gallias missas Apostolicas litteras, quibus Sancti-
 tas Vestra satis apertè censuit, contra Ecclesiam facere, qui
 Regaliam tuerentur. Sed ijs litteris quis nesciat fidem om-
 nem, omnemque auctoritatem esse ademptam? Olim quip-
 pe furtivas falsasque prædicabant: modò alij veras qui-
 dem, sed ab hominibus hæreticis, ac nomini Gallico infe-
 stis, quâ vi, quâ fraude esse extortas affirmant. Alij quo-
 cumque modo, quocumque consilio scriptas, oblivioni
 tradendas esse: ita haud dubiè Sanctitatem Vestram sentire,
 quæ datis litteris, cum maximè pernicipi cursu processura

Ggg 3 vide-

videretur, repente steterit, Apamienses deseruerit, Regalists, utpote innoxijs, ut optimâ causâ fultis, cuncta permiserit.

Hanc esse Sanctitatis Vestrae sententiam cum stulti omnes arbitrantur, tum cordati nonnulli ciment; quem eorum timorem minimè profectò miramur. Hinc enim vident Regalistas non tabulis, non litteris, ut res dubia solent, causam suam propugnare, sed vi maximè, atque armis tueri, tanquam certissimum Regum nostrorum patrimonium, eoque qui religione impediti turpissimum istud Regaliae jugum pronis cervicibus non trahunt, ut apertos Regis Regniq̄ue hostes habere, ac veluti Salicae legis violatoribus aquâ & igni interdicere. Inde verò cernunt Innocentium XI. cuius est tantoperè celebrata constantia, à quo singulis quibûsve momentis perniciem sibi metuebat improbitas, tanto sceleri huc usque pepercisse, & necdum tot Ecclesiae malis solemni decreto voluisse occurrere.

Hæc dum intuentur, Beatissime Pater, quid putent? Nisi Sanctitatem Vestram, auditis quæ in sui defensionem multa Regalists dixerunt, mutato consilio in aliam profus abisse sententiam? Sed nec turpiter decepti sunt, qui ista loquuntur, aut prædicant. Absit, ut reperiatur apud Sanctam Sedem, est, non; nec erit sub vestro Apostolatu incolumis Regalia, quæ fuit in Investituris per sex summi nominis æternæ memoriæ summos Pontifices Gregorium VII. Victorem III. Urbanum II. Paschalem II. Gelasium II. & Calixtum II. ut hæresis nefanda protrita: quam Paschalis ipse, qui fuit erga rerum humanarum Dominos poenitendâ mansuetudine lenis, Romano in Concilio censuit esse contra Spiritum Sanctum, & canonicam institutionem.

Hæc

Hæc cum ita se habeant, ut quid Domine recessisti longè? despicias in opportunitatibus, in tribulatione? An putaris fore, ut possit Vester aliquando Successor facilius cuiusque res istas componere, Ecclesiæ vulneribus minori cum periculo mederi? Sed quis erit iste Successor tam sui fidens, ut se Innocentio XI. præponat? tam felix, ut in meliora tempora incurrat? tam denique fortis, ut quod monstrum Sanctitas Vestra nascens ac debile vix ausa fuerit perstringere, id ipse jam adustum, jam auctis viribus formidandum non dubitet jugulare? Sed velit ipse, quidquid nos Ecclesiæ Dei optimum fore putamus; illine adversarij nostri parebunt, ejusque decreta reverebuntur, facti tum de strage nostra feroces, de longa possessione superbi, de Vestro quoque exemplo in insequentes Pontifices pervicacissimi?

Ita est, Pater Sanctissime, sunt apud nos aliæ multæ; nec Regaliâ mitiores pestes, quæ sub nomine libertatum Ecclesias nostras populantur. Quo verò ista defendentes sese umbone clepunt? Non alio profectò, quàm invadentium usu, vel averfantium clade, Summorum Pontificum silentio, quod silentium nutum ac voluntatem interpretantur. Exemplo sint Appellationes tanquam per abusum, illa non ita multo tempore in exitium totius Ecclesiasticæ jurisdictionis exorta monstra. Dubia initio, tremula, paventia prodibant, & vel improbis non satis proba videbantur. Nunc verò quia siluit Roma, quia non obsticit, efferrunt in ipsam Romam audacissimum caput, sanctaque videntur, quibus Apostolica fulmina pepercerunt.

Sunt, Beatissime Pater, qui existimant, Sanctitatem Vestram Regaliâ propterea non ritè damnâsse, quòd viderentur adversarij meliora suapte spontè inijsse consilia, ac

ac bonâ fide pacem optare ac quærere. Id enim suadere videbantur, cum Eminentissimi Cardinalis d' Estrées iter Romam susceptum, tum Episcoporum Conventus Parisijs habitus, maximè nuperum illud Edictum, quo metæ modûsque non sine magno Ecclesiæ emolumento, ut quidam putant, Regaliæ posita sunt. Sed me miserum! Quantum bellorum res istæ pacem pollicentes, pacem nuntiantes Ecclesijs Gallicanis attulerunt, afferentque impostum? & quàm longè ista qui egerunt, aut agenda Summo Principi suaserunt, ab omni veræ pacis veræque concordia cogitatione voluntatèque abfuere! Unum est, fuitque semper illis consilium propositumque, ut omnino tandem Regaliæ possessio in omnes regni Ecclesias induceretur, delusâ interim Sanctitate Vestrà, ne prolatâ sententiâ possessionem inturbaret. Deluso etiam Eminentissimo Cardinali d' Estrées, quem huic simulationi consensisse suspicari non ausim.

Meminerit quæso Sanctitas Vestra (nam ea de re non unâ ad Apostolicos Pedes litteras dedi) quo in statu fuerint res nostræ prædicto Eminentissimo Cardinali in Italiam profecto. Nam cum antea satis fuisset adversarijs spoliare nos bonis, cœpimus illo abeunte exilia, vincula, proscriptiones, ac alia quæque acerba pati. Quid plura? In animas quoque sævitum est, dum cogimur passim scelerari assentiri, sacrilegis sociari, Summi Pastoris vocem, minas, anathemata contemnere. Sic pacem cogitabant, qui Eminentissimum Purpuratum Romam mittendi auctores Regi fuerunt.

Quid dicam de Sacrosanctis Episcopis Lutetiæ congregatis, quibus adeò non fuit animus malis nostris medendi, ut à nemine Ecclesiæ nostræ lethalius vulnus acceperint.

Quibus

Quibus singulis Ecclesia meritò dixerit: *Tu autem homo pacis meae in quo speravi, qui edebas panes mecum, magnificasti super me supplantationem.* Quid enim est iste Conventus tam fraudulentè, tantòque omnium Canonum contemptu coactus, tam scenicà pompà habitus, tam aulæ studijs addictus, tam segniter Episcopi nostri, Alectensisque, sed Vestrae praesertim Sanctitatis constantiam æmulatus, tam miserè veteres omnes Galliam inter & Romam controversias, sopitas jam pridem, extinctasque renovans; tam proditoriè Regalia consentiens, tam inaniter Vobis scribens, tam denique Cleri Gallicani antiquæ gloriæ, ac in Sanctam Sedem observantiæ immemor: quid, inquam, est iste Conventus, quàm Ecclesiæ magnifica supplantatio?

Cùmque supplantatores isti Ecclesiam perdidissent, tamen uti de re bene gesta gloriantur: pacem loquuntur, pacem suadent, pacem in epistola ad Sanctitatem Vestram scripta ambitiosè prædicant: quasi non simili voce usi sint etiam, qui insigniores Ecclesiæ clades intulerunt. Quid enim aliud excusabant Sirmienses Episcopi conclamata fide? Medio Ianenses jugulato Athanasio? Ariminenses proscripto *quæstio*? Et ut temporibus viciniore simul & rebus nostris magis affinia loquar, quid excusabant Londinenses, Thoma Cantuariensi in Ecclesiæ defensione solo omnino relicto, præterquàm studium pacis, difficilia tempora, magnos Reges demerendos?

Videntur mihi Episcopi nostri non aliâ ratione pacem quærere, quàm quæsisset Seniores populi Israël, si Rege ipsorum vineam Naboth, quæ figura est Ecclesiæ per seculares potestates spoliata, cupiente invadere, Naboth verò tradere renuente, dissidium istud componentes, ita pronuntiassent: *Vineam obtineat Rex, ut faciat sibi hortum olerum,*

H h

quia:

quia vicina est, & prope domum suam. Tu verò Naboth collige excellentias vites, & ubi creverint olera, paucula quaedam vilioraque ab hortulano regio accipito. Quæ futura fuisset populo Dei de præclaro illo iudicio mens & sententia? Nonne in iudices illos tanquam in latrones atque sicarios animadvertendum esse censuisset?

Sic tamen omnino fecisse videntur Episcopi nostri; capiat, inquit, Ecclesia solatiolum quoddam in Capitulis & Beneficijs curam animarum habentibus. In cæteris vincat Rex, serviant octoginta Ecclesiæ ad hoc usque tempus liberæ, Henriciana hæresis intacta maneat, quidquid Regalistarum libido cogitavit, aut finxit, ratum esto. O perversum, O turpe iudicium! Quod qui tulerunt, tanto majori reprehensione digni sunt, quòd imperat nobis gratiâ Christi non Achab aliquis, non Phocas, non quispiam eorum Regum, quos olim vel Germania, vel Anglia in Ecclesiasticæ libertatis perniciem genuerunt; sed Rex plurimum mansuetus, maximè in religionem propensus, iustitiæ amantissimus, necnon optimè cujuscumque consilij cupientissimus. Cui cum unus Episcoporum (ita enim fertur) adulando dixisset: *Facturum se in conventu, quacumque Regi libuissent. Tu verò, inquit Rex, da operam, ut Episcopus sis, verum retinens, suade: amabo te, si Deum plus cunetis, plus me ipso amaveris.*

Quod Regis admonitum sanctissimum sapientissimumque, si uti par erat, audissent Episcopi, nonne ille potius Regiam perpetuis tenebris æternòque silentio damnasset, quàm servitutem Ecclesiæ novo Edicto firmius validiusque sanxisset. Est enim illud Edictum, Pater Sanctissime, malorum nostrorum non levamen, sed cumulus, quo unum aut alterum in speciem quidem, & ad tempus dumtaxat depellitur incommodum, ut cætera, quæ in Regalia

galia sunt innumera, plus roboris ac firmamenti habeant, ipsaque aeternitas quaedam accedat. Est enim celebre jurisconsultorum effatum, *exceptionem firmare regulam*. Quare dum paucula excipit, caetera Rex firmissimè statuit.

Quae autem ab ipsa exceptione plurimum roboris accipiunt, ferè sunt hæc: Coronam Regum rotundam, rotundam quoque postulare Regaliam, hoc est, nullà sui parte præcisam; sed cunctas, quâ latè patet regnum, Ecclesias pervagantem: facultatem patrimonium Christi administrandi, sacerdotes altaribus admovendi, rectores Ecclesijs præficiendi, dotem esse scepro solioque ingentem; quod quàm hæreticum sit, jam sæpe diximus: plus autoritatis habere reges in Ecclesijs vacantes, quàm summum Pontificem. Cui neque per resignationem, neque per præventionem, neque propter supplendam Regis negligentiam, neque aliâ quâcumque ratione fas omnino erit Beneficium ullum, sede vacante, attingere: sed si quid litis contentionsisque circa Regaliam, aut obnoxia Regalia Beneficia exortum fuerit, nequire Sanctam Sedem, neque ullum Concilium Oecumenicum controversiam istam dirimere, Senatam Parisiensem potiores esse. Pars Regum cum sit Regalia, posse quidem cujuscumque libidine in immensum crescere, nullatenus verò constringi, aut coartari, multo minùs aliquâ sui parte imminui, nec Regibus quidem jubentibus, paciscentibus, summâ potestate annitentibus; jus enim regium etiam ipsis Regibus sanctum. Quare si quid his temporibus vel pacis studio, vel amore religionis, vel collatâ in Episcopos gratiâ Ludovicus XIV. detraxerit de Regalia, delibaveritque, liberum fore sequentibus Regibus, id totum irritum habere ac facere.

Hos aliq̄sque infelices prorsus ex Regaliâ trunco-

H h h 2

erum-

erumpentes frutices Edictum illud adeò non refecavit, ut etiam latiores vegetiorésque effecerit. Quamobrem Edicto illo nihil adepti sumus, cuncta verò perdidimus; præsertim si in tot tantisque insurgendi, Ecclesiámque vindicandi causis Sanctitas Vestra quieverit, silueritque. Quàm multi enim sunt, Beatissime Pater, qui cum Sanctitatem Vestram videbunt post tantam exhibitam constantiam, dubitantem; post tot intentatas minas, habenas sceleri laxantem, putabunt non esse scelus, quod tam magna, tam sancta Potestas non ulciscitur. Credent etiam, quæ regio Edicto sublata sunt, ea tantùm Ecclesiæ fraudi fuisse; cætera reprehensione carere, & utcumque ferenda videri. Quocirca plus ex Vestro feremus detrimenti silencio, quàm ceperimus ex sacrilega Regalistarum sævitia. Hæc enim miseri dumtaxat sumus; illud efficiet, ut tot miseris digni quoque existimemur.

Viderint deinde quorum interest, (nam aliorum appetitor non sum) quàm mali exempli sit, Episcopos è curiæ nutu pendentes, ausos esse tanto Ecclesiæ detrimento, tantâ Apostolicæ Sedis injuriâ, Vobis inconsultis, imò verò omnino spretis, Regaliæ jure tanto tamque immenso cedere; cum præsertim maximè scirent, eam causam apud Sanctam Sedem agi jam captam, imò diu contestatam, ultimòque judicio maturam.

Præsumptionem istam alia multò major multòque nocentior excepit. Nam iidem illi Episcopi, ne quis poenas suo sociorumque sceleri debitas exposcat, nihil non moliantur, ut Apostolicam Sedem, cujus est ista ulcisci, in ordinem redigant. Quocirca ausi sunt in florentissimo Sedis Apostolicæ statu, sedente in Cathedra Petri Innocentio XI. toto orbe Christiano de tanto Pontifice sibi gratulante,

tulante, ausi sunt, inquam, de summa Religione statuere, ac quæstiones movere; quæ non nisi tristioribus ac difficillimis schismatis temporibus ventilatæ sunt.

Ecce mirifici istius Concilij egregios Canones: pronuntiat, Apostolicæ Sedis plenitudinem intra Canonum sepra coarctari, præsertim verò Ecclesiæ Gallicanæ libertatibus retundi in negotijs fidei: Si quid Papa ut Papa statuerit, id omnino certum non esse; ut autem sit, Ecclesiæ assensum efficere: Papam subesse Concilio quocumque tempore, quacumque ratione; Synodum Constantiensimitacensuisse. O rem inauditam? judices sedent pauculi Episcopi; stant Papa Conciliûmque Rei. An Papa præset Concilio, an Concilium Papæ incertum eis est! Unum illis constat, utrique dominari, ac præesse augustissimum illorum Conventum; utrique pro sua summa potestate jus dicunt: in eorum arbitrio positum est, aut Papam supra Concilium, aut Concilium supra Papam evchere: quidquid censuerint, orbi Christiano lex esto.

Audacia hæc. Beatissime Pater, quâ universæ Ecclesiæ Majestas læditur, Vobis, qui universam Ecclesiam regitis, animadvertenda est, nobis autem qui in novissimo loco recumbimus, tantum lugenda. Quæ verò Ecclesiæ Apamiensis propria mala sunt, præter luctum hoc à me insuper postulant, ut Vos Sanctissime Pater, etiam atque etiam rogem, imò per Petrum Paulumque obtester, ne diutius Ecclesiam illam conquerendo dicere sinatis: *Consolationem me quaesivi, & non inveni.* Educite illam tandem de domo carceris, dirumpite vincula ejus. Denique decernite solemnijudicio, Christianissimum Regem in tota Apamiensi diocesi Regaliæ jus nullum habere, neque vi sceptri, neque ullo ab Ecclesia concessio privilegio, ut omnium retròtem-

porum possessio, & rationes demonstrant: nequiuissè Archiepiscopum Tholosanum jure Metropolitico Vicarios Generales à Capitulo Apamiensi electos munere suo depellere, aliósq; in eorum locum substituere: incidisse cum ipsum Archiepiscopum, Vicariósq; ab eo missos, tum eos omnes, qui Vicarijs hujusmodi paruerunt. excommunicationem, aliásq; pœnas in Litteris Apostolicis primo Januarij 1681. contentas; nominatim verò eos, quos factâ ritè inquisitione comperi mandatis Apostolicis pertinacissimè restitisse, prout luculenta Romam missa testimonia demonstrant: rescindi denique acta omnia, cum conventus Provincialis Tholosani: tum illius Generalis Parisiensis, propter adversus utrúmque interpositam à me intercessionem oppositionemque.

Justum hoc judicium ut judicetis, Pater Sanctissime, efficiat velim Spiritus ille veritatis, qui arguit mundum de justitia, & de judicio, qui que posuit Vos Episcopum regere Ecclesiam DEI, simulque suadeat istâ nimîa moderatione, cunctationéque rebus Ecclesiæ minimè consuli, sed cuncta potius in deterius ruere, libertatem Ecclesiæ interire, aperiri viam schismati, improborum audaciam majores vires captare, Henricianam hæresim altas radices figere, infinita denique mala oriri.

Date veniam, Pater Sanctissime, si quid in multiloquio in Vos, aut alios quoscumque incautus peccavi. Sed nesciunt plerumque decorum, quorum calamitas excessit modum; cum animum suus exeruciat dolor, parùm aliena majestas afficit. Urgeo Vos: luctabor etiam Vobiscum, quemadmodum cum Angelo Dei, imò cum ipso DEO luctatus est aliquando Jacob, ideò dictus Israël. Porro non dimittam Vos, nisi benedixeritis mihi; lætusque ab hoc

hoc certamine, tamen si claudus recedam, neque erit mihi pede claudicare molestum, si modo datum fuerit Ecclesiae vincere. Hujus benedictionis, hujus & victoriae certum omen habeo concessam mihi, ac per me toti Diocesi à Sanctitate Vestra Jubilaei gratiam, quae humillimo ac gratiosissimo animo excepta, tot malorum pondere ferè oppressos interim nos recreavit. Multos Vobis, Pater Sanctissime, annos, & quidquid optimum apprecor, simulque Apostolicos pedes exosculor.

Datum die decimâ tertiâ mensis Aprilis anno 1682.

Sanctitatis Vestrae

*Humillimus & Obsequentissimus in Christo
Filius & Famulus*

Cerle Vicarius Generalis Diocesis
Apamiensis Sede vacante.

Documentum LVIII.

Epistola Cleri Gallicani, auctoritate Regiâ Parisijs congregati ad Sanctissimum Dominum Dominum INNOCENTIUM PP. XI.

BEATISSIME PATER.

Quam consecrandi fecimus Apostolicae Sedi canonicae obedientiae professionem, ea nos impellit, quae Parisijs jussu Regio congregati gessimus, ad Apostolatum Vestrum referamus, gravesque merus nostros paternum in sinum effundamus: (a) *Cum enim Te Dominus gratiae suae praecipua munere in Sede Apostolica collocaverit, talémque nostris*

(a) Epistola Concilij Milevitani ad Papam Innocentium, inter Epistolas S. Augustini Epist. 92.

temporibus prestiterit, ut nobis potius ad culpam negligentiae valeat, si apud venerationem Tuam, quae pro Ecclesia suggerenda sunt, tacuerimus, quam ea possit Sanctitas Vestra, vel fastidiosè, vel negligentè accipere, non ambigimus, quin magnis periculis nostris Pastoralem diligentiam adhibere digneris.

Sanè, Beatissime Pontifex, à majoribus nostris, sanctis, gravibusque viris accepimus, Regni & Sacerdotij turā piāque concordia res humanas niti: (a) Dum unum ab altero impugnatur, periculiari utrumque; eā occasione & de Regno tolli iustitiam, & de Ecclesia pacem, schismata & scandala suscitari, & fieri animarum perditionem simul & corporum; (b) Sine horum concordia res humanas nec incolumes esse posse, nec tutas. Hæc Goffridus Vindocinensis, hæc Ivo Carnotensis, sanctissimi, gravissimique Ecclesiae Gallicanae Præsules immortalibus scriptis testata reliquerunt. Hos in medium afferre, & ad Vestram Sanctitatem allegare iuvat, quos pro Ecclesiastica libertate, atque Apostolica auctoritate multa perpestos Sancti Vestri Decessores, non tantum ut probabiles Magistros, sed ut præcipuos, singularesque filios semper habuerint. His accedat tertius Claravallis Abbas, non Gallicanae tantum, sed Universae Ecclesiae lumen, Sanctus Bernardus, ille Canonum propugnator, ac fortissimæ cuiusque sententiæ gravissimus auctor, ubi nimio rigore Regnum & Sacerdotium dividi, (c) atque *inconfutibilem Christi Tunicam* scindi animadvertit, utili condescensione temperari canones supplicavit, ac pacem utriusque potestatis, quæ utramque fulciat, retineri, præsertim in Gallia, (d) ubi nullam unquam Regnum inter & Sacerdotium divisionem fuisse antiquiores Episcopi gloriati erant, ubi deni-

(a) Goffridus Vindocinensis Opusculo quarto. (b) Ivo Carnotensis Epistola 60. (c) Sanctus Bernardus Epistola 229. (d) Ivo Carnotensis Epistola. 238.

denique, ipso teste Bernardo, toto orbe colliso, ipsisque Pontificibus gravi toties tempestate jactatis, non modo nullæ scissuræ factæ essent, (a) sed etiam *solerent scissura alia refarciri.*

Nec minore studio Apostolici Præsules Vestræ Sanctitatis Antecessores eam concordiam commendârunt, cum geminâ potestate res humanas regi ex sacris Litteris accuratissimè tradidère; quarum proinde concordiam publicam pacem, totiusque generis humani statum contineri certissimum sit, dicente Propheta: (b) *Ecce vir Oriens nomen eius, Zorobabel in persona, in figura Christus, certè populi Dei Dux & Princeps; (c) Et ipse extruet Templum Domino; & ipse portabit gloriam, & sedebit, & dominabitur super solio suo; & erit Sacerdos super solio suo; & consilium pacis erit inter illos duos.* Stet ergo utrumque folium, alterum Principis, alterum Sacerdotis, auxilio mutuo, mutuâ consensione munitum; hinc populi salus, hinc non tantum corporum, sed etiam animarum lucra proveniant; hinc denique res humanæ stabili, ac Deo pariter, hominibusque placitâ tranquillitate decurrant.

Quæ cum ex Patrum traditione, ipsaque adeo prophetica ac divina auctoritate descenderint, ubi eam pacem nostris temporibus occasione Regaliæ sollicitari vidimus, cœpimus cogitare, quid Majores nostri, quid antiqui Sedis Apostolicæ Antistites præscriberent, pro certo habituri, quod verbo pariter, & exemplo docuissent. Sic autem comperimus, quæ Ecclesiasticâ auctoritate, æternâ lege sancita essent, manere inconcussa; quæ Ecclesiasticâ prohibitione constarent, in his Ecclesiarum Principes multa pro tenore

lii cano-

(a) S. Bernardus Epistola 239. (b) Gelasius Papa Epistola 8. ad Anastasium Imperatorem. (c) Zachariæ cap. 6. vers. 12. & 13.

canonum districtius judicasse, multa pro temporum necessitate tolerasse, ubi non periclitatur fidei veritas, aut morum honestas, quædam instituta temperari, non cæcâ tamen & indiscretâ relaxatione disciplinæ, sed si adesse necessitas, ex qua leges quoque mutari contingeret: sanctos enim Pontifices Antecessores vestros ita præcepisse: (a) *Ubi necessitas non est, Sanctorum Patrum Decreta manere inconvertibilia*; eadem ergo Decreta ex necessitate interdum temperanda: eam verò necessitatem esse, si graves dissensiones, si turbulenti motus, tumultusque imminerent, quam *populorum stragem* Sancti Patres vocant; tunc enim Charitatem, quæ summa Ecclesiæ lex sit, alias emollire ac temperare leges, (b) ac *destrahendum aliquid canonum severitati*; ut *majoribus morbis sanandis Charitas sincera subveniat*; hinc nempe profectam, à Sanctis Patribus, ipsaque Apostolica Sede toties celebratam moderationem canonum, quæ utili dispensatione, & providâ compensatione librata Ecclesiam ædificet, propulset dissidia, Regnum & Sacerdotium firmâ pace componat.

Hæc ex Sancto Augustino, alijsque Patribus; hæc ex Sanctis Pontificibus, Leone, Gelasio, cæterisque Majores nostri didicerunt, nobisque tradiderunt: (c) *Salvo scilicet fidei fundamento, & communi morum regulâ, toleranda quedam, etiam facienda, quæ infirma videantur; hæc enim facit Charitas, quæ operit multitudinem peccatorum, quæ cum infirmantibus infirmatur, cum scandalizatis uritur, & omnibus omnia fit, ut omnibus prodesse mereatur.* Quod si jus illud Regium, quam Regiam dicimus, aut Fidei fundamentis, aut morum regulis esset adversum, non illud utique sancti Pontifices doctrinâ

(a) S. Bernardus Tractatu de Præcepto & Dispensatione cap. 4. (b) Augustinus Epistola 50, (c) Ivo Carnotensis Epistola 214.

Arinâ & pietate conspicui Alexander III. Innocentius III. atque alij comprobâssent; non illud denique sacrum generale Lugdunense Concilium tot personis, totque sub titulis suâ auctoritate firmâssent. At enim extendi vetuit ad eas Ecclesias, quæ primavâ atque innatâ libertate gaudent; sed ut hanc interim quæstionem omittamus, neque minutatim verba Concilij, variôsque sensus quæque antegressâ, quæque consecuta sint, expendamus: id ianè liquido constat, nullum esse periculum, ut extensum Fidei, moribûsque noceat, quod illasâ Fide, salvâque morum regulâ, longè latèque propagatum, plurimas jam Regni Ecclesias occupârit; ex quo illud efficitur. Regaliâ causam, non ad (a) *Fidei*, morumque *regulam*, quæ *immobilis & irreformabilis* sit, sed ad disciplinam, quæ pro locis ac temporibus subinde mutetur, quæque temperamenta ac salubrem illam moderationem admittat, omnino pertinere.

Jam ergo constituto quæstionis statu, Beatissime Pater, quantum intelligimus, rem totam expediri haud difficile fuerit; cùm id unum inquirendum restet, justane causâ fuerit, cur post Ecclesiarum quarundam libertatem totis sexaginta annis strenuè propugnaram, victi in eo Tribunali, quod ipsi antiquo more Regni appellavimus, acquiescere potiùs, quàm omnia commovere, Regiam potestatem cum Pontificali committere, nova denique bella ciere vellemus. Nos pacem anteponimus, nec in simili causâ piget imitari Vindocinensem Abbatem non minùs fortitudine, quàm prudentiâ clarum, cujus verbis dicimus: (b) *Habeat Ecclesia suam libertatem; sed summopere caveat, ne dum nimis emunxerit, eliciat sanguinem, & dum rubiginem de vase conatur eradere, vas ipsum frangatur.*

l i i z

Neque

(a) Tertullia, de Virginibus velandis, (b) Goffridus Vindocinensis opusculo 4.

Neque verò publicam pacem, ac sub tanto Rege prosperum rerum Ecclesiasticarum cursum turbatum oportebat. Adhibe pias aures, Sanctissime Pontifex, & tantisper cogita, quem Regem habeamus: non invictam bello dexteram, ac decora victoriarum prædicaturi sumus pacifici Sacerdotes: habent illæ laudem suam universis Gentibus celebratam, ac pacis gloriâ cumulatam. Utinam, Beatissime Pater, rebus nostris interesse, & coram intueri posses (paternis sanè oculis dignum spectaculum) quàm benignè Optimus Princeps Episcopos audiat, quàm rebus Ecclesiæ favere, quàm bonos fulciat, quàm invictâ auctoritate frangat contumaces, quàm cœlestem illam nobis à Domino traditam potestatem intemeratam velit. Eoprotegente, Jurisdictio Episcopalis propemodùm profligata emergit è tenebris: nostris jam Decretis, nostræ auctoritati Parlamenta obsecundant, ac Regia Decreta Canonice disciplinæ ancillantur. Jam verò Hæresis quot accipit subinde salutare plagas? Quot Edictis comprimitur? Quot amissa Tempora luget? Quantas nobilium, plebejorumque turbas ad Petri, hoc est, Christi ovile revocatas? Quid deinde referemus, ut Regius animus exolas habeat novitates omnes, nullòque Regni loco consistere patiat? Est profectò Ludovicus Magnus alter ille Mauritius à Sancto Gregorio Antecessore Vestro toties commendatus: (a) *Cujus temporibus, Hæreticorum ora conticescunt; quia eisi eorum corda in insaniam perversi sensus ebulliunt, Catholicitatem Principis tempore, prava qua sentiunt, eliqui non presumunt.*

Hæc coram admiramur, hæc luculentius Vestra quoque Sanctitas ab altissima illa, cui totus orbis subest, Petri Sede

(a) Libro 7. Epistolarum Epistolâ 48.

Sede commemorat; his Apostolicum Vestrum pectus exultat; si quid fortasse tot inter prospera emergit incommodi, non omnia proinde ad juris apices exigimus; (a) magno enim Cyrillo Alexandrino Praefule docente didicimus oeconomiam rerum plerumque cogi nos etiam a stricto & confesso Ecclesiae jure discedere. Quanti vero aestimamus illa privilegia aliquot Ecclesiarum, si emolumentis damna contendimus? Quid, quod illud onus vix Ecclesiae sentiunt, vacantium Ecclesiarum fructibus, quos Reges vindicare fisco in Ecclesiarum longe maxima parte non dubiam consuetudine poterant, Successori reservari, rebusque ad Canonum auctoritatem Ludovici Decimi tertij augustae memoriae Edicto redactis? Quid, quod in quibusdam Praebendis ac Dignitatibus conferendis, si quid erat asperius, nobis supplicantes, a Rege mollitum, tanti Principis pietatem, largitatemque commendat? Quid, quod Capitulis sua jura servata, certaque Judicibus praescripti limites, ne Regalia nomine omnia invadantur? Id subjuncta his litteris gesta testantur, certoque indicio sunt, quam bene illi aliqua concedantur, qui multa jam sibi possessione vindicata ultrò concedat.

Sed enim exprobrabunt, qui votis suis omnia metiuntur, leve illud quoque (sic enim sentiunt) quod Rex Christianissimus tanto studio assertum Coronae suae velit, nobis auctoribus ac flagitantibus potuisse dimitti: nae illi falsi sunt, rerumque nostrarum imperitissimi. Liceat vero nobis, Beatissime Pater, quando eo in cardine totius negotij summa versatur, paulò liberius inturbare graves illas curas Apostolicae mentis, ac jus Regaliae Francorum Regibus,

(a) Epistola ad Gennadium Presbyterum & Archimandritam.

bus, totique Regno infixum, prout nostris hominibus infitum, inditumque est, ab ortu repetere.

Sic nempe inclamant Regij Magistratus, Christianissimos Reges jam inde à Clodovæo, ac primis Christianæ Religionis exordijs, Ecclesiarum omnium, ut pietate filios, ita effusissimâ liberalitate nutritios, & Regiâ defensione propemodum Patronos, ac Tutores extitisse: ea verò, quæ Ecclesiæ in fundis haberent, teste Augustino, jure Casareo, hoc est, Regio obtineri, supremamque eorum omnium potestatem penes Reges esse. Hinc à priscis temporibus, vacantium Ecclesiarum Regiâ manu occupata bona, mox reddita Successoribus: nec à Sede Apostolica reprobata, quæ huic juri tuendo antiquissimis etiam temporibus Reges Francorum fecissent; Præbendas quoque, hoc est nativo sensu, stipendia Clericorum, partem Ecclesiasticæ possessionis ac proventus, necdum à toto discretas, si vacarent Ecclesiæ, eodem quoque jure à Principibus collatas; quarum quippe collatio & antiquo jure à solida massa decidi non posset, & recentioribus quoque juris Pontificij institutis in fructu haberetur. Hæc omnia ab antiquo Regibus de se benè meritissimis concessisse Ecclesiam, sanè consensisse, jusque illud utriusque potestatis consensione firmatum, Regiæ Majestati proprium atque congenitum ita coaluisse, ut distrahi nequeat: neque verò fas esse, ut Ecclesiæ primis Francici Imperij temporibus diverso jure haberentur, quas eadem Regiâ protectione fulciri, eadem liberalitate ditari, ejusdem Majestatis reverentiâ ac potestate contineri certum esset. Si quid ergo tristioris diversitatis exortum sit, id esse referendum ad illa tempora, quæ scissum Regni corpus, Ducumque & Comitum olim innocuo, tunc in fausto nomine avulsâ ac discreta membra vix inter se cohærent:

rent: hos enim Principes, Regalibus occupatis, sæpe etiam sine Regum conscientia relaxatis, omnia perturbasse: at postquam Regia potestas distractas Provincias ad sese revocavit, & afflictum diu, dissipatumque Regnum suum demum integrè sub uno Capite nobilissimo pariter ac valentissimo sanitatem intellexit, tunc oblitterandam, quæ laceros artus olim dehonestabat, foedam diversitatem, nec Regio juri ex antiquissimis, receptisque Regni Francici legibus, nocere potuisse possessionem intermissam, quam & per Principes sibi subditos diu retinuisent, nec ipsi unquam animo dimisissent; universasque Ecclesiæ, non tantum ad decorem, sed etiam ad robur, firmamque compagem, eodem denique jure componendas. Neque verò obstare Lugdunense Concilium, quippe quod nec Reges nominet, ex Pontificijs quoque Decretis pro sua Majestate specialiter appellandos, nec de Præbendis loquatur, & aliò verti possit; neque à Pontificibus Regibusve in quæstione Regaliæ, cum de ea maximè ageretur, memoratum, aut leviter saltem indicatum fuerit.

Hæc utcumque se habent; neque enim lubet commemorare, quæ Antecessores nostri reposuerint, aut litigare est animus coram Vestra Sanctitate pacis negotium tractaturis; hæc, inquam, adeò Regijs Magistratibus infixæ menti sedent, ut à se avelli nullâ ratione patiantur, causâque ceciderimus, eorum quoque sententiâ, qui & æquitatis laude florent, & in nostrum ordinem essent propensissimi; quâ consensione victus Rex Maximus, satisque sibi conscius, quàm ab invadendis Ecclesiarum juribus abhorreret, jus Regium putat, quod in universum Regnum penè diffusum, suo velut cursu undique protendatur, rerum similitudine, parique Ecclesiarum conditione, velut in proclive ductum.

Etum- Quid hic nobis mentis, Sanctissime Pontifex, planè simplicitérque dicemus; hæc neque omnia ut certa proponimus, nec ut erronea & fidei regulis adversa propulsumus; ac dispensationi providæ locum esse censemus, gravissimos scilicet auctores secuti Apostolicos viros Antecessores Vestros.

Prodeat sanè vir maximus, non minùs in sacris litteris, quàm in Canonum disciplina versatus Innocentius III. atque in simili causa quid agendum sit, doceat: de Regalibus agebatur; jure autem Regalium multa contineri, quæ jam Ecclesijs Regum liberalitate remissa sint, certo certius est. Primum jus procurationis, sive hospitij, quo Episcopi Abbatésque Regem domo excipere, totàmque cum ipso curiam, publicasque personas alere certis temporibus: tum jus exercitùs, quo certos milites ad Regium exercitum ducere, eosque alere deberent: & quidem occupari à Rege Ecclesiarum bona, non modò si illæ vacassent, verùm etiam si Episcopi consueta, quæ vocabant, servitia omisissent; eaque omnia ab eodem fonte Regalium existere, & perspicuum ex sese est, & ipse Innocentius profiteretur. Duo ergo Episcopi à Rege accusati, quòd illius injussu milites abduxissent, eorum Regalia manu Regià confestim invaduntur, nullà judicij formà; nec tantùm Regalia, sed etiam alia bona quæcumque possiderent; id enim juris Regij esse Rex contendebat: Episcopi id negare, tum factum excusare, vim illatam conqueri, gravissimæque expostulationes deferre ad Innocentium. Quid ergo tantus Pontifex? susceptâ, ut decebat, Episcoporum causâ, Philippum Augustum aggreditur, multa interminatus, multisque adhortatus: (a) *Ne inter Regnum & Sacerdotium*

scanda-

(a) Libro I. Epistolarum Epist. 107.

deceat. Grave erat Bonifacio à Philippo Pulchro, plene etiam jure conferri Præbendas, seu Regaliæ, seu quovis alio titulo; nec tamen negabat Pontifex, imò profitebatur id fieri posse Ecclesiæ consensu tacito vel expresso. (a) Rex interim se possessione tuebatur; eo enim jure à se conferri Præbendas, quo à Majoribus, & à Sancto Ludovico avo datae essent. Rectè ille & ordine, ut videtur; satis enim constabat, reclamante nemine, eo jure usos: neque fraudi esse poterat optimis Regibus, quòd ad Jus Regium ea revocabant. Id enim Jus Regium esse, quod Coronæ Regiæ ab antiquo institum, coalitumque sit: atque ut ex simili rem conficiamus, an non Patronatus, quos vocant Laicos, ipsis quoque terris atque dominijs ex possessione inhære, ac quasi temporalis juris loco esse constat: cum tamen id juris ex Ecclesiastica potestatis fonte profuerit nemo non fateatur? Quantò ampliora Regibus & Beneficentia, & propria Majestas conciliare potuit? Neque id Bonifacium juris consultissimum fugiebat; sed cum in ancipiti esse videretur, quatenus Juri Regio Præbendas conferendi Ecclesiæ consensus accessisset, quod dubium, quod illicitum reputabat Pontifex, de potestatis plenitudine concedebat, ac licitum faciebat: *Quid enim litigamus, inquit, volumus, ut Rex faciat licite, quod facit illicitè: volumus super hoc sibi facere gratiam omnem, quam poterimus.* Sic quem nodum solvere ex Pontificis sensu, antiqua monumenta juraque non poterant, Apostolica potestatis gladio amputabat: atque id Bonifacius Octavus tot inter similitates conferre ultrò voluit in Philippum Pulchrum: quanta Innocentius Undecimus Benevolentissimus & propensissimus in Ludovicum Magnum? Neque

(a) Histoire du différent de Boniface VIII. & de Philippe le Bel page 90, page 93, page 78,

que verò ambiguum. quid Orbis Christianus expectet, si Pontifici Pontificem, Regem denique Regi componamus. Id tantum postulamus, ne plus æquo audiantur, qui in Jure Coronæ novas hæreses fingunt, nimisque intelligendo faciunt, nihil ut intelligant præposteri homines, qui quem exsufflant pulverem, ut præclare Sanctus Augustinus, in suos, aliorumque excutiunt oculos. Vestra verò Sanctitas hæc omnia supergressa, Christianique Orbis intenta comodis, tantas contentiones ex tenui ortas, sed in gravissima mala, nisi Deus avertat, aliquando erupturas, Apostolicâ auctoritate componat: pacem expetimus, pacem flagitamus, pacem, quæ Vestrum nomen tantâ pietatis ac sanctitatis laude omnibus Gentibus, ipsisque ad eod Ecclesiæ hostibus clarum, venerandumque immortalitati consecratura sit. Sacis jam, superque Parens Optimus, Devotissimusque Filius repugnante animo altercantur. Nos quidem, Beatissime Pater, ut gratias agimus, quas possumus maximas, quod Jura quarundam Ecclesiarum, quæ nobis omnibus communia facit ipsa Fraternitas, facta rectaque esse vultis, ita nostrâ causâ concuti Orbem, Pacemque Christianam conturbari nolumus: quare eo quoque, quidquid inerat, jure decessimus: id in Regem Optimum atque Beneficentissimum ultrò contulimus: (a) *Et si forte propter Canonum rigorem minus licebat, factum est tamen, quia Ecclesiasticæ paci se expediebat; cum enim plenitudo legis sit Charitas, in hoc legibus obtemperatum esse credimus, in quo Charitatis opus impletum esse cognovimus.*

Quæ à nobis acta, si Vestra Sanctitas dignetur inspicere, probaturam esse pro sua æquitate confidimus. Sanè tummâ

Kkk 2

(a) Ivo Carnotensis Epistolâ 190.

consensione, pronaque omnium nostrum voluntate gesta esse testamur; cum praesertim nemo sit, qui rebus nostris intellectis, ac perpensis omnibus, quae recens nobis supplicanti- bus à Rege Maximo statuta sunt, non ultrò fateatur, plura & ampliora concessa, quàm dimissa, atque Ecclesiae causam Regiam aequitate ac liberalitate, meliore nunc omnino conditione esse: quamobrem obsecramus, ut quae à nostra humilitate, non modò publicae pacis intuitu, sed maximo Ecclesiae emolumento gesta sunt, quaeque Rex Maximus, tanto Religionis studio, tantaque omnium nostrum obtestatione concessit, Regijs Magistratibus nequicquam reclamantibus, sic Vestra Sanctitas complectatur, ut Sacerdotij Regni- que concordiam aeternum firmet & sanciat,

Quid enim luctuosius, quàm sub tanto Pontifice, ac tanto Rege, quorum consensione tot in Ecclesiam bona redundatura sint, per invisa & importuna dissidia eludi expectationem Orbis, & publica commoda retardari? Sanè ex quo Ecclesia est, Sede Apostolicà Regnòque Francorum nihil conjunctius fuisse, & maximo honori ducimus, & Vestri Antecessores libentissimè praedicant; hanc verò perpetuam conjunctionem animorum nostris quoque temporibus auctam oportuit. Quid enim videt Orbis Magno Ludovico majus? Quem Turcae favienti gravio- rem hostem? Quam expeditiorem manum? Quem animum promptiorem? Quem idoneum magis, quicum ea, quae Vos assidue pulsant, coercendi hostis, atque amplificandae Ecclesiae, communicare consilia? Quem ad ardua quaeque jam spontè currentem incitare possitis? Ne verò prohibeat Vestram Sanctitatem Ecclesiarum aliquarum haud tantis sanè motibus digna libertas: solet Ecclesia Christi quaedam

dam omittere, ut alia, eaque potiora seruet, multa quoque in melius ferendo, commutare. Ipsa Regalia quantum imminuta est, cum pij Principes à poriundis fructibus jam abstinerint, & gravissima onera alendorum militum ac Procurationum spontè remiserint, ut jam illi à nobis, si necesse sit, memorem animum suo quodam jure repoñcere videantur? Quid attinet commemorare in Episcopis atque Abbatibus eligendis, investituris, in iussionibus, permissionibus, assensionibus Regijs, in Episcopatuum & Abbatiarum concessione & dono, in Hominijs quoque & Sacramentis fidelitatis, (a) quàm multa primùm censuris gravissimis reprobata, mox ultrò concessa sint? Ipsa Apostolica Sedes, arx Ecclesiasticæ libertatis, quàm multa Principum in seipsam quoque jura tolerarit, imò aliquando concesserit, ipsam temporum moram excussa cervicibus, & in optimum statum spontè restituta? An ergò Ecclesia (a) *levitate usa est? fuitque in illa est & non?* Absit, sed satis sibi conscientia æternitatis suæ, ipsique veritati semper immobili animo adhærescens, aliquam sui parte humanis se rebus utcunque accommodat, nec tam temporibus, quàm animarum saluti servit. (b) *Hæc dicendo doctam Paternitatem Vestram non docemus, sed eandem consulendo & rogando monemus, ut ibi consilij & pietatis studeatis visceribus abundare, ubi fas non est, fortitudinem exercere.*

Quare, Beatissime Pater, ad sacros Vestros pedes ritè provoluti, atque Apostolicam Benedictionem expectantes, Summum illum Ecclesiæ, vestrique unici Primatûs Auctorem oramus, obsecramus, uti mentem Vestram ad pacis consilia inflectat, & quæ pacis studio, exemplo Majorum,

Kk k 3 jorum,

(a) 2. ad Corinthos cap. 1. v. 17. (b) Ivo Carnotensis Epistolâ 190.

jorum, Sanctitas Vestra gesserit, ea in Vestram gloriam, quam in Christo habetis, totique Ecclesiae utilitati vertat.

Datum Parisijs tertio Nonas mensis Februarij, anno 1682.

Obsequentissimi & devotissimi Filij ac Servi Vestri,

Archiepiscopi, Episcopi, & alij Ecclesiastici
Viri in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani
Parisijs congregati.

Franciscus Archiepiscopus Parisiensis,
Præses.

*De Mandato Illustrissimorum & Reverendissimorum
Archiepiscoporum, totiusque Cætus Ecclesiasticus
in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani
Parisijs congregati.*

Documentum LIX.

Responsio INNOCENTII XI. Pontif. Max. ad
epistolam Cleri Gallicani.

Venerabilibus Fratribus Archiepiscopis, Episcopis, & alijs Ecclesiasticis viris, in Comitijs Generalibus Cleri Gallicani Parisijs Congregatis.

PAternæ Charitati, quâ charissimum in Christo Filium nostrum Ludovicum Regem Christianissimum, Ecclesias vestras, vos ipsos, & universum Regnum istud amplectimur, permolestum accidit, ac planè acerbum, cognoscere ex Vestris litteris die tertiâ Februarij ad Nos datis, Episcopos, Clerumque Galliae, qui corona olim, & gaudium erant Apostolicae Sedis, ita se erga illam in præsens gerere; ut cogamur multis cum lacrymis usurpare propheticum illud:

illud: *Filij matris meae pugnaverunt adversus me.* Quamquam adversus vos ipsos potius pugnatis, dum Nobis in ea causa resistitis. in qua Vestrarum Ecclesiarum salus, ac libertas agitur, & in qua Nos pro juribus, & dignitate Episcopali in isto Regno tuenda, ab aliquibus ordinis Vestri pijs, & fortibus viris appellati, absque mora insurreximus, & jam pridem in gradu stamus, nullas privatas Nostras rationes secuti, sed debitæ Ecclesijs omnibus sollicitudini, & intimo amori erga vos Nostro satisfacturi.

Nihil sanè latum, & vestris nominibus dignum eas litteras continere, in ipso earum limine intelleximus. Nam præter ea, quæ de norma in comitijs convocandis, peragendisque servata afferbantur, animadvertimus eas ordiri à metu Vestro, quò suatore, numquam Sacerdotes Dei esse solent, in ardua, & excelsa pro religione, & Ecclesiastica libertate, vel aggrediendo fortes, vel perficiendo constantes: quem quidem metum falso judicavistis posse vos *in sinum Nostrum effundere.* In sinu enim Nostro hospitari perpetuò debet charitas Christi, quæ foras mittit, & longè arceat à se timorem. Quâ Charitate erga vos, Regnumque Galliaë paternum cor Nostrum flagrare, multis jam, ac magnis experimentis cognosci potuit, quæ hic referre non est necesse. Si quid est autem, in quo benemerita de vobis sit charitas Nostra, esse imprimis putamus hoc ipsum Regaliaë negotium, ex quo, si seriò res perpendatur, omnis ordinis Vestri dignitas atque authoritas pender. Timuistis ergo, ubi non erat timor. Id unum timendum vobis erat; ne apud Deum, hominésque redargui jure possitis, loco, atque honori Vestro, & Pastoralis officij debito defuisse. Memoriâ vobis repetenda erant, quæ antiqui illi Sanctissimi Præsules, quos quamplurimi postea quâlibet ætate sunt

sunt imitati, Episcopalis constantiæ, & fortitudinis exempla in huiusmodi casibus, ad vestram eruditionem ediderunt. Intuenda imagines prædecessorum Vestrorum, non solum qui patrum, sed qui nostrâ quoque memoriâ floruerunt: & qui Ivonis Carnotensis dicta laudâstis, debuistis facta etiam, cum res posceret, imitari. Nostis quæis fecerit passusque sit, in turbulenta illa & periculosa contentione, inter Urbanum Pontificem, & Philipum Regem, muneris sui esse arbitratus, contra Regiam indignationem stare, bonis spoliari, carceres & exilia perferre, deserentibus alijs causam meliorem. Officij Vestri erat, Sedis Apostolicæ authoritatî studia Vestra adjungere, & Pastoralis pectore, humilitate Sacerdotali, causam Ecclesiarum Vestrarum apud Regem agere, ejus conscientiam de tota re instruendo, etiam cum periculo regium in vos animum irritandi; ut possētis in posterum sine rubore in quotidiana psalmodia, Deum alloquentes, Davidica verba profiteri: *Loquebar de testimonijs tuis in conspectu Regum, & non confundebat.* Quanto magis id vobis faciendum fuit tam perspectâ, atque exploratâ optimi Principis justitiâ, & pietate, quem singulari benignitate Episcopos audire, Ecclesijs favere, Episcopalem potestatem intemeratam velle, vos ipsi scribitis, & Nos magna cum voluptate legimus in vestris litteris? Non dubitamus, si stetissetis ante Regem pro causâ tam justæ defensione, neque defutura vobis verba, que loqueremini, neque Regi cor docile, quo vestris annueret postulat. Nunc cum muneris vestri, & Regiæ æquitatis quodammodo obliti, in tanti momenti negotio silentium tenueritis; non videmus, quo probabili fundamento significetis, vos ad ita agendum adductos, quod in controversiâ victi sitis, quod causâ cecideritis. Quomodo cecidit, qui

non stetit? Quomodo victus est, qui non pugnavit? Ecquis
 vestrum tam gravem, tam justam causam, tam sacrosan-
 dam oravit apud Regem? cum tamen predecessores ve-
 stri eam in simili periculo constitutam non semel apud
 superiores Galliarum Reges, imò apud hunc ipsum liberam
 voce defenderint, victoresque à Regio conspectu discesse-
 rint, relatis etiam ab æquissimo Rege præmijs Pastoralis
 officij strenuè impleti? Quis vestrum in arenam descendit,
 ut opponeret murum pro domo Israël? quis vel vocem
 unam emisit memorem pristinae libertatis? Clamaverunt
 interim, sicut scribitis, & quidem in mala causa pro Regio
 jure, clamaverunt Regis administri; cum vos in optima
 pro Christi honore sileretis. Neque illa solidiora, quòd
 reddituri Nobis rationem, seu veriùs excusationem allatu-
 ri rerum in hujusmodi Comitij per vos actarum, exagge-
 ratas periculum, ne sacerdotium & imperium inter se col-
 lidantur, & mala, quæ exinde in Ecclesiam, & in rempubli-
 cam consequi possent: proinde existimâsse vos, ad officium
 vestrum pertinere aliquam inire rationem tollendi de me-
 dio gliscentis dissidij: nullam verò commodiorem appa-
 ruisse, remedio ab Ecclesiae Patribus indicato, utili conde-
 scensione canones temperandi pro temporum necessitate,
 ubi neque fidei veritas, neque morum honestas periclitentur:
 deberi ab ordine vestro, deberi à Gallicana, imò
 ab universa Ecclesia plurimum Regi, tam præclare de Ca-
 tholica religione merito, & in dies magis mereri cupienti;
 propterea vos jure vestro decedentes illud in Regem con-
 tulisse. Mittimus hinc commemorare, quæ significatis de
 appellato à vobis seculari magistratu, à quo victi discesse-
 ritis: cupimus enim ejus facti memoriam aboleri, & volu-
 mus, ea vos verba è litteris vestris expungere, ne in actis

Cleri Gallicani resideant ad dedecus vestri nominis sempiternum. Quæ de Innocentio tertio, Benedicto duodecimo, Bonifacio octavo in vestram defensionem adducitis; non defuere, qui doctis lucubrationibus ostenderint, quàm frivola, atque extranea sint huic causæ. Et magis notum est, quàm ut opus sit commemorare, quo zelo, quàm constantiâ eximij illi Pontifices Ecclesiæ libertatem defenderint adversus seculares potestates: tantum abest, ut eorum exempla possint errori vestro suffragari.

Cæterum ultro admittimus, & laudamus consilium relaxandi canonum disciplinam, pro temporum necessitate, ubi fieri id possit sine fidei, & morum dispendio. Imò addimus cum Augustino: *Toleranda aliquando pro bono unitatis, que pro bono æquitatis odio habenda sunt: neque eradicanda zizania, ubi periculum sit, ne simul etiam triticum eradicetur.* Id ita tamen accipi oportet, ut in aliquo tantum peculiari casu, & ad tempus, & ubi necessitas urget, licitum sit, sicut factum est ab Ecclesia; cum Arianos & Donatistas Episcopos, ejurato errore, suis Ecclesijs restituit, ut populos, qui secuti eos fuerant, in officio contineret. Aliud est, ubi disciplina Ecclesiæ per universum amplissimi regni ambitum, sine temporis termino, & cum manifesto periculo, ne exemplum latius manet, labefactatur, imò evertitur ipsius disciplinæ & hierarchiæ Ecclesiasticæ fundamentum, sicut evenire necesse esset, si quæ à Rege Christianissimo in negotio regaliæ nuper acta sunt, conniventibus, imo etiam consentientibus vobis contra sacrorum Canonum, & præsertim generalis Concilij Lugdunensis auctoritatem, contra notam jam pridem vobis in ea re mentem Nostram, & contra ipsam jurisjurandi religionem, quæ vos Deo, Romanæ, vestrisque Ecclesijs obligâstis, cum
Episcopali

Episcopali charactere imbueremini. hæc sancta Sedes executioni mandari, & malum invalescere, diutiùs differendo permitteret. ac non ea Nos, pro tradita divinitùs humilitati Nostræ suprema in univèrsam Ecclesiã potestate, solemni more, prædecessorù Nostrorù vestigijs inherentes, improbaremus; cùm præsertim per abusum Regaliæ non solum everti disciplinam Ecclesiæ res ipsa doceat, sed etiam fidei ipsius integritatem in discrimen vocari facile intelligatur ex ipsis regiorù decretorù verbis, quæ jus conferendi beneficia Regi vindicant, non tamquam profuens ex aliqua Ecclesiæ concessione, sed tamquam ingentium, & coævum regiæ coronæ. Illam verò partem litterarù vestrarù non sine animi horrore legere potuimus, in qua dicitis, vos jure vestro decedentes, illud in Regem contulisse: quasi Ecclesiarù, quæ curæ vestræ creditæ fuere, essetis arbitri, non custodes; & quasi Ecclesiæ ipsæ, & spiritualia earum jura possent sub potestatis secularis jugum mitti ab Episcopis, qui se pro earum libertate in servitutem dare deberent. Vos sanè ipsi hanc veritatem agnovistis, & confessi estis, dum alibi pronuntiastis: *Jus Regaliæ servitutem quamdam esse, quæ in eo præsertim, quod spectat beneficiorù collationem, imponi non potest, nisi Ecclesiæ concedente, vel saltem consentiente.* Quo jure vos ergo jus illud in Regem contulistis? Cùmque sacri canones distrahi vetent jura Ecclesiarù; quomodò ea vos distrahere in animum induxistis, quasi eorundem canonum auctoritati derogare liceat vobis? Revocate in memoriã, quæ inclytus ille contrerraneus vester Clarevallensis Abbas non Gallicanæ modò, sed etiam univèrsalis Ecclesiæ lumen à vobis meritò nuncupatus, Eugenium pontificem officij sui admonens reliquit scripta præclare: *Meminisse se esse, cui claves tradi-*

ie. cui oves credita sunt. Esse quidem & alios tali janitores, & gregum pastores. sed cum habeant illi assignatos greges, singuli singulos; ipsi universos credidos, uni unum, nec modo ovium, sed & pastorum Eugenium esse pastorem: ideoque juxta canonum statuta alios Episcopos vocatos fuisse in partem sollicitudinis, ipsum in plenitudinem potestatis. Ex quibus verbis quantum vos admoneri par est de obsequio & obedientia, quam debetis huic Sanctæ Sedi, cui Nos, Deo auctore, quamquam immeriti præsidemus; tantumdem pastoralis Nostra sollicitudo excitatur ad inchoandam tandem aliquando in hoc negotio, quam nimia fortasse longanimitas Nostra, dum pœnitentiæ spatium damus, hætenus distulit, Apostolici muneris executionem.

Quamobrem per præsentès litteras, traditâ Nobis ab omnipotenti Deo autoritate, improbamus, rescindimus, & cassamus, quæ in istis vestris comitiis acta sunt in negotio Regaliæ, cum omnibus inde secutis, & quæ in posterum attentari contigerit, eaque perpetuò irrita & inania declaramus; quamvis cum sint ipsa per se manifestè nulla, cassatione aut declaratione hujusmodi non egerent: speramus vos quoque ipsos, re melius consideratâ, celeri retractatione consulturos conscientia vestra, & Cleri Gallicani existimationi, ex quo Clero sicuti hucusque non defuere, ita in posterum non defuturos confidimus, qui boni pastoris exemplo, libenter animam ponere parati sint pro ovibus suis, & pro testamento Patrum suorum. Nos quidem pro officij Nostri debito parati sumus, Dei adjuvante gratiâ, sacrificare sacrificium justitiæ, & Ecclesiæ Dei jura ac libertatem, atque hujus sanctæ Sedis autoritatem, dignitatèmq; defendere, nihil de Nobis, sed omnia de eo præsumentes, qui Nos confortat, & operatur in Nobis, & qui

qui iussit Petrum super aquas ad se venire. Præterit enim figura hujus mundi, & dies Domini appropinquat. Sic ergo agamus, Venerabiles Fratres; ac Dilecti Filij, ut cum summus Paterfamilias, & Princeps pastorum rationem ponere voluerit cum servis suis, sanguinem pessumdata, & lacerata Ecclesiæ, quam suo acquisivit, de Nostri manibus non requirat. Vobis interim omnibus Apostolicam benedictionem, cui cælestem accedere optamus, intimo paterni amoris affectu impartimur.

Datum Romæ die 11. Aprilis 1682.

Documentum LX.

Alia Cleri Gallicani epistola ad Sanctissimum
Dominum Nostrium INNOCENTIUM XI. Pontif. Max.

BEATISSIME PATER,

Quantum olim à Majoribus nostris Sedi Apostolicæ delatum est, tantum nos, qui honoris Sacerdotalis successores Patrique animi hæredes sumus, Vestræ Sanctitati debere, solemniter profiteamur; neque id modò, quòd Vestra Beatitudo in præcelso editoque Ecclesiæ loco posita est, sed & quòd Illam videmus singulari pietate, & religione summâ, loci auctoritatem exæquare. Cùm enim Petri Cathedram eâ quâ debemus veneratione prosequimur, & pariter nobis ante oculos proponimus virtutes eximias, quibus V. S. ornata est, severitatem scilicet Institutorum, studium amplificandæ Ecclesiæ, constantem retinendæ veteris disciplinæ sententiam, quotidianam sollicitudinem omnium Ecclesiarum, obfirmatam non acquie-

L II 3 scendi

scendi carni aut sanguini voluntatem, non possumus non admirari, & summam in honoribus gloriam, & parem in moribus disciplinam. Hæc & alia, quæ sanè magnifica sunt, magnam de Vestro Pontificatu spem omni Ecclesia iniecerunt; quisque statim Vestri nominis merita prædicare, sibi quisque polliceri cepit, fore ut summo Pontifice Innocentio Undecimo Ecclesia Provincias reciperet, quas Patrum nostrorum memoriâ Hæresis abstulerat, & fides Romana prolatis longè finibus amissam recuperaret possessionem. Ea spes Orbis Christiani fuit, eaque opinio hoc magis apud nos invaluit, quòd paribus votis, & simili animorum consensione cum Vestra Sanctitate conveniret Rex Christianissimus, qui, quâ Religione, & quâ præditus est potentia, impietatem disturbare, & solus inter Principes Christianos domitam hæresim Romanis subjicere fasces potest; neque frustra est hæc expectare ab invictissimo Principe, qui jam non minùs religione, quàm armis, Magni Nomen implevit. Ille domi hæresis tanquam alicujus hydræ innumera capita Edictorum pondere oppressit, Ille jam pridem foris subactis Provincijs & Civitatibus expugnatis, Romanæ Ecclesiæ religionem intulit, & nuper in Argentoratensem Civitatem, stupente Europâ, & frendente hæresi fidem ab exilio reduxit, expiatôque Dei Sanctuario, signa Catholica sacris affixit postibus, quos tot annos hæreticorum polluerat impietas. Hæc Christianissimus Rex, cujus spectata virtus, summa in rebus gerendis Prudentia, in exequendis Fortitudo admirabilis, Magnitudo animi, Justitia, Fides, Religio, tanquam sagittæ in arcu brachij potentis, ad tollendam hæresim, delendum mendacium. Cùm hæc inter sanctissimum Pontificem, & Regem Maximum incredibilis esset virtutum, & voluntatum conspiratio,

tio, quid aliud nos augurari oportebat, quàm fidei victo-
 rias, & gloriam Ecclesiæ. Veruntamen, Beatissime Pa-
 ter, hæc contra omnium expectationem perverſis qui-
 buſdam hominum improborum artibus interpellata ſunt:
 vix præ dolore hæc meminiffe, nedum commemorare
 poſſumus. Etenim dum Rex Chriſtianiffimus pro ſua
 pietate rem Eccleſiæ bene & feliciter gerit, ecce per Pro-
 vincias & Civitates Galliarum Litteræ Apoſtolicae divul-
 gatæ ſunt, quibus ſacra Regis Chriſtianiffimi Maieſtas
 offenditur, acerbis minacibusque litteris impetitur ille
 Rex, Prædicator fidei, Defenſor Eccleſiæ, Regionum Præ-
 ful, Patriæ Cuſtos, Triumphator Gentium; convelluntur
 Jura Regni, tolluntur ſacra majorum noſtrorum depoſita,
 pulſantur Eccleſiæ Gallicanæ libertates, caditur reveren-
 tia Sacerdotalis, Provinciarum Eccleſiarumque Privilegia
 violantur, ſubvertitur Jurisdic-tio Episcoporum, perruptif-
 que terminis, quos Patres noſtri conſtituerunt, ex antiqua
 Patrum noſtrorum hæreditate immeriti dejicimur. Inge-
 muit, Beatiffime Pater, Clerus Gallicanus, cum videret,
 contra Canonem Eccleſiaſticum, & contra formam judi-
 ciorum condemnatum eſſe Illuſtriſſimum Archiepiſco-
 pum Tholoſanum; exhorruit diſtrictum & minitantem
 Capiti Collegæ excommunicationis gladium, demum
 contra fidem Concordatorum litteræ Pontificiæ abſque
 Canonica cauſa denegantur ritè nominato ad Apamien-
 ſem Episcopatum; unde accidit, ut non ſuccurratur Eccleſiæ
 ſciſſurâ laboranti, quoniam non adest Episcopus, qui &
 pro munere institutionis ſuæ tollat ſchiſma, & diſſidentes
 ad unitatem revocet.

Unde verò, Beatiffime Pater, tot & tantæ in noſtrarum
 cauſæ? quos olim unus ex Veſtræ Sanctitatis Prædeceſſori-
 bus

l. 1
 l. 1
 III
 3-4

bus appellabat Gentem sanctam, Regale Sacerdotium, Populum acquisitionis, cui Deus Israel benedixit. Nonne nobis eadem, quæ Majoribus nostris fuit in Summum Pontificem devotio? Nonne erga Sanctitatem Vestram reverentia & obedientia obrestatio similis? idemque nos, quos illos olim ejusdem communionis vinculum Sedi Apostolica adstrictos tenet? Dolemus, Beatissime Pater, nihilominus ex vestris litteris in Ecclesia feri discordias, cumque in dies malum ingravesceret, huic tandem obviam ire cepimus; habitoque generali Ecclesie Gallicane conventu in commune providere, ne quid detrimenti Christiana res caperet. Adivimus itaque Regem Christianissimum, & quæ legatione pro Christo fungimur, tanquam Deo exhortante per nos, obsecravimus, ne ex unius negotij causa adificationem Dei dissolvi sineret. Eum verò, Beatissime Pater, qui pacandi orbis gratia, gloria & magnitudini suæ, quibus nihil fortissimo Principi pretiosius est, ultrò modum fecit, tranquillitati Ecclesie & felicitati Sacerdotum nihil non condonaturum esse, rogationis nostræ eventus comprobavit.

Quoniam verò paci & quieti Ecclesie Gallicane, non modò in præsentiarum, sed etiam in posterum prospiciendum est, talia nempe præcesserunt, ut similia, vel etiam graviora præcaveri oporteat; præmissis erga Sedem Apostolicam quod decet, reverentia & obedientia officio, impensius deprecamur Sanctitatem Vestram, ne jura, privilegia, mores, & instituta Majorum convelli, aut minui patiatur, ea præsertim, quæ sacris Canonibus, & Patrum Decretis stabilia nobis semper in honore & usu fuerunt, & quæcumque Ecclesia Gallicana auctoritate consuetudinis & vetustatis possessione defendit: idque eò ardentioribus

votis

votis exposcimus, quo nullâ temporum interruptione, nul-
 lâque definitione Patrum hac in re Ecclesiæ Gallicanae de-
 rogatum est. Ejusmodi autem sunt Episcoporum judicia,
 quæ ex Patrum Decretis, & ex moribus nostris in his parti-
 bus à nobis tractari, quin etiam interjectis ad Sedem Apo-
 stolicam appellationibus finire debent; ea quoque, quæ ad
 jurisdictionem Metropolitanorum & Episcoporum atti-
 nent, jura Regni, libertates Ecclesiarum, negotia Ecclesia-
 stica, quæ omnia intra limites Dioceseos Galliarum æsti-
 mari, agitari, & judicari conditum est. Prudentissimè
 enim, & justissimè, ut in simili propè negotio Patres Afri-
 cani ad Coelestinum Papam scribebant, Nicæni Patres pro-
 viderunt, quæcûmque negotia, ubi orta, sunt finienda, nec
 unicuique Provinciæ gratiam Sancti Spiritûs defuturam,
 quâ æquitas à Christi Sacerdotibus, & prudenter videatur,
 & constantissimè teneatur.

Oramus itaque Sanctitatem Vestram, & omnibus pre-
 cibus obrestamur, ut suam, quam Vestris Fratribus Deus tri-
 buit portionem, intactam illibatamque esse velit, ut paterno
 animo suam filijs hæreditatem sartam rectamque custodiat,
 ut vulneribus Ecclesiæ Gallicanæ Matris nostræ piâ, & salu-
 bri eorum, quæ gesta sunt, ratione medeatur; nec inter-
 cessionem Cleri Gallicani minùs æquis auribus accipiat,
 dum præsertim periculum est, ne quid dispendij res nostræ,
 nobis tacentibus, patiantur. Neque hæc pro juribus nostris
 defendendis repentina supervenerunt subsidia: antiqua Ma-
 jorum nostrorum documenta sunt, quæ ut hausimus ab ijs,
 ea pariter hoc Ecclesiastici vigoris, & Sacerdotalis animi
 exemplo, ad posteros transmittimus. Quin etiam æmula-
 mur sapientiam Patrum, qui in similibus causis, simili mo-
 do suis institutis providerunt, neque id agrè tulisse Sum-

M m mos

l. 1
 l. 1
 l. 1
 3. 1

mos Pontifices Bonifacium & Cœlestinum, quin & hisce postremis temporibus Innocentium X. accepimus; speramus quoque, Beatissime Pater, fore ut Vestra Sanctitas æqui bonique consulat hanc nostram contestandæ, & dirimendæ causæ rationem, ubi sine honoris erga Vestram Sanctitatem diminutione, sine ulla charitatis offensione, decertata jura suis possessoribus asseruntur. Nobis enim hoc imprimis de Vestra Sanctitate pollicemur, ut ille, cujus ad Pontificatum felix ortus, & læti dies fuerunt, cujus vita omnis virtutibus tanquam faustis syderibus fulget, amotis procul vel levium dissidiorum nebulis, tranquillitatem Ecclesiæ Gallicanæ afferat, & serenitatem. Hoc omnium nostrum votum, & hoc cum Apostolica benedictione optant, expectantque.

Datum Parisijs pridie Nonas mensis Maij. anno 1682.

Sanctitatis Vestræ

*Obsequentissimi & devotissimi Filij ac Servi
Vestri,*

Archiepiscopi, Episcopi, & alij Ecclesiastici
Viri in Comitij Generalibus Cleri Gallicani
Parisijs congregati.

Franciscus Archiepiscopus Parisiensis
Præses.

*De Mandato Illustrissimorum & Reverendissimorum
Archiepiscoporum, Episcoporum, totiusque
Cœtus Ecclesiastici in Comitij Generalibus Cleri Gallicani
Parisijs congregati.*

Docu-

Documentum LXI.

Epistola Pastorum Apamiensium ad INNOCENTIIUM XI. Pontif. Max. quâ & veniam petunt, quòd Vicarijs Generalibus ab Illustrissimo Archiepiscopo Tholosano constitutis obedientiam detulissent, & Pontifici gratias agunt, quòd poenitentes veniam benignè donasset.

SANCTISSIME PATER,

Post humillima Pedum oscula,

Peccavimus: nec satis est semel dixisse; addimus iterum iterumque, peccavimus. Denique sine modo vocem illam, quæ tam multis salutis fuit usurpata, multo pluribus perniciem attulit prætermissa, ingeminamus: peccavimus. Sic hoc Epistolæ hujus initium, sit clausula, sit summa. Quid enim aut jucundius legere Vos, aut nos scribere salubrius possumus? Dicat igitur unusquisque nostrum in se reversus, quod ille Adolescens Evangelicus: *Pater peccavi in calum & coram te.* Gravem quippe in coelum culpam commissimus, qui positâ ad aratrum manu retrò respeximus, facti regno Dei minùs idonei, qui animas nostras facientes pretiosiores, quàm nos, minùs metuemus peccare in conspectu Domini, quàm incidere in manus hominum. Denique qui cum hominibus Christi tunicam inconsutilem scindentibus, abominationem defolationis in loco sancto ponentibus, & adversus id omne, quod vocetur Deus, sese erigentibus, foedam & exitiosam non sponte quidem, sed neque inculpate Societatem iniurimus. Coram Vobis, Beatissime Pater, deliquimus desertis ijs Castris, in quibus Sanctitas Vestra toto animi robore, totaque cum laude præliatur prælia Domini. Tum etiam, quòd maluimus plenam ignominie securitatem querere,

M m m 2

quam

quàm pulchra sanctâque Vobiscum adire pericula, Vobiscum deinde partituri æterni gloriam triumphii. Denique quòd neglectâ Vestrà optimi, supremique Pastoris voce, lubentiùs audivimùs ululatum Lupi.

Auget verò non mediocriter culpam nostram, quòd per crebra Innocentiæ exempla in culpam ruimus: quòd de agone recessimus, cum maximè socij, Fratresque nostri in stadio currerent, ac sic currerint, ut quidam eorum brævium comprehenderint, omnes comprehensuri videantur. Quòd, Pater Sanctissime, Episcopi nostri viri Apostolici (cui toties singuli dixeramus, etsi omnes scandalizati fuerint in te, ego nunquam scandalizabor) spem decepimus, gloriam obscuravimus, triumphum minuimus, illamque beatam, nec satis prædicandam necessitudinem, quâ cum illo conjuncti fuimus, non satis meminisse, penè contemnere visi sumus.

Ingens profectò culpa fuit hæc, grandèque delictum, ac cui sua non defuit poena. Profectò in regionem longinquam durissimam servitutem servivimus, sed Civem regionis illius, cui adhæsimus, porcos pascente, fame perimus, siliquas cupimus, nec impetramus, & tamen crudelissimo Domino felices videmur. Non opus est istius calamitatis singulas partes percurrere, quarum vel aliquas meminisse non parva calamitas est.

Habuit tamen pessima ista conditio optimum hoc, quòd nos & de paternæ domus felicitate cogitare, & in paternæ charitatis amplexus venire compulerit. Surgentes revertimur ad Patrem, apud quem cum mercenarij loco esse vellemus, excepit nos more filiorum splendide ac peramanter. Præ foribus, extra limen ob merum & reverentiam substiteramus, nec ostium pulsare ausi, nec
ulterius

ulterius progredi. Sed moras istas pati non potuerunt paterna viscera, venientique soboli dulcissimi genitoris, non domus tantum, sed pectus quoque patuit.

Decebat quidem nos, Beatissime Pater, tam facta defectionis labe pollutos, per longum ac laboriosum baptismum, amissum recuperare nitorem, tamque alto vulnere confossum gravioribus subjacere remedijs, ac ita demum pristinae sanitati restitui. Decebat, inquam, nos adstantes, depositos, omnique prorsus sacerdotali honore carentes diu multumque ruinam nostram lugere. Deum placare, ac Universae Ecclesiae Gallicanae, nedum Apamiensi, cui ingens scandalum fuimus, satisfacere. Sed è re fore visum est, respicientes excipere in Spiritu lenitatis, magisque placuit indulgentia. Itaque affuere statim Vestro nomine, qui venientibus in amplexum ruerent, qui Ecclesiae redirent, quique in ea solitis oneribus fungi juberent.

Quae cum ita sint, Beatissime Pater, nostri muneris esse putavimus, pro singulari illa verèque Apostolica in nos benignitate atque clementia Vestra, humillimas hanc Epistolam Sanctitati Vestrae gratias agere, simulque polliceri, neminem unquam fore (si modò Deus adfuerit, ac super nos misericordiam suam corroboraverit) qui Sanctae Sedis mandata libentius audiat, qui ab ea desciscentes cautiùs fugiat, quique Schismaticos, & Ecclesiasticae libertatis hostes perfectiori oderit odio. Aperiantur carceres, acuantur secures, erigantur cruces, effundat in nos crudelitas, quidquid malorum in patres atque Collegas nostros huc usque ingestum est, dabit Christus haec omnia superare ac vincere, simulque efficiet, ut sic demum magis magisque constringatur sanctissimus ille nexus, qui nos cum Apostolica Sede copulat atque conjungit. Erit nobis sanctum, quid-

M m m 3

quid

quid illa probaverit, eritque reprobum, quidquid rejecerit, nec aliter quam publicani, ac ethnici loco habebimus, quisquis illam audire contempserit.

Rumor est, Sanctissime Pater, cuncta ad quietem vergere, pacem polliceri, factumque id esse operâ atque industria Reverendissimorum Episcoporum, qui convenere Parisios: qui tam arduam, tamque difficilem controversiam, regnum inter & Sacerdotium quomodo componerent, nisi forent Spiritu Sancto repleti? hoc aiunt.

Et enim, si pax ista talis extiterit, qualem à Sanctitatis Vestrae cura, sapientia, tum animi fortitudine populus Christianus universus exspectat, qualem per tot labores, gemitus, pericula Episcopus noster quaesivit, qualem postulat Sanctae Sedis violatae Majestas, Sacro - Sancti Concilij Lugdunensis conculcata auctoritas, Octoginta minimum Ecclesiarum sub jugum missa libertas. Si pax ista Domus Dei zelatoribus attollat animos, eosque qui Sanctam Sedem veneratione ac studio prosequuntur, quique pro ea non exigua incommoda perpessi sunt, ac nova pro eius dignitate tuenda, si quid impofterum triste acciderit, ad fubeunda pericula, fortiores, alacriorésque efficiat. Denique, si pacem istam Ecclesia dederit, non acceperit, & quidem invita, vim passa, spreta, ludificata, tunc profectò Reverendissimis Episcopis ex animo gratulabimur, simulque in Domino gaudebimus, Deumque pacis benedictum dicemus ex hoc, nunc & usque in Saeculum.

Contra verò, si fuerit ista pax non donum Dei, sed opus, imò ludus Saeculi, non Ecclesiae restituta libertas, sed rata servitus, & si quid melius, catena paulo nitentior; non prostratus error, sed triumphata veritas; non improbata audaciae frantum, sed ad quidvis adversus Concilia

cilia œcumenica, adversus Sanctæ Sedis Decreta, adversus omnia sacra imposterum audendum tentandumque incitamentum. Si tor eximios invictosque libertatis Ecclesiasticæ defensores pax reliquerit inglorios, afflictos, oppressos, pedibus conculcatos, contrà verò tot improbos, qui ausi sunt altare contra altare erigere. Sanctam Sedem quasi infestis signis petere, multa Sacrilegio patrare, quique de illis adhuc gloriantur (adeò non dolent) nullâ nec levi quidem pœnâ affecerint, sed gaudere licuerit mercede iniquitatis. Postremò si fuerit pax ista non pax, sed bellum, tanto terribilius, quanto latentius, tanto crudelius, quando callidius, sub blando concordia nomine decipit: erit proh dolor! nobis lugendus non unus, sed duplex casus; noster scilicet, & Religionis; noster quidem, qui in bello corruimus: Religionis autem, quam pax ista quodammodò dejiciet, atque prosternet. Sed melius sperare movent quæcumque huc usque Sanctitas Vestra pro Domo Dei & fecit, & passâ est fortiter atque sapienter.

Multo plura fortassis addenda forent, sed utilius modestiusque silebimus. Taceant pœnitentes & lugeant, qui nec nimium silere, nec satis lugere possunt. Gaudeat interim lugentibus nobis Sanctitas Vestra, gaudet Angelus non super uno, sed super multis peccatoribus pœnitentiam agentibus. Dignatus est olim Christus Mulieri in Civitate peccatrici osculandos pedes porrigere: num parem pœnitentia nostra ambit honorem? Ambit equidem. Non veremur tali exemplo provocati, Christi potestatis Vicarij, Christi vitæ æmuli non pedes quidem, sed pedum vestigia pronore osculari ac lambere. Datum die Martij, anno verò 1682.

*Humillimi & Obsequentissimi in Christo Filij
& Famuli
Parochi Apamienses.*

Documentum LXII.

Quinta Epistola R. P. Cerle ad INNOCENTIUM XI.
Pontif. Max.

SANCTISSIME PATER,

Post humillima pedum Oscula,

Quantus ego sum, qui verbis meis loquar Vobiscum; video enim Vos Domine, sicut Angelum Dei, & conturbatum est cor meum præ timore gloriae Vestrae. Sed recreat me erigitque non parùm, quòd aureae virgæ summiratam mihi non semel osculandam porrexistis. Illam nunc quoque precor porrigite, meque liberate à laqueo venantium, & à verbo aspero.

Accepi, Beatissime Pater, esse Romæ, qui dicerent, quidquid ad hoc usque tempus in negotio Regaliae factum est, partim me incio factum, partim suasu atque impulsu Clarissimi viri Domini Favoritij Amanuensis Vestri actum esse.

Qua de re, Pater Sanctissime, cum primum certior factus sum, risi plurimum (quod quidem Vestra pace dictum fit) improbi Sycophantæ socordiam, qui se putavit tam crassâ calumniâ, supinôque mendacio Romanam solertiam dexteritatêque in fraudem inducere, ac ipsos videntes obcæcare.

Coepi deinde & mihi, & Ecclesiae timere vehementer. Intellexi nimirum cum ex hac novissima fraude, tum ex omni nequitiae genere, quod est in perditissima causa defensione à Regalists adhibitum, Adversarium nostrum Diabolum summo studio totisque viribus in perniciem nostram incumbere; quippe qui nec viribus, quas habet per-
magnas

magnas, nec artibus, quibus potissimum valet, ullâ ratione parcat.

Est illi (quod quidem magnus observavit Gregorius) duplex in sacris litteris nomen, nam Leo vocatur, & Draco dicitur. Leo est, quia devorat, Draco quia decipit, utrumque nos, cum Gallijs, tum extra Gallias, quod arduo satis molestissimôq; experimento tristissimis istis temporibus edocti sumus. Hic enim Leo iste adversus nos tremendum rugit, fauces aperit, dentes stringit, ingentem de nobis stragem edit. Romæ verò Draco sibilat, multiplices se torquens in gyros, totumque in nos, quod gerit intra viscera lethale virus, evomit.

Hic nos tanquam nimio studio Apostolicæ Sedi addictos, maximèque Catholicos ad interneconem Leo prosequitur. Illic verò nos ut Vobis religione minus, quam necessitate deditos, ac heterodoxis nescio quibus societate conjunctos, omni Vestro præsidio destituere, invisosque efficere totis viribus ac nervis Draco contendit. Hic Episcoporum agmina commovet, ut Vos (si Petrus sinat) in ordinem redigat. Illic verò quia Vestra dignitas in tuto est, charissima Vobis capita per fraudem & insidias quærit elidere.

In Gallijs Leonis furor equuleos parat, cruces erigit, exilijs nostris fugâ, ærumnis cunctas Regni provincias implet & terret: præterea universæ religioni bellum indicit, homines impios & Satanæ traditos in interitum carnis, Sanctos habet: qui verò Sancti sunt, ex Ecclesijs eliminat, ac in vincula conjicit, monasteria in popinas ac lupanaria commutat, virgines expellit, Sacerdotes pessundat, ejectis Pastoribus, ovibus Christi Lupos præficit. Quid plura? Apostolicas litteras, jussiones, Censuras aut stulto ludibrio habet, aut humanâ rabie conculcat. Denique cuncta gerit,

Nnn quæ

quæ Vos ad citò totquenda fulmina, ad Vestram dignitatem celeriter vindicandam, ad coercendam sine mora improbitatem, ad tuendam summâ festinatione innocentiam impellere, acuire, urgeréque debent.

At Romæ Draco vaferrimus callidissimúsq; trium annorum moris alias moras nescit. Hunc in suspensionem adducit, illum varijs artibus in suas partes trahit, alios terret, alios allicit, cunctos dolo capit. Ad hoc nihil non pollicetur, nihil non mentitur. Denique omnes machinas adhibet, ut de manu Vestra, Beatissime Pater, fulmen excidat, ut Ecclesia seruiat, ut improbitas tuta sit, ut pietas, & innocentia profanis impiorum conatibus succumbat.

Sed ne diutius vetera, & quæ sunt omnibus perspecta, commemorem, recentiora quædam, nec ita nota perstringam. Hoc ipso tempore, Pater Sanctissime, quo ad pedes Sanctitatis Vestræ parvitas mea scribit, quinque sunt hujus Diœcesis Parochi carcere conclusi: octoginta verò, quorum sunt occupata ob signatâque bona, non aliam profectò ob noxam, aliud ve scelus, quàm quia summo illo cælestique beneficio, Jubilæo videlicet à Vobis concessò, ad nostram verò exiguitatem missò destinatòque, persanctè usi sunt: quòdque eorum nonnulli, quos error humanus fragilitatque abduxerat, in se tandem reversi, quidquid recedendo peccaverant, amarè flendo deleverant, tantâque per illos dies salutis induti sunt virtute ex alto, ut à Vestra fide & obsequio, nostrâque societate nullis terroribus nullisque periculis divelli posse videantur. Denique quòd eorum oves Pastorum vocem audientes, nec non exempla sequuntè tempore illo acceptabili cælestibus divitijs mirum in modum locupletatæ sunt, sedémq; Apostolicam, unde opes illæ fluxere, ferventiori studio pietate atque honore prosequuntur.

Hoc

Hoc vidit Tartareus Leo, nec tulit, cūque spirituales opes non posset auferre, temporalibus rapaces unguis iniecit. Diripiuntur Ecclesie, spoliantur Pastores, enecantur pauperes, quorum quidem pauperum, qui certè sunt apud nos innumeri, totus ferme in Sacerdotum charitate census & vita est. Hanc crudelem vicem Vestra mansuetudo, patientia, benignitas reposcebat? Hanc illam spem iniecerat, qui ad solemne de tanta lite iudicium impediendum cuncta in Gallijs è sententia Vestra factum iri pollicitus est?

Sed quamquam acerbissima ista sint, omnique crudelitate plena, plus tamen improbitatis ac nequitie videtur esse in illo, quem, ut diximus, ubique spargunt rumorem; cujus profectò ille artifex est, qui in sacris Litteris & mendax dicitur, & Pater mendacij: me scilicet in his omnibus negotijs non nisi larvam esse, me inconsulto, me prorsus incio fieri, quidquid his temporibus geritur. Etenim si credendum est sycophantis, & calumnie euforibus, Litteris Apostolicis debitum honorem non detuli, otiosus omnino fui, Regalists non obstiti, illicitis Episcoporum Conventibus non intercessi. Hæc si ita sint, cur tandem fugio? Cur tam diligenter lateo? Cur ubique paratas Cruces inuenio? Denique cur alios timeo, qui timeri poteram, si Belial quàm Christi partium esse maluissem?

Esto nihil fecerim, at multa passus sum pro Christo, Ecclesia, pro Sanctissimis Canonibus. Hæcine quoque inficiabuntur? negabuntne cervicibus nostris institisse Carnificem, atque in imagine coepisse, quod utinam in Corpore nostro aliquando perficiat? Hæc est gloria nostra, cujus splendorem nullum mendacium obscurabit, quam nulla fraus dolusque nullus, aut minuere, aut nobis eripere poterunt. Hæc est gloria nostra, quæ nos clarissimis

la
licata
III
3.0

mis Christi Confessoribus adnumerat. Sanctissimis Episcopis confociat. Vobis ipsis Beatissime Pater, fœdere ac societate, quanta quidem inter Dominum & servum haberi potest, conjungit.

At, inquiunt, ad cuncta, quæ præstiti ad eunda Dominus Favoritius me impulit, ejus operâ & consilio in omnibus usus sum. Bene est, non poterant profectò res meæ gestæ nobiliori calculo comprobari. Nec enim potui cuncta non rectè peragere, tam sapientem tamque rerum agendarum peritum auctorem securus.

Sed quamquam tam sapienti monitori aurem præbuisse maximè mihi laudi verteretur, indebitam tamen laudem non aucupor, qui meam, si quam haberem, arbitrarer ut stercora, ut Christum lucrifacerem: Favoritium quidem colo, revereorque; at Favoritio nihil penitus debere me sentio, nisi quantum à singulis Christianis debetur homini, cujus sunt in Vos, in Apostolicam Sedem, inque universam Ecclesiam ingentia merita.

Aliud subjungam, Pater Beatissime, audacius fortè liberiusque, sed veniam, uti spero, audaciæ meæ benignitas Vestra non denegabit. Sit licet Favoritius vir usquequaque magnus, licet illius industria, fidésque Vobis spectata probataque sint, quod quidem singularis virtutis argumentum & præmium est, & si pietatem illius, ingenium, solertiam Roma universa, atque omnes omnino boni demirentur, quòdque majoris est gloriæ (ut vult Hieronymus) licet illum hostes Ecclesiæ detestentur, cumque gladijs nequeant, verbo interficiant. Denique quamquam Favoritius ille sit, cui fideles omnes plurimum de Vestra in illum benignitate confidentes sublimiorem gradum ampliorisque honores deprecantur, ac ne amplius vestrorum potius, quam

quàm suorum aduersariorum telis pateat. plenam dignitate securitatem exoptent. Quantus quantus sit, tamen multo minor multoque inferior ijs est. quibus in negotio hoc toto Authoribus usus sum. Quinam vero sint illi? Vos Pater Sanctissime, Paulus, Christus.

Docuit me Christus cum verbo, tum exemplo pastoris munus esse pro ovibus animam ponere. Monuit me Paulus depositum ut custodirem. Vos ipsi iussistis praelia Domini ut praeliarer, utque forriter in statione tam sancta permanerem. His Ducibus, his Authoribus movendum regendumque me tradidi. Favoritio nec notus sum, nec ille mihi. Certè nullas unquam ad illum litteras misi, ab eo nullas accepi: ita me Deus adjuvet.

Post confutata protervi Calumniatoris mendacia liceat, Pater Sanctissime, majus nostrum, imò totius Ecclesiæ vulnus summo Medico aperire. Cum magno apud omnes bonos odio laborare sese intelligerent Patres Societatis Jesu, propter nefariam illam Probabilitatis doctrinam, nuper à Sanctitate Vestra magno fidelium plausu damnatam, ut eam à se invidiam, minimè tamen mutatâ sententiâ depellerent, sanxere in ultimo suo generali Conventu, opinionem illam, quæ propius ad verum accedere videretur, ut plurimum esse sequendam. Quo profectò Decreto non tam veritati consulitur, quàm Ecclesiæ illuditur, quàm Sancta Sedes irridetur, quàm errori latibulum securitatisque paratur.

Hærendum, inquiunt, ut plurimum Sententiæ probabiliori. Cur non semper? quod ratio suadet, quod Sancti Patres admonent, quod Canones præcipiunt? Cur non semper? cum omnes omnium ferè Sanctorum Patrum paginæ clament: in dubijs tutiorem partem esse sequendam?

N n n 3 dam?

dam? An aliquando peccare Sanctum est? An quod-
que perire tutum? An Christus ut plurimum tantum est
veritas? Mavultque identidem videri & esse probabilitas?
Videtur ut plurimum istud Semi-Arianorum alterum
ὁμοίσιον, totum videlicet ad fallendos incautos, & fraudem
occultandam compositum.

Fas, inquiunt, interdum esto, nefas ut plurimum ex sen-
tentia minus probabili quidpiam aggredi. Verè dese-
cerunt scrutantes scrutationes. Quid est, quod dixisti, o
infelix Astutia! O Sententiam necessitate confusam! (Ut
ait Tertullianus) quod negatur, præcipitur: quod licet,
prohibetur. Cur sapius dumtaxat persequaris, quod
semper quarendum sit? Quomodo quod nunquam fieri
licet, interdum ritè feceris?

Sed quæ res tandem sequendi respuendique opinio-
nem probabiliorem tempus præfiniet? Illa videlicet toties
locum habebit Sententia verisimilior, quoties res erit cum
rusticis, operarijs, bajulis, ancillis, & id genus muliercu-
lis, quorum sunt levissima nulliusque ponderis, & (quod
caput est) nihil ad Societatem pertinentia negotia. Contra
verò, quod minus probabile censebitur, id Probabilista se-
quentur, unde magnum sibi commodum obvenerunt,
aut grave periculum metuendum erit. Verbi gratia, si
orta de Regalia gravis controversia fuerit, certentque in-
vicem, illinc quidem gens potentissima, opibus, honori-
bu: aliisque Beneficijs assentientes cumulans, adversantes
verò nullo non pænarum genere afficiens: hinc autem
Sancta Sedes futura tantum bona promittens, ac lentis ful-
minibus parum (ut incredulis videtur) metuenda; tum
liceat Jesuitis valedicere veritati, sibi que in sinu Probabili-
tatis perfugium & armamentum quarere.

Obti-

Obtineat opinio probabilior apud infimæ notæ Jesuitas plebémque, ut ita dicam, Societatis, regendis tenuiorum conscientijs mancipatam, & evangelizare pauperibus miserrimam: liberum verò sit ab ea recedere, istius sacræ gentis Proceribus, quibus fors & gloria est stare semper ante Reges & Præsides. Non loquatur in istis Spiritus veritatis, libentiùs in Aula Spiritus Probabilitatis auditur.

Hæc placita, aut monstra veriùs Conventus ille parturijt, Beatissime Pater, nec veriti sunt errorem illum lege sancire, cum in ipsa Urbe Roma, ubi omnis error configitur, tum sub oculis Sanctorum Petri & Pauli, qui fuerunt suntque maximi præcones, assertoresque veritatis. Tum denique audiente spectantèque Innocentio Undecimo, per quem est probabilitas afflicta, per quem est (ut speramus) jugulanda.

Sed adeò ita facere non sunt veriti, ut maximè tali loco, talibusque testibus Decretum istud edere callidi homines quæsierint, studuerintque, ut si quando in impium Dogma pietas erudita insurgeret, hæc statim excusatione occurrerent. Carere haud dubiè omni reprehensione, quod Ecclesia Romana, quæ est veritatis firmamentum, quòdque Innocentius XI. tantus Censor vidisset, nec arguisset. Sed erravit istorum hominum terrena animalisque Sapia; non feret profectò, non feret Innocentius XI. Urbem Romam dehonestari tali partu, nec suum Pontificatum pollui tali probro.

Doctrinas istas peregrinas, ut vocat Apostolus, cum palam profiteantur Patres Jesuitæ, tum Academias omnes, tum omnia Clericorum seminaria impetu facto occupant. Invasère nuper Principis jussu, ac novo quodam productæ extensæque Regaliæ jure Academias hujus Regni permultas,

tas,

tas, & in his percelebrem illam Tholosanam. Idque agere ausi sunt inconsultâ Sancta Sede; cum tamen Academia ista omnino Pontificia sint, nec minoris Vestrae Ecclesiae referat, Doctores Scholis, quam Pastores Basilicis praeficere, scriptum est enim: *Et ipse dedit quosdam quidem Apostolos. Alios autem Pastores, & Doctores ad consummationem Sanctorum, ad opus ministerij, in adificationem Corporis Christi.* Tantum autem ex antiqua illa Academicarum vindicatione omnes boni cepere doloris, ut nemo eorum sit, qui non lugeat, quique tacite (neque enim patam licet) Apostolicae Sedis fidem adversus iniuriam hanc tantam non deposcat.

Occupatis hostili more Academicis, castra movent in seminaria (nam hoc quoque catus Romanus censuisse dicitur) nec dubium est, quin primum omnium expugnandum sit Apamiense. Caetera deinde nullo negotio subigentur. Quid enim hodie non obtinent Jesuitae Aulae fervientes, seu potius imperitantes. Eritque ista tum inventae Regaliae, tum propugnatarum adversus Sanctam Sedem fictitiarum Ecclesiae Gallicanae libertatum amplissima optatissimaque merces.

O miseram (cum istud contigerit, si tamen contigerit) & ærumnosam Ecclesiam Apamiensem! ut caeteras Gallicanas præteream. Etenim seminario nostro præpositi Jesuitae, statim Sanctissimam illam disciplinam, quam immensis laboribus Episcopus noster restituit, quamve Sanctitas Vestra Apostolico iudicio comprobavit, labefactabunt, penitusque subvertent. Nec aliud egregij Magistrum Clericos edocebunt, quam suas illas circa doctrinam morum portentosas opiniones, nuper à Sanctitate Vestra, atque aliàs ab Apostolica Sede proscriptas. Denique id
in

in Seminario præstabant, quod strenuè gerunt in Academijs, ubi post Probabilitatem, cui stabiliendæ firmandæque præcipuè Societas incumbit, nihil antiquius habent, quàm ut suppositicias Ecclesiæ Gallicanæ libertates (quæ Turris est Babilonica certè) adversus Sanctam Sedem erectas fovent ac tueantur.

Supereft, Beatissime Pater, ut quod superiùs antea feci, iterum Vos etiam atque etiam rogem, ne finat Sanctitas Vestra libertatem Ecclesiæ penitus interire, Religionem universam everti, Apostolicæ Sedis Authoritatem apud quosdam improbos pro nihilo haberi, optimos viros, qui Vos præcipuà fide ac veneratione prosequuntur, diutius opprimi, utque tot malis solemnè de ista controversia iudicio festinet occurrere.

Postulat hoc, Beatissime Pater, non solum Vestræ dignitatis ratio, totque optimorum virorum securitas, verum etiam ipsorum Regalistarum alioquin desperata salus. Subvenite illis salubri paternaque increpatione, ut non impleant peccata sua semper, neve perveniat ira Dei super illos usque ad finem. Etenim quoniam ipsis manus Vestræ huc usque pepercerunt, incidunt quotidie in manus Dei viventis; quod quàm horrendum sit, Apostolus edocet. Porro Regalistarum miserrimè pereuntium incidentiumque in manus Dei innumera sunt exempla, Sanctissime Pater, unum tantum, illudque recentissimum Sanctitas Vestra non gravetur audire.

Est quidam Jesuita nomine Meinier Patris Confessarij perfamiliaris, qui ampla & pingua beneficia novo illo Regaliæ jure aliquot suis Nepotibus impetravit. Horum Nepotum, qui videbatur præcipuus, Canonicus Tholosanus effectus, eam vivendi rationem instituit, quæ cæteris

ooo

ferè

ferè omnibus Regalists communis est. Inter cetera quibus scater vitia, pseudo-Canonicus infano ludendi furore laborat, totus in aleam incumbit, in illud baratrum omnes suas facultates, omnes beneficij fructus, non perceptos modò, sed in multos annos percipiendos: denique quidquid habet, quidquid non habet, proijcit. Hinc ad aes alienum convertitur, quo citò præparatus in maximas angustias redactus est. Instat creditor, fames urget, paupercula Mater inopiæ subsidium postulat. Torquet verò, cruciatúrque imprimis semper crescens, & ex ipsa paupertate, quâ saltem domari debuerat, ampliores vires capiens in aleam flagitiosâ propensio, quæ cuncta hominem ita turbant, agitant, mutant, ut cum aliàs esset ingenio non patiendo, stipis factus est inops. Oberrat tristis, anxius, cogitabundus, nusquam sibi constat, nusquam illi quies, rarus illi, aut nullus, vel cum collusoribus sermo. Ita compositus, ita factus, iter in patriam instituit, non quia melius in patria futurum est, sed quoniam ipsi nunquam bene est. Transiens per Albiam Civitatem, quæ triginta circiter milliarijs Tholosâ distat, ibique dies aliquot demoratus, rem totam, si quam habebat, ludendo dilapidat. Pauculam deinde pecuniam mutui specie ab amicis emungit; hæc quoque statim amisâ tantus dolor insedit animo, tantumque furor mentem exagitat, ut nec aliorum consortium ferens, nec sui ipsius patiens Domum in cubiculum confugerit. Quid ibi egerit, secumque dixerit, solus novit, qui cuncta novit.

Certè in eo, quo se clauserat loco, repente scopeti fragor auditur, accurritur illico ab ijs, qui proximè aderant, intrant cubiculum, circumspiciunt hominem. O furem! O scelus! invenitur miser humi porrectus, inversis oculis,

oculis, distorto vultu, sine motu, sine habitu, denique prorsus exanimis. Erat illi frons multis plumbeis glandibus trajecta, discussumque hac illacque cerebrum. Cunctis attonitis, dolentibus, paventibus Prator advenit, manūque ad cadaver injectā de parricidio diligenter inquiri.

Verūm Jesuitæ, quorum est in ea Civitate ut in cæteris omnibus sæcularis multa potestas, veriti ne multam ea res cum ipsorum Societati invidiam, tum Regalistarum factioni dedecus & ignominiam conflaret, si unus è Regalitis insignioribus, si Jesuitæ Nepos, si Jesuitarum Cliens & Assæcla parricida sui diceretur, idque tabulis publicis constaret, omnem lapidem movent, ut omnis ea de re actio quasiōque sopiatur. Itaque traditur sepulturæ Christianæ cadaver, cujus urinam anima non sit in inferno sepulta.

Mirum est, Pater Sanctissime, quantum mors illa timorem animis injecerit. Hac de re nemo non loquitur, nemo non pavet, estque omnium cogitatio & sensus, universos Regalistas maledictos esse in omni opere suo; alios aliter tamen miserè desperire. Constātque universos Gallia Clericos, præter eos, quibus Jesuitica Probabilitas omnem Dei judiciorum timorem adimit, ac infaustam conscientia securitatem conciliat, paratos esse fodere potius ac mendicare, quàm infelicia ista beneficia inire, quæ quisquis acceperit, induisse videtur maledictionem tanquam vestimentum.

Hanc animorum præclaram ac plurimū commendantam affectionem, Beatissime Pater, fovere, erigite, augere illo solemni judicio Decretōque, quod Gallia universa, Christianissimūque exoptat, quodque ego à Vobis, Pater Beatissime, postulo, flagitōque per magnum illum Pasto-

rem ovium, qui jam ostium pulsat, repetens rationem villicationis nostræ, qui Petrum formidantem increpuit his verbis: *Modicæ fidei quare dubitasti?* Qui fidem dedit, adversus Ecclesiam portas inferi non prævalituras, ne quis putaret, licere sibi portarum istarum formidine causam Dei deserere, aut segnius tueri. Qui multo antea Prophetam Ezechielem ita monuerat: *Fili hominis speculatorem dedi te Domui Israël. Et audies de ore meo verbum, & annuntiabis eis ex me. Si dicente me ad impium, morte morieris, non annuntiaveris ei, neque locutus fueris, ut avertatur à via sua impia, & vivat; ipse impius in iniquitate sua morietur: sanguinem autem ejus de manu tua requiram. Si autem tu annuntiaveris impio, & ille non fuerit conversus ab impietate sua, & à via sua impia, ipse quidem in impietate sua morietur, tu autem animam tuam liberasti.* Per illum, inquam, Pastorem, Beatissime Pater, tam fidelem in promissis, tam potentem in auxilijs, tam terribilem in judicijs. Sanctitatem Vestram precor, atque obtestor, ut se ipsam quàmprimum securitati, & Ecclesiam libertati restituat.

Datum die 7. Novembris anno 1682.

Sanctitatis Vestræ pedes exosculor.

*Humillimus & obsequentissimus in Christo
Filius & Famulus*

Joannes Cerle Presbyter Canonicus, ac
Præcentor Ecclesiæ Cathedralis Apamianum,
nec non Vicarius Generalis & Officialis Sede
vacante Authoritate Apostolicâ
confirmatus,

Docu-

Documentum LXIII.

Epistola R. P. Cerle ad P. Hispaniac, Rectorem
Collegij Apamiensis Societatis Jesu.

Reverende Pater.

Quia veri legitimique Pastores non possunt non intimè commoveri, cum eorum, quos pascendos susceperunt, culpas errorisque spectare coguntur, ita argumentum acerbissimi doloris mihi est, quod experiar pergere Paternitatem Vestram, ejusque in Collegio Apamiensi socios, Romanae Sedi obluſtari, nec velle obstinatae in Illam contumaciae finem imponere. Enimvero ingens animi afflictio, quam ex vestra cecitate percipio, illa est, quae mihi calamum in manus praebet, compellitque vobis ante oculos ponere gravitatem inobedientiae, qua mandata summi Pastoris obstinate haecenus respuistis. Vereor equidem, ne operam perdam, nec aliud hisce meis litteris profecturus sim, quam ut peccatum peccato addatis, intellecta vid. nec tamen observata veritate: si enim ausi estis Ecclesiae Caput visibile, ejusque voluntatem contemnere, vobis tam enixe, & tanto cum apparatu insinuatam; qua ratione polliceri mihi possum, vos monitis auscultaturos simplicis Religiosi, quisque inter arumnas & exilia vitam aegre occulteque sustentat, ut persecutiones effugiat, quas contra illum vos concitastis? Caterum utcumque res cadat, & licet votis meis effectus non respondeat, nec vos inducere ego possim, ut scandala reparatis, quae vestra culpa in Ecclesiam Apamiensem induxistis, quaeque illam hodieque conficiunt; consequar illud saltem, ut Mundus totus intelligat, me nihil penitus omisisse, quo vos ad officium frugemque

que reducerem. Et verò quis novit, an Christus Mundi Salvator, quique non nisi modico spūto lumen cæco restituit, quis, inquam, novit, an ad animæ vestræ curandam cæcitatē operâ meâ, hoc est, vilissimo instrumento uti velit, quo magis divitias gloriæ suæ ostendat, absolutâque illam potestatem, quâ omnium cordibus dominatur? Et verò nullum mihi gaudium majus evenire posset, quàm ut agnitâ tandem veritate, ac errore deposito, quo tenebamini cum cæco illo Evangelico, dicere possitis: *Cæcus cum essem, nunc video*: ach nimium felices preces & monitiones meæ, si efficere possent, ut vos errorum vestrorum serio peniteret; tunc enim mihi coram Deo gloriari liceret, quòd fratrem meum lucratus essem, eumque in viam veritatis, à qua aberraverat, reduxissem.

Hæc sunt, R. Pater, sincera erga vos animi mei sensa, de quorum veritate si aliqua vos pulset dubitatio, testimonium moderatio & patientia illa perhibebunt, quibus contemptum excepi, quo Decreta mea ludibrio habuistis; sed ego malui vobiscum charitate, & lenitate, quàm vindictâ experiri. Nec contentus vos generali & cum Clero universo admonitione complecti, precarique, ne funesto schismati faces subderetis, quo Ecclesia nostra miserrimè inflammatur: privata quoque monita adjeci, & vos nominatim flagrantèrque rogavi; ac cum prima nihil proficerent, plura & plura idemdem suggesti, duòsque integros annos rogando minandòque insumpsi, nullumque finem feci vos illius obedientiæ admonendi, quam Ecclesiæ debetis: & tamen si quis in mentem reducat, quantum hæc charitate abusi fueritis, sincerè fatebitur, indignos vos fuisse, quibus tantum charitatis & indulgentiæ impenderetur; nam eodem tempore, quo Regalistiæ horri, & abomina-

tioni

tioni omnibus erant, securi apud vos vestrisque in ædibus morabantur, nullo anathematis metu, quo à Sancto Nostro Antistite percussi fuerant. Cùmque venerabiles illius cineres tumulo abderentur, Regalistræ ex vestris ædibus Collegioque erumpebant, sacras exequias, piósque fidelium luctus, quibus Sanctissimo Præsuli parentabant, profanis precibus gaudiisque turbaturi; tantumque abfuit, vos istorum hominum Sacrificia pro profanis impiisque habuisse, ut potius gloriæ adscriberetis, cùm pluries in vestris Ecclesijs, invitantibus vobis, sacrilegè litarent, ut adeò sine injuria dici possit, funestum hoc schisma apud vos natum educatumque, vestrisque in ædibus aras discordiæ excitatas esse; & tamen hæc omnia, quibus sanctissimas Ecclesiæ leges defœdastis, præludia tantum pejorum fuere, quæ postea à vobis agitata sunt: si enim veritatem fateri volumus, cui tandem usurpatam ab Illustrissimo Archiepiscopo Tholosano Apamiensis Ecclesiæ auctoritatem, acerbissimam persecutionem in nos excitatam, & mille alias calamitates, quæ hanc nostram Diœcesin inundarunt; cui, inquam, hæc omnia mala nisi societati vestræ adscribemus, immensòque desiderio, Diœcesin hanc nostram Regaliæ subdendi, vitamque regularem, quæ in hac Ecclesia observatur, penitus delendi? Planè Pater la Chaise id dudum animo conceperat, crediditque numquam opportunius deduci in opus posse, quàm Ecclesiâ Apamiensi suo Pastore viduatâ; hunc in finem Vicarij Generales, quos Capitulum elegerat, in carceres detrusi, Canonici Reformati exilio proscripti, alius denique Vicarius Generalis à Tholosano Archiepiscopo submissus, ut vid. per tot machinas tandem in manus excommunicatorum Ecclesia nostra deponeretur. Hujus Vicarij sacrilega intrusio nihil aliud effecit.

effecit. quàm ut Clerus totus miserando schismate scinderetur; quippe aut revereri amplectique oportebat usurpatam potestatem, aut persecutionibus subiacere quas contempni vindicta excitasset; quamvis non defuerint, quamplures Ordinis Ecclesiastici, qui maluerint & bonorum jacturam, & libertatis facere, quàm verum legitimumque Pastorem deserere, aut qui animo erant minùs ærumnarum tolerante; non priùs intrusum admiserè, quàm carceribus exilioque propositis. Solum vos Regularium fuistis, qui Fortissimi desiderio flagrate visi estis; huic ut primùm Apamijs comparuit, vos illius auctoritatem primi agnovistis, vos obedientiam jurastis, quippe qui probè intelligebatis, illi nomen Vicarij Generalis, vobis auctoritatem & dominatum in diocesi universam fore. Eodem quoque momento, quo ille Apamijs visus est, sex è vestris Patribus Confessionalia occuparunt, tantòque impetu sacras hæc functiones involare observati estis, ut nemo non crederet, vos tantâ festinatione velle damna & solitudinem vestram præteritam compensare, quando vid. expiatio animarum interdicta vobis fuerat. Tunc ergo omnes, ac etiam obstinatissimi peccatores ad veniam admittebantur, & sanguis Redemptoris, tam cautè olim ab Episcopo nostro sanctæ memoriæ administratus, nullo prorsus discrimine delectuque in obvios quòsque fundebatur. Regalistsæ ipsi, quamvis anathemate percussi denuntiarique, pacem conscientiæ, quam flagitijs amiserant, privilegijs Indulgentiæque vestræ reperturos sperabant; & verò absolventibus vobis pacem reppererunt, sed fallacem miseramque, nec minùs recipienti inuilem, quàm funestam offerenti, quæque id tantùm effecit, ut peccatores semper magis magisque obstarentur, sensumque omnem ac dolorem Conscientiæ.

tiæ amitterent, quo uno sanari revocarique ad frugem poterant; hæc omnia mortiferae plagæ sunt Ecclesiæ Apamiensis à vobis inflatæ, & nemo ferè est, qui non id ingenuè agnoscat; quippe non id tantùm agitis, neque hoc solo contenti estis, ut alieni intrusique Pastoris vocem audiat, sed etiam ordinem ac disciplinam illam deletis, quæ Apamiensis Ecclesia ante alias in Gallia floruerat, erâque nuper admirationi; unde est, ut Societas, quam cum Regalisticis, nostræque auctoritatis usurpatoribus contraxistis, vos omnibus bonis exosos reddat, instârque filiorum, qui materna viscera arrodant, ignemque dissensionis ac discordiæ sinu suo circumferant foveântque. Sed & illud delictum ac pertinaciam vestram exaggerat, quòd vid. recordari adhuc liceat, Episcopum nostrum gloriosæ memoriæ, quamvis, quod de Moyse legimus, omnium hominum planè mitissimum, nihilominus ob simile delictum tres è Societate vestra Patres anathemate percussisse, Cælo quoque, ut vos ipsi scitis, contemptum vindicante: ac utinam illius pœna exemplo vobis fuisset, ut saltem dicere de vobis liceret, quod olim de Schismaticis sui temporis Cyprianus: *Qui Christo non crediderant Sacerdotem facienti, credere postea incipiunt Christo Sacerdotem vindicanti.*

Cæterùm tantum abest, vos tam formidando iræ divinæ exemplo absterritos esse, atque ad animum reduxisse, quo apud Deum loco sint, qui voces legitimi Pastoris audire recusant, ut potiùs consideranti mihi, quàm ex pristinis moribus nihil mutaveritis, quantòque contemptu Romani Pontificis Brevia exceperitis, vereri liceat (id quod sine intimi doloris sensu proferre non possum) vos ex eorum numero esse, qui in peccatis obdurantur, quique de malo in peius semper proficiunt: eò enim audacia

P p p. pro-

profecti estis, ut non solum Episcopi Apamiensis monita ludibrio vobis fuerint, sed etiam Principis omnium Episcoporum, supremique Ecclesiae Pastoris ac Vicarii Jesu Christi monita vocésque pari contemptu acceperitis; quod tunc enim nefunesto huic Schismati vos implicaretis, néve Tholosani Archiepiscopi auctoritatem in Ecclesiam Apamiensem dominatum usurpantis agnosceretis, non Patris tantum affectu monuit, verum etiam judicis severitate prohibuit, majorem Excommunicationem comminatus; vicistis tamen, & à sententia vos dimovendos non preces Romani Pontificis, non minae quidquam profecere. Ueque delicti vestri ac pertinaciae magnitudo tegetur saltem, cum deleri non posset, illud artificij excogitastis, ut palam passimque spargeretis, Breve Apostolicum confictum fuisse subornatumque. Cumque Romani Pontificis sollicitudo hunc quoque praetextum vicisset, datis ad Provinciam vestram authenticis Bullae suae copiis, num tot tergiversationum, productaque in longum contumaciae tunc saltem vos puduit? imò pertinaciam auxistis, ipso Provinciali vestro delicti complice, & apud senatum Tholosanum Pontificem Romanum deferente, ac velut Patriae hostem, Regni Gallici turbatorem accusante.

Nihil ergo mirandum, si, cum tales sint, qui Societatem vestram gubernant, ij quoque, qui ab eorum nutu exemploque pendent, iisdem moribus, iisdemque exemplis imbuantur. Id nuper apparuit in Rectoribus Apamiensis Collegij, ut juventam imprudentibus, ita Majorum imitatione praefervidis inconsultisque; ij ergo non contenti apud discipulos suos memoriam Antistitis Apamiensis despicabilem reddere, temeritatem suam eò usque perduxerunt, ut de seditionis de Romano Pontifice colloquijs & con-

contemptum spirantibus sacram illius auctoritatem (quam naturali quâdam veneratione fideles omnes reverentur) deslorare haud erubescerent. Scio equidem magnitudinem criminis partim fervore & imprudentiâ aetatis, partim Seniorum exemplis, quibus seducti illi sunt, utcumque elevari posse; sed tamen neque illud negari debet, Deum nec aetate, nec imprudentiâ cohiberi solitum, quò minus in-hujusmodi delicta severè non animadvertat, id quod exemplo patuit puerorum Elifæum Prophetam irridentium.

Enimverò, mi Pater, expectabant omnes, ut quæ a Patribus hujus Provinciae perperam gesta fuerant, Societas vestra improbaret retractaretque, culpâ in paucos privatòsque revolutâ; verùm spes ista sefellit, nam quæ vos improbè designâstis, tantum ab alijs esse damnata, ut potiùs Societas tota nihil magis curaverit, quàm ut tam indignis auctoritatem præstaret, palàmque faceret, non aliquorum tantùm membrorum, sed corporis totius hanc pervicaciam morbùmque fuisse. Et ipse quoque Provincialis vester cum Archiepiscopo Tholosano certare visus est, uter magis alterum superaret contemptu Pontificis. Sed & qui in Societate annis & auctoritate alijs præstabant, cum de Vicario Christi sermo incideret, pari cum juvenibus immoderantiâ loquebantur, adeò, ut, nisi apud pleròsque præ vestris exemplis honestas fuisset, & Apostolicis Brevibus, quæ pro Regalia Romanus Pontifex dederat, illud esset, & duo sanctissimi Episcopi pro hæreticis habiti, quos tamen idem Pontifex præclarissimus encomijs exornaverat. Denique adeò palàm nullòque pudore Societatis vestræ Patres bellum indixere Vicario Christi, ut nemo non dubitaret, vos ob damnatam Romæ

Theologiam vestram moralem, confixosque Societatis Auctores, vindictam hanc saltem viam molitos esse. Expavit Gallia tam indignam agendi rationem, tamque alienam à spiritu vestrorum Fundatorum; & quamvis jam aliàs omnium animi offensi essent, quòd viderent in Societate vestra, quæ in Christianis dogmatibus imbuendæ juventuti aperta fuerat, scribi docerique tam corruptos, sacrisque Evangelijs adversos morum aphorismos; imò qui puriorem doctrinam amplecteretur, sævissimam persecutionem à vobis pulsari; nihilominus tamen cum tanta cum pompa apparatusque fidelitatem & obedientiam erga Sedem Apostolicam ostentaretis, nemo non credit, vos hujus reverentiæ memores privatos erga Magistros vestros affectus imperio Romani Pontificis submissuros, & si hactenus tam flagranti studio mendacis patrocinati eratis, id ex inconsulto potius Zelo, quam contemptu provenisse. Nunc verò postquam palam ostendistis, nullo apud vos loco esse Romani Pontificis jussa, quam rogo sententiam de vestra Societate homines ferent, quando vident eam nunc in hanc, nunc in illam partem rapi, seque ubicumque majus lucrum & commoditas fuerit, tempori ac favoribus accommodare, eamque auctoritatem, quam aliquando ad cælos usque extulerant, jam depositam velle abrogatamque? Me quod attinet, veniam dabit, si ingenuè fatear, cum turbas & discordias cogito à vobis in Ecclesia excitatas, & illas inter secretas preces gemitisque Deo meo expono, vehementer vereri, ne vaticinium Sorbonicæ Scholæ de vobis compleatur; quando vid. rogata, an recipi in Gallias Societas vestra deberet? Vestro Instituto regulatque maturè examinatis, tunc temporis cum nullo privato affectu ducebatur, nullamque rationem habebat, ob quam

odia

odio vos prosequi aut amore deberet, in hanc Sententiam prorupit: *Hæc Societas videtur pacis Ecclesie perturbativa, & magis in destructionem, quàm adificationem.*

Et verò quid timeri non debet à Corpore tam vasto, tam præpotenti, ut vestra Societas est, & cuius unicum studium est, Principes ac Magnates hujus sæculi sibi devincire, vitam ex regulis mundanæ Politicæ prudentiæque instituire, & nihil non legitimum ducere, quidquid ex opinionum probabilium indulgentia Societati amplificandæ servire potest? & planè negari haud potest, probabilium opinionum beneficio quamplurimos prætextus & colores vobis obvenisse, obvelandæ pertinaciæ & inobedienciæ vestræ; imò cum illæ non solum gravissimas quoque culpas excusandi virtute polleant, verùm etiam in pulcherrimas virtutes transformandi, nullus dubito, persuasum esse vobis, quantò magis obsequium Romano Pontifici abnuitis, tantò perfectius vos Regi obedire, perinde ac si ignorare debeatis, contra Decreta & Constitutiones Ecclesiæ non licere Principibus sæculi obtemperare, ac præsertim in ea causâ, in qua nemo nescit Regis Christianissimi pietatem, à duobus postremis Confessarijs, qui illius Conscientiæ moderabantur, esse circumventam. Quodsi tamen fidelitatis vestræ in Principem fuit, contra Pontificis Romani repetita Decreta Regaliam tueri, quid rogo causæ est, ut vos fidelitatis hujus Romæ pudeat? Nihil enim Romæ Patres vestri ardentius curant, quàm ut Romano Pontifici persuadeant, Jesuitas, qui in Gallijs commorantur, innoxios esse, nec se huic causæ umquam implicasse. Hæc, mi Pater, tam omnibus sunt nota, ut jam nemo amplius dubitet, vos spiritu erroris ac mendacijs agitari, cujus enim certissima nota est pro temporum, locorum, &

circumstantiarum varietate sententiam mutare. Vos præcipui & ardentissimi Regaliæ Promotores estis, idque tam notum & vulgatum est, ut nemo id ignoret. Vos primæ faces & auctores ejus Schismatis, quo Ecclesia nostra tanto jam tempore conflictatur, idque tamquam egregium facinus gloriæ vobis ducitis. Vos denique non aliâ magis ratione apud Regem effecistis, ut in plerâsq; hujus Regni Universitates admitteremini, quàm quòd nimio & indefesso studio Regias partes sustinendi, Pontificis gratiâ excideritis, & tamen audetis interim Romæ Pontifici persuadere, nihil à vobis contra Apostolicæ Sedis Decreta, nihil contra reverentiam Ei debitam agitatum esse. Quid est hoc aliud, mi Pater, quàm velle primam culpam majori adhuc flagitio non tam tegere, quàm cumulare, & quo pœnam evadatis inobedienciæ ac rebellionis vestræ debitam, non erubescere Deo, & Spiritui Sancto in ejus Vicario mentiri, perinde ac sicut istum decepistis, ira & illum decipere liceret, cui tamen omnia secreta cordis, arcanaque etiam cogitationes aperta & manifesta sunt?

Hujus ergo tam districti Judicis æquitatem, si vobis ad mentem revocare otium esset, intelligeretis utique, quantum vestrâ interfit tandem ad meliorem frugem redire, ac vehementi timore concuti, ne is causam Ecclesiæ aliquando suscipiat, vindicetque Vicarij sui contempum, & vos tamquam vasa ignominia, quæque Domum Dei profanant potius dehonestantque, quàm ornent, cum fastidio rejiciat. Hæc sunt, mi Pater, inobedienciæ & pertinaciæ vestræ, nisi illam abrumpatis, funesti effectus, quosque vobis ante oculos ponere animus mihi fuit, ne vid. argui aliquando possem, partibus officij mei defuisse, utque majori cum fiducia usurpare possem illas Apostoli voces:

Con-

*Contestor vos, quia mundus sum à sanguine vestro; non enim
 subterfugi, quò minus annuntiarem omne consilium Dei vobis. Si
 ergo in præsentibus litteris meis acriùs fortè Vobiscum lo-
 cutus sum, quàm alioqui genius meus ferat, cogitate non id
 à me factum alio fine, quàm ut iusta, & delicto vestro par
 severitas eum tristitiæ sensum in vobis produceret, quæ est
 secundùm Deum, quæque in peccatoribus mater est veræ
 penitentiae; utque necessitate absolverer ultima Ecclesiæ
 remedia in vos experiendi. Hæc unica causa fuit, ob quam
 non eâ vobiscum lenitate agere potui, quâ alioquin optâs-
 sem: atque utinam liceret vobis intimas animi mei fibras
 penetrare, videretis nullâ me contra Vos indignatione, aut
 desiderio vindictæ permoveri, nec persecutionibus, quas
 in me excitâstis, quidquam illius charitatis minuum esse,
 quam Pastoralis à me Dignitas exposcit; si enim odio &
 vindictâ omnes Christiani prohibentur, quantò magis Sa-
 cerdotes, primique Jesu Christi Ministri, quos gloriar
 oportet, ac intimo gaudio perfundi quoties *digni habiti sunt
 pro nomine Christi contumeliam pati.* Quod si DEUS tanto me
 beneficio affecit, quantum est pro ejus gloria privari li-
 bertate, ac vitæ periculum quotidianum adire, quæ rogo
 insania esset, fructus tot laborum amittere, tàmque indi-
 gnis profanisque affectibus cor incendendum præbere?
 Officium quo defungor, est officium Charitatis, amorque ac
 sollicitudo veri Pastoris etiam ad errantes oves profertur, &
 tunc quoque, cum virgam levat cæditque immorigeras, non
 sine suspirio sensuque intimi doloris id facit. Testor Con-
 scientiam meam, me ne Charitati quidem in vos defuisse,
 ipsique, qui alióqui non æquis in me animis sunt, fateri
 debent, nihil à me non lentè maturèque peractum esse,
 omnique passione procul. Delictum & inobedientia ve-
 stra*

stra cùm publica essent, secretis monitionibus curari non poterant. Palàm ergo vos monui, sed cùm nihil proficerem, nec dignaremini Constitutionibus meis deferre, ad Ecclesiam vos detuli: sed hanc quoque sprevistis, cùm vid. per os visibilis sui Capitis ad vos loqueretur. Quid ergo supererat mihi, nisi vid. delicti vestri complex esse, patique vellem, ut alij quoque exemplo vestro perverterentur; quid, inquam, supererat, quàm ut infectum membrum à reliquo corpore separarem? atque utinam, mi Pater, hunc ictum, quem ego non nisi invitus ac lacrymantibus oculis inferre cogor, declinaretis! Precabor interim Divinam bonitatem, ut ipsa verbis meis eam aspergat efficaciam, quã tandem devicto pudore, quo tam multi absterrentur, permoveamini, & delictum vestrum agnoscere, & dignã poenitentia expiare; sic enim tam Christiano & heroico facinore scandalum abolebitis, quo tam multos offendistis, meque ineffabili gaudio perfundetis, compensato dolore, quo ob pervicaciam vestram acerbissimè confectus sum.

Sum interim, etòque semper.

Paternitatis Vestræ

Humilimus & Obedientissimus Servus

F. J. Cerle Diocesis Apamiensis Vicarius Generalis à Sede Apostolica confirmatus.

DISSER.